

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושמונים-ושש של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, כ"ח בשבט התשנ"ד (9 בפברואר 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה	
מרכז מדע ודעת למחוננים בשלומי	
עבודות בשבת בחברת החשמל	
חוק העונשין בעניין ניצול מצוקה וחולשה גופנית	
מקרי מחלת הסרטן בעמק-האלה	
כפר נופש פלשתיני לחוף ים-המלח	
שאלות ותשובות	
הקמת עיר שעשועים וקזינו בתמנע	
גיוס רבנים לעידוד התיירות	
שאלות בעל-פה	
ניצול תקציבי הפיתוח	
הצעה לסדר-היום	
השביתה במוסדות להשכלה גבוהה	
הצעה לסדר-היום	
נסיגת ישראל מהתנחלות נצרים בחבל-עזה	
הצעה לסדר-היום	
מאמצי עירק להמשיך בייצור טילים בליסטיים	
הצעה לסדר-היום	
דוח הרצל שפיר	
הצעה לסדר-היום	
פיטורי עובדים במפעל "ציקלון"	
הצעות לסדר-היום	
"מבצע מכפיל"	
הצעת חוק לתיקון חוק שירות הקבע בצה"ל (גמלאות) [נוסח משולב], התשנ"ג-1992	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעות לסדר-היום	
שיתוף אנשי צבא בתהליכים מדיניים ופוליטיים	
הצעות לסדר-היום הערכות שונות בצמרת צה"ל לגבי התהליך המדיני	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעות לסדר-היום	
"ניצי הפתח"	
הצעות לסדר-היום	
האירועים בלבנון	
הצעה לסדר-היום הצהרת שר החוץ כי ערפאת הוא המייצג את הסבל הפלשתיני	
הצעה לסדר-היום	

ההידרדרות בקרב בני הנוער
הצעה לסדר-היום
מעורבות חברות מסחריות בחינוך, בתרבות ובספורט
שאלות ותשובות
נשירה ממערכת החינוך
פגיעה אלימה בתלמיד בבית-ספר
תקיפת מורה על-ידי הורים
אלימות נערים בתיכון ברחובות
מעשי אלימות ומשחקים מסוכנים בבתי-ספר
נשירת תלמידים מבתי-ספר
הצעה לסדר-היום
הרפורמה במערכת החינוך במגזר הדרוזי
שאלות ותשובות
תלונה על הכאת נערה בידי שוטרים
תוצאות מבחני ידע בענייני תנועה במשטרת ישראל
הטיפול בתלונות נשים על אלימות
יחס המשטרה לנער העצור בחשד לרצח ערבי
התנכלות לחברי כנסת
חלוקת בונוס לעובדי חברת החשמל
מכרז בין-לאומי לאספקת כבלי נחושת לחברת החשמל
התקנת ממסרי פחת במתקנים ביתיים
העברת גז טבעי לארץ
הצעות לסדר-היום
שימוש בכלבי משטרה בשטחים
הצעה לסדר-היום ניהול חקירה משטרתית נגד עשרות ראשי רשויות מקומיות
הצעה לסדר-היום
השתוללות אסיר משוחרר בבאר-יעקב
הצעה לסדר-היום
הטבות לעיוורים
הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון – ועד עובדים), התשנ"ד–1993
(הצעת חבר הכנסת י' שמאי)
הצעה לסדר-היום
מדיניות שיכון העולים של הממשלה
הצעת חוק סייג לחנינה, התשנ"ד–1993
(הצעת חבר הכנסת ז' המר)
הצעת חוק המקרקעין (תיקון – עסקאות נוגדות), התשנ"ד–1993
(הצעת חברת הכנסת נ' בלומנטל)

הצעת חוק המפלגות (תיקון – פיקוח על איסור כפל חברות), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)
הצעה לסדר-היום
מרד ארנונה בעקבות ביטול ההנחות
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי קבורה), התשנ"ד–1993
(הצעת חבר הכנסת ר' נחמן)
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – מחירי חלקת קבר), התשנ"ד–1993
(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)
הצעת חוק הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית)
(תיקון – השגה בשל אי-החזקה בנכס), התשנ"ד–1993
(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)
הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – הצמדת מקומות חנייה לדירות), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, כ"ח בשבט התשנ"ד, 9 בפברואר 1994.

אנו עוברים לשאלות בעל-פה. הראשונה תופנה לשר החינוך והתרבות, ששיב על שאלתא בעל-פה מס' 275 של חבר הכנסת שאול עמור – הוא אתנו – בנושא: מרכז מדע ודעת למחוננים בשלומי. בבקשה, חבר הכנסת עמור.

מרכז מדע ודעת למחוננים בשלומי

שאול עמור (הליכוד):

כבוד יושב-ראש הכנסת, אדוני שר החינוך, במרכז מדע ודעת למחוננים בשלומי לומדים 351 תלמידים יהודים ודרוזים. במשרד החינוך התקבלה החלטה להעביר את המרכז לכרמיאל, במקום לחזק את שלומי כעיר פיתוח.

היו"ר ש' וייס:

זה לא כתוב, אבל טוב.

שאול עמור (הליכוד):

זה כתוב, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

זה לא כתוב, או שיש שני טקסטים. בבקשה.

שאל עמור (הליכוד):

כתוב: במקום לחזק את שלומי כעיר פיתוח.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, אנחנו בעד חיזוק שלומי, על כל פנים. בבקשה. אין דבר, בואו נמשיך, הכול בסדר.

שאל עמור (הליכוד):

שאלתי: האם נכון הדבר?

ואם כן – מדוע התקבלה ההחלטה?

היו"ר ש' וייס:

אני מודה. אדוני שר החינוך והתרבות, תשובתך.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עקב הגידול וההיערכות השונה של המרכז למדע ודעת למחוננים במחוז, יפתח מרכז נוסף בכרמיאל, שבו ילמדו במשותף תלמידים יהודים, דרוזים וערבים. המרכז בשלומי ימשיך לפעול.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת? בבקשה.

שאל עמור (הליכוד):

אדוני שר החינוך, במסגרת סדרי העדיפויות הלאומיים החדשים, שעליהם מצהירה הממשלה הנוכחית, האם יזכו השכונות וערי הפיתוח לצעדים נוספים לחיזוק התלמידים החלשים בהן?

היו"ר ש' וייס:

שאלות נוספות לחבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – חבר הכנסת דוד מגן. אני חושב שאנחנו נכריז עליכם כעל צמד החרוצים והשואלים.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, אני שמח על דברי התשובה של השר, שהמרכז נשאר בשלומי.

שאלתי היא, האם אין כוונה לפתח את האזורים האלה במרכזים נוספים? להערכתי, זה ייתן תנופה רבה לאזורים שבהם האינטרס הלאומי מחייב זאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, גם העיר כרמיאל וגם העיר שלומי הן ערים חשובות, הנמצאות במפת אזורי העדיפות שהממשלה החליטה עליהם. אבל ההבדל הוא, שבעוד כרמיאל היא עיר הנושאת את עצמה, היא עיר יותר גדולה, הרי שלומי צריכה לקבל חיזוקים גדולים יותר ועידוד גדול יותר ממשרדך.

על רקע שאלתו של חבר הכנסת שאול עמור, הייתי מבקש לדעת באילו תחומים מקבלת שלומי עידודים מיוחדים ותשומת לב מיוחדת של משרדך, במיוחד בתחום שחבר הכנסת עמור שאל עליו והדגיש אותו.

היו"ר ש' וייס:

תודה. כבוד השר, בבקשה.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת שאול עמור, אני עניתי על כך, אבל אשמח להרחיב את הדיבור בנושא, אלא שאני מוגבל בזמן שניתן לי לתשובה.

אני רוצה לומר, שהמשרד עסוק בשורה של פרויקטים מרכזיים, שתכליתם לקדם את בני השכבות החלשות, להעביר אותם את בחינות הבגרות ולהגדיל את חלקם בלימודים במסגרת ההשכלה הגבוהה באוניברסיטאות ובמכללות.

אני אשמח לתת פירוט נוסף על כך במסגרת אחרת.

לגבי שלומי, היא כמובן זכאית לכל הסיוע והעידוד הניתנים ליישובים שיש בהם מצוקה ויש בהם שיעור גבוה מהרגיל של טעוני טיפוח. אבל, נוסף על כך צריך להזכיר, שבשלומי קיים מרכז ארצי להשתלמות מורים, שנבנה בתרומה משותפת של יהדות שווייץ וממשלת ישראל, והוא בניין מפואר, שמגייס אליו וכולל בתוכו פעילות מאוד מאוד חשובה. אני חושב שכל מי שביקר בשלומי יוכל לומר שזוהי תרומה גדולה מאוד של מערכת החינוך לפיתוח העיירה החשובה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מקווה שבאתם על סיפוקכם, חברים.

שר האנרגיה והתשתית ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 276, של חבר הכנסת יוסף עזרן, בנושא: עבודות בשבת בחברת החשמל. בבקשה, סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עזרן.

עבודות בשבת בחברת החשמל

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, חברי הבית, ביום שישי פורסמה מודעה ב"הארץ", שלפיה ביצעה חברת החשמל עבודות בשבת האחרונה באזור קידאר, משטרת ראס-אל-עמוד והמורמונים.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. מדוע בוצעו העבודות בשבת?

2. האם היו לעובדים היתרי עבודה?

3. אם כן – כמה, ובאיזה נימוק?

4. מדוע לא נמנעת החברה מעבודה בשבת, כדרכה?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, נא לחשמל את הכנסת.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת עזרן.

מדובר בחברת החשמל המזרח-ירושלמית, חברה ערבית, המעסיקה עובדים ערבים ואיננה זקוקה לאישורים לעבוד בשבת. היא רשאית להעסיק את העובדים שלה. עד כמה שידוע לי, עדיין אין חובה של קיום שבת לגבי אנשים שאינם יהודים, העובדים בחברה ערבית ועוסקים גם במגזרים הנמצאים בתחום הזיכיון שלהם.

רענן כהן (העבודה):

נמליץ לגייר אותם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יוסף עזרן, אחר כך לחבר הכנסת יוסף בא-גד, ואחריו – לחבר הכנסת סאלח טריף, במסגרת של דקה אחת.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני השר, אני חושב שנתנו לך נתונים לא מדויקים. במודעה בעיתון "הארץ" מופיע "חברת החשמל לישראל", ואתה אחראי לה, ברוך השם יהודי כשר וטוב למהדרין, בכלל זה המנהל של חברת החשמל.

התנהלו שם עבודות יזומות, שלא היה בהן כל צורך חיוני.

לכן אני מבקש, כשם שעד עכשיו, ואני מדגיש לטובה ולברכה, דאגתם שלא ליזום עבודות בשבת, שהחברה לישראל, ולא משנה איזה עובדים היא מעסיקה, לא תיזום עבודות לחילול שבת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלות נוספות לחבר הכנסת בא-גד ולחבר הכנסת סאלח טריף, במסגרת של דקה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני השר, ביקרתי השבת, במסגרת כנס רבני ישראל, באילת. מחלון חדרנו במלון "גני שולמית" ראינו שבכל מיני אתרים עובדים כבימות החול.

האם אין לך הרגשה, שנפרצה פרצת השבת, ושיש כאלה ההופכים אותה ליום חול? ומה אתה חושב לעשות במסגרת הדברים שבמשרדך כדי למנות צוות פקחים כדי לחזק את חומת השבת?

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת סאלח טריף.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אנחנו הדרוזים מצטיינים תמיד בפתרון בעיות של יהודים. אני רוצה לנצל את שאלתו של הרב עזרן כדי לשאול אותך, אדוני השר. אני פניתי אליך פעמים מספר בעבר בנושא העסקת דרוזים בחברת החשמל. בין אלפי העובדים בחברת החשמל מצויים כיום רק שניים או שלושה דרוזים. עשרות רבות של דרוזים פנו בזמן האחרון לחברת החשמל כדי לעבוד שם, ורוב הפונים הם חיילים משוחררים שיכולים לעבוד בכל עבודה בחברת החשמל. אילו הם התקבלו לעבוד בחברה, אני בטוח שלרב עזרן לא היה אכפת שהם יעשו תורנות בשבת או יעבדו בשבת, ואז לא יהיו אחרים שיחללו את השבת.

חשוב מאוד, אדוני השר, שתיתן את מלוא תשומת הלב לעניין הזה. האם יש לך כוונה אישית לומר לחברת החשמל להעסיק את הפונים אליה מקרב החיילים המשוחררים הדרוזים?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, שתי שאלות והצעה להוספת "גויים של שבת". נכון, חבר הכנסת טריף?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, המודעה נמצאת בידי, חבר הכנסת עזרן, וכתוב בה "חברת החשמל מחוז ירושלים". לא כתוב "חברת החשמל לישראל". זאת חברת החשמל – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

ירושלים עדיין במדינת ישראל.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

– – – "חברת החשמל המזרח-ירושלמית". כך זה כתוב, לכן אני אומר שחברת החשמל הישראלית לא עבדה בשבת.

הגדיל לעשות חבר הכנסת בא-גד. אני בא ומסביר שלא עבדנו בשבת, והוא כבר קובע שעבדנו בשבת, ולמה אני לא מטיל פיקוח, ובכלל הדביקו לי – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, אתה ראית את זה מעבר לגבול.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

הוא ראה את זה מעבר לגבול, וראה את זה במו עיניו. אבל כל מה שהיית צריך לעשות זה לגשת אל אחד העובדים ולשאול אותו, אני מניח שכמה מלים בערבית אתה יודע. הוא היה עונה לך, והכול היה מסתדר. אין לי צורך בפיקוח. אישור לעבוד בשבת ניתן במקרים יוצאי דופן על-פי החוק, כאשר העניין מגיע עד לרמה הגבוהה ביותר, אל מנכ"ל החברה ואלי באופן אישי.

אני, ברוך השם, כבר הייתי שר האנרגיה, ונדמה לי שכל הציבור החרדי והדתי ידע שהטלתי איסור חמור לעבוד עבודות בשבת.

אני רוצה לומר דבר נוסף. הרי גם בבני-ברק באותם גנרטורים לא-חוקיים שבהם משתמשים – והם לא כל כך חוקיים, תאמין לי, חבר הכנסת עזרן. אני מכיר את הבעיה. פעם גם ישבתי כדי להסדיר אותה. מי שמפעיל את הגנרטורים האלה הם גויים של שבת.

יוסף עזרן (ש"ס):

הם פועלים לבד.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

הם פועלים לבד, אבל תאמין לי שיש שם גם עניין של אחזקה. חבר הכנסת עזרן, אני מכיר ויודע את העניין. אז שם מותר, ואני צריך לאסור על חברת החשמל הירושלמית?

אני מסכים לחלוטין להצעה של חבר הכנסת סאלח טריף. אני מטפל אישית בבעיה. אני חייב לומר רק דבר אחד, שיש שבירה של מעין טבו שהיה על העסקת דרוזים, ואני עשיתי אותה. אני גם הכנסתי דרוזי כחבר דירקטוריון בחברת החשמל. אני אישית מטפל בנושא הזה, ויש תוצאות חיוביות, מעטות, לצערי הרב, אבל אין ספק שנעשה הכול כדי לקלוט בחברה עובדים מקרב בני העדה הדרוזית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני השר.

דוד מגן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אני מציע שיהיה מחוז חפץ.

שר המשטרה ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 278, של חבר הכנסת יגאל ביבי. הנושא: חוק העונשין בעניין ניצול מצוקה וחולשה גופנית. בבקשה, חבר הכנסת ביבי.

חוק העונשין בעניין ניצול מצוקה וחולשה גופנית

יגאל ביבי (מפד"ל):

השאליתא היא בעקבות מאמרו החשוב של ד"ר יעקב ויינרוט, שמאשים האשמה קשה את החברה שלנו, שלעתים היא חברה שמתנהגת כחברה ארורה.

היו"ר ש' וייס:

צריך לקרוא.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, פורסם כי לגרושה ואם לילדים רכים, המתגוררת במגורן באשדוד, נותק החשמל בשל חוב של 300 שקל.

מכר שלה הודיע כי תמורת גופה ישלם את החוב, וכך היה.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מדוע לא פעלה המשטרה לפי סעיף 431 לחוק העונשין, האומר: "המנצל את המצוקה והחולשה הגופנית – – – דינו מאסר שנה"?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, אתה בעצם יכול לענות בשני התקנים שלך, גם כשר האנרגיה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת יגאל ביבי.

1. מבירור שקיימתי עם שר האנרגיה עולה, כי האחראית לאספקת החשמל למבנה המצוין בשאליתא היא חברת "עמידר", והיא אשר ביצעה את הניתוק כתוצאה מקיומו של החוב.

בדבר פרטים נוספים אני מציע לחבר הכנסת ביבי שיפנה למשרד הבינוי והשיכון. אני עומד לדבר אתו, אישית, כי הסיפור הזה מקומם גם אותי. אגב, כאשר חשבתי שמדובר בחברת החשמל שביצעה

את הניתוק בשל חוב של 300 שקלים, עם כל הכבוד לסכום של 300 שקל, ולמרות הסמכות שיש לה לעשות זאת, ראיתי את המקרה הזה כמקרה הזועק לשמים.

2. למשטרה לא הוגשה כל תלונה על האירוע, ולא ידועים לנו פרטים על המקרה חוץ מהפרסום שהיה, כפי שאתה הסתמכת עליו. אני מציע, ואני מבקש שתוגש תלונה. אנחנו מעוניינים לטפל במקרה הזה על-פי כל הכללים והחוק שבידינו.

אם יש בידך לגרום לכך שהאשה תגיש תלונה בכל תחנת משטרה הקרובה למקום מגוריה, אנחנו נפתח מייד בחקירה כלפי הנילון ונחקור את מקרה הניצול של אשה במצוקה, בצורה שבה מתייחסת אליה הכתבה.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת ביבי.

יש לי כאן בעיה. נרשמו לשאלה חברי הכנסת דוד מגן, יוסף בא-גד ואפרים גור. חבר הכנסת אפרים גור עוד לא שאל, ולכן ברור שהוא ישאל. חבר הכנסת בא-גד וחבר הכנסת מגן כבר שאלו, אבל כיוון שחבר הכנסת דוד מגן הוא מסיעתו של חבר הכנסת אפרים גור, ישאל חבר הכנסת יוסף בא-גד. בבקשה, חבר הכנסת ביבי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

צדק היושב-ראש כשאמר שהשר שחל הוא גם שר האנרגיה וגם שר המשטרה. אני הגשתי הצעת תיקון לחוק בדבר ניתוקי חשמל בעניין הזה, והייתי שמח אם השר יאמר לי שהוא יוזם חקיקה ממשלתית, שלפיה אי-אפשר לנתק את המאור בביתה של אשה בודדה עם ילדים קטנים, או בביתו של קשיש. אולי השר יבשר לנו שהוא יוזם תקנות או הוראות בעניין הזה.

אשר לתלונה למשטרה, אני לא מקבל את הגישה האומרת, שרק אם הגישו תלונה המשטרה מתחילה בחקירה. אני סבור שמאמרו של ד"ר ויינרוט הוא אולי התלונה הקשה ביותר שהוגשה נגד החברה כולה. המאמר אומר: אני מאשים באטימות אתכם, נבחרי הציבור, ואת החברה.

כבוד השר, האם לא ראוי שהמשטרה תראה את המאמרים האלה, תראה את ה"אני מאשים" הזה, ותיזום חקירה גם בלי שהוגשה תלונה פורמלית על-ידי אשה שהיא בלאו הכי שבורה, אשה שאין לה כוח לשלם 300 שקל ובוודאי אין לה כוח להגיש תלונה? המשטרה צריכה, לכן, לייזם את בדיקת העניין – והאם המשטרה יוזמת בכלל בדיקת דברים שמתפרסמים בריש גלי כעבירות פליליות?

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת ביבי. חבר הכנסת אפרים גור, ואחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד. דקה.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חבר הכנסת יגאל ביבי, אני לא מבין איך זה, שבמקרה שקיימת האשמה חמורה נגד אדם שניצל את חולשתה של האשה שעליה אתה מדבר, אין המשטרה יכולה לפתוח בחקירה. שכן, אין המצב הזה דומה למצבים אחרים, כאשר גם בלי שהוגשה התלונה המשטרה יכולה לחקור אותם על-פי שיקול דעתה.

באין תלונה אחרת של תושב אשדוד, אני מוכן – אם אתה רוצה – להגיש יחד אתך תלונה במשטרת אשדוד, כדי שהיא תחקור את הנסיבות הללו.

אדוני השר, יש מקרים רבים, דווקא באותו אתר קרוונים באשדוד, שהמשטרה באה לעצור נשים אמהות לתינוקות בגין חובות קטנים של 300 שקל או של 500 שקל להוצאה לפועל.

השאלה שלי אליך היא: האם יש הנחיות לשוטרים, הן באשדוד והן ביתר המקומות בארץ, להפעיל שיקול דעת מעבר לחוק היבש כאשר מדובר בחובות קטנים כאלה להתחשב במצבן של נשים ללא בעלים המתגוררות באותו אתר קרוונים ולהימנע מלעצור אותן?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני חושב שהשר כבר ענה על השאלה. בבקשה, חבר הכנסת יוסף בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד השר, חבר הכנסת שאול יהלום העלה יחד עם חבר הכנסת יגאל ביבי הצעת חוק האומרת, שלא ינותק חשמל בתקופת החורף. כבוד השר, האם תצטרף להצעת החוק והאם אתה מוכן להרחיב אותה כך שלא ינותק חשמל בגלל סכומים פעוטים אלא לאחר מיצוי כל האפשרויות? תודה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לו היה התקנון מרשה חצי שאלה נוספת, הייתי אומר שלדעתי כל הנושא הזה צריך לעבור לשר לקליטת העלייה – – –

היו"ר ש' וייס:

הנה נתתי לך.

אדוני שר המשטרה, האנרגיה והתשתית, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, בהזדמנות הזאת שאתה מנהל את הישיבה, צריך לפתור את הבעיה הנוצרת, כאשר השואלים יושבים מאחוריך, וזה לא נעים להשיב להם עם הגב אליהם.

היו"ר ש' וייס:

יש בעיה. מאידך גיסא, אתה זוכה לגיבוי.

דוד מגן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

לא סתם גיבוי. אתה זוכה למגן מאחור. יש מגן אחורי ומגן קדמי למכונית. זה מגן אחורי.

שר המשטרה מ' שחל:

מצבי מצוין.

לחבר הכנסת ביבי, בעניין החוק המציע שלא ינתקו חשמל. אני נגד החוק, אבל לאחר ששמעתי גם ממך בשיחה, כשהעלית את הנושא, והעלית אותו גם בכנסת, נתתי הנחיה לחברת החשמל, שבתקופת החורף ובמקרים שבהם מדובר באנשים, לא במוסדות – לגבי מוסד, החברה צריכה גם להצדיק את קיומה מבחינה כלכלית; יש בעיה, אם לא יהיה כסף, לא תהיה חברת חשמל – שבשום מקרה מהסוג הזה לא ינותק החשמל, ואכן הדבר הזה נעשה על-ידי החברה. אני חושב שזה דבר בעתו. לא הייתי מציע בשום פנים ואופן ללכת לחקיקה בתחום הזה. חברת החשמל היא חברה שצריכה לכסות את ההוצאות שלה, ואם לא ישלמו חלק מהאנשים ויהיה גיבוי כזה, כלל הציבור יצטרך לשלם, על כל המשתמע מכך.

מדוע נחוצה התלונה של האשה? בכתבה לא כתוב בכלל במי מדובר. יש פרט אחד, שהיא גרושה ואם לילדים. כדי ללכת להגיש תלונה, היא חייבת לבוא ולומר שזה היה בניגוד לרצונה, שמישהו שידל אותה לבצע את המעשה. רבותי, הממשלה לא יכולה לעבוד על סמך תיאוריה, ולא, לאן אנחנו נגיע? אם אני אפעל אחרי כל כתבה, תאמינו לי שהדבר עלול להוביל למצב לא טוב מכל בחינה שהיא, מין מצב של ציד מכשפות ועוצמה למשטרה, שאינני מעוניין שתהיה בידיה.

כל בקשתי היא – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אני מודע לקושי, אבל אולי תוכל בכל זאת להניע את המיקרופון.

שר המשטרה מ' שחל:

אנחנו נפעל בנדון. אני אישית עומד לכתוב מכתב לד"ר ויינרוט בעניין הכתבה, אבל מתוכן הכתבה נדמה לי שגם הוא עצמו אינו יודע את שם האשה. הוא כתב על סמך זה שפורסמה ידיעה. זו תשובתי גם לחבר הכנסת אפרים גור. מה זה יועיל לי אם אתה תגיש בעצמך את התלונה? היא צריכה לבוא ולהגיד אם זה היה בניגוד לרצונה, אם באמת שידלו אותה. איך אתה יכול להעיד במקומה?

אפרים גור (הליכוד):

המציאות היא כפי שחבר הכנסת יגאל ביבי אמר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי, תאמינו לי, אין אפשרות לעשות מזה עניין שיכול להפוך מחר לבומרנג.

היו"ר ש' וייס:

אגב, אם מותר לי, אדוני השר, אתה פרלמנטר ותיק, יש לזה פתרון. הרי השר צודק. אותו חבר כנסת שמתעניין בנושא, נוסף על כך שהוא קרא בעיתון, ירים טלפון ושאל את האשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אם הוא מכיר אותה, אני לא יודע אם הוא מכיר אותה.

היו"ר ש' וייס:

אם הוא לא מכיר, יברר איפה היא.

שר המשטרה מ' שחל:

אין פרטים.

היו"ר ש' וייס:

עוד קצת מאמץ.

שר המשטרה מ' שחל:

נשאלתי אם המשטרה לא פועלת מיוזמתה. החוק קבע בסעיף 59 המפורסם, שעל-פיו נהג בזמנו פרופסור יצחק זמיר בפרשת השב"כ, שרק באירוע מסוג פשע שמגיע לידיעת המשטרה, ולא חשוב מה מקור הידיעה, היא חייבת לפתוח בחקירה.

לחבר הכנסת אפרים גור, בעניין צווי המעצר: אין למשטרה שיקול דעת. בצווי המעצר של הוצאה לפועל המשטרה היא רק מכשיר. היא מקבלת הוראה מבית-המשפט והיא מבצעת אותה. בינתיים חוק ההוצאה לפועל עבר שינוי קיצוני מאוד, והיום אין בכלל מצב שמוציאים צו מעצר, אלא לאחר זימונו של החייב בפני ראש ההוצאה לפועל.

לחבר הכנסת בא-גד: בתשובתי לחבר הכנסת ביבי אני עניתי גם על השאלה שלך.

היו"ר ש' וייס:

תודה. עכשיו, חברי הכנסת, סגן שר הבריאות ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 279, של חבר הכנסת עמיר פרץ. הנושא: מקרי מחלת הסרטן בעמק-האלה. בבקשה, חבר הכנסת פרץ.

מקרי מחלת הסרטן בעמק-האלה

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר הבריאות, החשד לריבוי מקרי מחלת הסרטן בעמק-האלה מצטרף לסקר של אוניברסיטת באר-שבע על תופעה דומה באשקלון.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעות האלה נכונות?
2. האם נכונה הודעת משרד הבריאות על העדר סקרים אזוריים בנושא?
3. אם אין סקרים, כיצד ניתן לגלות תופעות שכאלה ולטפל בהן?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בתשובה על השאלתא בעל-פה של חבר הכנסת עמיר פרץ הנני להשיב:

הנושא נבדק על-ידי המחלקה לאפידמיולוגיה של משרד הבריאות. לאחר סיום הבדיקה, בעוד ימים מספר, ניתן יהיה לראות האם שיעור התחלואה באזור הזה, עמק-האלה, גבוה יותר מהשיעור בכלל הארץ.

כל מקרה סרטן שאובחן בארץ מופיע ברישום הסרטן המרכזי של ישראל, עם מכלול הפרטים האפידמיולוגיים הרלבנטיים. הרישום כולל מקום המגורים לפי יישוב ולפי נפה וכן סוג הסרטן. לפיכך, למשרד הבריאות יש הכלים ליצור דוח מפורט על התחלואה בסוגים השונים של סרטן באזור מסוים.

כאמור, למשרד הבריאות יש כל הרישומים האפידמיולוגיים של מחלת הסרטן. עם זאת, עד היום הפיקוח על מגמות התחלואה התבצע על בסיס כלל-ארצי, ולא על בסיס אזורי. אולם משנה זו מדיניות המשרד היא לאפשר ללשכות הבריאות המחוזיות והנפתיות של משרד הבריאות לקבל את הנתונים על-פי אזורן, על מנת לאפשר מעקב אחר מגמות מתאימות.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן השר. שאלה נוספת לשואל המקורי, חבר הכנסת עמיר פרץ, ואחריו – שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול עמור ולחבר הכנסת עובדיה עלי.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני סגן השר, אני בהחלט מבין את העובדה שאתה נדרש לשאלה כזו היום, אבל אני רוצה לומר לך שהתשובה שלך מפתיעה במקצת. מה אתה אומר בעצם? אתה אומר שעושים רישום של מי שהולך למות, של מי שממילא כבר נפגע. אתה לא אומר שהולכים לעשות בדיקות ומבחנים על מוקדים מסוימים, שבהם שיעור התמותה והפגיעה בסרטן גדול יותר, ובעמק-האלה מספר המקרים של אזרחים שחלו במחלת הסרטן גדול בהשוואה לכל מספר סטטיסטי כזה או אחר בכל אזור.

דבר נוסף. יש סקר של אוניברסיטת באר-שבע, שבאשקלון ההכפלה מגיעה כמעט לפי חמישה, ויש מוקדים מסוימים שבהם ההכפלה היא עד פי עשרה. לכן, מה הטעם לבוא ולעשות בכלל רישום של מי שחלה ועומד לסיים את חייו?

חבל ששר האנרגיה איננו פה. מדינת ישראל מקבלת פנים חדשות בתחומי האנרגיה, בטיפול בחשמל, בנושאים גרעיניים, עם השלכות רבות על בריאותם של בני אדם, ומישהו צריך לעמוד בתוקף על כך שיהיו סקרים, יהיו מבחנים, ותהיה גם תוכנית מניעה שמזהירה את התושבים במדינת ישראל היכן הם גרים ומה הסכנות.

היו"ר ש' וייס:

תודה. עכשיו שני חברי הכנסת הבאים שביקשו לשאול שאלות נוספות. תחילה חבר הכנסת שאול עמור. בבקשה.

שאול עמור (הליכוד):

גם אני מזועזע מהתשובה של ידידי סגן שר הבריאות. אנשים מתים ביישובים האלה שבאזור עמק-האלה. אני מבקש לקבל תשובה ברורה, מה הן הסיבות למקרי המוות ולמחלות הסרטן באזור הזה, שאם לא כן, אני אדרוש ועדת חקירה ממלכתית שתדון בעניין הזה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. עכשיו חבר הכנסת, סגן יושב-ראש הכנסת, עובדיה עלי.

דן תיכון (הליכוד):

מה המצב במגדל-העמק?

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ידידי סגן שר הבריאות, קודם כול אני רוצה לאחל לך הצלחה. אני מבין שאתמול מונית מחדש כסגן שר הבריאות – – –

קריאה:

מינוי של רבין, של ראש הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

לראש הממשלה יש הרבה סגנים. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

סגן שר הבריאות – – –

דוד מגן (הליכוד):

יש בעיה של ארבע שעות – – –

היו"ר ש' וייס:

נכון. בין 11 לחמש שעות. נכון. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

ידידי סגן שר הבריאות, כאן מוכח בעליל, שיש קשר בין הימצאות תחנות הממסר בעמק-האלה לבין ריבוי מקרי הסרטן, ובדבר הזה יש גם איזה היגיון פנימי; זה לא דבר תלוש מהמציאות. אם יש גם סקר של אוניברסיטת באר-שבע שמאשר ומאשש את החששות האלה, אני מבקש לדעת, האם אתם מסכימים עם זה? האם יש לכם איזו בדיקה בנושא הזה? משרדך, בעצם, ממונה על התחום הזה, ואמור לנקוט את כל האמצעים למניעת תופעות מהסוג הזה. כאן מדובר על חיי אדם, לכן אני באמת לא מבין את פשר התשובה ומבקש לדעת, האם משרדך ינקוט אמצעים, קודם כול יברר ויאמת את העובדות, ושנית, ינקוט את כל האמצעים שיביאו למניעת ריבוי התופעות החמורות האלה?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני חושב שאתה יכול לתת תשובה מלכדת.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת עמיר פרץ, זה נכון שאני היום סגן שר מחודש, ואני יכול להגיד לך שהתיק, גם כאשר חיים רמון היה שר, התיק הזה של בריאות הציבור היה התיק שלי, לכן האחריות היא שלי, ואני מודע לנושא. השאלה היא, האם נכונות הטענות, התשובה שנתתי היא שאנחנו באמת בודקים. התחלנו כבר לפני כמה ימים, וזה יארך עוד כמה ימים. אני אגלה לכנסת את הממצאים.

עד היום, אמרתי, ואני חוזר על מה שאמרתי, שהיו לנו לא אנשים שהולכים למות, אלא סטטיסטיקה לפי יישוב, לפי הארץ, ולא לפי נפה. אנחנו הולכים לעשות את זה במיוחד לנפות, כל נפה; לא אזור, לא אזור הנגב, למשל, או מחוז הנגב, אלא נפות, כמו נפת אשקלון, הנפה הדרומית, אילת, ומקומות אחרים. אנחנו הולכים לעשות זאת, והתחלנו, זאת אומרת שנדע בתוך כמה ימים אם העובדות נכונות. נניח שאוניברסיטת באר-שבע עשתה מחקר, צריך לבדוק אם הוא נכון, ואני אטפל בזה. התחלנו, ואני אתן תשובה.

לחבר הכנסת שאול עמור – אותו דבר. אני עוד הפעם נתתי את התשובה, ואינני מבין מדוע אתה מזועזע ומדוע אתה צריך ועדת חקירה ממלכתית. אני מבטיח לך ולכנסת, שתהיה לנו תשובה – –

שאול עמור (הליכוד):

אני בטוח שקראת ב"מעריב".

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

תהיה לנו תשובה. למה לך? עד היום יש לנו גם רופאים שם, וגם אנשים בודקים. לא היה פי חמישה, כפי שחבר הכנסת עמיר פרץ אומר, או אפילו פי עשרה, תחלואת סרטן בעמק-האלה, אולי בגלל תחנות הממסר. עוד לא היו לנו נתונים כאלה. מישהו התריע, אנחנו הולכים לעשות את זה. בודקים זאת, ואני מבטיח לך שלא צריך להקים ועדת חקירה ממלכתית. כל העובדות תתגלינה לכנסת ולעם ישראל, לא נסתיר שום דבר, את זה אני מבטיח, ואני "אתלבש על זה" ממש בשבוע הקרוב.

לחבר הכנסת עובדיה עלי, אני מודה לך על האיחולים ואני מקווה שאני אצליח. עניתי לעניין תחנות הממסר. אם יש קשר – אני אגלה אותו, זאת אומרת לא אני אגלה אותו, אלא המומחים שלנו במשרד הבריאות, לא נסתיר שום דבר, ואני מאמין שעל הבעיה הזאת נתגבר.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגן שר הבריאות.

שר התיירות, חברי הכנסת, ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 262, של חבר הכנסת עובדיה עלי, בנושא: כפר נופש פלשתיני לחוף ים-המלח. חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

כפר נופש פלשתיני לחוף ים-המלח

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר התיירות, נמסר כאילו ישראל הביעה את הסכמתה להקמת כפר נופש פלשתיני לחוף ים-המלח.

ברצוני לשאול:

1. האם נתנה ישראל הסכמתה לכך?

2. האם נבדקו ההשלכות שיהיו להקמת הכפר על מפעלי התיירות הישראליים – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון.

עובדיה עלי (הליכוד):

— — הקיימים לחוף ים-המלח?

3. האם ייעשה לטרפוד הסכמה זו על מנת להגן על התיירות הישראלית באזור?

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אדוני שר התיירות.

שר התיירות ע' ברעם:

לכאורה, אם הייתי רוצה לענות לקונית, הייתי עונה על השאלה הראשונה ב"לא", ואז לא היה מקום לענות על השאלות האחרות — — —

עובדיה עלי (הליכוד):

לא שומעים.

שר התיירות ע' ברעם:

אני אומר, שאם הייתי רוצה להיות לקוני והייתי משיב על השאלה הראשונה בשלילה, בעצם נגזרות מזה גם התשובות על השאלות האחרות, וכך היתה נגמרת השאילתא מבחינתי — — —

דוד מגן (הליכוד):

אתה עוד לא יודע — — —

שר התיירות ע' ברעם:

ודאי, אמרתי שלא? — ודאי. אני אומר את הדברים הבאים:

א. לפי כל מיטב המידע שיש ברשותי, ישראל לא מסכימה להקמת כפר נופש פלשתיני לחוף ים-המלח. זה – לשאלה הראשונה.

ב. אשר לשאלה השנייה, האם נבדקו ההשלכות, אני אומר שבהסכם העקרונות מדובר על תכנון משותף בצפון ים-המלח, ובנקודה בצפון ים-המלח, של ישראל, ירדן והפלשתינים. הנושא שנבדק עם הפלשתינים והוא עוד לא אושש, כי עדיין אין הסכם, האם יכולה להיות נקודה, שבנקודה הזאת תהיה בנייה משותפת ישראלית-פלשתינית; זאת נקודה שהועלתה בשיחות בין שמעון פרס ליאסר ערפאת, אין לגביה ברגע זה סיכום, ולכן מלבד אזכור העניין אני לא רוצה לומר דבר.

ג. האם ייעשה לטרפוד? מצדי בהחלט לא, משום שאני חושב שהמהלך, ביסודו, הוא מהלך נכון, משום שאנחנו מוכרחים, ראשית, להבין שהאחיזה הישראלית המלונאית והתיירותית בים-המלח צריכה להיות מובטחת בתנאים של כל הסדר מדיני. מהבחינה הזאת אני, היום, כאשר באים אלי יזמים ושואלים אותי אם ללכת ליוזמה תיירותית בצפון ים-המלח, גם בהסדר הזה של פלשתיני-ירדני אני אומר להם: כן, ויש נטייה לעניין.

אני גם נמצא בדיאלוג מתמיד עם המתיישבים בעניין, אבל, כאמור, רק אחרי ששר החוץ יחזור לכאן, אם יהיה הסכם, נוכל לדבר – – –

משה פלד (צומת):

איזה מתיישבים?

שר התיירות ע' ברעם:

המתיישבים שנמצאים בצפון ים-המלח. לא עם המתיישבים שנמצאים במקום אחר.

משה פלד (צומת):

קיים דיאלוג – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלד.

שר התיירות ע' ברעם:

דיאלוג זה דיאלוג – – –

היו"ר ש' וייס:

אבל הדיאלוג הזה, על-פי התקנון, לא קיים.

משה פלד (צומת):

שר התיירות ע' ברעם:

חבר הכנסת משה פלד, אתה מקיים אתי עכשיו דיאלוג.

היו"ר ש' וייס:

לא טוב שאתה עונה כי – – –

שר התיירות ע' ברעם:

אתה שואל אותי מה זה דיאלוג? זה דיאלוג, אבל הדיאלוג שלי אתם – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר התיירות, נא לענות עכשיו רק לשאלים החוקיים.

שר התיירות ע' ברעם:

הדיאלוג הוא דיאלוג שהם יושבים אתי, והיות ששאלת אותי את השאלה, אני רוצה להגיד לך שחלק גדול מהם גם מקבלים את העניין. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת עובדיה עלי. אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו – חבר הכנסת יהושע מצא.

עובדיה עלי (הליכוד):

ידידי היושב-ראש, התשובה של השר היא מעל לבינתי. לא הבנתי אם הוא בעד, נגד, יש הסכם, אין הסכם? לא קיבלתי תשובות על השאלות שלי. אני שאלתי האם נבדקו ההשלכות של מפעל כזה ביחס – – –

רענן כהן (העבודה):

– – –

עובדיה עלי (הליכוד):

לא הבנתי.

רענן כהן (העבודה):

אין.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני לא מבין; אני מבקש לקבל תשובות ברורות.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו, אחרי שחבר הכנסת רענן כהן הסביר, אני מבין שהתשובה מוחצת.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש, ראשית, לקבל תשובה ברורה. הנושא הזה מטריד מאוד את המתיישבים בערבה, מטריד מאוד את כל המלונאים, את כל אלה שעוסקים בתחום המלונאות לחוף ים-המלח. אני לא מבין מדוע

צריך להקים, ליזום ולעודד הקמת כפר נופש פלשתיני במקום לא מיושב על-ידי פלשתינים, במקום שמרוחק מהם כרחוק מזרח ממערב, דבר שיכול לפגוע בעליל במפעל התיירות שם.

אני מבקש לדעת, האם הנושא הזה של הפגיעה נבדק, נבחן, ומה תהיינה ההשלכות של העניין הזה?

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת זאבי, תורך, דקה, ואחר כך – חבר הכנסת יהושע מצא, דקה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, ים-המלח שימש כבר בעבר אזור שדרכו החדירו טילי "קטיושה" להפגזת ירושלים היהודית. לאחר מכן נחסם כל גבול ים-המלח, והחוף נמצא ממזרח לגדר.

האם תהיה מוכן להאיר את עיניו של שר החוץ, המנהל כעת משא-ומתן עם ערפאת בדבר פרויקט משותף בחוף ים-המלח, לגבי ההיבט הביטחוני? נוכחותם של פלשתינים על חוף ים-המלח אומרת פרצה שדרכה יחדירו אמצעי לחימה לעבר ישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני שר התיירות, אפילו לשיטתך, לשיטתו של סגן השר ביילין, לשיטתו של השר פרס, שרוצים להגיע להסדר שלום תמורת החזרת שטחי מולדת עד כרסום בים-המלח, אפילו לשיטתכם, שלה אני מתנגד, יש לי אליך שאלה. דווקא משום השיטה הזאת שלכם, שלה אני מתנגד, מדוע אתה נאחז בוויכוח האחרון בהקמת מלונאות ים-המלח ליד נחל חבר, ולא הולך ומשנה את שיטתך ומעביר את כל נושא התיירות והמלונאות דווקא לצפון ים-המלח, כדי שאם, חס וחלילה, לשיטתכם, יתקרבו הפלשתינים לצפון ים-המלח, תהיה מלונאות גדולה ואדירה שם, בצפון ים-המלח, בלידו, ולא בנחל חבר?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני שר התיירות, תשובתך.

שר התיירות ע' ברעם:

אני רוצה לענות לחבר הכנסת עובדיה עלי בצורה נחרצת, משום שאת הצורה הפחות נחרצת הוא לא הבין. לא מדובר על כפר נופש פלשתיני בצפון ים-המלח. לכן, לא נבדקה שום אפליקציה של החלטה שלא התקבלה. אני הרחבתי את הדברים מעבר לשאלה שלך, אף שלא הייתי זקוק לכך. אתה שאלת אותי על כפר נופש פלשתיני. היו פרסומים בעיתונים. אני אומר לך, שהעמדה שלנו מתנגדת לכפר נופש פלשתיני.

אשר לשאלה של חבר הכנסת זאבי, אני בהחלט לא אהיה דוור, אבל אני מוכן ששר החוץ יקרא את הדברים שאתה אומר אף שהם נראים לי מופרכים לחלוטין, כי אנחנו מדברים על כל ההסדר בהנחה של מצב פוליטי אחר. לא תהיה ריבונות, לפי ההשקפה הזאת שאני אמרתי, לפלשתינים בצפון ים-המלח. גם אם ידובר בעתיד על מפעל, הוא יהיה מפעל משותף, שהאחיזה שלנו בתוכו תהיה אחיזה דומיננטית.

אשר לשאלה על נחל חבר – לפי דעתי, היא לא קשורה לעניין, אבל אני מענה עליה. לדעתי, בצפון ים-המלח יש מקום לא ל-2,000 חדרים מלון, יש מקום ל-12,000-14,000 חדרים מלון. בשיווק המודרני, כאשר אנחנו יודעים היום שים-המלח הוא הנקודה היחידה בעולם שאפשר להשתף בה בלי לחשוף את גופך לסכנת סרטן העור, יכולנו לעשות שיווק אדיר, אבל אין מקום לשיווק אדיר ב-1,200 חדרים מלון. אם אתה שואל אותי, גם אם יקומו מלונות לחוף ירדן, עדיין יש מקום לפיתוח תיירות בכל אזורי ים-המלח.

הנושא של נחל חבר לא קשור לעניין. הוא אומר שבעצם אי-אפשר לגשת לפיתוח רציני של יותר חדרים מלון באזור הקיים, מעבר למה ששר האוצר ואני החלטנו לתת להם את ההגנות. לכן, כאשר אנחנו נראה את ההתקדמות של העניין – אני אומר לך שכבר באו אלי קבלנים ידועים, כמו "אפריקה-ישראל" וכמו יצחק תשובה, ודיברו אתי על ההסדר הזה לצפון ים-המלח, ממני הם קיבלו עידוד ללכת לשם.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, תואיל בטובך לעלות לדוכן ולהשיב על שאלות רגילות.

הקמת עיר שעשועים וקזינו בתמנע

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר התיירות ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

פורסם כי משקיע מדרום-אפריקה מבקש להקים עיר שעשועים בתמנע ומתנה זאת בהסכמת ממשלת ישראל להקמת קזינו במרכז עיר זו.

ברצוני לשאול:

האם ניתנה הבטחה בנושא על-ידך, או על-ידי נציג אחר מטעמך או מטעם הממשלה?

שר התיירות ע' ברעם:

משרד התיירות פועל רבות על מנת לעבות את התשתית התיירותית בנגב. במסגרת זו עניין המשרד משקיעים מספר בבניית אטרקציה מרכזית באזור פארק תמנע.

לאיש מהמשקיעים לא ניתנה על-ידי או על-ידי גורם ממשלתי אחר הסכמה לבנות קזינו במקום.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תודה רבה, אדוני שר התיירות. אני מאוד מקווה שגם בעתיד לא תיתנו הסכמה לפני שהעניין המורכב הזה יובא לדיון ולהסכמת הכנסת. אתה יודע שיש חילוקי דעות.

אבל אני רוצה לשאול אותך שאלה, אדוני השר. בתשובה שלך לתקשורת, ששאלה אותך, גם בעיתונות הכתובה וגם ברדיו, ביחס ל-3 מיליון שקלים שנתת לחברה פרטית, "במות", לארגון כנס של נוצרים ורבנים, אמרת כך: לא פורסם הדבר על-ידי משרד התיירות מראש, שאכן משרד התיירות מסבסד את זה, שמא אחדים מאלה שהיו צריכים להגיע לכאן לא יגיעו בגלל מעורבות של משרד התיירות. באותו מעמד גם אמרת: שמא זה ירגיז את הציבור החרדי.

לכן, אני שואל: האם משרד התיירות כגוף ממשלתי עובד במחתרת ועושה פעולות בניגוד או בהעלמה מאזרחי מדינת ישראל, עובד בהטעיה של אנשים אחרים בעולם ואומר להם: תבואו לכאן, ומסתיר את העובדה שהוא מממן את זה?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. זו בעצם הצעה לסדר-היום. אדוני השר, אתה לא חייב לענות, אבל תעשה את זה בטלגרמה.

שר התיירות ע' ברעם:

שום דבר ממה שאתה אומר אני לא אמרתי. יש שם פרסום שאין עליו שום מרכאות. אבל אגיד לך דבר אחד. אני גאה, יותר מגאה, בהשתתפות המסיבית שלנו בכנס הנוצרי. אותי עניין, דרך אגב, חבר הכנסת רביץ, הכנס הנוצרי ולא הכנס הנוצרי-היהודי, ואת זה אתה יודע. אותי עניין האספקט הזה, ואני גם חושב שזו היתה ההשקעה הכספית הטובה ביותר שמשרד התיירות השקיע מהיום שאני שר.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר התיירות. את התשובה על שאילתא מס' 2611 תמסור ישר לפרוטוקול, אדוני השר.

גיוס רבנים לעידוד התיירות

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר התיירות ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

ביום 9 בינואר 1994 פורסמה כתבה בנושא גיוס רבנים לעידוד תיירות. מן הכתבה עולה, כי 1,000 רבנים יסייעו בעידוד תיירות נכנסת לישראל ואף יתארחו להשתלמות בארץ.

ברצוני לשאול:

1. האם מעורב משרד התיירות בפעילות זו, באילו דרכים, והאם הוא מממן את כינוס הרבנים בארץ?

2. האם נעשתה פנייה דומה גם לרבנים קונסרבטיבים או רפורמים?

3. אם לא – מדוע?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. "חוג רבני ישראל" – חרי"ש – פנה למשרד התיירות ביוזמה אשר מהותה היא עידוד התיירות בעידן השלום בקרב אוכלוסיית רבנים בארץ ובחוץ-לארץ.

משרד התיירות רואה חשיבות רבה בעידוד התיירות היהודית מחוץ-לארץ; כידוע, רוב יהודי העולם טרם הגיעו כתיירים לארץ. כמו-כן מעוניין המשרד לפתח ולעודד את התיירות היהודית האורתודוקסית בתחומי ישראל, פלח שוק פוטנציאלי אשר טרם נוצל.

לאור האמור לעיל, החליט משרד התיירות להיענות לבקשה שהופנתה אליו על-ידי חרי"ש ולסייע במימון חלק מעלויות כנס פתיחת המבצע.

המשרד לא פנה לחרי"ש ולא לארגוני רבנים אחרים. עם זאת, עלי לציין שמתקיים קשר מתמיד בין משרד התיירות לארגונים הקונסרבטיביים והרפורמיים, ובמסגרתו מסייע משרד לחלק מפעילויותיהם לעידוד תיירות ארצה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

עכשיו יענה שר האוצר על שאלתא בעל-פה מס' 280, של חבר הכנסת שלמה בוחבוט, בנושא: ניצול תקציבי הפיתוח. חבר הכנסת בוחבוט, בבקשה.

ניצול תקציבי הפיתוח

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני שר האוצר, קראתי בעיתונות שמשרדי הממשלה השונים לא ניצלו תקציבים בסך 2.5 מיליארדי שקלים בתקציבי פיתוח.

ברצוני לשאול את שר האוצר:

למה לא עלו על הנושא הזה בזמן, כי למיטב ידיעתי – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לקרוא מן הכתב. כתוב כאן כך: 1. מדוע עודפי התקציב אינם מנוצלים למטרות הייעודיות?
2. מה ייעשה בנדון?

שלמה בוחבוט (העבודה):

1. מדוע עודפי התקציב אינם מנוצלים למטרות הייעודיות?

2. מה ייעשה בנדון?

ואני רוצה להוסיף – – –

היו"ר ש' וייס:

אי-אפשר. זו שאילתא בעל-פה. אני מבקש להקפיד. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, משרד האוצר, בהנחייתי, הקים יחידה מיוחדת, שכל תפקידה הוא מעקב אחר ניצול תקציבי פיתוח.

בהיכנסי לתפקיד מצאתי, שמיליארדים של שקלים שהיו מתוקצבים לצורכי פיתוח לא נוצלו על-ידי משרדי הממשלה השונים, והייתי אומר זאת בכל התחומים. זה היה בתחום של ביצוע ביוב, ביצוע מים, בניית כיתות לימוד, בניית כבישים וכו', וכך הייתי יכול לעבור לאורך כל המשרדים.

הקימותי יחידה שכל תפקידה הוא לנהל מעקב שוטף חודשי אחר ההוצאה בפועל בכל סעיפי הפיתוח בתקציב המדינה. והיום, אני יודע זה חודש מה נוצל ומה לא נוצל ובאיזה משרד. אני מעיר את אוזניהם של השרים שבמשרדיהם אין ניצול של התקציב. שיניתי מדיניות שהיתה רווחת הרבה מאוד שנים, אשר אמרה: מה שלא מבצעים, טוב, כי נשאר הכסף, ואמרתי: בנושא הפיתוח, כל פרוטה – לבצע אותה.

היום אנחנו נמצאים במצב, שבתחומים רבים תקציבי המדינה מנוצלים עד האגורה האחרונה. לדוגמה, בבניית הביצוע הוא בערך פי 12 מכפי שהיה בשנה שעברה. בכבישים הביצוע הוא מלא, מיליארד ו-100 מיליון שקל בתחומי מע"צ ו-400 מיליון במשרד התחבורה.

אבל אנחנו גוררים גיבנת גדולה מאוד של מסגרות תקציב, זה לא כסף, זה מסגרות תקציב שעוברות משנה לשנה. בשנה שעברה אכן הועברו הסכומים שהזכיר חבר הכנסת בוחבוט, בעצם הועברו סכומים נוספים גם בנושאים שהם לא בדיוק פיתוח, אלא נושאים תקציביים שלא בוצעו בזמן. למשל, דבר שהוא לא תקציב פיתוח, פיצויים לקבלנים בגין הפסקת הבנייה. לא הסתיים המשא-ומתן, היו 250 מיליון שקל, לא מיליארדים, כפי שחשבו חברי מסיעת הליכוד, אבל זה לא בוצע, זה עובר משנה לשנה.

עדיין אין לנו דוח חשב כללי סופי, אבל מכיוון שאני מקבל כל חודש דיווח, אני יכול להגיד שהביצוע בפועל של תקציבי הפיתוח השנה בשקלים, ואני מדבר על הוצאה שוטפת של החשב הכללי, הוא כ-50% יותר מאשר בשנה שעברה. זאת המדיניות וזאת המגמה. עכשיו, כשהיה לי הסיכום השנתי, אני עומד לקרוא לאותם מנכ"לים של משרדים שבהם מסיבה זו או אחרת לא היה ביצוע.

דרך אגב, לפעמים חוסר הביצוע נובע מהעובדה שלא היה מלאי תכנון. צריך לדעת, שאפילו אם אתה אומר למשרד תבצע, כי זאת המדיניות, כשלא היה מלאי תכנון היו עיכובים.

אני רוצה להגיד יותר מזה. אני עשיתי דבר ששינה את אורח החיים המינהלי שלנו. בעבר, כשהיו עודפים משנה לשנה, היו באים לוועדת הכספים רק לאחר דוח סופי של החשב הכללי. כלומר, זה היה קורה בסביבות חודש אוגוסט. נתתי הנחיה שכל תקציבי הפיתוח, 75% מההערכה, יועברו בחודשים ינואר-פברואר כדי שלא יהיו עיכובים בביצוע.

לכן, חבר הכנסת בוחבוט, אני רוצה שתדע: המדיניות היא לבצע מהר ככל האפשר גם בתחום התכנון וגם בתחום הביצוע.

כאשר יושלם דוח החשב הכללי, אני אדאג להעביר אותו לידיעת חברי הכנסת, כדי שיראו עד כמה רמת הביצוע גבוהה מכפי שהיה בעבר.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר האוצר. עכשיו ישאל שאלה נוספת חבר הכנסת שלמה בוחבוט. אחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ואחריו – חבר הכנסת דוד מגן. שלושה מאותה סיעה, אבל כל האחרים כבר שאלו פעם אחת או פעמיים. סליחה, אני טעיתי. יש חבר הכנסת יוסף בא-גד, שהוא מסיעה אחרת.

חבר הכנסת בוחבוט, בבקשה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אכן אני רוצה לברך את שר האוצר ואת אנשי משרדו על כל התוכניות להוציא לפועל את כל התקציבים. אבל הייתי מבקש וגם שואל: ניקח לדוגמה את תקציבי הפיתוח לרשויות המקומיות. אם רוצים לבנות כיתות – משרד החינוך מאשר לקראת סוף השנה, כך שהתקציב לא יכול לצאת לפועל. אותו דבר עם תקציבי משרד הפנים. אני חושב, שצריכה להיות הנחיה של משרד האוצר לכל המשרדים, שהתקציב חייב להיות מאושר כבר בתחילת שנת התקציב.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, דקה. אחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד, דקה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

החידוש, אדוני השר, הוא בהחלט מבורך. אבל שמעתי בכמה מקומות, שבהגיע חודש דצמבר החשבים פונים ללקוחות התקציביים ומבקשים מהם לבצע מהר משום שיש עודפים בתקציב, ואז הביצוע נעשה במהירות אבל בצורה לקויה; דהיינו, הפיקוח על הקבלנים איננו אופטימלי; החוזים נחתמים במהירות וללא בדיקה מספקת של הגופים המתקצבים.

לכן הייתי מבקש לשמוע את דעתך, באיזו מידה ניתן לגרום לכך שהחשבים וכל המערכת יהיו מודעים לעודפים לא בדצמבר אלא לפני כן, באוגוסט, ואז הביצוע יהיה קרוב יותר לאופטימלי.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד השר, מאחר שנשאר 2.5 מיליארדי שקלים, אולי תשקול שנית ביטול הקיפוח המשוע שנעשה בגלל שינוי סדר העדיפויות, ולפחות תשלימו עבודות שהפסקתם ביש"ע, באותו כסף. זה יביא ברכה למדינת ישראל ולכסף.

היו"ר ש' וייס:

זו ממש הצעה שאי-אפשר לסרב לה.

אדוני שר האוצר, הנושא הזה הוא טיפוס להצעה לסדר-היום, אבל הכנסנו אותו למסגרת של שאילתא. אתה צריך בשתי דקות לענות על הכול, טלגרפית.

שר האוצר א' שוחט:

טלגרפית. אני רוצה להסביר, וזה אולי ייתן תשובה לכולם. הכסף הזה איננו כסף חופשי. תקציב פיתוח הוא תקציב רב-שנתי, ולפיכך הוא משועבד לפרויקטים כאלה או אחרים. זה לא כך שב-31 בדצמבר הכסף ישתחרר.

לפיכך, חבר הכנסת בא-גד, הכסף משועבד. אני אומר את זה גם לך, חבר הכנסת ויינשטיין. אין כאן בעיה של חודש דצמבר. בתקציב הרגיל ייתכן שיש בעיה, שאם לא מוציאים אותו הוא הולך לאיבוד. תקציב הפיתוח הוא רב-שנתי. רשות מקבלת אפשרות לבנות בית-ספר – אם היא לא מסיימת את העבודה באותה שנת תקציב, ההרשאה מצד האוצר והחשב של המשרד קיימת ואין סכנה שהכסף יילקח. לפיכך אין זירוז.

אותו דבר אני אומר לך, חבר הכנסת בוחבוט. אנחנו מעבירים את ההרשאות למשרד הייעודי. אם ניקח לדוגמה את משרד החינוך, נניח 1,500 כיתות בשנה – המשרד מודיע על כך ליישובים, בהתאם לפרוגרמה. ברגע שהוא מודיע, אפשר לזוז קדימה.

מבחינתנו, ברגע שהדבר יוצא – ועל-פי הנחייתי הוא יוצא עכשיו בתחילת השנה – יש כל האפשרויות לרשויות לבנות.

אני מוכרח לומר, שהביצוע בנושא כיתות הלימוד בשנת 1992 היה כ-40% מתקציב, והשנה הוא מתקרב ל-80%. אני מאוד שמח על כך.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני מודה.

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, יהיו לך עוד הרבה הזדמנויות להיאבק על המטרות שלך.

חברי הכנסת, אני רוצה להודיע על שינוי קל, כדי למנוע אי-הבנות וכן הלאה. בסדר-היום יש לנו הצעה אחת שמופנית לשר האוצר, שנוגעת לחינוך הגבוה, וסדרה ארוכה מאוד של הצעות לסדר-היום שיישיב עליהן סגן שר הביטחון; הוא ישיב גם על הנושאים שהועלו אתמול וכמובן על הצעות רבות שתועלינה היום.

אני מאפשר, לפנים משורת הדין, להקדים את ההצעה הבודדת שמופנית לשר האוצר, של חברת הכנסת לימור לבנת, בהסכמה של סגן שר הביטחון, ואני מקווה – גם בהסכמת חברי הכנסת, ולו מבחינה זו שאנחנו רוצים לשחרר את שר האוצר מייד אחרי זה, שייסע לאן שצריך לנסוע כדי לפתור את הבעיה של החינוך הגבוה. אני מקווה שזה מוסכם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

האם סגן שר הביטחון ישיב על הכול?

היו"ר ש' וייס:

הוא ישיב על הכול. בהתחלה הוא ישיב על כל הנושאים שהועלו אתמול ואחר כך על הנושאים שיועלו היום. יהיה בסדר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברת הכנסת לבנת צריכה להתכונן – – –

היו"ר ש' וייס:

היא לא היתה חייבת. קיוויתי שזה מוסכם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מדוע אי-אפשר לדעת מראש?

לימור לבנת (הליכוד):

הודיעו לי, לא שאלו אותי.

היו"ר ש' וייס:

אני ממש מצטער, הייתי בטוח שזה מוסכם על הכול.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה נחתם.

היו"ר ש' וייס:

בואו לא נקיים את הברור בפרהסיה. אני יודע שחברי הכנסת ממש משתוקקים להופיע בראשית היום. הנחתי שזה מוסכם על כל הצדדים. אם לא, חברת הכנסת לבנת, את רשאית – – –

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

אז בואי לתגברי, אני יודע שיש לך ספונטניות יוצאת מן הכלל. נתגבר על זה.

לימור לבנת (הליכוד):

אני גם מכירה את הנושא.

אדוני היושב-ראש, אם תרשה לי, להערתו של חבר הכנסת ויינשטיין ולדברים שאתה אמרת, האמת היא שלא שאלו אותי אלא הודיעו לי.

היו"ר ש' וייס:

זה לא בסדר.

לימור לבנת (הליכוד):

אני חושבת שהפרוצדורה מבחינה זו היא בהחלט לקויה. לגופו של עניין, אין שום בעיה.

היו"ר ש' וייס:

תיארת לעצמי.

לימור לבנת (הליכוד):

בלאו הכי, אני גם לא נוהגת לכתוב את נאומי. אבל, מעבר לזה, זה נושא שכבר עולה כאן בכנסת – –

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה להודיע כאן, כדי שיירשם בפרוטוקול, שאני ממש מביע פליאה על כך שלא שאלו אותך. ברור שזה צריך היה להיות מוסכם גם עלייך. אני לא מבין איך זה קרה.

הצעה לסדר-היום

השביתה במוסדות להשכלה גבוהה

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 3370 בנושא: השביתה במוסדות להשכלה גבוהה – של חברת הכנסת לימור לבנת. בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מודה לך.

זו הפעם השלישית או הרביעית, אם אני לא טועה, ששר האוצר משיב על הצעות ועל שאילתות בנושא הזה, אולי אפילו יותר מזה, מי סופר? הנושא כל כך לא-חדש, הוא כל כך ישן, עד שזה ממש כואב ועצוב לראות עד כמה אנחנו מצליחים להעלות אותו שוב ושוב במליאת הכנסת, כי בעצם לא

הגיע פתרון ועדיין אין פתרון. השביתה, שביתת המוסדות להשכלה גבוהה, שביתת אנשי הסגל, נכנסת היום ליומה ה-32.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברגעים אלה ממש מתקיימת הפגנת סטודנטים מול הכנסת, בגן-הוורדים, במחאה על השביתה הזאת.

אגב, אני הגשתי את ההצעה הזאת כהצעה רגילה. נשיאות הכנסת לא הכירה בה כהצעה דחופה, משום שהנושא הזה כבר נדון במהלך השבועות האחרונים.

היו"ר ש' וייס:

זה משקף את המצב.

לימור לבנת (הליכוד):

מבחינה פרוצדורלית הנימוק ברור לגמרי, אלא שהקושי הוא, שאף שעבר כל כך הרבה זמן, לא רק שלא נמצא פתרון לשביתה הקשה הזאת, אלא בעצם יש משא-ומתן שמתנהל בצורה מוזרה ביותר.

אני רוצה לומר כאן, שקראתי היום בעיתון, שסגן שר החינוך מיכה גולדמן נפגש באיצטדיון עם נציגי המרצים. אני חייבת להודות שזה מאוד חנני להיפגש באיצטדיון עם נציגי המרצים, אבל זה פשוט לא רציני להיפגש באיצטדיון כדורגל או כדורסל – סליחה על הבורות, אני לא יודעת בדיוק מה זה – עם הנציגים של המרצים לאיזה משא-ומתן או להמשך משא-ומתן. ובחוסר הרצינות הזה ממשיך ומתנהל המשא-ומתן כל הזמן, או ממשיך וקופא על שמריו כל הזמן. בעצם הוא לא מתנהל באמת.

ומה קורה עכשיו? היו מסקנות ועדת-צור, ועדה ציבורית שהוקמה. לדעתי, הבסיס של המסקנות צריך להיות מקובל על כל הגורמים, לרבות האוצר, לרבות המרצים. יש שם בעיות מסוימות, כמו לגבי הסגל הסגל הזוטר ובעיות אחרות. אבל על הבסיס של המלצות ועדת-צור – זו היתה גם המלצתה של ועדת החינוך של הכנסת – צריך היה להיכנס למשא-ומתן. אבל האוצר סירב לומר, שהוא מסכים להיכנס למשא-ומתן כזה על בסיס המלצות ועדת-צור, וגם המרצים, מצד שני, סירבו לומר זאת. בעיה. נכון, נוצרה בעיה רצינית מאוד.

והנה, אתמול אמר הממונה על השכר באוצר, אני שומעת, ש"המרצים השתגעו", או משהו כזה, "הסגל השתגע". הוא אמר עוד כמה אמירות חריפות ביותר ובוטות מאוד כלפי אנשי הסגל. גם אנשי הסגל לא חסכו את שבט לשונם.

רבותי, ככה אי-אפשר לנהל משא-ומתן. לא נפגשים, כן נפגשים, אלה אומרים ככה, אלה אומרים אחרת. הרי באיזה רגע שהוא צריך היה להיכנס לאיזה חדר ולנהל את המשא-ומתן הזה בצורה רציפה, עם סמכויות מלאות לכולם. אם צריך להוציא צווי ריתוק נגד המרצים, או צווי מניעה, שוועד ראשי האוניברסיטאות יוציא. אם צריך לעצור את המחקר באוניברסיטאות, צריך לעצור, כדי להבין

שאי-אפשר רק להשבית את הלימודים. אם צריך לעצור, אני תומכת בזה. אני חושבת, שאם אין ברירה, זה מה שצריך לעשות. אני יודעת שלא כל המרצים שיושבים פה, על הספסלים האלה, כחברי הכנסת, יסכימו לזה. אבל אני חושבת, שאם אין ברירה, אין ברירה, מוכרחים להביא לאיזה – – –

נעמי חזן (מרצ):

על מי את מגינה?

לימור לבנת (הליכוד):

רגע. אני מגינה, ואני חושבת שצריך להגן, גם על ההשכלה הגבוהה, גם על זכות השביתה, אבל – ולזה רציתי להגיע – מוכרחים להגן גם על 100,000 סטודנטים, שיושבים – – –

נעמי חזן (מרצ):

לימור לבנת (הליכוד):

חברת הכנסת נעמי חזן היא גם פרופסור באוניברסיטה העברית, והדברים בוודאי נוגעים לה מאוד, ואינני חושבת שיש בינינו מחלוקות גדולות על הפתרונות שצריכים להיות בנושא הזה לפחות. יש לנו מחלוקות גדולות בעניינים אחרים והסכמות גדולות בעניינים אחרים. אבל גם בעניין הזה אני לא חושבת שהמחלוקת בינינו גדולה.

אני רק חושבת, שמוכרחים להגן על 100,000 סטודנטים. אלה אנשים ששירתו בצבא, שירתו את המדינה שנתיים או שלוש שנים – תלוי במין, אם זה חייל או חיילת. אלה אנשים שאחרי ששירתו את המדינה באו ורוצים ללמוד, והם עובדים, ויש להם בחופשות שלהם מחויבויות לעבודה, לפרנסתם, למילואים, לכל מיני דברים אחרים, כי הם אנשים מבוגרים, הם לא ילדים שלומדים במערכת החינוך, וכל מה שמערכת החינוך תשית עליהם, זה מה שיקרה. הם מחויבים לשלם שכר דירה במקומות שהם גרים בהם, אם משפחותיהם אינן גרות באותו יישוב שבו הם לומדים במוסד להשכלה גבוהה. והנה עכשיו הם נפגעו בצורה קשה ביותר. אין להם פתרונות. לא מציעים פתרונות, לא כלכליים וגם לא אקדמיים, איך בכל זאת תיגמר שנת הלימודים הזאת; איך באמת הם לא יפסידו חצי שנה, או שנה מחייהם, אינני יודעת כמה זה עוד יימשך. מוכרחים להגן גם עליהם.

אני הגשתי הצעת חוק, ואני מקווה שהממשלה תסכים לפטור אותה מחובת הנחה, שתקבע שאם יש שביתה של למעלה משבועיים בסמסטר, שכר הלימוד של אותו סמסטר, הסטודנט יזכה בו בסמסטר הבא לכל הסמסטר. צריך לדעת, שאם מעבר לשבועיים יש שביתה באוניברסיטאות, הסטודנטים, שנפגעים מבחינה כלכלית, מוכרחים להיות גם מוגנים כלכלית.

העובדה ששר האוצר הוא המשיב – ואני יכולה להעריך פחות או יותר מה תהיה התשובה, כי אנחנו שומעים את הדברים, בוועדת החינוך, בתקשורת, בכל מקום – העובדה ששר האוצר תמיד משיב, משום שהמשא-ומתן הוא משא-ומתן כספי על משכורות, על שכר, ולא שר החינוך, היא לדעתי לא תקינה, ואני חושבת מעבר לזה. כאשר יש סכסוך כל כך קשה, כאשר יש סכסוך כל כך גדול, כאשר יש שני שרים, שאחד מהם, שר החינוך, תומך במשא-ומתן על בסיס המלצות ועדת-צור ושר האוצר לא אומר שהוא תומך במשא-ומתן על בסיס המלצות ועדת-צור, וכאשר יש קיפאון והכול לא ברור ונמשך ונמשך, צריך לקום – ואנחנו אומרים את זה כבר הרבה זמן – ראש הממשלה ולהתערב, להתערב בסכסוך הזה, להתערב בשביתה הזאת, לא לשבת מהצד באיזה ניכור ואטימות והתרחקות.

אני רוצה להגיד לחברי הכנסת: ראש הממשלה הזה הוא גם ראש הממשלה, הוא גם שר הביטחון, הוא גם שר הפנים, הוא גם שר הדתות, ומאתמול הוא גם שר הבריאות. כנראה באמת אין לו זמן לעסוק בכל העניינים האלה. לו הוא היה מפגין קשיחות כזאת, כמו שהוא מפגין נגד המרצים, במשא-ומתן המדיני, בוודאי היה מצבנו טוב יותר. לא היינו מגיעים לווייתורים מרחיקים-לכת כאלה. איזו נחישות, איזו עמידה על כל העקרונות, ממש יוצא מהכלל. אבל כנראה לראש הממשלה אין פנאי לעסוק בנושאים האלה, כמו שאין לו פנאי לעסוק בכל הנושאים האחרים. וכך המערכות הולכות וקורסות להן. די לראות מה קורה בימים האחרונים רק בתקשורת: הצבא כן מעורב, הצבא לא מעורב במשא-ומתן. הוא נותן הנחיות, משהו אחר נותן הנחיות, בינו לבין שר החוץ, מה קורה כאן.

המערכות קורסות להן לאט לאט, וכך אנחנו היום ביום ה-32 לשביתת המוסדות להשכלה גבוהה. ולאיש, חוץ מחברי הכנסת שעוסקים בנושא ולחברי הכנסת שהם גם מרצים באוניברסיטאות – יושבים פה אחדים כאלה עכשיו – לאיש באמת לא אכפת. אף אחד לא אכפת לו מה יקרה לסטודנטים, אף אחד לא אכפת לו באמת מה יקרה להשכלה הגבוהה, אף אחד לא אכפת לו באמת מה יקרה למרצים, אף אחד לא אכפת לו מה יקרה באוניברסיטאות, כי כולם עסוקים כל כך בעניינים אחרים, מנוכרים, מנותקים ואטומים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת לימור לבנת. אני מזמינה את כבוד שר האוצר להתייחס להצעה.

בנימין טמקין (מרצ):

אחרי 15 שנה של הליכוד – – –

חיים קופמן (הליכוד):

הם השקיעו מרצ.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת לא להפריע.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, צר לי שאני צריך בפעם החמישית, או השישית, לעלות אל הדוכן ולדבר על עניין השביתה של הסגל האקדמי והשבחת הסטודנטים מלימודים. אבל, חברת הכנסת לבנת, אני מוכרח להגיד, שהדברים אשר אמרת לוקים, לצערי הרב, בחוסר דיוק וגם באי-הסתכלות על העובדות.

בשבוע שעבר, לאחר דיונים רבים בוועדת החינוך – ואכן ועדת החינוך היתה פעילה בעניין – התקיימה ישיבה שבה השתתפו שר החינוך, אנוכי, ראשי ות"ת – הוועדה לתכנון ולתקצוב, ועד ראשי האוניברסיטאות ונציגים ממשד החינוך, והתקבל נוסח שהיה מקובל על כולם, בכלל זה על המרצים, והנוסח הזה אמר: "אנחנו מאמצים, שרי האוצר והחינוך, כי המשא-ומתן עם הסגל יתקיים סביב המלצות ועדת-צור מבלי שהצדדים התחייבו מראש לקבל את ההמלצות". על כך הסכים הסגל, על כך הסכימה הממשלה, על כך הסכימו חברי ועדת החינוך כולם, מכל הסיעות, על כך הסכימו הסטודנטים שראו את הדברים. והייתי אומר שכל הגורמים הסכימו לעניין. וכאשר נכנסו לפגישה כדי להתחיל לדון על העניין – ואנחנו אמרנו שהרבה מאוד מעקרונות ועדת-צור מקובלים עלינו, וגם הניסוח היה מאוד זהיר, "סביב ההמלצות" – בא הסגל ודרש 100% תוספת מעבר לוועדת-צור, סכומים שאינם מתקבלים על הדעת.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני שר האוצר, הסגל לא ביקש 100% מעבר לוועדת-צור.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היקרה, תני לי לענות מה שאני יודע, ואת תגידי מה שאת רוצה להגיד, ואני אגיד בדיוק איך הדברים האלה – – –

דוד מגן (הליכוד):

הם ביקשו 30% בשלוש שנים.

שר האוצר א' שוחט:

לא, 30% ריאלית הם רצו. 30% ריאלית, לא נומינלית, זה אומר 46% לשנה. הם דיברו על 30% ריאלית. ולא היה אפשר לנהל את המשא-ומתן. והעניין עלה לדיון בממשלה ובממשלה נתקבלה החלטה, שהיא בדיוק אידנטית להחלטה שאני קראתי אותה ואשר נתקבלה על דעת כולם.

המרצים מנהלים מדיניות בלתי ברורה לחלוטין. הסטודנטים הם בני ערובה בידי המרצים. בחודש ינואר הם קיבלו שכר עבור ההוראה. סגן שר החינוך ניסה בתחילת השבוע, ביום שישי ובמוצאי שבת ואתמול – והעניין של האינטרס הוא מקרי, יש שם חדר, הם לא ישבו והסתכלו על כדורגל, אני מברך על הפעילות שלו – הוא ניסה לשמוע ולראות את הדברים. היום התיישבו לדיון בשעה 10:30. אני אומר את האמת. אני מסתכל וחרד ומקווה שאכן יתחילו לדבר על דברים מציאותיים.

לימור לבנת (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

הוא היה בפתיחה, אבל יושב שם היום עם הוועד שלהם יחד עם המעסיק, שהוא ראשי האוניברסיטאות. אני מאוד מקווה שיגיעו לאיזה בסיס משותף.

אבל אי-אפשר לקיים מערכת של דיון שבה נמצאים בתוספות שכר כאלה, שגם את יודעת, חברת הכנסת לבנת, שאי-אפשר להעלות להם. אני יודע שגם הסטודנטים וגם חברי הכנסת מכל גוני הקשת הפוליטית וגם ראשי האוניברסיטאות וגם ות"ת אומרים להם: רבותי, תהיו על איזה בסיס שהוא, והבסיס הוא דוח-צור. אני חושב שצריך קצת פחות, הם חושבים שצריך יותר. יש אלמנטים של כן ויש אלמנטים של לא, אבל זה צריך להיות המשא-ומתן. הרי איש מאתנו לא רוצה שכל מערכת השכר במדינת ישראל תתמוטט ותקרוס כבניין קלפים, כאשר אנחנו יודעים מה משמעות העניין – שמה שייתנו לסגל כתוספת לא יהיה שווה בכוח הקנייה בעוד שנה, שנה-וחצי, שום דבר, אם יקרה מה שיקרה למערכת השכר.

רבותי חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, אני אומר לכם שאנחנו נמצאים במצב קריטי. 32 ימי שביתה – זה לא דבר קטן. בעוד עשרה ימים או שבוע יש חופשת סמסטר, ההפסד בלימודים בפועל הוא פחות, אבל עדיין לא יתקיימו הבחינות של הסמסטר הראשון. אמרנו לוועד ראשי האוניברסיטאות, לראשי ור"ה: תודיעו לסטודנטים שיהיו סידורים כאלה, שיוכלו לעמוד בבחינות, וסמסטר שעברו בו 12 שבועות לימוד מתוך 14 שבועות לימוד, צריך לקיים אותו. כך יהיה.

אני מציע שלא להיכנע בשום פנים ואופן לדרישות בלתי ריאליות או לשחק את המשחק על מגרש שאי-אפשר לשחק עליו. אני מציע לחברי הכנסת – ואני שמחתי מאוד שבועדת החינוך הנוסח התקבל על דעת כל חברי הוועדה מכל הסיעות – לא לעשות שימוש פוליטי בדבר שהוא כל כך קריטי. שמחתי לראות את הסטודנטים שאמרו למרצים: תחזרו להיות ריאליים, תנהלו משא-ומתן על בסיס אפשרי, לא על דבר בלתי אפשרי.

שר החינוך מעורב בעניין, גברתי חברת הכנסת לבנת, הוא היה אתי אתמול בישיבה עם ראשי ות"ת וראשי ור"ה. סגן שר החינוך היה מעורב, כפי שאת יודעת. אנחנו עושים מאמצים עליונים. אני רוצה להגיד מה הערכת המצב שלי. רק כאשר נציגי הסגל שמנהלים את המשא-ומתן ידעו שהממשלה וחברי הכנסת וראשי האוניברסיטאות נחווים בדעתם – והיום הם יודעים זאת, לפי דעתי – לא ללכת לכיוון שהם מציעים, אלא להתייצב מסביב למסקנות ועדת-צור, שיש בהן קידום, יש בהן שינוי, יש בהן שכר דיפרנציאלי, יש בהן מרכיבים טובים מאוד, רק שהם יקיימו את הדיון מסביב לזה – אפשר לפתור את הבעיה וצריך לפתור את הבעיה. אז וגם היום ראשי האוניברסיטאות צריכים להיערך למצב שבו יהיו סידורים כאלה, שהסטודנטים יקבלו חזרה את מה שהפסידו, לרבות הלימודים, לרבות האפשרות לעשות את הבחינות ומהלך שנה תקין.

אני מקווה ומתפלל, שמה שמתרחש עכשיו בבית-בלגיה באוניברסיטה בגבעת-רם והתחיל בשעה 10:30 ונמשך, אני לא יודע, אין לי אינפורמציה, אכן מתקיימים דיונים; אנחנו מוכנים לדיונים 24 שעות ביממה עד שנמצא כל אפשרות להגיע להסכם.

אני רוצה גם להגיד – אמרתי זאת פה כמה פעמים ואומר במשפט אחד – הממשלה רואה כבעל חשיבות עליונה את תפקידן של האוניברסיטאות ושל ההשכלה הגבוהה. היא מבטאת זאת בתקציבים, היא מבטאת זאת ביחס, היא מבטאת זאת באמונה שכך צריך להיות. אני מקווה, שאנחנו נוכל להגיע למשא-ומתן כזה שייתן תוצאות, ושזו תהיה ההופעה האחרונה שלי מעל דוכן הכנסת כאשר אני מדבר על נושא השביתה של מוסדות ההשכלה הגבוהה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אדוני מציע?

שר האוצר א' שוחט:

אם המציעה מסתפקת בהודעת השר, בסדר. אם לא, אפשר להעביר לוועדת החינוך והתרבות, אין לי התנגדות.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מבקשת להעביר את הצעתי לוועדת החינוך והתרבות.

שר האוצר א' שוחט:

אין לי התנגדות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר האוצר.

חבר הכנסת בני טמקין מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה, במסגרת של דקה.

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר האוצר, חברת הכנסת לבנת, קודם כול אני רוצה לומר ולקבוע, שבמשך השנים שהליכוד היה בשלטון, אלה השנים עצמן – – –

דוד מנע (הליכוד):

מה אתה מכניס עכשיו פוליטיזציה? אלה שנים שבהן פרוחה ההשכלה הגבוהה בארץ.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

אני מבקש את הגנת היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מנע, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

דוד מנע (הליכוד):

— — —

נעמי חזן (מרצ):

כן....

בנימין טמקין (מרצ):

נדמה לי שהייתי קצת קרוב להשכלה הגבוהה בדיוק באותן שנים – כדי לומר שבאותן שנים הידרדרה ההשכלה הגבוהה, והידרדר המעמד של המרצים, והיום הם מנסים לתקן את הנזק שנגרם במשך כל השנים האלה, כפי שאנחנו מתקנים היום את הנזק שנגרם למערכת החינוך בכלל על-ידי שיפור מעמד המורים, כמו שקרה לפני כמה חודשים, וזה יקרה גם עם המרצים. כל מי שנמצא פה והיה קרוב להשכלה הגבוהה, ואני אומר זאת גם בשם פרופסור גוטמן, שיושב פה, שלא חשוד בזה שהוא משתייך היום לקואליציה, ופרופסור חזן ואני, אני אומר לך שבאותן שנים היתה הידרדרות של מעמד המורה והמרצה.

היו"ר א' סלמוביץ:

זמנך תם.

בנימין טמקין (מרצ):

שנית, אני פונה אל האוצר ואל ציבור המרצים – – –

קריאות:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אני מבקשת לסיים.

בנימין טמקין (מרצ):

אם ייתנו לי לסיים משפט אחד שלם, הכול יהיה בסדר, והוא יהיה גם משפט סיום.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה לא יכול להפריע כעת, אתה מדבר ללא רשותי.

בנימין טמקין (מרצ):

אני פונה אל ציבור המרצים ואל האוצר לנהל משא-ומתן מהיר ולפתור את הבעיה באמצעות היצמדות למסקנות ועדת-צור בשני תיקונים עיקריים. תיקון אחד – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, יש כללים בתחביר העברי, אדוני. מה קורה פה?

בנימין טמקין (מרצ):

תרשי לי, אני מסיים.

– – – לסיים את המשא-ומתן על-ידי כך שמצד אחד ילכו לשיפור משמעותי של השכר מעבר למסקנות ועדת-צור; ומצד אחר לא נקבל את ההצמדה לשכר הממוצע במשק, כפי שמצוין במסקנות ועדת-צור. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת טמקין. חברת הכנסת לימור לבנת, אני הבנתי שאת מסכימה להצעתו של כבוד שר האוצר להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מבקשת לקיים דיון במלאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

את לא מסכימה? הצעתך בעינה נשארת – לקיים דיון במליאה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה. נא להצביע בעד או נגד קיום דיון במליאה בנושא זה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

נמנעים – אין

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, תשעה מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה לא נתקבלה.

חגי מירום (העבודה):

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק.

אנחנו עוברים כעת לתגובות ולהתייחסויות של סגן שר הביטחון להצעות לסדר-היום שהועלו אתמול. סליחה, יש גם שאילתא אחת בעל-פה. אני מבינה שהשואל איננו. השאילתא בטלה כי השואל איננו.

הצעה לסדר-היום

נסיגת ישראל מהתנחלות נצרים בחבל-עזה

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה את סגן שר הביטחון. סגן שר הביטחון יתייחס להצעה לסדר-היום מס' 3121, בנושא: נסיגת ישראל מהתנחלות נצרים בחבל-עזה – של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אם הוא איננו, משיבים לו?

היו"ר א' סלמוביץ:

כן. זה על-פי בחירת סגן השר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מוכן לא להשיב אם הוא איננו פה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני סגן השר, הנושאים האלה הועלו אתמול, וזה לשיקול דעתו של אדוני.

סגן שר הביטחון מ' גור:

הוא היה פה בחוץ, ראיתי אותו.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל על הצעה לסדר-היום מקיימים הצבעה. אם כך, אני צריכה לקיים הצבעה לפני שסגן השר משיב.
מה שאדוני בוחר.

קריאה:

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתמול הוא היה, אין מה לעשות. אני משיב.

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן השר בחר להשיב, אין פה שום בעיה כזו. בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ראשית, אני מתנצל על כך שלא הייתי אתמול ואני מודה לחברי הכנסת שגילו סובלנות. אני ראיתי
ושמעתי את כל הנאומים.

חבר הכנסת דראושה, היה הסכם באוסלו, על ההסכם הזה צריך לשמור. בהסכם הזה כתוב: לא יפוגו
יישובים. לכן אינני מבין מה ההטפה הגדולה הזאת, ואני רוצה לעמוד רק על שתי נקודות. אחת,
הסכם חותמים על מנת לעמוד בו. אני רוצה שתדעו, שאחד הקשיים הגדולים ביותר במשא-ומתן
עכשיו, ושקורה לעתים קרובות מדי – שדברים פחות או יותר מסוכמים, חוזרים חזרה ומתחילים
לדבר עליהם כאילו לא קרה דבר. אחרת אפשר היה להתקדם הרבה יותר בקלות, ומהר, במשא-
ומתן.

נקודה שנייה. אני מוכרח לומר לך, לא מצאה כל כך חן בעיני הנימה שבה הועלה העניין והכריכה
שלה בפתרונות הקבע. קבעת פה בצורה חד-משמעית: קום תקום מדינה פלשתינית. קבעת, חבר
הכנסת דראושה, שבמקום שהיישוב הזה יושב, יחזרו ויתיישבו פליטים, ואתה יודע שלא מדובר כלל
על חוק השיבה.

לכן, ידידי היקר, אם רוצים לקדם את המשא-ומתן, צריך להיות צמודים למשא-ומתן ולמה שסוכם
לגביו. מכיוון שסוכם בפירוש שלא יפונה שום יישוב, אין מה לדון בעניין הזה.

לכן אני מציע ומבקש להוריד את ההצעה מסדר-היום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לפני שאתה יורד, אני רוצה לומר שאני מסתפק בתשובה שלך.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מסתפק בתשובה של סגן השר. אם כך, לא נקיים הצבעה.

הצעה לסדר-היום

מאמצי עירק להמשיך בייצור טילים בליסטיים

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני סגן שר הביטחון, אנחנו עוברים כעת להתייחסותך להצעה לסדר-היום מס' 3271, בנושא: מאמצי עירק להמשיך בייצור טילים בליסטיים – של חבר הכנסת אפרים סנה. בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני חושב שנכון מאוד עשה חבר הכנסת אפרים סנה כאשר העלה את הנושא, ושמתי לב שהעלית אותו אתמול מאוד בקצרה. מכיוון שאין הרבה להוסיף עליו, האיום שטמון בו ברור לחלוטין, ואתה ביקשת שנדון בו במליאה, אני מצטרף לבקשה. זאת אומרת שנדון בו במליאה, אם כולם יסכימו.

אפרים סנה (העבודה):

תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד דיון בנושא במליאה. בבקשה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

הצעה לסדר-היום

דוח הרצל שפיר

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להתייחסותו של סגן שר הביטחון להצעה לסדר-היום מס' 3317, בנושא: דוח הרצל שפיר – של חבר הכנסת רענן כהן. בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, אומנם חבר הכנסת רענן כהן איננו פה עכשיו, אבל דנו בנושא הזה כבר פעמים מספר. אני עצמי עניתי על הנושא הזה פעמים מספר כאן במליאה. הנושא הזה הוא בעל חשיבות ענקית לכל אחד מאתנו, לכל אחד מהילדים שלנו בוודאי. לכן מונתה ועדה, וכל מערכת הביטחון לומדת את המלצות ועדת-שפיר באופן מאוד יסודי.

אני חושב שכל ניסיון לקבל החלטות בלי להסתמך על החומר הזה במלואו יהיה ניסיון נפל.

חבר הכנסת רענן כהן העלה את ההשלכות העצומות שיכולות להיות בשינוי כלשהו בחוק שירות הביטחון, גם בתחומים חברתיים וגם בתחומים אישיים, והוא צודק. הנושאים הקשורים בזה מגוונים מאוד ויש להם השלכות רחבות מאוד.

לכן אני מציע שלא נדון בנושא הזה לחלקים. ועדת החוץ והביטחון כבר דנה בזה לא אחת באופן יסודי עם אנשי המקצוע. שום תוצאה מעשית לא יכולה להיות מדיון במליאה, ולכן אני חוזר ומציע, חבר הכנסת רענן כהן, שנמשיך לדון בעניין בוועדה, מכיוון שלוועדה, ואתה יושב בה, יובאו באמת כל הנתונים הנדרשים. ציינתי שאתה צודק, שההשלכות הן עצומות. לכן חשוב לדון בזה באופן רציני ולא סתם בנאומים, ואני חושב שבועדה תעשו את זה בצורה רצינית.

לכן אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

רענן כהן (העבודה):

אני לא רק מסכים אתך, אני גם מקבל את הצעתך. הבעיה היא, שכבר למעלה ממחצית השנה אני חוזר ותובע את כינוס הוועדה בסוגיה כה מרכזית, ואנחנו מקבלים את זה טיפין-טיפין, האינפורמציה זורמת החוצה ודיון רציני לא התקיים בוועדה.

הטיעון שלך צודק. זה בדיוק מה שאני רוצה. הפעלתי את זה דרך המליאה כדי לזרז דיון בסוגיה הזאת, כי זו סוגיה בעלת השפעה לאומית והשלכות חברתיות, ולא יכול להיות שבנתונים כאלה ועדת החוץ והביטחון לא מתכנסת לדון בנושא.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני רק יכול לומר לך, שאני אדבר עם יושב-ראש הוועדה בעניין. אבל אני מתאר לעצמי שגם ליושב-ראש הוועדה קשה להביא לדיון נושא כל זמן שמערכת הביטחון לא סיימה את הדיון בדוח ועדת-שפיר, ואין טעם לדון בו חלקים-חלקים. אני אברר איך אנחנו משלבים את העניין מהר יותר.

רענן כהן (העבודה):

תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון.

אנחנו עוברים כעת להצבעה. חבר הכנסת רענן כהן, אני מבינה שהסכמת לדיון בוועדה.

רענן כהן (העבודה):

כן, בהחלט.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד דיון בנושא בוועדה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

11 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון בוועדת החוץ והביטחון.

הצעה לסדר-היום

פיטורי עובדים במפעל "ציקלון"

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להתייחסותו של סגן שר הביטחון להצעה לסדר-היום מס' 3326, בנושא: פיטורי עובדים במפעל "ציקלון" – של חבר הכנסת אסעד אסעד. בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, היה אצלי בשבוע שעבר מנהל המפעל וישבנו על פרטי הפרטים של הפרובלמטיקה שבפניה עומד המפעל. לצערי הרב, אני צריך לציין, שצדק חבר הכנסת אסעד אסעד בכך שהסוגיה רצינית מאוד וקשה מאוד. אני יודע שראש הממשלה טיפל ומטפל בעניין גם באופן אישי. אינני רוצה לחזור על הדברים שלך. שמעתי אתמול את הנאום שלך על ההשלכה שיש לזה על הגליל, על מיעוט מקומות העבודה בצפון, על האיכות של המקום הזה כמקום עבודה. בכל זה אני מסכים אתך, כולנו מסכימים אתך לחלוטין.

דן תיכון (הליכוד):

אפשר להציע הצעה אחרת לגבי "ציקלון"?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אנחנו נעשה כל מאמץ על מנת להגדיל את ההזמנות ב"ציקלון" ועל מנת לוודא שהמפעל הזה ימשיך לעבוד ולתת את כל השירותים שצינת אתמול, ואין טעם לחזור עליהם.

לכן, מכיוון שהנושא רציני ובעל השלכה כלכלית וחברתית, אני מציע להעביר אותו לוועדה. אני חושב שוועדת הכספים היא הוועדה המתאימה.

דן תיכון (הליכוד):

רצוי בוועדת הכספים, בלאו הכי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן, זהו. אם חבר הכנסת אסעד מוכן, בבקשה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. אני מבינה שלחבר הכנסת דן תיכון הצעה אחרת. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני מבקש להסיר את ההצעה העוסקת במשבר ב"ציקלון", מטעמים פרוצדורליים. ב-1970 הייתי בצוות שטיפל בהקמת "ציקלון", ואותן בעיות שעמדו לנגד עינינו אז עומדות היום לנגד עיניך. רצינו לגוון את מקורות התעסוקה בגליל המערבי, ולשם כך הלכנו להשקעה ענקית בתשתית. לפחות אני קיבלתי החלטה כזו. רצינו יותר בתחום תעשיית המתכת והאלקטרוניקה בגליל המערבי; לא עוד תעשיות בסיסיות שהשכר בהן נמוך.

אסור לתת למפעל הזה ליפול. זה מפעל חשוב. אנחנו יודעים שמערכת הביטחון מתכווצת וההזמנות תלכנה ותקטנה, אך בשל ייחודו של המפעל ומיקומו, צריך לתת לו עדיפות. לצערי, הדיונים מתנהלים בוועדת הכספים, אבל צריכה לבוא פעילות רב-משרדית. אין זה מספיק שמשרד הביטחון ימצא פתרון, צריך שמשרד התעשייה והמסחר ומשרד העבודה והרווחה גם הם ישתתפו. הממשלה כולה צריכה להיחלץ כדי לסייע ולעזור למפעל. המשבר אמיתי, והוא לא פוקד רק את מפעל "ציקלון". הוא מאפיין את כל התעשיות הביטחוניות, לא רק בארץ אלא בכל העולם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני יכול להסכים לכל מלה שאמרת. לכן גם אמרתי שאני מודע לכך שראש הממשלה מטפל בעניין, לא רק כשר הביטחון. ברור שהנושא מחייב טיפול ממשלתי כולל. אני לא מוצא מקום רציני יותר לדון בנושא מאשר הוועדה, למרות כל הקשיים. לכן אני חוזר ומציע שנדון בו בוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. חבר הכנסת אסעד, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים?

אסעד אסעד (הליכוד):

אני מסכים, אך לאור המצב, הדיון צריך להיות מוקדם ככל האפשר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד.

אנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד דיון בנושא בוועדת הכספים. נא להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון בוועדת הכספים.

רענן כהן (העבודה):

אני מבקש להוסיף את קולי.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה עבר, אנחנו לא מוסיפים. זו החלטת נשיאות, יכולתם להצביע.

הצעות לסדר-היום

"מבצע מכפיל"

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן שר הביטחון ישיב על הצעות לסדר-היום של כמה חברי כנסת בנושא: "מבצע מכפיל" – הצעות מס' 3272, 3280, 3300, 3301 ו-3315. בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כפי שאמרתי קודם, שמעתי את הדיון אתמול, ואיני עונה באופן סכמטי.

דן תיכון (הליכוד):

טוב שיש טלוויזיה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

נכון, גם שמעתי וגם ראיתי, אתה צודק.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, שסביב הנושא הזה נישאו אתמול נאומים בעלי גוונים שונים לחלוטין. אני רוצה להודות בהזדמנות זו לחבר הכנסת בא-גד על המחמאה שנתת לי, אף שלא הייתי פה אתמול. אני לא חושב שבדברי התשובה אני יכול להוסיף למישהו חוכמה על הדברים שנאמרו, מכיוון שהם מאפיינים את כל קשת הדעות בכנסת.

אינני רוצה לחזור על מדיניות הממשלה, היא ידועה וברורה. אני חושב שגם האנשים אשר שותפים במבצע הזה יודעים כי הוא מכביד על הצבא.

יוסף בא-גד (מולדת):

למה אתם לא מתעלמים מהם?

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא מתעלמים.

יוסף בא-גד (מולדת):

הרי זה לא רציני.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כתנועה חברתית-פוליטית, כך אתם פועלים, כך הם פועלים, גם הם מוצאים לנכון לפעול. כל זמן שהדבר לא מתנגש עם החוק, יעשו את מה שהם מבינים. הם גם יודעים שחייילים אשר עוסקים בהם אינם יכולים לעסוק באותה שעה בנושאי ביטחון אחרים, ואינני בא בשלב זה, בגלל מרחב הדעות שהושמע כאן אתמול בעניין זה, להטיף דעה או מוסר לכאן או לכאן. הדברים נשמעו, ואני לא חושב שאם אוסיף מלה כזו או אחרת, זה ישפיע על איש זה או אחר, אם להמשיך במבצע או לא.

לכן, לאחר שכל הדברים נאמרו על-ידי הדוברים, אני מציע לכולכם להסתפק בהודעה שלי ולא להעביר את הנושא לדיון בוועדה. זהו נושא להשקפת עולם ציבורית, ואין מה לדון בו בוועדה. הדברים נאמרו, ומי שירצה יוכל להעלות את הנושא לדיון אחת לכמה ימים. לכן אני מבקש להסתפק בהודעתי ולעבור לסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבינה שחבר הכנסת האשם מחאמיד איננו, ולא אוכל לשאול אותו. חבר הכנסת מיכאל איתן איננו.

מיכאל איתן (הליכוד):

לאור ההרכב המספרי במליאה, כאילו אינני.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה. חבר הכנסת איתן, האם אתה מוכן להסתפק בהצעת סגן השר?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יוסף בא-גד, האם אתה מסתפק?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מסתפק, אבל אני רוצה להעיר הערה: אני חוזר ואומר, כי מכיוון שאנו יודעים שזו אינה התנחלות וזו אינה התיישבות, אלא צעד הפגנתי כלשהו – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

זה לא נאום. שאלתי אותך אם אתה מסתפק או לא.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מסתפק ורוצה לומר רק מלה אחת: בקרני-שומרון זה נעשה על אדמה של משה זר, על אדמה יהודית. למה למתוח את היחסים ללא צורך?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת גדעון שגיא?

גדעון שגיא (העבודה):

אני מסתפק בהודעת סגן השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רן כהן איננו. אם כך, לא נקיים הצבעה כי הרוב הסכים להסתפק בהודעת סגן השר. תודה רבה לסגן שר הביטחון.

הצעת חוק לתיקון חוק שירות הקבע בצה"ל (גמלאות) [נוסח משולב].

התשנ"ג-1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים להצעת חוק שי"ט, הצעת חוק לתיקון חוק שירות הקבע בצה"ל (גמלאות) [נוסח משולב], התשנ"ג-1992, של חברי הכנסת נעמי חזן וחיים אורון. ינמק מהמקום חבר הכנסת חיים אורון. בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אני יודע מי מתכנן את סדר-היום של הכנסת – אני יודע – אך אני בטוח שלא הוא שדייק כל כך והציע את התיקון לחוק הזה דווקא השבוע, כאשר בית-המשפט העליון קיבל החלטה מהפכנית, כפי שהגדיר אותה פרופסור רוזן-צבי, על איחוד ואיגום כל המשאבים של בני-הזוג, כאשר הם נפרדים, וחלוקתם גם בבתי-הדין הרבניים על-פי מה שקיים בבתי-הדין שאינם רבניים.

הצעת התיקון הזו, המוגשת על-ידי ועל-ידי חברת הכנסת נעמי חזן, מתייחסת למציאות קיימת שבה הגמלאות משירות קבע אינן מואגמות אל תוך אותו אגם משאבים, המתחלקים בין בני-הזוג במקרה של פירוד. נוצרה סתירה בין מה שקיים היום בחוק לגבי כל הגמלאות הניתנות על-ידי כל הגורמים – בכלל זה הביטוח הלאומי ואחרים, להוציא מספר מצומצם של גמלאות שאינן נכנסות אל תוך האיגום הזה – לבין גמלאות של יוצאי צבא מסוגים שונים, אשר יוצאות מן הכלל הזה.

הצעת התיקון באה ליצור מצב זהה בין החוק שחל על שירות בצבא הקבע, גמלאות, לבין מה שמקובל כבר היום בכל החקיקה לגבי גמלאות אחרות, ליצור אותו מצב ולאפשר לבית-המשפט, שכמובן הוא שקובע בדברים הללו, לקבוע איך יחולקו בין בני-הזוג, במקרה של פירוד, המשאבים המשותפים שנוצרו במהלך נישואיהם והגמלאות השונות שעומדות לרשות כל אחד מבני-הזוג. זה ייחשב בתוך הפסיקה הזאת. התיקון יאפשר לראות בגמלאות הללו גמלאות כמו כל גמלה אחרת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים אורון. אדוני סגן שר הביטחון, התייחסותך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אין התנגדות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים, אם כך, להצבעה.

מה חבר הכנסת אורון מציע – להעביר את הצעת החוק לוועדת החוץ והביטחון?

דן תיכון (הליכוד):

מה פתאום?

חיים אורון (מרצ):

לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר א' סלמוביץ:

נעבור להצבעה בעד או נגד הצעת חוק לתיקון חוק שירות הקבע בצה"ל (גמלאות) [נוסח משולב], התשנ"ג–1992, של חברי הכנסת נעמי חזן וחיים אורון, בקריאה טרומית, והעברתה לוועדת העבודה ורווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון חוק שירות הקבע בצה"ל (גמלאות) [נוסח משולב], התשנ"ג–1992, לדין מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעת חוק לתיקון חוק שירות הקבע בצה"ל (גמלאות) [נוסח משולב], התשנ"ג-1992, עברה בקריאה טרומית והיא מועברת לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעות לסדר-היום

שיתוף אנשי צבא בתהליכים מדיניים ופוליטיים

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום – הצעות לסדר-היום מס' 3348, 3356, 3357, 3363, 3378, 3389, 3359 ו-3385, בנושא: שיתוף אנשי צבא בתהליכים מדיניים ופוליטיים. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת רחבעם זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, ראש הממשלה רבין לא שלח את הרמטכ"ל לאוסלו ב-13 בספטמבר, כשם שהוא לא שיגר לשם את ראשי זרועות הביטחון האחרות, וגם לא מומחה למים, וגם לא מומחה לאדמות, וגם לא מומחה לחקלאות, וגם לא מומחה לכלכלה. לא היה טעם לקחת אותם לשם, כי הכול כבר נגמר ונקבע לפני כן על-ידי ביילין ואנשיו. לרבין ולפרס נשאר רק לחתום על מסמך העקרונות, שעד מהרה נתגלו בו חורים ופערים ופרצות ותמיהות, שאינם מאפשרים לקדם את המשא-ומתן המדיני ולעמוד בלוח הזמנים המדויק הנלווה אליו, ואנחנו עדים לכך שהמו"מ הזה הוא מום בפוליטיקה הישראלית.

הרמטכ"ל וצמרת הצבא, שהופתעו למקרא מסמך אוסלו וראו בו את החולשות והמגבלות בנושא הביטחון, מחלו על כבודם ועל כך שלא שותפו בבישולו של המסמך הצולע הזה, ואף שהם לויאליים לדרג המדיני, כיאה לקצינים בכירים במדינה דמוקרטית, נמלטו מפיהם רק מלות מספר של מורת רוח וביקורת.

או-אז פנה רבין לתרמיל של "התרגילים המבריקים" ושלף ממנו את התרגיל של הצבת קציני צה"ל בראשות המשלחת לשיחות עם אש"ף בטאבה. כך גייס רבין את המטה הכללי בשירותו של התהליך המדיני הכושל, ומעתה יהיו אלופי המטכ"ל אחראים לתבשיל ויזדהו אתו. לרבין "לא הזיז" שיש בכך משום פגיעה בדמוקרטיה הצעירה שלנו, "לא הזיז" לו גם שיש בכך משום פוליטיזציה של הצבא.

רבין רווה נחת מכך, שאחד האלופים שב מטאבה עם הודעה משמחת, כי מצא שם ידידים וכן דברי שבח לממשלה, שהלכה להסכם הזה. הודעה כזאת אולי הולמת את השתלבותנו במרחב, במזרח התיכון, והיא כולה לבנטינית. אזרחים מפוכחים ומפוקחים סלדו ממנה.

בשילובם של קציני צה"ל כך בתהליך המדיני התכוון רבין להשיג גם השפעה על דעת הקהל, שעדיין רואה בצה"ל גוף אמין ואחראי.

יצאתי מייד בביקורת על כך מעל בימת הכנסת, וכתבתי על כך מאמר ב"ידיעות אחרונות", אבל זה "לא הזיז". עכשיו, כשדלף כי לרמטכ"ל יש השגות ויש תביעות, יצא מי שיצא בצעקה על שילוב הצבא בתהליך. איפה הייתם אתמול ושלשום, במשך חודשים רבים? למה לא הצטרפתם למחאתי באוקטובר ובנובמבר אשתקד? חבר הכנסת מירום, בדיוק אליך אני מדבר כעת: איפה היית באוקטובר ובנובמבר?

חגי מירום (העבודה):

אמרת "יצא מי שיצא" ולא ידעתי שהתכוונת אלי. עכשיו אני יודע.

רחבעם זאבי (מולדת):

עכשיו אתה יודע, ועכשיו אני פונה אליך ושואל: איפה היית באוקטובר ובנובמבר אשתקד, כשאני צעקתי את הצעקה הזאת? המחאה באה רק כעת, כאשר יש חשש שהצבא לא רוקד לפי חלילם של ביילין ושעת'.

רבין שם עצמו עכשיו כלא מבין את הביקורת, והוא מיתמם ושואל מדוע יצאה הביקורת בתחילה על כך שלא שיתפו את הצבא בהסכם העקרונות ואילו עכשיו הביקורת היא על שילובו של הצבא. האומנם ראש הממשלה איננו מבין, שאת הצבא ואת שאר זרועות הביטחון והמומחים המקצועיים חובה לשתף כיועצים, ואת זה הוא לא עשה בטרם חתם על הסכם העקרונות העקר ובטרם לחץ את היד הטמאה? צריך היה לשתף אותם בתכנון, ביועץ, בניסוח. לא צריך להטיל עליהם את ניהול המשא-ומתן ולעמוד בראש המשלחות, כי זהו תפקידו של הדרג המדיני האזרחי.

נוסף על הפגיעה בסדר הטוב ובדמוקרטיה יש בכך גם פגיעה בעבודת המטכ"ל. אין זה סוד, שעבודות רבות ונושאים רבים במטכ"ל נדחו לאחרונה הצדה בשל העיסוקים בתהליך המדיני. אפילו בוועדה לביקורת המדינה, נוכחנו השבוע בנושא שלא מגיע להכרעה של סגן הרמטכ"ל, כי הוא עסוק.

מביאים לנו תקדימים של שיתוף קצינים בכירים בהסכם רודוס ובהסכמי הפרדת הכוחות עם סוריה ומצרים, אבל אין בדוגמאות האלה לשכנע, כי בראש המשלחות ברודוס עמדו דיפלומטים ובהסכמים על הפסקת אש או הפרדת כוחות אין דמיון להסכמים של שלום.

ההסכם עם הפלשתינים תקוע לא בשל מעורבות הצבא, והוא לא יצליח גם אם הצבא ימודר ממנו. ההסכם תקוע מפני שהפרטנר רוצה לקבל את הכול ומהר, מפני שהתיאבון שלו גובר עם הזמן, מפני שאין לו מנדט לכך מעמו שלו חרף הציפיות שהיו על כך כאשר פנו אליו. הרי אמרו שערפאת הוא היחיד שאפשר לעשות אתו הסכם. מתברר שאין לו מנדט אפילו מהעם שלו. ההסכם תקוע מפני שריצת האמוק של ביילין ופרס היא מסוכנת לישראל.

ואולי היא נעצרה מפני שרבין שומע לפעמים גם לקולו שלו, ואיננו נגרר אחרי ההזיות המפורסות על "עולם חדש". אולי רבין נזכר במה שאמר ב-1988, כי "מי שתומך במתן הגדרה עצמית לפלשתינים תומך למעשה בטרור". ואולי הוא נזכר בדברי רבין, שאמר ב-1979 כי "פינוי הגדה המערבית יגרום לאיום הגדול ביותר שיכול להיות בשבילנו". ואולי הוא נזכר בדברי רבין, שאסור להידבר עם אש"ף.

לסיכום, חייבים לשאול את הרמטכ"ל ומטהו ולהאזין לעצותיהם המקצועיות, אבל אין להטיל עליהם תפקידים דיפלומטיים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. אני מזמינה את חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לפני חודשים מספר שגתה הממשלה כאשר העמידה בראש הוועדה המדינית לשיחות טאבה את סגן הרמטכ"ל האלוף שחק, ומולו ניצב איש פוליטי, מר שעת' מאש"ף.

זו שגיאה מתמשכת לאורך זמן, ובמיוחד כאשר הנושא המדיני הנדון שרוי במחלוקת עמוקה בעם.

את מעורבותו של צה"ל חייבת הממשלה, כל ממשלה, לצמצם למישור של היעוץ הביטחוני. ומבקש אני להבהיר שוב דבר הנתון כמדומה בקונסנסוס בכל מדינה דמוקרטית. מדיניות היא מדיניות של ממשלה, של כל ממשלה. הצבא הוא יועץ לפני ההחלטות ומבצע של מדיניות לאחר שהוחלט עליה.

על-ידי העמדתם של קציני צה"ל בתור מובילים של מהלך מדיני, הכשילה הממשלה את צה"ל, גרמה נזק לדימויו בעיני העם. ואני, ולא רק אני, מצר על כך.

כאשר יש סוגיות ביטחוניות, וצה"ל נשאל, והוא חייב להישאל על-ידי מעצבי המדיניות לעמדתו, שומה על הקצינים להביע את דעתם בפני השואלים, ובפניהם בלבד, במלוא היושר האינטלקטואלי שחוננו על-פיו מאז גיוסם.

ראש הממשלה, כך קראנו, קבל על הטוענים שהוא מערב את צה"ל יותר מדי. אין יותר מדי. אין יותר מדי כאשר מדובר בבעיות ביטחוניות קיומיות. שהרי המטה הכללי, באמצעות זרועות המחקר, המודיעין, התכנון והביצוע, הוא זה המסוגל להביע חוות דעת מקצועית כוללת בענייני ביטחון. יש לו הכלים המורכבים לבחון סוגיות ביטחוניות.

גברתי היושבת-ראש, הביקורת היא על כך שראש הממשלה וכל שריו עמו הטיילו על צה"ל להוביל מהלך מדיני שנוי במחלוקת. אין זה תקין שבראש המשא-ומתן המדיני עומדים קצינים בכירים. אבל המכשלה הזאת כולה היא לחובת הממשלה, לחובת שרי הממשלה שהשלימו חודשים רבים עם כך.

השלימו. עד מתי? עד שהתברר לכמה מהשרים ולחבר הכנסת מירום, שראשי צה"ל בעלי המקצוע שוללים גיבושי קרח שנערמו כמכשלה ביטחונית בדבוס הקרה. ואז החלה ההתקפה הבלתי מרוסנת על צה"ל. באמצעותו של ביילין, פרס חג במרום, ושלח טיל שפגע בצה"ל. ובמקביל כאילו במקרה, ללא משים, פוגש השר פרס הפגוע בקצינים בכירים וקורא לעברם: "אז מה, עושים שרירים?"

ובישיבת הממשלה, אותה ממשלה שחבריה שתקו חודשים לאחר שהם עצמם הכשילו את צה"ל בהובלת המדיניות הפסולה, השרים מגלים, כאילו לפתע, שהיתה זו שגיאה לעשות זאת, כאשר כל כוונתם של היונים שפרס מגן עליהם במרום היא להוריד את צה"ל ממרום הייעוץ המקצועי החיוני.

אני קורא לבכירי צה"ל, שכולנו נותנים בו אמון בלתי מסויג, ועד עכשיו לא אכזב אותנו, אני קורא לצה"ל שלא להירתע, להמשיך לתת בנאמנות את הייעוץ החיוני בסוגיות הביטחוניות.

ואילו לממשלה אני קורא שוב להשאיר את צה"ל רק בתחום הייעוץ הביטחוני המקצועי; ליטול ממנו את הובלת המהלך המדיני.

אינני מקבל את העמדה שהושמעה מפי ראש הממשלה, שלפיה הקצינים עוסקים עתה בהליכים ביטחוניים הקשורים ביישום הסכם אוסלו. ההסכם הזה הוא כה פגום וכל כך מלא חורים, שכל החלטה בגינו יוצרת עובדות מדיניות שלא הובאו בחשבון קודם לכן.

אני מבקש את תשומת לבו של סגן שר הביטחון ואת זו של יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון חבר הכנסת אורי אור. חבר הכנסת אורי אור, אני מבקש את תשומת לבך למלים הבאות.

אורי אור (העבודה):

אני מקשיב כל הזמן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מבקש לתת דוגמה לגבי חורים שיכולים להביא להשלכות מאוד רציניות. בהסכם אוסלו הובטח לפלשתינים חופש כלכלי וכן רשות לנמל-עזה. מאחר שהעמדה הרשמית של הממשלה היא, שלא מקימים מדינה פלשתינית, ברור הוא שבין אוטונומיית עזה לבין ישראל לא יהיה גבול, בדומה לגבול בין שתי מדינות. מעבר עובדים מעזה יוגבל אומנם למכסות שיוסכם עליהן, אבל גבול כמשמעותו, דהיינו בדיקת דרכונים ומכס, לא יהיה.

אבל בהסכם אוסלו הובטחה להם רשות נמל-עזה שחור על גבי לבן. נו, אם הולכים עתה להסכים על ביקורת גבולות בלתי נראית ביבשה בגשרי הירדן, בדיקה העונה על "כבודם" של הפלשתינים, מה יהיה בנמל-עזה? הרי לפי התקדים שנוצר במעברים היבשתיים האלה, יוכלו הפלשתינים לתבוע ביקורת "בלתי נראית" שלנו בנמל-עזה.

הייתכן הדבר? הן בנמלי אשדוד וחיפה עובדים מאות אנשים בתפקידי שיטור, מכס, משמר הגבול וניהול הנמל. המסוגל מישוהו לחשוב שהפלשתינים, לאחר הסכם של "בלתי נראים" בגשרי הירדן, יסכימו שמאות ישראלים יעבדו בעזה במדים ובלי מדים, כדי להבטיח שהסחורות והמוצרים הבאים דרכו, ומשם באין מפריע לתל-אביב ולירושלים, יועברו כאשר המכס עליהם ישולם במלואו? היכול מישוהו להבטיח שבאין מאות ישראלים העובדים בנמל-עזה אפשר יהיה להבטיח שכלי נשק לא יורדו במעגניו של הנמל?

עם נוכחות "בלתי נראית" בעזה, קצרה הדרך עד להכרח לסגור את הגבולות בין עזה ובין ישראל, ומכאן הדרך למדינה פלשתינית היא קצרה.

לא, אין זו ספקולציה. לפי תקדימים שאנו יוצרים עתה בדבוס ובקהיר ולא דנים בעניינים הכלכליים, עלולה להיות בהם השלכה על תחומים אחרים, כפי שתארתי.

לכן אני פונה לראש הממשלה, שלא לאפשר חתימה על ניירות חלקיים, אלא רק על נייר מלא, שבו יהיו כלולים כל ההיבטים הביטחוניים, המדיניים והכלכליים.

מאחר שאני יודע שבתחום הכלכלי נושאים מרכזיים כגון מטבע, בנק מרכזי, נמל יבשתי, נמל תעופה – כל אלה לא הוכרעו בשיחות פאריס, אין עתה מקום לסיכומים בקהיר. זאת תהיה בכייה לדורות.

על ראש הממשלה לקרוא לשר החוץ לשוב ארצה, ובמקום עבודת "חפיף", לעשות עבודת חפיפה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אני מזמינה את חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, לא יהיו פה בדברי היום דרמות כלשהן ולא זריקת חומרי נפץ אל מרכז המליאה. אני מרגיש שאת שלי עשיתי בכך שהעליתי לדיון ציבורי ולוויכוח ציבורי את שאלת המעורבות וההשתתפות של הקצונה הבכירה בצה"ל בתוככי התהליך המדיני בכל הקשור לנושאים הפוליטיים והמדיניים.

חברי הכנסת, מעולם לא אמרתי, וגם לא אומר בעתיד, שאין בכלל צורך שהצבא יהיה בתהליך. הצבא נחוץ בתהליך, הצבא דרוש לתהליך לצורך הצבת התמרורים האדומים כאשר מדובר בהסדרים מורכבים מאוד ומסובכים בתחום הביטחון וההגנה. אבל רמזתי די בחריפות, שאין דעתי נוחה ממעורבות של הקצונה הבכירה בצה"ל כאשר מדובר בשאלות בעלות אופי אזרחי ופוליטי, כאשר מדובר בוועדות מדיניות שלובשי מדים עומדים בראשן.

חברי הכנסת, הרמטכ"ל אהוד ברק – ואני רואה עצמי חבר אישי שלו ואני מעריך אותו ביותר – כתב במנשר לחיילי צה"ל: "עלינו להיזהר מלעשות שימוש מניפולטיבי ברגישות ובמרכזיות של הנושא הביטחוני בהווה הישראלית ובקושי להתמודד מול נימוקים ביטחוניים, ולא להגיע למצב בו אנחנו מנסים להכתיב לממשלה את ההסדר המדיני באמתלה של נושא הביטחון". כל כך טוב הגדיר את זה הרמטכ"ל, שאני אינני יכול להגדיר יותר טוב ממנו מה הם גבולות הזהירות ומה הם גבולות המניפולציה, חלילה, שאפשר לעשות בהם שימוש כאשר מעמידים את הנימוק הביטחוני על מנת לסכל תהליך מדיני.

לצערי, חברי חברי הכנסת, זיהיתי מידה של חריגות במעורבות של הקצינים בצה"ל, עד כדי אפשרות של פגיעה ביכולת מקבלי החלטות לקבל החלטות פוליטיות-מדיניות על יסוד אמונתם – לא יותר מדי. הכול כאן שאלה של כמות. אני גם לא מקבל את ההתקפות שחוגים פוליטיים מנסים בהזדמנות חגיגית זו לתקוף את הרמטכ"ל ואחרים על הפוליטיות שלהם. לא זאת הנקודה. אבל כאשר מעמידים בראש ועדות בעלות אופי מדיני אלוף בצה"ל, סגן רמטכ"ל, שלא רק מחווה דעתו בנושאי הגנה וביטחון, אלא גם מקבל החלטות בנושאים אזרחיים, נדמה לי שאנחנו על קו הגבול, וכך צריך לראות את זה.

והדברים שאמרתי לא הופנו אל המערכת הצבאית ולא כיוונו אל המערכת הצבאית. היא לא אשמה. היא התבקשה להשתתף ברמה שבה היא משתתפת. דברי כווננו אל מקבלי החלטות.

ואז פתאום החלה התנפלות פוליטית, הייתי אומר, הקשה ביותר דווקא מקרב חברי, וזה בדרך כלל כך, אני מכיר פוליטיקה, כאילו אני חסר יושר אינטלקטואלי – בכך שלפני ארבעה חודשים כבר מונה שחק ולא אמרתי את דברי ובכך שזה ארבעה חודשים האלוף דני רוטשילד נמצא היכן שהוא נמצא ולא אמרתי את דברי.

אני מוכרח לומר פה: נכון שכבשתי את תחושת הלב והבטן שהדברים אינם מתוקנים עד אשר ברגע מסוים הבחנתי שהמעורבות של המערכת הצבאית עלולה להגיע למצב של עד דלא ידע בין אזרח לקצין. אני מוכרח להגיד שהשבוע, כאשר הדיון הזה עלה, הקשבתי רוב קשב לדברי סגן שר הביטחון, היושב אתנו כאן, בדיון רדיו, כאשר הוא נשאל שאלות בנושא הזה, והבחנתי גם אצלו בהרהור באשר לעומק השיתוף של הקצונה הצבאית. אנחנו נשמע עוד מעט את סגן השר, אבל אני מוכרח להגיד שבהגינות, ביושר אינטלקטואלי מצדו, הוא ניתח את העניין ואמר: אי-אפשר לומר שאין כאן בעיה, וזה בדיוק הדבר שאני רציתי להתריע מפניו.

אני מוכרח לומר, שאני שאבתי עידוד מן העובדה ששרים – שמעתי את השרים נמיר, ברעם, אלוני, צבן ואחרים – אומרים שבתחושתם יש כאן מעבר של קווי הגבול, חצייה של קווי הגבול המותרים, הנכונים או הסבירים בין מה שצריך להיות לבין מה שלא צריך להיות בתוך המעורבות של הצבא בתהליך הפוליטי.

אני מבקש לומר כאן, שלצורך כך, לפי תחושותי ותפיסתי הקונסטיטוציונית – ואני מוכרח לומר שאחד המניעים שלי היה שאני איש שלמד חוק ומשפט ומשפטן בהשכלתי וחבר בוועדת החוקה, חוק ומשפט ומתבונן על המערכת הזאת גם התבוננות קונסטיטוציונית של מותר ואסור, של אזרחי וצבאי, של מערכת ביצועית ומערכת מחוקקת – נראה היה לי שקיים חשש להפרת האיזונים, וביקשתי להתריע עליו.

אני חושב שיש קבינט שצריך להיות עסוק בשאלות המדיניות, ואני חושב שמותר שראש ממשלה ושר חוץ יקיפו עצמם ביועצים מדיניים, שהם מומחים לשאלות הפוליטיות-המדיניות העומדות על הפרק, ומותר גם לקחת את הצבא וצריך אפילו לקחת את הצבא ולשאול את דעתו נטו בשאלות הקשורות להגנה וביטחון.

אני כבר מסיים, גברתי. אני יודע שהבעיה כולה נמצאת בתוך תא שטח אזרחי. זה מצב של כיבוש בתא שטח אזרחי, והבעיות השונות, הביטחוניות והפוליטיות-המדיניות, קשורות זו בזו ושזורות זו בזו, ובכל זאת אני חושב שצריך להימנע ממעורבות יתר. מי שצריך לשמור על הצבא מן המעורבות הפוליטית זה דווקא הדרג הממשלתי, ואילו הפניתי את טרונייתי.

חברי הכנסת, אני מבקש לומר כאן, שדי לי בכך שהדיון הציבורי תפס השבוע מקום מרכזי, ונשמעו דעות לכאן ולכאן, מצדדים ושוללים, אבל דבר אחד בוודאי התרחש השבוע. כל מי שמקבל החלטות וכל מי שנושא באחריות הביטחוניות יהיה טיפה זהיר יותר, אני מקווה, בשימושים שניתן לעשות בדעות, בהערכות מצב ובהוצאת הדברים אל הציבוריות הישראלית. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום, ואני מזמינה את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, אחריו – חבר הכנסת אריה דרעי, ואחריו – חבר הכנסת משה פלד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך על מה שמגיע אלינו מקהיר לגבי התקדמות בתהליך המשא-ומתן ואני מקווה שאכן בימים או בשבועות הקרובים תהיה חתימה בין שני הצדדים, הישראלי והפלשתיני, שתאפשר התחלת מימוש הסכם העקרונות הישראלי והפלשתיני, כי כל דיחוי נוסף רק יעיב על האווירה הכללית ויפגע במתונים בקרב שני העמים וידרבן להקצנה.

אני מאמין ששתי ההנהגות, ממשלת ישראל, מצד אחד, והנהגת אש"ף, מצד אחר, כנות ברצון שלהן לממש את הסכם העקרונות, הסכם אוסלו, ואני מאמין שהרוב בשני העמים ובאזור אכן כמה למימוש ההסכם כדי שייפתחו אפיקים נוספים לקידום תהליך השלום באזור. אני מתכוון גם לאפיק הסורי, הירדני והלבנוני.

בנושא של מעורבות צה"ל, אינני מומחה לעניינים צבאיים ולא טוען שאני מומחה לנושא של צה"ל, אבל כחבר כנסת וכאזרח, כמי שעוקב בדאגה אחרי תהליך המשא-ומתן, אחרי הניסיונות להגיע להסכמה – ואני עוקב אחרי המעורבות של גורמים צבאיים בכירים, הרמטכ"ל, סגנו וקצינים בכירים אחרים, במה שקורה בקשר לתהליך השלום – אני חושב שחיוני מאוד שראש הממשלה והדרג הפוליטי ייוועצו בקצינים בכירים, יקבלו מהם אינפורמציה, מסמכים ועובדות, שיקלו עליהם לקבל החלטות מדיניות שישקפו את דעת הממשלה שנבחרה. אבל בשום אופן אסור לקצינים לנסות להכתיב מהלכים פוליטיים ומדיניים דרך לחצים על המערכת הפוליטית, שעוברים דרך אמצעי התקשורת או דעת הקהל.

לצערי הרב, בתקופה האחרונה היינו עדים לתופעות מדאיגות, שקצינים בכירים פנו אל אמצעי התקשורת, פנו לדעת הקהל, מעל לממשלה, וניסו להשפיע על הממשלה דרך אמצעי התקשורת או באמצעות פנייה ישירה לדעת הקהל, וזה דבר שמערב את הגורמים הצבאיים בקבלת החלטות מדיניות.

לדעתי, זה פוגע בראייה הדמוקרטית הנכונה. הממשלה נבחרה על-ידי הכנסת, אשר נבחרה בבחירות דמוקרטיות. ישראל היא מדינה רב-מפלגתית, והחלטות בה מתקבלות בכנסת בצורה דמוקרטית. ולכן צה"ל צריך להיות מחוץ למגרש המשחקים הפוליטיים, מחוץ למגרש המשחקים המפלגתיים. אך, לצערי, לא תמיד נשמרו הגבולות בין הדרג המדיני ובין הדרג הצבאי.

גם בעבר התייחסו מפקדים לנושאים מדיניים שונים, כאשר תפקידם היה תפקיד צבאי טהור. אני רוצה להזכיר לכבוד סגן שר הביטחון, שגם כאשר הגיעו להסכם השלום בין ישראל לבין מצרים, הוא עצמו פקפק בהסכם הזה, והוא עשה את זה בצורה חכמה לראות עיניו, אבל גם אז רבים ביקרו את התופעה שקצינים בכירים מתייחסים למהלכים מדיניים.

לדעתי, גם היום הרמטכ"ל רב-אלוף ברק – ואני עוקב אחרי ההתבטאויות שלו – לא תמיד מקפיד על הפרדה מלאה בין ההחלטות הצבאיות לבין ההחלטות המדיניות. ראש הממשלה, זכותו המלאה וחובתו המלאה להתייעץ עם הרמטכ"ל, להיות פתוח לדעות של המפקדים הצבאיים, לשמוע אותם, לבקש מהם כל ייעוץ שדרוש לו ולממשלה לקבלת החלטות, אבל אי-אפשר לסבול תופעה שרמטכ"ל או קצינים בכירים אחרים מנסים לקבוע מדיניות. לדעתי, ההתבטאויות הפומביות של מפקדים צבאיים בכירים, אולי ללא התייעצות עם ראש הממשלה ושר הביטחון, יכולות רק להזיק למעמד של הצבא, למעמדם של המפקדים הבכירים ולכל ההבנה הדמוקרטית במדינה דמוקרטית.

אני חוזר ואומר, על המפקדים לשרת את התהליך המדיני, להביא את המסמכים ואת העובדות שהדרג המדיני זקוק להם, אך אל להם לנסות לקבוע את המדיניות עצמה. צה"ל ומפקדיו חייבים להיות נקיים מכל מעורבות פוליטית או מפלגתית. תפקידה של המערכת הפוליטית, וקודם כול תפקידו של ראש הממשלה כשר הביטחון, להסביר את ההבנה הזאת למפקדי הצבא. ולדעתי, זה תפקיד חשוב ביותר שראש הממשלה צריך למלא.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אני מזמינה את חבר הכנסת אריה דרעי – איננו חבר הכנסת משה פלד, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת אורי אור.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מצטרף למנחמים ושולח תנחומי למשפחות השכולות; ברכת החלמה מהירה לפצועים, מי שעדיין בבתי-החולים ומי שכבר בבית.

אינני יודע מה הן הדרכים שבהן אומרת הממשלה ללכת לקראת האור שבקצה המנהרה. אני רוצה להאמין כי הממשלה עצמה אומנם יודעת. מכל מקום, עד שיבקיע האור הנכסף, בוודאי יש עמה פנס כלשהו ואיננה מגששת באפלה גמורה. אישית, אני מעדיף שהפנס, אותו מאור ומורה דרך, יהיה בדמותם של קציני הצבא הבקיאים ושולטים ברזי הביטחון השוטף והכולל, מאשר של פילוסופים ואקדמאים השואפים להגדרות עמומות ולא ברורות.

הרי ראש הממשלה בכבודו ובעצמו אמר והסביר פעמים רבות: סוגיית הביטחון היא הקשה והמורכבת, ועליה יקום או ייפול הסכם העקרונות. הרי הצבא הוא שיישא בנטל הביטחון השוטף של ישראלים בצירים ושל היישובים הפרוסים בשטח. הצבא הוא זה שעל גבו האחריות הכבדה, הקשה והמסובכת לחיי יום-יום, שעה-שעה, שייצור ההסכם העמום והבלתי ברור שנחתם באוסלו.

ההגדרות העמומות והבלתי ברורות, שהן סוד כוחם של חולמים ומאמינים תמימים, סוד כוחם של עכשוויסטים מושבעים ושל אלה שאצה להם הדרך, אינן יכולות להשביע את רצונם לא של בעלי אחריות בשטח ולא של הנפגעים הפוטנציאליים. לכן אני מברך על היסודיות והדקדקנות בעבודתם של קציני הצבא ועל הירידה לפרטים בחזקת "ברחל בתך הקטנה". שהרי אם לא נרד היום לפרטים הקטנים ונסגור כל פרצה, יהווה ההסכם הזה נייר בלבד וכלי ריק מתוכן.

אינני מבין את השתלחותך שלוחת הרסן, ידידי חבר הכנסת מירום, שהרי אתה יושב שבוע שבוע בוועדת החוץ והביטחון ושומע את ראש הממשלה בהתלבטות הקשה סביב הסוגיות הביטחוניות, סביב השאלות העולות מן השטח לגבי הביטחון השוטף. לכן לא נותר לי אלא להסיק, כי השתלחותך אינה קשורה במעורבותם של קציני הצבא, אלא ריח של פוליטיקה פנימית, פנים-מפלגתית, פנים-ממשלתית, עולה ממנה. אני פונה אליך בצורה הישירה והגלויה ביותר וקורא לך, שלא לערב בפוליטיקה הפנימית של מפלגת העבודה את קציני הצבא ולא להפריע להם בעבודתם.

נקודה אחת בכל זאת מציקה לי: עמידתם של הקצינים בראש הוועדות, כמובילים ומנתבים, כדוחפים או חס וחלילה כעוצרים. בנקודה הזאת יש טעם לפגם. את הנקודה הזאת יש לבדוק ביסודיות, ובעיקר את המשמעות הנגזרת מעמידתם בראש הפרמידה של המשא-ומתן. שכן עמידתם בראש הסולם כמובילים מביאה אותם בהכרח למעורבות פוליטית, במקום שיהוו את נדבך המטה המקצועי והמייעץ בלבד.

יתירה מזו, מקנן בי חשש כבד, כי קציני צבא המובילים משא-ומתן לשלום אינם מסוגלים הגיונית ומנטלית להיות בו-זמנית גם מפקדים המובילים יוזמה, נחישות ולחימה בטרור, וזאת הרי בניגוד מוחלט לאמירתם של רבין ובכירים נוספים במפלגת העבודה הקובעת: נילחם בטרור כאילו אין תהליך שלום וננהל תהליך שלום כאילו אין טרור.

חששי הכבד נובע מהמעקב ומהליווי של האירועים בצפון, בגבול הלבנון, ומההבחנה כי שם, בדרום-לבנון, כך נדמה לי, לא מתקיימת אותה נחישות ותחבולנות, אותה דבקות, יוזמה ותוקפנות שאותן הכרנו ועל ברכיהן התחנכנו.

יש לעשות הכול ולפעול כך שהצבא יישאר מחוץ לפוליטיקה המסוכסכת והמפולגת מחד גיסא, שיישאר נקי וטהור מלחצים סיעתיים ומחנאיים כאלה ואחרים, ומאידך גיסא שיהיה דרוך ונחוש כדי כך שיהיה מסוגל להשיב וליזום מלחמה שיערה במאבק המתמשך בטרור המציק והמזנב בנו. יתירה מזו, את התקיפות, היוזמה והנחישות יש לנקוט בעיקר אל מול הסורים, שחידשו ואשררו רק לפני שלושה חודשים את ההסכם האסטרטגי בינם לבין האירנים; ואף יותר מכך, רק לפני שבועיים, שבוע אחד בלבד לאחר הפגישה בין קלינטון ובין אסד, פתחו וחידשו את קו ההספקה האווירי מטהרן לדרום-לבנון, העובר דרך דמשק.

יש לזכור, כי הברית האסטרטגית הזאת היא הלב והיא הציר המרכזי של כל ארגוני הטרור והסירוב של הפלשתינים באשר הם שם. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת משה פלד. אני מזמינה את חבר הכנסת אורי אור; אחריו – חבר הכנסת אברהם פורז.

אורי אור (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, סגן שר הביטחון, השתתפותם של קציני צבא בכירים בתהליך של משא-ומתן מדיני הינה סוגיה רגישה, ואך טבעי שתעלה חילוקי דעות והשגות לגבי עצם השתתפותם וסוג התפקידים שימלאו.

אין חולק על כך כי הדרג המדיני הוא הנושא באחריות ולו הסמכות הבלעדית לגבי הכרעות מדיניות. עם זאת, כיוון שמדובר בנושא ביטחוני, הדרג המדיני מחויב בשיתוף המטה הכללי לגבי אספקת נתונים ולגבי ניתוח משמעותי שעולות במשא-ומתן. הדרג הצבאי מצדו חייב להבהיר לדרג המדיני את המציאות הביטחונית העומדת להיווצר כתוצאה מיישום הסכם עזה ויריחו.

רבותי חברי הכנסת, בעניין זה אין כל חדש. כך היה בהסכמי שביתת הנשק ברודוס ב-1948-1949. אז ניהלו, מטעם המדינה, את המשא-ומתן הרמטכ"ל יגאל ידין, יהושפט הרכבי, משה דיין, יצחק רבין ומרדכי מקלף. כל החמישה היו קציני צה"ל בכירים – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הנושא היה צבאי.

אורי אור (העבודה):

רק צבאי היה, באמת? מאחורי מבצע-קדש וכל שיתוף הפעולה בין ישראל לבין צרפת עמדו הרמטכ"ל משה דיין ושמעון פרס, שהיה אז מנכ"ל משרד הביטחון. ב-1973, את כל נושא הפסקת האש בקילומטר ה-101 ניהלו רק קצינים בכירים, ואלה לא נושאים צבאיים. אלה היו אהרן יריב, טל וברן. גם בהסכמים אחרים שותפו, כמובן, קצינים ונתנו את כל ההיבטים הצבאיים.

למרות דוגמאות אלו, אני ודאי מסתייג הסתייגות חמורה מראש אם יש השתתפות של קציני צבא בכירים במשא-ומתן המדיני. יש להקפיד על כך שלא ייווצר שימוש מניפולטיבי בנושא הביטחון על-ידי גורמי הצבא. נכון שההליכה כאן היא על חבל דק, ועל כל הצדדים, ובמיוחד על אנשי הצבא, למנוע מעצמם שימוש באצטלה ביטחונית על מנת לקדם פן מדיני זה או אחר.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת פלד ולחבר הכנסת חגי מירום, ששתי הוועדות שבהן מדובר הן ועדות שעוסקות בנושאים ביטחוניים; גם ועדת טאבה וגם הוועדה בווינגטון, שפה הנושא הוא הבהרה מוקדמת, ופה, במקרה זה, האלוף דני רוטשילד הוא מתאם הפעולות האזרחיות, הוא זה שבקיא, הוא זה שידוע מה קורה, הוא יכול לתת עצה נכונה וקובעת, וכל העברת סמכויות מוקדמת של מינהל אזרחי וכל מערכות השלטון הללו מישראל לידי הישות הפלשתינית.

אבל, רבותי חברי הכנסת, צה"ל הוא גם יועץ מקצועי, ואסור לייחס להשגותיהם של ראשי המערכת הביטחונית כל משמעות פוליטית. בהעדר סמכות אחרת, כגון מועצה לביטחון לאומי, צה"ל ובראשו הרמטכ"ל הם היחידים שיכולים וצריכים לתת חוות דעת מקצועית, לדעתי גם לגבי סיכומים והבנות שאליהם מגיע שר החוץ בפגישותיו עם ערפאת ועם אחרים.

אני רוצה לומר, וכאן המקום לציין, להבדיל מחברי האחרים, אני רואה בצורה חיובית את הוויכוחים המהותיים שיש בין משרד החוץ לבין מערכת הביטחון לבין ראש הממשלה, בין אנשי הצבא לבין אנשי משרד החוץ. הדבר חיוני, כיוון שהמשא-ומתן הנוכחי קשה ובעייתי. לכן, ריבוי דעות וליבון יגרמו, כך אני מקווה, לבחירתה של ההחלטה הטובה ביותר.

רבותי חברי הכנסת, חובתם של ראשי צה"ל לבדוק בזכויות מגדלת כל סיכום שיושג במסגרת המשא-ומתן עם הפלשתינים ולהעיר הערות והסתייגויות. כל סיכום שיושג חייב להיות ברור ומפורט עד לנקודה הקטנה ביותר, שאולי היום נראית לאחדים מאתנו שולית לחלוטין; היא מחויבת בהבהרה ובהבעת דעה של צה"ל.

נאמר כאן, ואני גם חושב שאנחנו צריכים לזכור שצה"ל הוא שיצטרך ליישם את הסכם העקרונות, הוא זה שיצטרך לתת את הביטחון ליישובים, הוא זה שיצטרך לתת את ההבטחה בצירים והוא שנשאר מבטיחה הבלעדי של גבולה הבין-לאומי של ישראל. עקב חשיבות נושא זה, אני מתנגד לכך שראשי הוועדות לניהול המשא-ומתן לא יהיה בהם אף לא קצין בכיר אחד.

במשא-ומתן הנוכחי, רבותי חברי הכנסת, פרטים רבים מאוד במהותם ביטחוניים; כבר אמרתי: אבטחת הצירים המובילים להתנחלויות, הבקעה כולה, עם כל המערכת שקשורה בה, סוגיית הניהול

והשליטה במעברי הגבול, הגנה על כל המתיישבים היהודים. אני חוזר ומדגיש, שכל מה שלא יפורט בהסכם עלול להפוך סלע מחלוקת מייד לאחר חתימתו.

בהסכם עזה ויריחו תחילה, כל נושא שיסוכם גם מהווה תקדים ובסיס להמשך המשא-ומתן ולהחלתו על חלק גדול של שאר השטחים. לכן יש חשיבות רבה להבנת השטח, יתרונותיו ומגבלותיו ולעמידה קפדנית על סידורי הביטחון. לכן אנשי הצבא, גם אנשי שירותי הביטחון, הם האנשים המתאימים ביותר לביצוע משימה זאת.

אני רוצה להעיר הערה אישית לפני שאסיים. על ראש הממשלה מוטלת אחריות כבדה מאוד; הוא הנושא, הוא הנותן והוא האחראי. אני חושב, שיש לאפשר לו חופש בבחירת האנשים שהוא חושב שהם הטובים ביותר לניהול משא-ומתן קשה זה.

ברצוני לסיים ולומר, שבכל פעם שהמערכת הביטחונית מעלה הסתייגויות במהלך המשא-ומתן המדיני, היא מוצאת את עצמה מואשמת בפוליטיזציה על-ידי צד פוליטי זה או אחר, שרואה את עצמו נפגע מהסתייגויות אלה. לדעתי, עצם העלאת הסוגיה של שיתוף קצינים בכירים, אם כמשתתפים, אם כמחוזי דעות ואם כראשי ועדות, נובעת מתופעה של שימוש ציני, לעתים, בראשי הצבא לצרכים של ניגוח פוליטי, ואני אומר את זה כמו שאמרתי לכל המקטרגים, מכל גוני הקשת הפוליטית. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אורי אור. אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם פורז, אחרון המציעים.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לפני שאכנס לנושא אני רוצה לספר לחברי הכנסת, שזה עתה חזרתי מהפגנה שמתקיימת בחוץ, של הסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה, הזועמים על כך שהם מושבתים. למרבה הצער, הם התחילו לצעוד לעבר משרד האוצר והגיעו לעימות עם המשטרה. חלק מהם נעצרו. אני מקווה שהצלחנו להרגיע שם את הרוחות, אם כי אינני בטוח בכך.

צר לי מאוד שהסטודנטים נקלעו שלא באשמתם למצב הזה. בכל הסכסוך הזה שבין הממשלה לבין המרצים והמוסדות להשכלה גבוהה, הם ודאי לא אשמים והם הקורבן. הצעתי להם, שבמקביל להפגנה שהם עורכים מול משרד ראש הממשלה – – –

דן תיכון (הליכוד):

למה שר החינוך והתרבות לא מטפל ברצינות בעניין הזה, הוא משאיר אותו בידי הסגן שלו?

אברהם פורז (מרצ):

אתה יודע שאין לו סמכויות בתחום השכר.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא רציני.

אברהם פורז (מרצ):

אני חושב שסגן השר מאוד רציני. השר הפקיד את הנושא הזה בידי סגנו.

דן תיכון (הליכוד):

נכון, יש לו דברים חשובים יותר.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת תיכון, בתור הערה זה טוב. אני לא התמנית לייצג את שר החינוך. אני רוצה לומר לך, אני יודע שהוא עשה הרבה לפתרון הסכסוך. כל עוד המרצים עומדים בתביעה אולטימטיבית לתוספת שכר של מעל 100%, אתה יודע ששום ממשלה בישראל לא יכולה להיעתר לזה.

דן תיכון (הליכוד):

למה הסגן כן והשר לא? זה מתקבל על דעתך?

חגי מירום (העבודה):

השר ייכנס אחר כך ויגמור את זה.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון, יבוא השר רובינשטיין לכאן, תשאל למה הוא שלח את סגנו. אני אינני יודע להסביר. אני יודע שאחד היתרונות שיש לשר כשיש לו סגן, שיש מי שיענה על שאלות, יש מי שיענה על הצעות לסדר-היום ויש מי שיכול לייצג אותו באירועים חשובים כמו משא-ומתן. אבל ממילא אתה יודע שהסמכות היא לא בידי שר החינוך ולא בידי סגנו.

עכשיו לגוף העניין. אני חושב שטוב שחבר הכנסת חגי מירום העלה את הנושא על סדר-היום הציבורי, ויפה שהוא עשה את זה לא מעמדת אופוזיציה אלא מעמדה של קואליציה. כי אילו אנחנו, אנשי הקואליציה דהיום, היינו רואים מעורבות כל כך גדולה של אנשי צבא בתהליכים פוליטיים בתקופת הליכוד, היינו זועקים חמס.

לצערי הרב, בשנים האחרונות השתרשה התופעה, שמתחילים לעשות ספקולציות לגבי לובשי מדים. לגבי חלק מהאלופים המכהנים היום בצה"ל כבר נאמר מה הנטייה הפוליטית שלהם, לאן הם ילכו, מי מהם מועמד להיות ראש ממשלה, מי מועמד להיות ראש עירייה. לגבי המפכ"ל, יעקב טרנר, שמבחינה זו דינו כדין איש צבא, נוהל משא-ומתן וכו' וכו'. התופעות האלה הן תופעות פסולות.

אני רוצה לומר לך, אדוני סגן השר, מוטה גור, ברור לי לחלוטין, שכאשר מתנהל משא-ומתן שדורש ידע בפרטים, שדורש ידע בנושאים צבאיים, אנשי צבא צריכים להיות שם, כי מטבע הדברים הם היועצים הכי טובים לעניין הזה. לא הייתי מציע לקחת אזרח כמוני להיות יועץ בנושאי ביטחון, בפירוש לא. אבל מה שמפריע לי הוא, שלעתים ראשי הצבא הם ראשי המשלחת ולא בגדר יועצים. לדעתי, ולו לצורך מראית העין, צריך תמיד לעמוד בראש משלחת כזאת אזרח, בין שהוא איש הדרג הפוליטי ובין שהוא איש משרד החוץ או עובד מדינה אחר. איש צבא, תהא דרגתו אשר תהא, הוא היועץ הצבאי של הגוף הזה. כך הדברים יהיו בסדר. אבל, כאשר אני רואה אלופים בצה"ל – וכבר הערתי בהזדמנויות אחרות, שאין להם כנראה מדי שרד משלהם – לובשים חליפה אזרחית ועניבה ומנהלים את המשא-ומתן כעומדים בראש החוד של הדבר הזה, זה נראה לי לא תקין, גם אם מדובר בנושאים צבאיים.

נכון, אני יודע שבקילומטר ה-101, אחרי מלחמת יום-הכיפורים, נוהל משא-ומתן מעין-מדיני בין שני גנרלים, שלנו ושלם. אבל שם היה מדובר בהסדרים צבאיים בשטח, וזה מקובל שכאשר יש מלחמה או סיטואציה מעין זו, ראשי צבא, קצינים בשטח, מנהלים משא-ומתן שלפעמים יש לו גם השלכה מדינית. הנושא של הקילומטר ה-101, היתה לו השלכה מדינית. אבל, כאשר אנחנו מנהלים משא-ומתן עם הפלשתינים בעקבות הסכם אוסלו ובעקבות כל מה שקרה אחרי חתימתו בווינגטון, מן הראוי שבכל משלחת כזאת, העומד בראשה יהיה אזרח ולידו יסייעו מומחים שונים בתחומים השונים, ובין היתר כמובן יועצים צבאיים. אני חושב שזו הדרך הנכונה לנקוט, ואשמח מאוד אם הממשלה תתקן את זה.

אני לא מזלזל באנשי הצבא. חלק מהם, אחרי שהם עברו למערכת הפוליטית התגלו גם כפוליטיקאים מאוד מוצלחים. בכנסת הזאת אנחנו משופעים באלופים, רב-אלופים, תת-אלופים ואלופי-משנה שמכהנים בכנסת. עובדה היא שהמערכת הצבאית מכשירה לגמרי לא רע גם לקריירה פוליטית, אבל את הקריירה הפוליטית עושים אחרי שמתחררים מהצבא. כל עוד הם במדים, הם בעצם משמשים וצריכים לשמש כיועצים של האזרחים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם פורז.

אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה. אני מבקשת שאדוני יתייחס לנושא הזה וגם לנושא: הערכות שונות בצמרת צה"ל לגבי התהליך המדיני, של חברי הכנסת רפאל איתן, נעמי בלומנטל ותמר גוז'נסקי, שעלה אתמול. זה נושא שאדוני לא התייחס אליו אתמול.

הצעות לסדר-היום הערכות שונות בצמרת צה"ל לגבי התהליך המדיני

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני סגן שר הביטחון, תשובתך על ההצעות לסדר-היום מס' 3216, 3218 ו-3220 שהועלו אתמול.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כמובן, אני עונה גם על ההצעות שהועלו אתמול. אבל, כפי שכבר ציינתי, אני שמעתי היטב את הדברים שנאמרו אתמול, לא רק את הכותרות, והיה ברור לי שהם פחות או יותר נכנסים לאותו סדר דברים שייאמרו היום, ואומנם אנחנו עוסקים פחות או יותר באותה סוגיה.

חברי הכנסת, ב-1974, כאשר מדינת ישראל ניהלה עם הסורים את המשא-ומתן, ד"ר קיסניגר' תיווך. אחרי הפגישה הראשונה הוא שאל את ראש הממשלה גולדה מאיר, זיכרונה לברכה: מה פתאום הרמטכ"ל בצוות של הדיונים? הייתי אז רמטכ"ל שבועיים. והגברת מאיר ענתה לו: מכיוון שבמדינת ישראל, לצערנו הרב, חלק גדול מהבעיות, בעיקר בעיות מדיניות ובעיות ביטחוניות, קשורות אלה באלה. ד"ר קיסניגר' סיפר לי את זה כעבור כמה ימים בהתנצלות. על מה הוא היה צריך להתנצל? על שהוא רמז כביכול שאין לרמטכ"ל מה לעשות בצוות המשא-ומתן. הוא הסביר לי, שעל-פי תפיסת עולמו – מה אתה יכול לצפות מגנרל? גנרל יגיד "לא"; על כל מה שישאלו אותו הוא יגיד "לא". הוא נוכח, שלא זו המציאות.

חבר הכנסת חגי מירום, אני עוקב בשבוע האחרון אחרי ההתבטאויות השונות ביחס למעורבות הפוליטית, כביכול, או למעורבות של אנשי הצבא, או להבעת הדעות של אנשי הצבא, ואני רואה שיש פה מטוטלת, פעם מתייחסים לזה מימין, פעם מתייחסים לזה משמאל, והסיבה היא פשוטה. הצבא עושה בדיוק את מה שהוא נתבע לעשות. הוא נתבע לתת ייעוץ ביטחוני. במדינת ישראל – אני חוזר לסיפור של הגברת מאיר – הבעיות האלה תמיד היו משולבות, הן משולבות גם היום, הן תמיד עוררו בעיות.

הרמטכ"ל משה דיין, זיכרוננו לברכה, הואשם בכך שערב מלחמת קדש הוא היה לא רק מעורב, הוא כמעט דחף או היה בין הגורמים שדחפו.

אני עושה קפיצה ואני מגיע למלחמה בלבנון. חבל שחבר הכנסת רפאל איתן איננו פה עכשיו. אתמול הוא דיבר. אבל הרבה נאמר על השותפות של הרמטכ"ל, אז רפאל איתן, ביצירת האווירה של המלחמה.

אברהם פורז (מרצ):

זה היה בסדר?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מדבר על כך שהנושא הזה תמיד היה על הפרק. חבר הכנסת אורי אור עשה פה חשבון היסטורי, שאני לא רוצה לחזור עליו עוד הפעם. אני מצוין, שהתופעה הזאת קיימת ומלווה אותנו, כי היא טבעית.

אני רוצה לומר לכם, אני יושב בישיבות עם אנשי הצבא של היום. ברגע שהנושא מתחיל לשאת אופי מדיני, הם משתתקים.

חבר הכנסת חגי מירום, בצדק הזכרת מה שאני אמרתי ברדיו ביחס לשאלה האם בראש המשלחת לטאבה, שהיתה מיועדת לעסוק בנושאים הביטחוניים, טוב או לא טוב שיעמוד איש צבא. אמרתי שזו בעיה. יכולים לשקול לכאן ולכאן. עובדה היא, שברגע שהבעיות המועלות בטאבה הן לא ביטחוניות טהורות, אלא הפלשתינים קושרים אותן בקשרים יותר רחבים – מטפל בזה שר החוץ; שלא לדבר על כך שלא סתם אנחנו עומדים על כך שהשיחות יתנהלו קרוב לבית, משום שראש הממשלה מעורב בהן באופן ישיר, בכל פרט, בכל מלה, בכל פסיק.

פעם אני שומע מצד ימין טענות על המעורבות הפוליטית של המטה הכללי, ופעם מצד שמאל. עובדה זו כשלעצמה מעידה על האובייקטיביות של המטה הכללי. זה גורלו של המטה הכללי של צה"ל במדינת ישראל.

אלוף פיקוד הצפון נפגש עם אזרחים, מטפל בהם בכל התחומים. זו לא עשייה פוליטית. אבל, חבר הכנסת מירום, ודאי שיש פה בעיה. אני לא אשכח שהייתי צריך לפתוח כיתות לימוד, ויגאל אלון, זיכרונו לברכה, היה שר החינוך. היתה שאלה, מה פתאום הצבא מתעסק בזה. אבל אלה דפוסים שנקבעו מלכתחילה. הצבא גידל עגבניות.

המטה הכללי עושה כל מאמץ ומצליח לשמור על הקו הדק הזה, שלא לדבר על כך שהדרג המדיני, שהוא מאוד מנוסה – גם אם היה אולי מטה כללי שהיה רוצה לעבור את הקו הזה, הוא לא היה נותן לו.

חברי הכנסת, אני רק יכול להצטער על כך שהנושא עולה מדי פעם. אני לא יכול להתייחס לעובדה שהוא עלה לאורך כל ההיסטוריה, והזכירו לא רק מה שאני הזכרתי, הזכירו קודם את המעורבות שלי

במשא-ומתן עם מצרים, חלק שהיה גלוי ויצא החוצה וחלק שלא היה גלוי, בכל הממשלות, בממשלות של ימין ובממשלות של שמאל, כי הבעיה היא בעיה כוללת, ואין הצבא עוסק בפוליטיקה. אי-אפשר לקחת המלצה אחת של הצבא ולומר: זה משרת צד אחד, והמלצה אחרת – זה משרת צד שני. הצבא מגיש את דעתו המקצועית על כל הבעיות שניצבות בפניו. לפעמים זה מוצא חן בעיני אדם אחד ולא מוצא חן בעיני אדם שני, ולפעמים זה ההיפך.

לכן, אני מאוד מציע שהטיפול באנשי הצבא בסוגיה הזאת ייפסק. הסוגיה היתה קיימת תמיד. טיפול באנשי צבא, או בהתבטאות כזו או אחרת של איש צבא – אני מציע, לטובת כלל המדינה, להפסיק את זה, ולא ישתמש האחד בציטוט של אחד כנגד השני, כאשר הצבא משולב בפנים.

אני רוצה לומר עוד דבר אחד. אנחנו חברה פתוחה, חברה שיש בה גם תקשורת פתוחה, ולצד הרב יוצאים החוצה דברים שנאמרים על-ידי אנשי צבא בחוגים סגורים לחלוטין, ואז עושים בהם שימוש כאילו נאמרו הדברים בפומבי.

אינני רוצה להשתתף בחגיגה הזו, ואסתפק בכך שאני מציין שהעובדה היא כנראה תופעת קבע אצלנו, בגלל סמיכות הפרשיות – המדיניות והביטחוניות, ולכן כולנו מחויבים בזהירות משנה בסוגיה הזו.

הדבר השני, להוציא את אנשי הצבא מכלל הטיפול בבעיה. בבעיה – בבקשה; לטפל במדינאים – בבקשה. להשאיר את הצבא בחוץ, כי הצבא עושה כל מאמץ להישאר בחוץ.

גברתי היושבת-ראש, דיברו כאן אנשים מהקשת הרחבה של הדעות בבית. אני לא הייתי מציע שנעשה מזה נושא לדיון מעבר למה שכבר נדון. הייתי מבקש מאוד מחברי הכנסת שיסתפקו בהודעה הזאת שלי, ועם זה נעבור הלאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בנוגע לשני הנושאים, אדוני?

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

בנוגע לשני הנושאים.

אנחנו נעבור נושא נושא, ואני מבקשת מחברי הכנסת שהתייחסו לנושא: הערכות שונות בצמרת
צה"ל בנוגע לתהליך המדיני – להביע הסכמתם או אי-הסכמתם להצעת סגן שר הביטחון.

חבר הכנסת רפאל איתן – איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, האם את מסכימה להסתפק בהודעת
סגן השר?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני מבקשת דיון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מבקשת דיון במליאה.

אברהם פורז (מרצ):

את יודעת כמה שנים מחכים לדיון במליאה?

היו"ר א' סלמוביץ:

הדיונים במליאה מתקיימים מהר יותר מאשר דיונים בוועדת החוץ והביטחון.

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת בלומנטל, את ממילא לא יכולה לבקש דיון בוועדה. אם סגן השר לא הציע את זה, את
ממילא לא יכולה לבקש את זה.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – איננה. אם כך, נעבור להצבעה.

אברהם פורז (מרצ):

אני לא נשאלתי.

חגי מירום (העבודה):

גם אני לא נשאלתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מדברת עכשיו על הצעה לסדר-היום שהועלתה אתמול. אנחנו עוברים להצבעה על כל נושא. אני מדברת על הצעה לסדר-היום בנושא: הערכות שונות בצמרת צה"ל לגבי התהליך המדיני, של שלושת חברי הכנסת: רפאל איתן, נעמי בלומנטל ותמר גוז'נסקי. לאחר מכן נעבור לנושא שנדון היום.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לפי הקצב שבו הנושא נדון, הוא ימשיך להיות אקטואלי. נדון על שיתוף של אנשי צבא בתהליך המדיני. לצערי, זה ימשיך להיות אקטואלי. אני רוצה דיון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה, חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לנו בעיה, הדיון פוצל לאתמול והיום. ברגע שהדיון פוצל, אנחנו כמי שרוצים להציע הצעה אחרת, לא יכולים היינו להציע אתמול ואנחנו יכולים להציע רק עכשיו.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה. אני מאפשרת לכם להציע עכשיו.

חגי מירום (העבודה):

את לא יכולה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מדוע לא?

חגי מירום (העבודה):

זה תלוי אם חבר הכנסת יודיע שהוא מקבל את הצעת סגן השר.

מיכאל איתן (הליכוד):

חברת הכנסת בלומנטל לא מקבלת את הצעת סגן השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

היא לא קיבלה את הצעת סגן השר. הוא רוצה להתייחס להצעה שלה, מדוע הוא לא יכול?

חבר הכנסת ויינשטיין מציע להעביר את הצעתה של חברת הכנסת בלומנטל – לאיזו ועדה, חבר הכנסת ויינשטיין?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני העליתי בדברי סוגיה הנוגעת לשר הביטחון וביקשתי התייחסות אליה. למדתי נושא הקשור בנמל עזה. העליתי סוגיה, שהיא לדעתי מאוד מאוד רצינית, ולא שמעתי אפילו מלת התייחסות אחת מסגן השר, האם הוא בודק, מה דעתו, מה עמדתו, האם העובדות שאני מביא הן נכונות, אינן נכונות, האם אני צודק בזה שיצטרכו בסופו של דבר לסגור את הגבול בין עזה לבין ישראל ותקום מדינה, כי הבטחנו את העניין הזה של נמל עזה וכלכלה חופשית, ולא דנים בכך, ודנים עכשיו בקהיר ויחתמו שם על הסכמים, לגבי נמל עזה, שאחר כך יראו שהם בכייה לדורות, כי ייווצר תקדים. שום מלה לא שמעתי.

מדוע חבר הכנסת כמוני שלמד את הנושא, ואני הלכתי למשרד החוץ, למשרד האוצר, לבנק ישראל, למדתי נושא – אינו זוכה למלה אחת של תגובה על דברים שלי? מדוע שאני אסתפק בדבריו, אדוני סגן השר?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת ויינשטיין.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, אדוני סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני רוצה להזכיר דבר פשוט, הנושא שעלה היום, אני קורא אותו: שיתוף אנשי צבא בתהליכים מדיניים ופוליטיים.

הנושא שאתה העלית, חבר הכנסת ויינשטיין, לא רק שאני אקח אותו לתשומת לב ואבדוק אותו, הוא יעלה פה בוודאי במערכת אחרת של התייחסות. הנושא של היום, הנושא שלגביו ביקשתי להסתפק בתשובתי, הוא הנושא: שיתוף אנשי צבא בתהליכים מדיניים ופוליטיים. הנושא שאתה העלית יבדק עד הסוף.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אבל, אדוני, בשעה זו עומדים לחתום בקהיר על הסכמים. ולפי הערכתי, אם זה ייחתם בלי שנעשים הדברים לגבי התחום הכלכלי, והם מוזנחים, אנחנו הולכים לבכייה לדורות. זה לפי מיטב הכרתי ולפי דעת המומחים. ואני מבקש התייחסות.

לכן, אדוני סגן שר הביטחון, אני מקבל בתודה את ההתייחסות הרצינית שלך, ובכל זאת אני חושב, שהבעיה היא של לוח זמנים. אנחנו נאבקים כרגע, ממש דקה לפני השעה שתים-עשרה. ואני אומר לך: לפי מה שקורה עכשיו בקהיר, עם ההזנחה בפאריס לגבי כל התחומים הכלכליים – אתם הולכים להקמת מדינה פלשתינית, ותרשמו את זה בפרוטוקול.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת ויינשטיין. חברת הכנסת בלומנטל – אינה נוכחת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

היא מתנגדת להסרת העניין.

היו"ר א' סלמוביץ:

היא מתנגדת, אבל היתה פה הצעה אחרת לגבי ההצעה שלה. היתה הצעה של חבר הכנסת ויינשטיין להעביר לוועדה. לאיזו ועדה, חבר הכנסת ויינשטיין?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני הצעתי להעביר לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ויינשטיין הציע.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, הוא לא יכול להציע את עצמו.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה זה "הוא לא יכול להציע את עצמו"? הוא התייחס להצעה של חברת הכנסת בלומנטל.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם הוא מציע לוועדה, אני מציע דיון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מדברת על הנושא שהועלה אתמול, חבר הכנסת איתן. חבר הכנסת מיכאל איתן, יש כאן אי-בהירות, ואני רוצה להסביר. אנחנו מתייחסים כרגע לנושא שהועלה אתמול, לא לנושא שהועלה היום.

מיכאל איתן (הליכוד):

בסדר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ויינשטיין, איזו ועדה הצעת?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ועדה שתקבע ועדת הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת בלומנטל – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני מבקשת לקיים דיון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על שלוש ההצעות כאחת בנושא: הערכות שונות בצמרת צה"ל לגבי התהליך המדיני, וההצעה העומדת להצבעה היא – דיון במליאה. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

נגד – 12

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, 12 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא הוסר מסדר-היום.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצעות אחרות בגין הנושא: שיתוף אנשי צבא בתהליכים מדיניים ופוליטיים.

חבר הכנסת עוזי לנדאו מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא, אני מסתפק בהודעת השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מסתפק בהודעת השר?

עוזי לנדאו (הליכוד):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פורז?

אברהם פורז (מרצ):

מסתפק בהודעת השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ויינשטיין?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא מסתפק בהודעת השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חגי מירום מסתפק. חבר הכנסת זאבי – איננו. חבר הכנסת דראושה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מסתפק.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת משה פלד – אינו נוכח. חבר הכנסת אורי אור – אינו נוכח. אם כן, מי שאינו מסתפק בהודעת סגן שר הביטחון – חבר הכנסת משה פלד, חבר הכנסת אורי אור.

קריאה:

הוא איננו.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל זה לא אומר שהוא מסתפק בהודעת סגן שר הביטחון. הוא ביקש דיון במליאה, ולא הסתפק.

קריאה:

את צודקת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד, חבר הכנסת אורי אור, חבר הכנסת זאבי וחבר הכנסת ויינשטיין אינם מסתפקים בהודעת סגן שר הביטחון. כל השאר הסתפקו.

קריאה:

וחבר הכנסת דרעי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דרעי לא דיבר.

חבר הכנסת מיכאל איתן מבקש להעביר את הצעתו של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין לוועדה בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי טכנית להעביר את הצעתו של חבר הכנסת ויינשטיין.

חבר הכנסת דראושה עומד פה על הבמה, ובלי בושה, בלי קצת התחשבות, בא ישירות ממפקדת ערפאת בתוניס ומטיל ביקורת על קציני צה"ל, שהעמדות שלהם קשוחות, ודורש לסלק אותם מהמשא-ומתן. האם הוא לא מבין שאנחנו דמוקרטיה אבל לא טמטומקרטיה? אין גבול? מה אתה חושב, שאנחנו אידיויטים? בא ממפקדת אש"ף בתוניס, ופה מעל הבמה תוקף את קציני צה"ל במשא-ומתן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, אתה מדבר ללא רשותי. אתה לא תדבר עכשיו. אתה תשב עכשיו ולא תדבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, יש לנו דמוקרטיה, אבל אני חוזר ואומר לך: אתה בעצמך, שאתה דורש לגלות רגישויות לנאמנות שלך לעם הפלשתיני כאזרח ישראלי, תגלה רגישויות לצרכים הביטחוניים של מדינת ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — — אני

רפאל אלול (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת דראושה, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת דראושה, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, אני יכול למסור הודעה?

היו"ר א' סלמוביץ:

לא עכשיו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הודעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת ממך לא להפריע עכשיו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הודעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

הודעה בסוף הישיבה, ואתה מכיר את הכללים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מבקש עכשיו דקה אחת.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, לא מאפשרת לך עכשיו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא עשה עוול.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דוד מנע מבקש להעביר את הצעתו של חבר הכנסת זאבי לוועדה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה אתה מגן עליו? תתבייש לך.

רפאל אלול (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רפי אלול. חבר הכנסת רפי אלול, אני מבקשת לשבת.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת דראושה, הרי אתה אמרת שקציני צה"ל במשא-ומתן מקצינים את המשא-ומתן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא אמרתי את זה.

דוד מנע (הליכוד):

אמרת. שמעתי אותך בחדר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה שקרן.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה.

דוד מנע (הליכוד):

קציני צה"ל מנסים לעכב – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

זה לא רק עניין של שמיעה, זה עניין של הבנה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, אתה ממשיך, אני אוציא אותך.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני סגן שר הביטחון – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

דוד מנע (הליכוד):

חבר הכנסת מיכאל איתן אמר דברים נכונים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, אני אוציא אותך. אני מבקשת ממך להפסיק. אתה תפסיק עכשיו. כבר קראתי אותך פעמיים לסדר. תשב בשקט.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, אני שמעתי אותך ברדיו השבוע משווה בין העמדת אלוף בראש שיחות מול נביל שעת' לבין ועידת-ז'נבה, ששם מדינת ישראל שיגרה אותך כקצין בכיר בצה"ל לעמוד מול הסורים. עמדת מול קולונל או גנרל סורי מקביל לך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מצרי.

דוד מנע (הליכוד):

מקביל לך. היתה ועדה מדינית, ובוועדה המדינית היו קציני צבא בכירים. מדוע אני אומר את זה? כי אין בסיס להשוואה בין מה שאתה אמרת עכשיו בהתייחסך לשנים הקודמות –

סגן שר הביטחון מ' גור:

התייחסתי לזה, לא היית באולם.

דוד מנע (הליכוד):

– לבין המצב היום. כי היום מעמידים אלוף בראש ועדה מדינית מול אזרח. לדעתי, לא טוב המצב שקצין בכיר בצה"ל עומד מול אזרח. זו הטענה שלנו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מנע. חבר הכנסת לנדאו מבקש להעביר את הצעתו של חבר הכנסת משה פלד לוועדה. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, סגן שר הביטחון – – –

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, זה ביזוי של ההליכים פה. הכול תרגיל. תדבר לא לעניין...

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פורז, אתה מדבר פה ללא רשות.

אברהם הירשזון (הליכוד):

החוכמה כולה אצלכם.

בנימין טמקין (מרצ):

כמעט.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק. בבקשה, חבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, שמענו מכבודו איך בעבר היו מנהלים משא-ומתן. אבל מי שמתעניין כיצד צריכה ישראל לנהל משא-ומתן בעתיד, בדרך של ממשל תקין,

צריך לדעת שבמדינה דמוקרטית בממשל תקין יש הפרדה ברורה בין הסמכויות והתפקידים, כל רשות ותפקידה, היא מתמחה בו, היא מאזנת רשויות אחרות, וכל רשות מפקחת על רשות אחרת – כך צריך שיהיה. מה שעושה הממשלה – היא מבצעת מניפולציה באלופי צה"ל לתועלת קידום מדיניותה. היא שמה אותם בראש המשא-ומתן למען יראה את זה הציבור, משום שהציבור אוהב את האלופים, והוא יתאהב במשא-ומתן. והממשלה רוצה להתחלק באחריות לפאשלות שיהיו, עם קציני הצבא.

הסיבה לכך שכאן משהו השתבש, כאשר חבר הכנסת חגי מירום פתאום קפץ אחרי ארבעה חודשים שאלופים מעורבים במשא-ומתן – זה משום שהם פתאום עשו את תפקידם. דווקא באותו קטע של תחומם האחראי, של הרשות שלהם – מתן חוות דעת על תוכניות מדיניות, מה ההשלכות הצבאיות שלהן, הם אומרים מה שיהיה – ואז קופץ חבר הכנסת חגי מירום. הם עשו מה שהם היו צריכים לעשות. כאשר הם עומדים בראש המשא-ומתן אסור להם לעמוד – – –

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, כשתנהל את הישיבה – תקבע ותחליט. חבר הכנסת לנדאו, אני מבקשת לסיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

וצריך לשאול עוד שאלה קטנה את ראש הממשלה מר רבין, מדוע הוא איננו נותן לצבא להיות צבא. הרמטכ"ל, האלוף שחק, האלוף רוטשילד, כולם מעורבים במשא-ומתן ואין להם זמן לעשות את עבודתם. זה לא תקין.

בנימין טמקין (מרצ):

הם עסוקים ב"מבצע מכפיל".

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לנדאו, אני מבקשת לסיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

וגם ראש הממשלה – הוא שר הביטחון, הוא ראש הממשלה, הוא שר הבריאות, הוא שר הדתות – גם לו אין זמן לעשות את עבודתו. גם זה לא תקין.

אני מבקש להעביר את הצעת חבר הכנסת משה פלד לוועדה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עוזי לנדאו.

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדת החוץ והביטחון?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מסכים.

חבר הכנסת סאלח טריף מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת אורי אור לוועדה.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, אני לא מבין את הצעקה כנגד שיתוף קציני צה"ל בשיחות השלום, אם זה מהאופוזיציה ואם זה מהקואליציה, זה לא משנה לגבי, משום שאני חושב שחובת הממשלה לשתף את קציני צה"ל בשיחות האלה, כאשר נקודות המחלוקת העיקריות הן בנושא ביטחון. זה הנושא המרכזי והחשוב ביותר בחיינו. ומה קורה אם קצין זה או אחר, אם אלוף זה או אחר מביע דעה, ועל מה הצעקה כאילו זה חדש, כאילו לא ביטאו את דעתם בעבר.

אני חושב שההתעסקות בעניין הזה בדרך שבה התבטאנו היא מוטעית. אני חושב שחשוב שקציני צה"ל אכן יהיו שותפים ויאמרו את דעתם לטובת מדינת ישראל וביטחונה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח טריף.

חברי הכנסת, אני רוצה להודיע: חברי הכנסת פורז, מירום ודראושה הסכימו להסתפק בהודעת סגן שר הביטחון.

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין הסכים להעביר את הצעתו לוועדת החוץ והביטחון.

דן תיכון (הליכוד):

אבל מה הציע סגן השר?

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן השר הציע להסתפק בהודעתו.

דן תיכון (הליכוד):

אין דבר כזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

יש דבר כזה. אני פועלת על-פי התקנון. יש דבר כזה. מה זה "אין דבר כזה"?

דן תיכון (הליכוד):

אלא בהסכמת כולם.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני יכולה להצביע בנפרד כשיש לי הצעות אחרות.

דן תיכון (הליכוד):

חגי מירום (העבודה):

מאיפה אתה לוקח את זה? ההסכמה היא אישית.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק את ההפרעות. חבר הכנסת מירום, ההסכמה היא אישית.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ויינשטיין הסכים להעברת הנושא שלו לוועדת החוץ והביטחון. יש פה שלושה חברי כנסת שלא נמצאים כרגע – חבר הכנסת משה פלד, חבר הכנסת אורי אור וחבר הכנסת רחבעם זאבי – ואנחנו נצביע על קיום דיון בהצעות שלהם במליאה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה, בראש ובראשונה על שלוש ההצעות האלה, בנוגע לדיון במליאה, של חברי הכנסת משה פלד, אורי אור ורחבעם זאבי. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 12

נגד – 17

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת מ' פלד, א' אור ור' זאבי
בסדר-היום של הכנסת לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

12 תומכים, 17 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעותיהם של חברי הכנסת פלד, אור וזאבי
הוסרו מסדר-היום.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעתו של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בנוגע להעברתה לדיון
בוועדת החוץ והביטחון. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

נגד – 19

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' ויינשטיין לוועדה לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

12 תומכים, 19 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שההצעה הוסרה מסדר-היום.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק הספקת חשמל (הוראת שעה), התשנ"ד–1994.

וכן, מטעם ועדת האתיקה – תזכורת לחברי הכנסת בעניין קבלת מתנות. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעות לסדר-היום

"ניצי הפתח"

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצעות לסדר-היום מס' 3367, 3372, 3374 ו-3386 בנושא: "ניצי הפתח" – של כמה חברי כנסת. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת בנימין טמקין, ואחריו – חבר הכנסת רענן כהן.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חוזר עכשיו ממפגש שהתקיים בקומה החמישית של הכנסת, מפגש של פלשתינים שבאו משכם וישראלים שבאו מירושלים, שמקיימים במשך שנים דיאלוג למען דו-קיום בשלום, דיאלוג שאיננו פוליטי באופיו אלא אנושי בתוכנו ובאופיו.

הקבוצה הזו נפגשה עם כמה חברי כנסת מסיעות שונות ועשתה דבר שיש לו ערך סגולי רב. הם קראו במשותף לצעד הומניטרי מצד ממשלת ישראל ומצד ארגונים ומדינות ערביות, וגם כאלה שאינן ערביות, כדי שלקראת ולכבוד הרמדאן ישוחררו אסירים ושבוים ויספקו מידע גם לגבי נעדרים. הקריאה הזאת הופנתה גם לממשלת ישראל וגם לאותן מדינות ואותם ארגונים.

כאשר אנשים המעוניינים בשלום באים לכאן ומטפלים לא בפרט זה או אחר של המשא-ומתן לשלום, אלא בקריאה לצעד הומניטרי כזה, אני חושב שצריך לברך על כך.

מיכאל איתן (הליכוד):

שיקראו גם להפסיק הרג של אזרחים, נשים וילדים חפים מפשע.

בנימין טמקין (מרצ):

מי שמעוניין, כפי שכולנו מעוניינים, לעצור את ההרג ואת הסבל, צריך להיות מעוניין קודם-כול בדבר אחד, בהשלמת תהליך השלום.

מיכאל איתן (הליכוד):

קודם-כול הפסקת ההרג.

בנימין טמקין (מרצ):

להשלים את תהליך השלום. חבר הכנסת מיקי איתן גילה עכשיו דבר גאוני. הגילוי הגאוני שלו הוא, שיש עיונות ומדובר על אויבים שנמצאים במצב מלחמה, ומכיוון שכך, צריך להגיע לשלום. מכיוון שמיקי איתן והמחנה שהוא מייצג רוצים לעשות שלום רק עם ידידים, ואם אפשר רק עם עצמם, אין להם שום בעיה, הם מחפשים כל הזמן תירוץ להפסיק את המשא-ומתן, כי במשא-ומתן למיקי איתן יש בעיה – אין לך תשובה על השאלה על מה אתה מוכן לוותר למען שלום. מכיוון שאין לך על מה לוותר, ומכיוון שאתה לא רוצה להתפשר, אין לך גם עם מי לדבר, ואתה מנסה כל הזמן להפוך גם את אלה שרוצים לדבר אתנו לכאלה שלא ירצו לדבר אתנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

כל מה שביקשתי – שאתה תקרא להפסקת ההרג והקטל.

בנימין טמקין (מרצ):

נו באמת, אתה אינקוויזיציה? אתה אומר לי מתי לקרוא להפסקת ההרג? אני עוסק כבר 20 שנה בקריאות להפסיק את ההרג, חבר הכנסת איתן. אבל את ההרג מפסיקים, בסופו של דבר, על-ידי השלמת תהליך השלום.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ליהודים בלבד.

בנימין טמקין (מרצ):

אל תגיד לי למי להפנות את הקריאה, כי אני מפנה את הקריאה הזו כל הזמן לשני הצדדים. ההבדל ביני לבינך הוא, שאתה כל הזמן מדבר רק עם עצמך. בעצם אתה מדבר רק עם אותו חלק של עצמך שאיננו מוכן כלל לדמיין לעצמו מצב של שלום, כי אתם לא מאמינים לצד השני, ויהי מה. אתם לא מוכנים לוותר על שום חלק של ארץ-ישראל, לא חשוב מה, ואתם מחפשים כל הזמן תירוצים. פעם אחת התירוץ הוא מעשה כזה של מתנגדי השלום, כאלה או אחרים; פעם אחת זה מעשה בלבנון, פעם אחת זה משהו אחר, ופעם אחת זו המשטרה הפלשתינית. כאשר חוסיין היה רלבנטי, הפכתם אותו ללא-רלבנטי, כי אמרתם: הוא לא מייצג את הפלשתינים, וכאשר אש"ף הופך לרלבנטי, אתם לא רוצים. בקיצור, מפני שאתם רוצים פלשתינים קיצונים, כי להם לא צריך לומר דבר.

עכשיו לנושא שלנו. בכל זאת, בשלב המעבר הקשה הזה, כאשר מדובר לא על הסכם שלום אלא על הסכם עקרונות, וכאשר מדובר על מצב שבו מצד אחד יש ציפייה אצל הפלשתינים ואצל הישראלים להתפתחויות בשטח, ומצד שני אין לגורם הפלשתיני היכולת לשלוט על האנשים המתנגדים לתהליך השלום, בשלב המעבר הזה אנחנו יודעים שיש לנו מצב קשה. אבל אסור לנצל ואסור לתת את הסיפוק לאלה שמתנגדים לתהליך השלום, שבשל עשיית מעשי טרור כאלה או אחרים נפסיק את תהליך השלום, כי זה בדיוק מה שהם מחפשים.

על אף כל מה שקורה, ובגלל כל מה שקורה, צריך להמשיך עם תהליך השלום, להשלים סוף-סוף את השלב שבו אנחנו מתחילים ליישם את הסכם העקרונות, על מנת שנוכל לעשות אותה בחינה, שבלעדיה אתה, חבר הכנסת לנדאו, לא תוכל להגיד לילדיך וליתר ההורים במדינת ישראל, שעשינו הכול במסגרת הביטחון של מדינת ישראל על מנת לקדם תהליך שלום אפשרי. אל תהרגו את התקווה הזאת לפני שאנחנו יכולים לבחון אותה.

בדיוק בזה מדובר, ביכולת שלהם לשלוט על הארגונים ועל האנשים שמתנגדים לתהליך השלום, לבנות את המוסדות כך שהם יוכלו, בסופו של דבר, לנהל את החיים שלהם, ואתם נוכל לנהל את המשא-ומתן, ושיוכלו לשפר את המצב הכלכלי של האנשים שם על מנת שתיווצר אווירה אחרת.

אני זורק את האתגר לימין פעם נוספת. אנחנו יודעים שיש סיכונים, בעיות וקשיים עם המשא-ומתן, חלק מהם חריפים ביותר. אבל לצד הסיכונים האלה ולצד הבעיות האלה יש גם תקווה לשינוי. את זה אתם לא יכולים להציע. אתם יכולים להציע לעם ישראל, למדינת ישראל ולאזרחיה רק דבר אחד: המשך ההרג, המשך השנאה, המשך הסכסוך, בלי תקווה לשינוי. תודה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מי הביא את השלום עד עכשיו, חבר הכנסת טמקין?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בנימין טמקין. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת חנן פורת.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אכן הליכוד הביא את השלום עם מצרים, אבל אנחנו האחרונים שנלמד מדרכו של הליכוד בעשיית שלום. אתם לא השארתם אפילו גרגר אחד כאשר עשיתם את השלום בשם מדינת ישראל. ואני בין אלה שמאוד מעריכים – –

חיים קופמן (הליכוד):

הסתכלת על עצמך במראה?

רענן כהן (העבודה):

– – את שאלת הביטחון, כי בסופו של דבר זה הדבר החשוב ביותר.

חיים קופמן (הליכוד):

אתם תחליטו גם לרשת את קמפ-דייוויד.

רענן כהן (העבודה):

אנחנו מחליטים לרשת מה שטוב למדינת ישראל. אם נעשה דבר חשוב בתוך מדינת ישראל, אין לי ספק.

חיים קופמן (הליכוד):

ראינו את הוועידה שלכם.

רענו כהן (העבודה):

את קבוצות הטרור העיקריות ברצועת-עזה ניתן לחלק היום לשלוש: ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" המייצגים את החוגים הדתיים הקנאים, שאינם מוכנים להכיר בישראל ולהגיע להסדר עמה; "ניצי הפתח", שפרשו בעצם מאש"ף-תוניס ואינם מקבלים עוד את מרות הארגון; ואנשי אש"ף. שלושת הגופים הללו מנהלים ביניהם היום מאבק גלוי, שהתחמם בשבועות האחרונים. כל ארגון מנסה לחבל בפעילותו של הארגון האחר ולהוציא אותו מהזירה, והם אפילו מנסים להפעיל את המינהל האזרחי הישראלי נגד המתחרים.

מתנגדי הסכם אוסלו טוענים, כי ההסכם עם ישראל הופך את אש"ף למשתף פעולה עמה. זה טיעון שמתקבל, כמובן, על דעתם של רבים מתושבי השטחים. תהליך השלום המתעכב משרת דווקא את מתנגדיו של ערפאת, את אלה שמתנגדים לשלום ובמיוחד את הקנאים הדתיים; לא רק בעזה וביהודה ובשומרון, אלא בעיקר מדינות ערב האחרות. מצרים חשופה לאחרונה, אדוני היושב-ראש, לטרור האסלאמי ההולך וגובר, ובאחרונה גם ירדן הפכה מוקד פעילות שלהם. בתוך פחות משבוע התפוצצו שני מטענים בבתי-קולנוע בירדן ונרצח דיפלומט ירדני בביירות.

הדי המאבקים הפנימיים בעזה כבר נשמעו בעבר, וכאשר היו רציחות פנימיות באש"ף, המאבק היה על עמדות כוח ושליטה. באין סמכות מרכזית מסודרת, מנסה כל אחד לקבוע עובדות בשטח. מכל הדברים שאמרתי עד כה, ברור לכולם שיש כרסום הולך וגדל בכוחם של תומכי השלום. בעזה, דמות בולטת בין המתנגדים הוא חידר עבד אל-שאפי, שהיה ממקימי אש"ף. רק לפני שבוע התברר בבחירות פנימיות, שאין שוויון בין ה"חמאס" ל"פתח". שלושת הארגונים רוצים שצה"ל יפנה את השטח מהר ככל שאפשר. מטרתו של הטרור היא להפעיל לחץ על ישראל ותושבי היישובים באזור ולשכנעם להתפנות.

אש"ף טוען שהוא עדיין שולט בשטח, אך זוהי טענה שקשה מאוד להוכיחה. השאלה העומדת בפנינו היא, איך אנו מבטיחים שההסכם שעליו אנו חתומים יכובד ושקט יהיה נחלת האזור. הדרג המדיני, אדוני היושב-ראש, מוכן לאפשר ל"חמאס" להשתלב בהסכם האוטונומיה, בהנחה שבכך יאלץ להפסיק את פעולות הטרור שלו ויתארגן במסגרת החוק. השאלה היא, האם לאחר שיצבור כוח פוליטי, הוא יחזור לפעילות הטרור. את זאת נוכל לדעת מאוחר יותר, אבל לדעתי כדאי להסתכן ולצרף את ה"חמאס" לתהליך השלום, מתוך הנחה שהחלופה תהיה גרועה יותר. יש להדגיש, שה"חמאס" נמצא היום בעמדת יתרון, כי כולם מחזרים אחריו. הם מתלבטים, הם מודעים לכך שישראל וערפאת יקבלו אותם בזרועות פתוחות, גם אם יקפצו על רכבת השלום ברגע האחרון.

ניסיתי להציג בפניכם את המצב העובדתי בשטח, משום שהוא מלמד אותנו שהוא נזיל מאוד. "ניצי הפתח" הם חלק מתוך אותו ארגון שעמו חתמנו על הסכם השלום. הם פרשו מתוך הארגון מפני שלא הסכימו אתו. פרישתם יכולה להוות רמז לעתיד להתרחש, אם לא נגיע מהר למימוש הסכם עזה ויריחו תחילה. הניצים המועטים שפרשו יהפכו ללהקות גדולות של עופות טרף, שיצטרפו אל ה"חמאס" ואל יתר מתנגדי תהליך השלום, ואז לא יהיה שום סיכוי לממש את הסכם עזה ויריחו תחילה, משום שגם אנו, בעבודה, מסכימים שלא ייתכן מימוש הסכם עם המשך פעילות הטרור.

אני רוצה לפנות אל ראש הממשלה ואל הממשלה כולה, להבטיח בהסכם האפשרי העתידי, שכולי תקווה כי נוכל להביאו, ובהקדם, ששאלות הביטחון תהיינה החשובות ביותר מצד אחד, ומצד שני צריך להעמיד בפני ערפאת ובפני אלה שאנו עושים אתם שלום, שאנו צריכים לעקור ביחד כל ניצן של

טרור אש"ף, טרור של "האחים המוסלמים" וטרור של כל מערכת אחרת, על מנת להבטיח שהמזרח התיכון שעליו אנו מדברים יהיה מזרח תיכון חדש – מזרח תיכון בלי טרור. תודה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת עוזי לנדאו. אני מודה לחבר הכנסת רענן כהן שחסך לנו שתי דקות תמימות. אולי גם אחרים ייקחו ממנו דוגמה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אמת מארץ תצמח. כאשר זונחים את הארץ, זונחים גם את האמת. ההסכם הזה, הסכם העקרונות האומלל שנחתם עם אש"ף, יסודו היה מלכתחילה בשקר וברמייה, והשקר והרמייה האלה הולכים ונחשפים לפנינו מדי יום ביומו. השקר הוא גם בעצם השם: הסכם עזה ויריחו תחילה. כל בר-דעת הבוחן את האותיות הקטנות של ההסכם יודע, שארבעה-חמישה חודשים מאוחר יותר, ללא שום התניה וללא שום שסתום ביטחון, אמור צה"ל לסגת מכל מרכזי האוכלוסייה ביהודה ובשומרון – מבית-לחם, מחברון, משכם, מרמאללה, מקלקיליה, וגורמי הביטחון לא בכדי חרדים מאוד לאפשרות שכל הצירים המרכזיים על גב ההר יהיו מופקרים להשתוללות של טרור.

השקר והרמייה באו לידי ביטוי באותה הבטחה שעליה מיהר להכריז שר החוץ שלנו: ידידו יאסר ערפאת סיפר לו שאין כוונתם להקים מדינה פלשתינית. עוד שקר והונאה שנחשפו בתוך פרק זמן קצר ביותר על-ידי פייצל חוסייני, שהבהיר את דבריו של ערפאת. מדינה פלשתינית, לטעמו, אכן קום תקום, אלא שהיא תחתור לקונפדרציה עם ירדן. נפקא מינה גדולה. הציבור, שהמלה קונפדרציה לא מספיק נהירה לו, יכול להיתפס לרגע לאשליה, שלא במדינה פלשתינית מדובר כאן.

אבל השקר והרמייה החמורים ביותר הם בעצם ההישענות על משענת הקנה הרצוף הזה ששמה יאסר ערפאת, ששר החוץ שלנו אוחז בדש בגדו ונותן לו להוליכו אחריו. כבר חודשים אנחנו טוענים השכם והערב, שליאסר ערפאת כראש אש"ף אין שליטה ממשית על מה שמתרחש בשטח. הוא עצמו וגם עושי דברו הבהירו לנו – וכך הודיע פייצל חוסייני במאבק שהיה בשעתו במכללה בביר-זית, על-פי הכותרת הראשית ב"מעריב": לא נטשנו את הרובה. והוא מבהיר לאנשי אש"ף בשמו של ערפאת: ל"פתח" יש חוליות מזוינות; אם לא נקבל מדינה, נוציא את הרובים מהארון ונשתמש בהם. אלה דברי פייצל חוסייני, במאמץ לשכנע את אנשי אש"ף הסטודנטים שאין להם צורך ללכת אל ה"חמאס". הוא אומר להם: גם אנחנו יודעים להשתמש בטרור.

ובכן, מה התוצאה, רבותי? ה"חמאס" זכה בביר-זית ברוב מוחץ. אבל "ניצי הפתח" וה"שביבה", אותם כוחות אשר אמורים להיות המשטרה הפלשתינית המזוינת שלה אמורים למסור את הנשק והרובים, מודיעים באופן ברור ונחרץ, על-פי הכותרת הראשית בעיתון "הארץ" – גורמי ביטחון: עשרות מבוקשים מ"ניצי הפתח" החלו לשתף פעולה עם ה"חמאס".

השקר הזה, הרמייה הזו, ההונאה הזו, כאילו הם יהיו אלה שייאבקו לאחר מכן ב"חמאס", והם יהיו אלה שישמרו על ביטחונם של המתיישבים משני צדי "הקו הירוק" בפעולתם כנגד ה"חמאס".

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה אינך יודע שהיושב במרומים לקח מאתנו את התבונה לאחרונה, וכך אנו מידרדרים.

חנן פורת (מפד"ל):

על זה אני זועק.

בנימין טמקין (מרצ):

הוא חילק את התבונה אחרת.

דב שילנסקי (הליכוד):

הוא נתן לכם את השלטון והעניש אותנו.

חנן פורת (מפד"ל):

הרשה לי, אני הרי מסכים אתך.

אני זועק ברגע האחרון, רבותי, כפי שאמר נתן אלתרמן בשיר מפורסם שלו על השטן: "איך אוכל לנצור הזה? רק זאת אעשה – הקהה את מוחו ושכח שעמו הצדק. כה דיבר השטן" – כך כותב נתן אלתרמן – "וכמו חוורו שמים מאימה, בראותם אותו יוצא לבצע המזימה".

המזימה הזו, להקהות את מוחנו. שכחת הצדק היא שכחת התבונה והשכל, שכחת הרצון ואשליה. אני אומר: ריבוננו של עולם, כמה עוד צריך לקרוא את הכתובות על הקיר, כדי להבין לאן אנו הולכים? ל"ניצי הפתח" האלה, המודיעים על שיתוף פעולה עם ה"חמאס", אתה רוצה למסור נשק כדי שיילחמו ב"חמאס" ויגנו על יהודים? האם נסתרה בינתנו?

אני רוצה לסיים ולומר: התגלגל לידי שיר של יצחק שלו, זיכרוננו לברכה, משורר גדול שהיה אוהבה של ירושלים. הדברים האלה נכתבו לאחר שהחלו להסתכן ידיעות על תוכנית האוטונומיה והממשל

העצמי, והוא חוזה חזיון מאוד קשה ומאוד מאוד מר. אני קורא את הדברים כאזהרה, לבל נגיע למצב הזה.

בשירו כותב יצחק שלו: "אני רואה מחסומים קמים שנית בדרך אפרתה, מחסומי רפאים עולים מארץ תש"ח, ורואה אנכי פתח צר ולפניו טור נמשך, יהודים מחכים להיתר הקלגס לבוא לקבר רחל. דגל ירוק מתנוסס על הקבר, פושטים בגדוד שם פלשת וכל מחניה, ושומע אני בשנייה את הקול, קול נהי תמרורים, רחל מבכה על בניה. אני רואה לוחמים חוצבים דרכם בחושך כבלילות ההם, להושיע לכפר-עציון, לראש-צורים ולא לעזר, וצרעות ג'בע וצורף ובית-אומר מנשכות את גופם בחימה חברונית תרפ"טית ובשנאת תהומים. אני רואה אותם יעפים בליל ומקללים את יומם, המצווים לכבוש שנית את כל אשר נכבש ולשפוך לארץ כפל נעורים ודמים".

מי ייטול אחריות לכל שפך הדם הזה, העלול לבוא, חלילה, לא במחיר הסיכון המחושב אלא ההימור המופקר שעושה ממשלת ישראל? אנחנו מזהירים כאן מעל במת הכנסת, שלא יינקה מי שייטול את ההימור המופקר הזה ולא יקרא את כל הכתובות על הקיר, שלאחרונה סיפקו לנו גם "ניצי הפתח". ויהי רצון שאמת מארץ תצמח. תודה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת. חבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתחיל מסוף הדברים, ממסקנת הנאום: בראש הממשלה עומד אדם בלתי אמין. הממשלה עצמה – שבשבת הפכפכת – היא המסוכנת ביותר שקמה למדינת ישראל מאז קומה.

בימים אלה מדברת הממשלה הזאת בלי סוף על מלחמה בטרור, כאשר בפועל היא מכניסה להקפאה עמוקה את רדיפת המחבלים ומוליכה את הציבור שולל במסע של כזבים. הנה אחד – "ניצי הפתח". איך הציגו לנו אותם? חלק מארגון אש"ף המתון, הרודף שלום. אש"ף מתון. הנה, שם פרק בין פרקים מספר בילקוט הכזבים של יצחק.

אבל הפרק הראשון בספר הזה נכתב לפני כעשר שנים, כשעוד לא היו "ניצי הפתח", אבל היה אש"ף והיה ה"פתח", ושר הביטחון מר רבין מסכים לעודד את ה"חמאס", שיקום. את ה"חמאס" ראה מר רבין כארגון מתון לעידוד הדת, לעידוד עזרה ורווחה, מין ילד שעשועים. אש"ף אז נחשב בעיני מר רבין ארגון קיצוני, ומר רבין מסכים לתמוך ב"חמאס", שיגדל ויחליש את אש"ף.

בנימין טמקין (מרצ):

איזו ממשלה זו היתה?

עוזי לבדאו (הליכוד):

ממשלה שמר רבין היה בה שר הביטחון. איזה צ'זבט, חבר הכנסת טמקין: ה"חמאס" יילחם באש"ף.

בנימין טמקין (מרצ):

מי היה אז ראש הממשלה?

עוזי לבדאו (הליכוד):

אז היה ראש הממשלה מר פרס. מר טמקין, כדאי שתבוא, מדי פעם אתה תלמד פה הרבה.

זה צ'זבט מן הימים ההם, מר ונמהר.

היום יש לנו פרק חדש בילקוט הכזבים של יצחק, אבל הצ'זבט הוא הפוך. היום מספרים לציבור, שאש"ף הוא המתון וה"חמאס" הוא הארגון הקיצוני. היום אומרים לנו, שאש"ף אחר, ערפאת חזק, אש"ף מאוחד, והם רוצים שלום והם מסוגלים לכפות את רצונם. כוח אחד הוא אש"ף והוא רוצה שלום, וההפוך לו זה ה"חמאס", הסרבן, שרוצה טרור. אש"ף שונה מן ה"חמאס" כאילו "החונק מבוססון" שונה מ"ג'ק המרטש". ואומרים לנו: אש"ף יילחם ב"חמאס", כאילו בני אותה משפחה ערבית, שחלק מבניה כאן וחלק אחר מבניה שם, יילחמו אלה באלה. ואז אומרת הממשלה: נחזק את אש"ף, ניתן בידיו נשק, רובים אוטומטיים, נקים משטרה פלשתינית חזקה – תיפסק האינתיפאדה, וכך יבוא לנו השלום. אש"ף יספק לנו את הסחורה.

בנימין טמקין (מרצ):

על-פי הסכמי קמפ-דיוויד, שעליהם לא חתם יוסי שריד.

עוזי לבדאו (הליכוד):

הנה, אבו-מאזן הוא האיש של פרס באוסלו, ונביל שעת' הוא האיש של יוסי שריד בקהיר, וערפאת הוא האיש שרבין לוחץ את ידו בושינגטון. חודשים היתה הממשלה הזאת יוצאת מעורה וקופצת כנשוכת נחש לאחר כל מעשה חבלה ורצח ואומרת: זה לא אש"ף, זה ה"חמאס"; אש"ף בסדר, ה"חמאס" הוא סרבן השלום. התקשורת הצניעה, בעידודה של הממשלה, את העובדה שמעת לעת היו מקרים נוספים שאש"ף היה מעורב, הוא או אנשיו, במעשי טרור. הנה אותה פרשה של הרצח בוואדי-קלט, אותה פרשה של הטמנת מוקשים ברמת-רחל, ואלה הן דוגמאות. אבל הסדק הראשון ניבע מתי? כאשר נרצח חיים מזרחי, השם ייקום דמו, ברמאללה, ואז התברר שלא רק מדובר

בחוליית אש"ף שלה אנשים חשובים, חמישה, אלא ששניים מהם היו מועמדים להתקבל למשטרה הפלשתינית, שבידה הממשלה הזאת נותנת רובים אוטומטיים, כדי שהם יילחמו בטרור ובמעשי רצח.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מה פתאום? מאיפה הציטוט הזה שהממשלה נותנת להם נשק?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני סגן השר, לא אני אומר שהמשטרה הפלשתינית החזקה שתקום תקבל רובים. שר הביטחון בוועדת החוץ והביטחון לא שלל את העובדה – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

– – – ניתן להם נשק?

עוזי לנדאו (הליכוד):

בסדר, הם יקבלו נשק מן המקורות שלהם. הנשק לא יהיה "גליל" ולא יהיה 16-אבל אני רוצה להוסיף: כל זה לא הפריע למר פרס שר החוץ. הוא הסתובב בארץ בעצרות בחירות, ביפו, והוא איננו מוחה כאשר דגל אש"ף מתנוסס מעל הופעותיו. וזה לא הפריע לממשלה להורות לצה"ל להפסיק לרדוף מבוקשים של ה"פתח", לרבות אלה שביצעו מעשי רצח. ואני מבקש לקרוא בפניכם הודעה של סוכנות עתי"ם, שנתפרסמה בחלקה, ורק בחלק מהעיתונות ובמקום מוצנע, וההודעה אומרת כך: "הנה נפסק המרדף של כוחות הביטחון אחרי כל מחבלי ארגון ה'פתח' בשטחים, כולל אלה אשר ביצעו מעשי רצח של ישראלים ופלשתינים". ומוסיפים: "בין הרוצחים, בראש הרשימה האחים עאמר ורג'אח אבו-סיתה, אשר רצחו במרס אשתקד את אורי מגדיש ז"ל תושב גן-אור וסייעו ברצח שעה דויטש ז"ל. ישראל התחייבה, כאמור, להפסיק לרודפם ולא להעמידם למשפט. יש כמובן גם גורמים צבאיים בכירים אחרים אשר פנו" – פה לא כתוב לאן – "בעקבות פרסום הידיעה לכתב עתי"ם" – הנה, כתוב לאן – "וביקשו להביע התנגדותם להסכמה, באומרם שבכך ייתנו מכת מוות לכוח ההרתעה של צה"ל".

אדוני סגן שר הביטחון, גם הכזב הזה של אש"ף טוב ושל "חמאס" רע מתנפץ לעיני הציבור. "ניצי הפתח" משתפים פעולה עם ה"חמאס". וגם הכזב שאש"ף יספק את סחורת השלום, גם הוא יתנפץ. ראשית, הוא איננו רוצה; ואם ירצה – לא יוכל.

הפרק הבא בסדרת הכזבים אומר שהממשלה נלחמת בטרור. הממשלה אינה נלחמת בטרור, היא נכנעת לטרור, ולכן הוא מכה. כך בלבנון וכך בעזה ובשומרון. עיתון "הארץ" מאתמול כותב, שקצין בכיר אמר, כי תקופת הניסיון של הפסקת המרדף נגד אנשי ה"פתח", בתמורה להפסקת פעולות הטרור מצדם, נכשלה לחלוטין ובוטלה. עוד לפני שיצאה הוראה לתקופת הניסיון של הפסקת המרדף, עוד לפני זה כבלה הממשלה את ידי צה"ל מלהילחם בטרור. אבל עצם ההודעה הזאת, שיצאה

אתמול, היא עדות הנחתום על עיסתו, כי לפחות תקופה מסוימת של חודשים ארוכים נתנו לרוצחים להסתובב חופשי.

יש עוד פרק בילקוט הזה, והוא האמינות של הממשלה ועמידתה על העיקר. אמינות ועמידה – שופרא דשופרא. כדאי לצטט את מה שמר פרס, הזריז לכתוב ספרים על מעשיו כשר חוץ, כותב על מה שעשה באוסלו, על מה שהיה עיקר ועל מה ניהלו משא-ומתן. והוא כותב כך: "לישראל היו תנאים מפורשים לגבי הכרה באש"ף, שיתנער מהטרור ויאבק בטרוריסטים, והעיקר – שיבטל את הסעיפים באמנה הפלשתינית הקוראים במפורש או ברמיזה להשמדת ישראל".

שימו לב, לישראל היו תנאים מפורשים והיה העיקר מה צריך לעשות מול אש"ף. כדאי עכשיו לראות מה היתה התוצאה: האם אש"ף ביטל את האמנה הפלשתינית? האם הוא התחיל להילחם בטרור? הוא כמובן לא שינה ואין לו כל כוונה לשנות את האמנה הפלשתינית, זה גם דווח לוועדת החוץ והביטחון על-ידי אנשי אמ"ן. איך אמר זיאד אבו-זיאד? – "אנחנו נשנה את האמנה הפלשתינית כשאתם תשנו את התנ"ך". אשר להפסקת הטרור, לא רק שאש"ף לא הפסיק את הטרור, ולא רק שאין הוא נלחם ב"חמאס", אלא יש שיתוף פעולה וחלוקת עבודה בין שניהם לגבי מעשי רצח וחבלה נגד יהודים.

ומה היא תגובת ממשלת ישראל על ההפרות האלה? במקום לתבוע את קיום ההתחייבויות של אש"ף, במקום להציג בפני מדינות העולם כמי שמפר את התחייבויותיו ואיננו עומד בהסכם הזה, אנחנו מסבירים מדוע הוא איננו יכול לרדוף מחבלים, וראש הממשלה אומר: אין זה באינטרס של ישראל לדרוש את שינוי האמנה הפלשתינית.

אש"ף אינו מסוגל לספק את הסחורה, אבל ממשלת ישראל מוסיפה ויתורים כדי לחזק את המת הזה, את אש"ף, משום שבקיומו – קיומה, והיא חיה על המת.

אדוני סגן שר הביטחון, כך לא מנהלים משא-ומתן, כך אין חותמים חוזה, כך אין מביאים שלום.

והערה אחרונה. הממשלה נמצאת בעיצומה של מערכת הונאת הציבור. מוליכים את הציבור שולל, והממשלה מוליכה שולל גם את עצמה. בעצם הימים האלה, כמו כיפה אדומה, היא מנהלת משא-ומתן ומדברת על אש"ף כאילו הוא סבתא טובה, עד שבאים "ניצי הפתח" ומגלים שוב שהוא בעצם זאב טורף. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת עוזי לנדאו. סגן שר הביטחון, בבקשה.

רבותי, סדר-היום שלנו מאוד מאוד עמוס ויש נושאים רבים על סדר-היום. אני אקפיד מאוד על עמידה בלוח הזמנים. אם סגן השר יעזור לי – עוד יותר טוב.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין ויכוח על כך שהטרור הוא נורא, ויש רבים מאתנו שנושאים את הצלקות שלו על בשרם. לא כל כך מסובך לעמוד פה על הבמה ולשאת נאומי נהי ובכי וחוסר אמון. הבעיה באמת מסובכת. לולא היתה כל כך מסובכת, היו פותרים אותה מזמן.

אבל, למה לא פתרו אותה ממשלות ישראל השונות? מכיוון שכנראה צריך היה לעבור תהליך על כל מיני גורמים, בייחוד על חלק גדול מהערבים, שיכירו שמדינת ישראל היא עובדה קיימת. נאלצנו להילחם על כך קשות, ונלחמנו.

מה שאני לא שמעתי בנאומים האלה כאן – מה האלטרנטיבות שאתם מציעים. לפני כמה שבועות ציינתי פה לשני חברי הכנסת, חברי עוד מהצבא, זאבי ואיתן, והם אישרו את מה שאני אמרתי. חבר הכנסת זאבי מדבר על טרנספר; חבר הכנסת איתן מסביר וחזר והסביר בשבוע האחרון, גם אתמול, שזהו, אין מה לסמוך, אי-אפשר להאמין לאף אחד, ונחיה על חרבנו. אלה האלטרנטיבות? בבקשה, אז תבואו הנה ותשירו שירי תהילה לאלטרנטיבות הללו. אפשר לחשוב שכל השנים שעברו, כל הזמן ליקקנו דבש. אנחנו נלחמנו. נלחמנו מפני שלא רצו להכיר בנו ולא רצו אותנו. לא שמישהו מאתנו חושב שכולם יהיו אוהבי ישראל. כוחנו עמד לנו, וכוחנו יצטרך לעמוד לנו גם בעתיד. אבל כוחנו צריך גם להיות כזה שיאפשר לנו לנסות שלום, לא רק מלחמה.

אנחנו נלחמים בטרור. וכאשר מסתבר לנו, ואנו חיים את העובדות מיום ליום ומשעה לשעה, כאשר מסתבר לנו שיש בקרב הפלשתינים כאלה שאינם מוכנים לקבל עול ומשמעת, אנחנו נלחמים בהם. ואם צריך, אנחנו גם הורגים.

אבל זו סיבה להפסיק את המאמצים לנסות פעם אחת לפחות לשים קץ לעימות עצמו? כי זו תכלית המשא-ומתן. אין ספק שיש בו קשיים עצומים, אין ספק שמעורבים בו רגשות מאוד עמוקים.

חנן פורת (מפד"ל):

איך תבטיחו שהם לא יהיו שותפים במשטרה? איך תבטיחו שהם לא יקבלו את הנשק?

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת חנן פורת, לפעמים לא נעים לי לחזור על אותם דברים. היו לנו מלחמות עם שכנינו, שיש להם כוחות צבא הרבה יותר גדולים, שמאיימים על עצם קיומנו. אני לא רוצה להיכנס לפירוט – אנחנו ניצחנו. לכן, אני לא אענה לך בפירוט כזה או אחר.

חנן פורת (מפד"ל):

אני רוצה לשאול אותך שאלה, שאלה מאוד עניינית, אם תרשה לי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא, אני לא מרשה לך. אנא, תן לי לסיים את דברי.

חנן פורת (מפד"ל):

אבל זאת השאלה הכי חמורה העומדת לפנינו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מסתפק בציון העובדה, שלא ממשלת ישראל ולא שום ישראלי לא מציידים אף אחד בנשק. את השימוש הנלוז הזה במלים כדאי להפסיק.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הם יקנו לבד. מה זה חשוב אם אנחנו מציידים או לא? זה רלבנטי?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מבקש להפסיק את השימוש במשפט הזה, שאנחנו מספקים להם נשק.

חנן פורת (מפד"ל):

אנחנו מאפשרים להם – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אנחנו רוצים לנסות ולמצוא דרך לשלום, זה נכון, עם כל הבעיות הכרוכות בעניין.

אני לא רוצה לעשות חשבון היסטורי שכבר עשינו אלף פעם, החל מהקמת המדינה ואלה שהתנגדו כי חשבו שהיא לא תוכל להחזיק מעמד, ועד, ועד, ועד. נעזוב את ההיסטוריה. אנחנו רוצים לנסות וליצור

עולם אחר. אנחנו חזקים בשביל זה. אנחנו נרדוף את הטרור בכל מקום שהוא יהיה ובכל מה שהוא יעשה.

שאני אגיד שהמלאכה קלה? לא נכון. כל מה שאתם, חברי הכנסת, העליתם פה לגבי "ניצי הפתח" הוא נכון, ואני לא מתווכח עם זה. עובדה שאנחנו הרגנו חלק מהם, ונהרוג את האחרים אם יהיה צורך. אבל לא נהרוג את השלום, או לפחות לא נהרוג את הניסיון להגיע לשלום.

מכיוון שהבעיה עצמה היא קשה והיא אמיתית, והטרור מכאיב מאוד, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון ושם לדון בבעיות הטרור באופן רציני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר הביטחון.

חברת הכנסת בלומנטל ישנה? איננה. חבר הכנסת טמקין, אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

בנימין טמקין (מרצ):

כן.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רענן כהן? חבר הכנסת חנן פורת?

חנן פורת (מפד"ל):

לא, משום ששום הצעה שהועברה לוועדת החוץ והביטחון לא נדונה.

היו"ר ע' עלי:

אתה מסכים או לא מסכים?

חנן פורת (מפד"ל):

לא מסכים.

היו"ר ע' עלי:

אתה לא מסכים.

חבר הכנסת עוזי לנדאו?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מסכים.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו נצביע על שלוש ההצעות – של חברי הכנסת בנימין טמקין, רענן כהן ועוזי לנדאו. מי
בעד העברת הנושאים שהם העלו לוועדת החוץ והביטחון? – יצביע. על ההצעה של חבר הכנסת חנן
פורת נצביע בנפרד.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ב' טמקין, רע' כהן וע' לנדאו
לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 10, נגד – 1, אין נמנעים. הוחלט להעביר את ההצעות לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

אנו מצביעים כעת על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת חנן פורת. מי בעד דיון במליאת הכנסת בהצעה לסדר-היום של חבר הכנסת חנן פורת?

חבר הכנסת חנן פורת, אתה לא מצביע?

קריאה:

זה לא נדלק.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת חנן פורת, למה אתה לא מצביע?

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – 4

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ח' פורת בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 6, נגד – 4. ובכן, הוחלט שיתקיים דיון במליאת הכנסת בהצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת חנן פורת.

הצעות לסדר-היום

האירועים בלבנון

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום – הצעות לסדר-היום מס' 3397, 3398, 3399, 3400 ו-3405 בנושא: האירועים בלבנון. ראשון הדוברים – חבר הכנסת שאול עמור, ואחריו – חברת הכנסת נעמי חזן.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, הבנתי שאת שאלת. היינו תוך כדי הצבעה, ולא מאפשרים – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני מתנצלת, הייתי בחוץ.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שאול עמור, בבקשה.

שאול עמור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, סגן שר הביטחון, כנסת נכבדה, ראשית אני רוצה להביע תנחומים וצער צורב מאוד בנפול ארבעת בנינו שלשום בלבנון: יואב הר-שושנים, טל כהן, גל לוינסון וניר עברון, ולשלוח מכאן החלמה מהירה לפצועים.

"זכיתי" להודעת איוב, לבשורה שלשום בבוקר, כשהאלוף מרדכי היה בביקור במגדל-העמק, ובאמצע דבריו עם תלמידי בית-הספר קטע אותו השליש והודיע לו זאת, ואז הוא עזב הכול ונסע לשדה האירוע. ראיתי את פניו העצובות של האלוף איציק מרדכי, אבל זה מתגמד אל מול המחזות הנוראים שראינו בבתי-העלמין, בטקסי הקבורה של הבנים האלה. שום דבר לא יכול לעמוד מול דמעה של חייל קשוח, של חבר לקרב, מול כאב של אם, של אב, של אחים ואחיות.

ולכן אני לא רוצה להיכנס לוויכוח על העבר. מוטה גור יכול להעביר ביקורת צודקת על העבר, גם על ההווה וגם על העתיד. אני רוצה לומר עניינית: אני חושב שיש פה טעות אופטית, שאנחנו כל הזמן תוקפים את סוריה, שהיא באמת אחראית והיא מאחורי ה"חיזבאללה", אבל יש לי הרושם שאנחנו משחררים את ה"חיזבאללה" מאחריות לדברים הנוראים שהם עושים.

אני בכל אופן שמעתי אתמול מגורמים בכירים בצה"ל, שהנחיות הממשלה ושר הביטחון כובלות את ידיהם מלפעול חזק יותר וחרף יותר מול ה"חיזבאללה". יש צעדים הרבה יותר מקוריים שצה"ל נקט בעבר, כשהוא נכנס ללבנון וחיסל את המפקדים של ה"חיזבאללה", וזה גרם להרתעה מרבית. גם אם איש "חיזבאללה" ירה מבית, יש אפשרות להגיע אליו ויש כל האמצעים שלא לפגוע באוכלוסייה ולפגוע באנשי ה"חיזבאללה". אני לא איש מקצוע. כך שמעתי מאנשי הצבא, שידיהם כבולות; ולכן, שני הגורמים האלה אחראים בעת ובעונה אחת.

לאחרונה שמענו מפי ראש הממשלה ושר הביטחון, ובמיוחד מפי שר החוץ שמעון פרס, שהנה אסד, בגיל 70 פלוס, ממש שינה את דרכיו ואת התנהגותו, שואף לשלום אמיתי, יונה צחורה. ואנחנו יודעים היום בצורה הברורה ביותר, שהוא עומד מאחורי האסון הנורא שקרה שלשום בלבנון. ומה רוצה ה"חיזבאללה"? ה"חיזבאללה" לא לוחם פוליטית ולא לוחם מדינית. שמעתם שהוא דילג על צד"ל, הוא עוד יתפשר עם אחיו הערבים. ה"חיזבאללה" רוצה דם יהודי, חיסולו של העם היהודי. ולכן אין לרחם עליו.

אני רק אזכיר שאורי לובראני, מתאם הפעולות בלבנון, אמר ב-17 בנובמבר 1993: כשאסד רוצה, ה"חיזבאללה" יורה. לא אני אמרתי זאת.

ומה היה בהסכם בעל-פה במבצע דין-וחשבון? במבצע דין-וחשבון הוסכם, שאסד נשיא סוריה, הצדיק הגדול, יפעל וישפיע ויורה ל"חיזבאללה" וגם לארגונים הפלשתיניים למתן את פעולותיהם, ושהוא גם יבוא בדברים עם אירן, שגם היא תפעל בקרב ה"חיזבאללה", ועד היום הנשק זורם מאירן, דרך שדות התעופה בסוריה, על-פי מיטב ידיעותינו. בהסכם הזה במבצע דין-וחשבון נאמר גם, שצבא לבנון יגביר ככל האפשר את הפיקוח והפיקוד על ה"חיזבאללה".

המסקנה היא, שאסד לא עמד בדיבורו. בידו האחת, משום שהוא צריך את האמריקנים, הוא אוחר כביכול ביונת השלום, וביד האחרת הוא יורה בנו.

לכן, אני סבור ומצטרף לאותה דעה, שצריך להפסיק מיידית את השיחות עם סוריה עד להפסקת המלחמה נגדנו מגבול לבנון. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול עמור. חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה; אחריה – חבר הכנסת יגאל ביבי; ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת משה מאיה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, המלחמה שלנו בגבול הצפון גבתה השבוע עוד ארבעה חללים: טל כהן, ניר עברון, יואב הר-שושנים וגל לוינסון. יהי זכרם ברוך.

המספר הזה מיתוסף על מספר של 15 חללים ישראלים השנה, חיילים שלנו בצפון. ה"חיזבאללה" בצפון מנהל מאבק איתנים נגד הנוכחות הישראלית בדרום-לבנון. על כך נפלו חללים ומתקיימת הלכה למעשה כמעט מלחמה בצפון.

המדיניות של הממשלה הנוכחית היא מדיניות נכונה. כפי שאמר חבר הכנסת עמור, האויב שלנו בלבנון הוא ה"חיזבאללה", וה"חיזבאללה" מעוניין להדוף את ישראל ואולי אף להשמידה, ונכון שנמשיך להיאבק ב"חיזבאללה" ובמלחמה של ה"חיזבאללה" נגדנו.

רון נחמן (הליכוד):

איך?

נעמי חזן (מרצ):

אבל מכאן אסור ליפול בפח ולהפסיק את המגעים עם סוריה. אל לנו לעשות את זה, משום שמי שמודה היום שסוריה יכולה להשפיע על ה"חיזבאללה" אף שאינה שולטת ב"חיזבאללה" בא בעצם בדרישה נכונה כלפי סוריה לרסן את ה"חיזבאללה", אבל אם מודים שיש צורך לבוא במגע עם סוריה, במשא-ומתן עם סוריה, כדי להפסיק את הפעילות של "חיזבאללה" בלבנון, מה אומרים למעשה? אומרים שמגעים עם סוריה הם חשובים למדינת ישראל, שסוריה היא אויב קשה, ושיש צורך לנהל משא-ומתן עם סוריה כדי לשמור על ביטחונה של מדינת ישראל.

אי-אפשר לומר בהקשר זה דבר והיפוכו; מחד גיסא לדרוש מסוריה לרסן את ה"חיזבאללה", ומאידך גיסא לדרוש להפסיק את המשא-ומתן עם סוריה, כי כך אין לנו מגע עם אותו גורם שיכול להשפיע על ה"חיזבאללה" ולרסן אותו, וכמובן גם למנוע את המלחמה שלנו בלבנון.

אין ספק שהמשא-ומתן עם סוריה הוא חיוני להשלטת שקט בגבולנו הצפוני. ויש לנו סיבה טובה מאוד להחזיר את חיילינו מלבנון ברגע שישרור שקט בגבול הצפון, כי אין שום ממשלה ב-15 השנים האחרונות, לא ממשלת ליכוד ולא הממשלה הנוכחית, שאומרת בפה מלא שיש לנו עניין כלשהו בלבנון; אין לנו. העניין שלנו בלבנון הוא להגן על גבול הצפון של מדינת ישראל בלבד. והדרך היחידה, ואני חושבת שכל מי שיושב כאן יודע זאת, הדרך היחידה לעשות זאת היא על-ידי ניהול משא-ומתן אחראי עם סוריה כדי להביא לשקט הזה.

ומכאן, מלחמה ב"חיזבאללה" – כן, וכן, וכן, אבל לא להמשיך משם בסתירה חסרת שחר, חסרת יסוד וחסרת תוחלת ולדרוש לכרוך את זה בהפסקת משא-ומתן. אדרבה, זו הסיבה המרכזית והחשובה להמשך המשא-ומתן עם סוריה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת חזן. חבר הכנסת יגאל ביבי, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת משה מאיה. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת רענן כהן.

אני מודה לחברת הכנסת חזן שחסכה לנו שתי דקות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, התקרית בלבנון ונפילתם של ניר, יואב, גל וטל, השם ייקום דמם, מלמדת על דרך הלחימה של הבנים שלנו, של חיילי צה"ל, אשר הוכיחו שיש לנו בנים נפלאים, מסורים. כל אחד מהם וסיפור חייו הקצר מלא מסירות, אהבת המולדת ודבקות במטרה.

בתקרית זו הופתע כוח צה"ל על-ידי 20 מחבלים שהגיוחו מאחורי סלעים בצהרי היום. חיילי צה"ל וצד"ל נמצאים בפעילות יומיומית בלבנון. מסתבר כי בלבנון מתרחשת מלחמה מדי יום ומדי לילה.

מאז שנת 1993 נהרגו בלבנון 30 חיילי צה"ל. סיכום שנת 1993 מלמד, כי במהלכה אירעו 330 פיגועים ברצועת הביטחון ובגבול הצפון, פיגוע אחד כמעט מדי יום, לעומת 172 פיגועים ב-1992.

לאן מופנות פניה של ממשלת ישראל? ה"חיזבאללה", "אמל", שמונת ארגוני הטרור הפלשתיניים ואחרים פועלים במלחמת גרילה יומיומית. לקראת מה הולכת הממשלה? אני חושב שהיתה זו טעות להמליך את סוריה על לבנון, אבל לשיטתם. יש לפעול ליצירת אינטרס סורי ברור בהפסקת המאבק נגד מדינת ישראל מלבנון, ויש בכוחם של הסורים לעשות זאת. כשם שידעו לעשות גבול שקט בינינו לבינם, כי הם ידעו שיכאב להם אם "יחממו" את הגבול הזה, כך ידעו לעשות גבול שקט בינינו לבין לבנון.

אני חושב שהסורים יכולים לרסן את ה"חיזבאללה", אבל אסור לנו להשליך את ייבנו רק על הסורים, וכל שכן אסור לעשותם בעלי-בית על לבנון. צריך להבהיר לסורים, שלא ייתכן שיהיה שלום אם מלבנון לא יהיה שקט. לא יכול להיות שהיא מחזיקה בקלף של "חיזבאללה" כשוט נגד ממשלת לבנון, וגם כלפי מדינת ישראל.

יש לפעול במישור של השבת האמון של תושבי דרום-לבנון. אני חושב שההסכם שנעשה עם סוריה לאחר מבצע דין-וחשבון הוא חמור ביותר. לפי ההסכם הזה יכולים אנשי ה"חיזבאללה" לירות מרצועת הביטחון, בתנאי שלא יירו לעבר מדינת ישראל. הסכם זה חשף פערים באינטרסים בין ישראל ובין תושבי רצועת הביטחון, והוא מעורר שאלות קשות בקרב תושבי דרום-לבנון. אם תושבי דרום-לבנון יחושו שהם מרומים ומנוצלים, הדבר לא יבשר טובות לגבי היציבות באזור הצפון. אבל אם ישראל תיאבק למען האינטרסים שלהם באותה נחישות שבה היא נאבקה על האינטרסים של תושבי הצפון, ניתן יהיה להבטיח כי בעידן חדש תהיה לבנון גשר של שלום. הם השכנים שלנו היום, והם יהיו השכנים שלנו גם בעתיד.

איך קורה, רבותי חברי הכנסת, שה"חיזבאללה" תפס ביטחון כזה, שלאור היום מסתערים חייליו על שיירה של צה"ל? אין אלה מוקשים ואין זה ירי מרחוק. הם מסתערים על שיירה של צה"ל שיש בה טנקים, לוחמים מעולים, נגמ"שים. הדבר הזה מלמד אותנו על איבוד כוח ההרתעה של צה"ל. הם יודעים שעל ידיו של צה"ל הושמו אזיקים שכובלים אותו. צה"ל צריך היום לעשות הכול, ויש לו הכלים בשביל זה, כדי שה"חיזבאללה" יחשוב פעמיים לפני כל פעולה שהוא מתכנן לעשות.

צריך לגדוע מן השורש את הפעילות של ה"חיזבאללה". כל הצלחה שלו גורמת למוטיבציה חזקה יותר בקרב לוחמיו ומדרבנת אותם לפעולות נוספות.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת ביבי, אבל אנחנו הרי הולכים לקראת שלום, אז איך זה שכל הדברים האלה קורים?

יגאל ביבי (מפד"ל):

מי זה "אנחנו"?

רון נחמן (הליכוד):

מדינת ישראל. אז איך כל הדברים האלה קורים?

יגאל ביבי (מפד"ל):

מה אני, ראש הממשלה?

רענן כהן (העבודה):

אנחנו נלמד אתכם איך זה קורה.

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רון נחמן, נא לשבת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

רבותי, צריך לפגוע באינטרס הלבנוני והסורי, כדי שיבינו שמדינת ישראל לא מוכנה עוד לפיגועים של ה"חיזבאללה". אחד הדברים הפגיעים שלהם הוא האינטרס הכלכלי. כפי שפורסם, סוריה מרויחה כמיליארד-וחצי דולר מסחר בסמים, חשיש והירואין. לבנון כולה היא שדה עצום אחד של סמים. חלק

גדול מהקצינים הסורים ואנשי ממשל חיים ומתפרנסים מהסם הזה, מהרעל הזה. צריך להשמיד את כל שדות הסם שם, לפגוע בכיס שלהם, בכלכלה שלהם. אז אולי יחשבו פעמיים אם לשים – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

ואולי צריך לסגת מהגולן כדי – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

מה אתה רוצה?

היו"ר ע' עלי:

תפסיק.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר ע' עלי:

אני לא שואל אותך מה לעשות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר ע' עלי:

אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

יש להשמיד את שדות הסם. א. אני חושב שלא צריך לתת להם לעשות את הדבר הזה; ב. זה יפגע בהם, ואם זה יפגע בהם, הם לא יפגעו בנו.

ממשלת ישראל מתחשבת בכל הגורמים באזור. היא מעדיפה השפעה סורית על השיעית – – –

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להפסיק שם. חברת הכנסת חזן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

– – – היא רוצה יציבות בלבנון גם על-ידי השלמה שבשתיקה עם כיבוש סורי, כאשר, לדעתי, השיקול העיקרי, הנחרץ והחד-משמעי צריך להיות ביטחון לישראל, ביטחון לחיילי ישראל.

אני רוצה לומר דבר חמור שאני לא רגיל לומר, זה לא הסגנון שלי. צריך להשיג שקט בכל מחיר, ואפילו זה יביא להרס ולהרג של האויבים. אי-אפשר, שנים, להשלים עם המצב הזה שכל יום אנחנו שומעים על פיגוע בדרום-לבנון. החושים שלנו כבר הפכו להיות קהים. אנחנו פותחים כל בוקר את הרדיו ושומעים על פיגוע, ואנחנו לא יכולים לעבור לסדר-היום.

הגיע הזמן שמדינת ישראל תיצור את ההרתעה ותיתן לצה"ל לנקוט את ההרתעה שהוא יכול. אני גם קורא לממשלה להשהות את השיחות, עד שיהיה שקט. לא יכולים לשוחח מצד אחד ולהוביל בנים שנופלים מצד אחר.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יגאל ביבי. חבר הכנסת משה מאיה – איננו נוכח. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, חברי הכנסת, בלבנון מתקיימת מלחמה ממש, ולצערנו, לצער כולנו, השבוע איבדנו במלחמה אכזרית זאת עוד ארבעה מטובי בנינו. אני מבקש לשלוח מכאן את תנחומי המשפחות השכולות.

לבנון היא ארץ הנשלטת באופן גלוי או סמוי על-ידי דמשק. שום דבר לא זז בה ללא אישורו של אסד. לכן, כאשר אסד מעוניין בכך, שורר בלבנון שקט, וכאשר איננו מעוניין בכך – יש הסלמה. רק לפני שבועות מספר, כשאסד היה מעוניין מאוד במפגש מוצלח עם הנשיא קלינטון בז'נבה, הוא דאג לכך

שגבול הצפון יירגע. התנהגותו של אסד מעוררת את השאלה שכל מדינת ישראל מתחבטת בה – האם דבריו של הנשיא אסד, שפניו לשלום, נאמרו כדי להשיג משהו מארצות-הברית, בלי שהתכוון לשלום אמיתי או לתזוזה אמיתית בהשקפותיו.

ההסלמה בלבנון לאחרונה מטה את הקו, לדעתי, לטובת ההשערה, שאסד "עבד" על קלינטון כדי לשפר את יחסיו עם ארצות-הברית, אך אין לו כוונה אמיתית להגיע להסדר שלום כולל ואמיתי עם ישראל, והוא משתמש באופן ציני בכוחות ה"חיזבאללה" בכל פעם שנראה לו שישראל ואש"ף עומדים להגיע להסדר או להסכם בלעדיו.

אדוני היושב-ראש, אומנם ה"חיזבאללה" אינו גוף סורי הפועל למען אינטרסים סוריים, אלא הוא גוף לבנוני-שיעי הפועל למען אינטרסים אירניים, ולא כפי שאסד אומר, שהוא פועל למען אינטרסים לבנוניים טהורים. שמירת עצמאותה של לבנון אינה בראש מעייניו של אסד; להיפך. הרי הוא עצמו כבש את לבנון, וה"חיזבאללה" פועל לקדם את המהפכה האסלאמית בלבנון, ובמסגרת זאת ישראל מפריעה לו. עובדה היא שה"חיזבאללה" מקבל את כלי הנשק שלו, לרבות טילים, "קטיושות", מאירן, והכול עובר דרך שדה התעופה של דמשק.

לו היתה סוריה מעוניינת בכך, היא היתה יכולה להפסיק את העברת הנשק לארגוני הטרור, לארגון ה"חיזבאללה". אך סוריה בוחרת להשתמש בארגונים טוריסטיים כמו ה"חיזבאללה" וארגוני הסיור הפלשתיניים לקידום מטרותיה שלה. לכן לא פלא שאפילו לאחר פגישת קלינטון עם אסד לא הסירה ארצות-הברית את סוריה מרשימת המדינות התומכות בטרור.

במצב הקיים היום, כאשר אנו מעוניינים מאוד בקידום המשא-ומתן לשלום, הפכנו גורם פסיבי. אנו מגיבים ולא יוזמים, וכבר למדנו מזמן שיש לצאת מעבר לגדר, יש לפגוש את התוקפים מחוץ ליישוב, ולא בתוך היישוב, אך לצערי בזמן האחרון אין אנו עושים זאת.

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, אחת השאלות העיקריות שעולות בימים אלה נוגעות לכוונותיו ארוכות הטווח ולאמינותו של המנהיג הסורי, והשאלה: והיה ויגיע היום ונגיע להסכם שלום עם סוריה, האם נוכל להאמין להבטחותיו, ואולי במקום להכין את עמו לשלום יכין את צבאו למלחמה, ואולי ינצל את נסיגתנו האפשרית מהגולן, אם נסכים לכך בכלל, בעת שאנחנו נמצאים בצל הישגי השלום, כדי לתכנן מלחמה נוספת – שאלות על גבי שאלות.

לא ניתן היום לתת תשובה בדוקה ואמינה על שאלות אלה. סאדאת בחוכמתו הבין, ב-1977, את משמעות חוסר האמון בינינו לבין המצרים, ובואו לירושלים נועד בראש ובראשונה, אדוני סגן שר הביטחון, וגם הצליח להפיל מחסום פסיכולוגי זה אשר היה קיים. אסד לא כל כך מתאמץ, בינתיים, לבנות יחסים של אמון הדדי אתנו, ואנו מוכנים לשתף אותו, אולי הוא ישתף אותנו במחשבותיו על-אודות סוגיית השלום ומהותה.

נוסף על המנהיג המסוגר הזה קיימים תנאים אובייקטיביים כגון: קיצוניותו המסורתית והאיבה הממוסדת הקיימת אצל הסורים כלפינו. נוסף על כך, החברה הסורית סגורה יחסית, וחוסר המגע בינם לבינינו במשך שנים רבות כל כך, כל אלה מוסיפים על הקושי לאמוד את תפיסתם של הסורים באשר למהות השלום עבורם.

כאשר חתמנו על הסכם שלום עם מצרים, הצלחנו לתפוס את כוונותיה של מצרים לקראת חתימתה על הסכם השלום. סאדאת ניסה, וגם הצליח, לשכנע את הציבור הישראלי, שמצרים תדבוק בשלום עם ישראל משום שהיא רוצה, יכולה ומוכנה לעשות זאת. אסד איננו משדר כלפי הציבור הישראלי והדרג המדיני מדיניות ברורה, ואנו לא יודעים מהי תפיסתו של העם הסורי בעניין השלום. ברור כמעט לכול שאסד לא רוצה, לא עושה מאמצים על מנת להכין את הציבור הסורי לשלום, בחברתו, עם מדינת ישראל.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

הנאום הזה היה יפה לפני עשר שנים, לא היום.

רענן כהן (העבודה):

היית צריך להקשיב לכל הנאום, כי מי שרוצה משא-ומתן עם סוריה, ואני מאמין שסוריה צריכה להיות הבסיס לתהליך השלום, אבל עד עכשיו סוריה לא עשתה מאומה, היא רק פעלה כדי להזיק, ועובדה – האירוע של לפני יומיים.

אני רוצה לסיים גם כדי להשלים את התשובה על השאלה. אני אב לילדים, סב לנכדים. הייתי פונה מעל במה זו אליך, אסד: תפסיק לשחק במשחקי מלחמה; אם אתה רוצה שלום, אני מזמין אותך אלי הביתה, שתסביר לנכדי ולילדי מה מהות השלום שאתה רוצה בו, ואם תשכנע אותנו בכנותך, בוא נעשה שלום, כי השלום הוא הפתרון היחיד וכל חלופה אחרת היא חלופה גרועה יותר. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. סגן שר הביטחון, בבקשה. לאחר מכן נעבור להצעה לסדר-היום של חבר הכנסת זאב בנימין בגין.

סליחה, רבותי, אם אתם רוצים להזמין זה את זה לבתיכם – אין בעיה, תוכלו לעשות זאת, רק בשקט. בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמובן, אני רוצה להצטרף לניחומים – אם יש כאלה בכלל – למשפחות ולשלוח גם איחולי החלמה לפצועים.

אלה לא הנפגעים הראשונים שלנו בצפון. כשאני הייתי אלוף פיקוד צפון, לא היה "חיזבאללה" והמטענים היו מתפוצצים בין היישובים. שנים על שנים, התושבים שלנו בצפון היו צריכים לנסוע

הביתה בשיירות גם ביום, בלילה לא יצאו כמעט בכלל, והיו לנו הרוגים, היו לנו פצועים, גם חיילים וגם אזרחים.

בכל פעם שאלנו את עצמנו: מה עושים? והרי אין לנו ריב עם לבנון. היה די פשוט, חבר הכנסת ביבי, לכבוש את לבנון. כן, זה היה פשוט? שנים על שנים עמדנו מול הפיתוי הזה, כי צה"ל הוא חזק, וצה"ל יכול לכבוש את לבנון. אבל ידענו, שבעולם שבו אנחנו חיים, זה לא עובד כך שמדינה יוצאת וכובשת; בוודאי, לצערי, לא מדינת ישראל. יש דברים שאולי נסלחים למקומות מסוימים בעולם, למדינת ישראל לא. והיתה ממשלה שחשבה שזו הדרך, והיתה לנו מלחמה בלבנון. לצערי הרב, גם שם היינו צריכים לשלוח ניחומים. זאת אומרת, ניסינו הכול.

היום, כשיש סיכוי להגיע לשלום, אמרו חברי הכנסת ביבי ושאלו עמור: אז מה, עוד הפעם ניצור מצב שצריכים לנחם אבלים? אתה חושב שאני אשכח את היום של הפגיעה באוטובוס של ילדי אביבים? כשאני הייתי אלוף פיקוד נסעתי מייד למשפחות. לא, אני לא אשכח.

אני שואל: אתה רוצה שאנחנו נפסיק את המשא-ומתן? הסיכון שיש בלבנון הוא סיכון, אבל אין ויכוח שסוריה היא מדינה עם עוצמה צבאית רצינית, וכל בר-דעת מבין את החשיבות בכך שנגיע אתה לשלום. לא שאנחנו חוששים, אנחנו לא רוצים סתם מלחמות, ואם אפשר להגיע להבנה, אנחנו רוצים להגיע להבנה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

השלמתם עם זה שסוריה שולטת בלבנון?

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא, לא.

יגאל ביבי (מפד"ל):

את הגולן נחזיר?

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת ביבי, הלוא אני מדבר אתך ברצינות, ואתה חוזר שוב בססמאות. אני מספר לך בכאב לב על ניחומים, לא רק לארבע המשפחות המסכנות של החיילים שנפלו אתמול, אלא גם על "קטיושות" שנפלו בקריית-שמונה, כשהשרת עם בתו נהרגו, ואני לא יכול לשכוח אותם. אני יודע כמה מאמצים עשינו שזה לא יחזור. זה חזר. אז מה הפחד הגדול מהניסיון להגיע לשלום? איש מאתנו לא יכול לומר שהכול ילך חלק לחלוטין. לא נכון. ישראל תצטרך להיות חזקה תמיד, אבל אני רוצה לומר לכם, גם

לחברי הכנסת שאול עמור ויגאל ביבי, כדי שישאל תהיה חזקה, היא צריכה גם מערכת יחסי חוץ סבירה עם חלק זה בעולם שאתו אנחנו יכולים להידבר ובו אנחנו יכולים גם להסתייע.

לא רק שזה לא פשע לנסות להגיע לשלום, זו חובה, בלי להמעיט בסיכונים, בלי להמעיט בקשיים, בחששות, הם קיימים. אבל קיימות גם עשרות שנים, שבשום דרך לא הצלחנו להביא לשקט מוחלט, רק עם מלחמות. אחרי מלחמות, גבולות מסוימים נעשו שקטים. אז אנחנו רוצים עוד מלחמה בשביל זה, או אנחנו צריכים להגיע לזה על-ידי תהליך מדיני?

לכן, אין טעם להפסיק את המשא-ומתן. יש בהחלט טעם לנקוט את כל האמצעים האפשריים נגד ה"חיזבאללה" וארגוני הטרור האחרים הפעילים שם. יש בהחלט טעם להפעיל את כל הלחצים האפשריים על סוריה. אין טעם לסכן את עצמנו בדרך. לכן, אנחנו נפעל נגד ה"חיזבאללה", ונפעל נגד הכוחות האחרים הפועלים נגדנו, אבל אנחנו זוכרים את בעיות הביטחון של ישראל בגדול, ואנחנו יודעים שביטחון ישראל כרוך עוד בכמה וכמה דברים, שעבורם אנחנו צריכים מערכות יחסים.

שאול עמור (הליכוד):

האם לדעתך הפסקת השיחות באורח זמני עלולה להביא, חלילה, למלחמה, כפי שאתה מתאר?

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא, אני לא מאיים. הלוא אני לא עוסק אתכם בטקטיקה, מפני שטקטיקה – מחר עוברת. אני עברתי בקיצור על 40-50 שנה של בעיות בגבול הצפון. יכול להיות שדברים עוד ייעשו. אינני זוכר מי מכם דיבר פה על חוכמת המבצעים שלנו בעומק – אני חושב שאתה, חבר הכנסת שאול עמור. הלוא הרמטכ"ל הנוכחי עשה את זה. אז מה, הוא שכח? אבל הוא גם לא שכח – אם כי לא הוא קובע את המדיניות, הממשלה קובעת מדיניות – שאחרי המבצעים האלה לא פסק הטרור; אני לא ממעיט בחשיבותם, וייתכן בהחלט שנעשה כאלה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אדוני סגן השר, אם השבוע תיתנו מכה חזקה בלבנון, אתה חושב שהסורים לא ישעו את השיחות לשבוע-שבועיים לאות מחאה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת ביבי, אתה יודע היטב, כי אתה היית ראש העיר אז, אם אני לא טועה, כשנפלו פגזים עירקיים בטבריה. איש מאתנו לא חשב שכתוצאה מהירי, ואני הייתי אז אלוף פיקוד, כתוצאה מהירי שירינו עליהם כשהם ירו על בית-שאן, תותחים יגיעו לטבריה. הגיעו. ראינו הרבה דברים.

ממשלה צריכה להיות אחראית למה שהיא עושה. ואני לא רוצה להוציא מכלל אפשרות שנעשה מבצעים כאלה או אחרים. אני לא מוציא מכלל אפשרות טקטיקה כזו או אחרת בניהול משא-ומתן. רק, חס וחלילה, שלא נגיע למצב שבו אם יהיה סיכוי להגיע לשלום, אנחנו במו ידינו, בגלל דברים אחרים, נפגע בו.

כיוון שהסוגיות האלה כבדות, גם הטרור וגם התהליך המדיני, וכתרת הנושא שעלה היתה: האירועים בלבנון, אני מציע שתדונו על זה בוועדת החוץ והביטחון בצורה שקטה, מסודרת, מפורטת. שם גם תוכלו להביע את הדעות וגם אפשר יהיה לערוך דיון מפורט יותר.

לכן אני מציע להעביר את כל ההצעות האלה לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. חברת הכנסת נעמי בלומנטל ביקשה להסיר את הצעתה של חברת הכנסת חזן. זה אות הסולידריות בין הנשים.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מובן שבקשת ההסרה היא פרוצדורלית בלבד. רציתי להתייחס בדברי לכמיהה שלנו לשלום, שהיא איננה פחותה מכמיהתם של חברי בשמאל. אך נשאלת השאלה, איך שומרים על חיי ילדינו, הם הילדים של כולנו, ואיך מגיעים אומנם לשלום בר-קיימא. יש לנו הרבה מאוד השגות לגבי הדרך, ועל כך רציתי לומר. הכמיהה היא כמיהה משותפת, והחיים של הילדים, של הנכדים, של האחים והאחיות הם החיים היקרים לנו מכול. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת שאול עמור, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדת החוץ והביטחון? מסכים. חברת הכנסת חזן? מסכימה. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת רענן כהן? מסכים. אני יוצא מתוך הנחה שגם חבר הכנסת ביבי מסכים.

אנחנו מצביעים. מי בעד העברת ההצעות לסדר-היום על האירועים בלבנון לוועדת החוץ והביטחון, כהצעת סגן שר הביטחון? נא להצביע.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

12 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת סגן השר אושרה, וההצעות לסדר-היום יועברו לוועדת החוץ והביטחון לדיון.

הצעה לסדר-היום הצהרת שר החוץ כי ערפאת הוא המייצג את הסבל הפלשתיני

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בהצעה לסדר-היום מס' 3364: הצהרת שר החוץ כי ערפאת הוא המייצג את הסבל הפלשתיני – מאת חבר הכנסת זאב בנימין בגין. בבקשה.

בהסכמתו של חבר הכנסת בגין, תשובת שר החוץ תינתן בשבוע הבא.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, "9 בספטמבר 1993. יאסר ערפאת, יושב-ראש הארגון לשחרור פלשתיין. אדוני היושב-ראש, בתגובה על מכתבך מיום 9 בספטמבר 1993 ברצוני לאשר לך, שלאור התחייבויות אש"ף הכלולות במכתבך, ממשלת ישראל החליטה להכיר באש"ף כנציג" – בה"א הידיעה – "של העם הפלשתיני, ולהתחיל במשא-ומתן עם אש"ף בתהליך השלום במזרח התיכון. שלך, יצחק רבין, ראש ממשלת ישראל".

זוהי, רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, נקודת השבר. בתולדות הציונות יירשם על כן יום ה-9 בספטמבר 1993 כיום שחור של תבוסה קשה, מוסרית ומעשית, כפי שאשתדל להוכיח בהמשך דברי.

אני מבקש להביא לידיעת חברי הכנסת דברים שאולי יפתיעו אותם. כשלושה שבועות לפני שהמכתב הזה נכתב, כלומר חודשים רבים אחרי תחילת ניהול המשא-ומתן עם ארגון הרצח אש"ף, אמר שר החוץ שמעון פרס את הדברים הבאים: "ממשלת ישראל לא תנהל משא-ומתן עם אש"ף או עם חברים רשמיים באש"ף". שבוע לפני חתימת ההסכם באוסלו ממשיך ומסביר שר החוץ: "אני רוצה להגיד מה מקומם אותי באש"ף. אני לא רוצה לנהל משא-ומתן עם התפוצה. אני רוצה לנהל משא-ומתן עם תושבי השטחים. זה לא עניין פורמלי, זה עניין מהותי". דברי שר החוץ, שמעון פרס, ב-16 באוגוסט בשנה שעברה, בעוד המשא-ומתן מתנהל ועומד לפני חתימה. הוא לא רוצה לנהל משא-ומתן עם התפוצה ולכן הוא לא ינהל משא-ומתן עם אש"ף.

אדוני היושב-ראש, אני אזהר כמובן. אני ראיתי דווקא דוגמה נאה בפרלמנט הבריטי, לפני שבועות אחדים, כאשר אחד החברים אמר דברים שמהם ניתן היה להבין כאילו הממשלה הבריטית משקרת לציבור. כתוצאה מן הדברים האלה אותו חבר פרלמנט בריטי הורחק מן הפרלמנט לשיבה אחת או לשיבות אחדות. על כן, מובן שלאור הדוגמה הזאת עלי להיזהר. אבל אני חושב שאפשר יהיה לומר, שב-16 באוגוסט, כלפי הכנסת והציבור, שר החוץ שמעון פרס לא דיפק בעובדות.

מה היא המשמעות של מכתבו של ראש הממשלה וההכרה באש"ף כנציג – בה"א הידיעה – של העם הפלשתיני? לפני שבועיים השתתפתי בכינוס מעניין לדיון משפטי במשמעויות של הסכם אוסלו, מטעם מכון ירושלים. במהלך הדיון, דווקא חבר מרצ, חבר מרכז שינוי, פרופסור יהושע פורת, פרופסור להיסטוריה, הציג את השאלה ואמר: לאחר שממשלת ישראל הכירה באש"ף, ומכיוון שממשלת ישראל לא הציגה הגדרה חלופית למהות של העם הפלשתיני, שאש"ף מייצג אותו על-פי אותה הכרה, אנחנו נאלצים להסתפק בהכרה בהגדרת העם הפלשתיני על-פי דרכו של אש"ף. אין הגדרה אחרת. והעם הזה איננו כולל, כפי שניסו במשך 25 שנים להטעות את הציבור, רק את התושבים הערבים בשומרון, ביהודה ובחבל-עזה, אלא גם את הערבים בתוניס ובלבנון, במחנות הפליטים, ובסוריה, ובירדן, ולמי ששכח – גם בוואדי-עארה וגם בגליל. כולם מגדירים את עצמם, ואש"ף מגדיר אותם, כבני העם הפלשתיני.

בקשר לזה צריך לשים לב לעובדה השלילית שאזרח ישראל, אחמד טיבי, הוא יועצו של ארגון הטרור אש"ף, שעדיין מוגדר על-ידי ממשלת ישראל כארגון טרור, לכן אויב של מדינת ישראל, על-פי הגדרת הממשלה. והוא, ד"ר אחמד טיבי, יועצו של ערפאת. לא זה הגשר שחשבנו שערביי ישראל יהיו בניסיון להביא לאותה התפייסות עם השכנים הערבים הנוספים שלנו בשומרון, ביהודה ובחבל-עזה, כי על גשר מסוג זה, אם חלילה יתממשו התוכניות של אש"ף, כפי שאסביר מיד, על הגשר הזה יעברו מן השומרון לוואדי-עארה ומן השומרון אל הגליל מסיתי אש"ף, כדי לקדם את תוכנית השלבים של אש"ף להשמדת ישראל.

אקרא בפניכם, רבותי חברי הכנסת, שני סעיפים מתוך התוכנית המדינית השלבית של אש"ף, שאושרה בכנס ה-12 של המועצה הלאומית הפלשתינית ב-8 ביוני 1974. סעיף 2: "אש"ף ייאבק בכל האמצעים ובראשם המאבק המזוין כדי לשחרר את האדמה הפלשתינית ולהקים שלטון העם הלאומי העצמאי הלוחם על כל חלק מהטריטוריה הפלשתינית שישוחרר". סעיף 8: "לאחר הקמתו ייאבק השלטון הלאומי הפלשתיני לאיחוד ארצות ההתמודדות למען השלמת שחרור כל הטריטוריה הפלשתינית".

אין מדובר כאן בחלק הזה של נכסי-דלא-ניידי המוגבל בין הירדן ל"קו הירוק" בשומרון וביהודה, ובין "הקו הירוק" לים בחבל-עזה. הטריטוריה הפלשתינית, על-פי ההגדרה הזאת, כוללת את כל השטח מן המדבר ועד הים, לרבות הממלכה ההאשמית הירדנית ומדינת ישראל וירושלים וחיפה ותל-אביב.

יכולים היו לשאול חברי הנעדרים מן השמאל, מדוע אני מזכיר היום את תוכנית השלבים של אש"ף, שנחתמה והוכרז עליה ב-1974, כלומר לפני 20 שנה. אני חושב שלא ארחק מן האמת אם אומר, שמעטים התושבים במדינת ישראל היודעים כי באותו יום מר ונמהר, 13 בספטמבר 1993, בעוד מנהיגי מדינת ישראל, ראש הממשלה ושר החוץ, שופכים פסוקים כמים, פסוקי תנ"ך קדושים, ומחללים את הקודש הזה על מדשאת הבית-הלבן בנוכחות אותו מנוול, אותו רוצח יאסר ערפאת, באותו יום ממש נשא ערפאת לא נאום אחד אלא שניים.

ובאותה שעה ממש, כשעמד לבוש מדים על המדשאה הנשיאותית בבית-הלבן, באותו יום שחור, שידר יאסר ערפאת נאום בטלוויזיה הירדנית, ובו אמר בערבית, בין השאר, את הדברים הבאים: "הוא אהובי, אל תשכחו שהמועצה הלאומית הפלשתינית שלנו קיבלה את ההחלטה ב-1974. היא קראה לכינון רשות לאומית על כל חלק של אדמה פלשתינית שישוחרר, או שממנו הישראלים ייסוגו. זהו פרי מאבקכם, קורבנותכם והג'יהאד שלכם". ובהמשך: "זהו רגע השיבה, הרגע של הצבת כף הרגל על האדמה הפלשתינית המשוחררת הראשונה". ובהמשך: "הנה העולם מכיר בזכויותינו הלאומיות החוקיות, ובאחדות שבין אנשינו והנהגתם, אש"ף, שממזג את אלה החיים בפזורה עם אלה שעמדו איתן תחת הכיבוש". ובהמשך: "זהו שלב חשוב, קריטי ובסיסי". ובהמשך קרא יאסר ערפאת: "תחי פלשתינ משוחררת וערבית".

אני מקווה שלאיש בבית הזה אין אשליה, שבפלשתינן זו של יאסר ערפאת, כשתהיה, חלילה, משוחררת וערבית, יהיה מקום למדינת ישראל, יהיה מקום למדינת היהודים.

זוהי התוכנית, אלה הדברים שנאמרו במפורש לפני חמישה חודשים, ופה לא שמים לב.

ועל רקע הדברים האלה, בשבוע שעבר הוסיף שר החוץ עוון על חטא, הוסיף מכאוב על פגיעה, הוסיף כסילות על אווילות. כי כאשר הוא הודיע לעיתונאים בדבוס, שהוא אומנם אדם אופטימי אבל בלילות עכשיו הוא לא ישן, כי מישהו מקלקל לו את הריצה לזרועותיו של יאסר ערפאת; מתוך הייאוש הזה, הרגעי, לאחר שכבר אחז בשרוולו של הרוצח המנוול המצחין הזה, יאסר ערפאת, הוא הוסיף ואמר לעיתונאים כדברים הבאים: "יאסר ערפאת הוא המייצג הנאמן ביותר של הסבל הפלשתיני". שמעתם? – "יאסר ערפאת הוא המייצג הנאמן ביותר של הסבל הפלשתיני".

מהי המשמעות של הדברים האלה מעבר למה שאמרנו קודם לכן? אני חושב שאין להימלט מכך, שהמשמעות הראשונה היא – מתן הכשר בדיעבד לכל מעשי הרצח של אש"ף ומפקדו יאסר ערפאת. אם הוא המייצג הנאמן של הסבל הפלשתיני, מה עושים אנשים סובלים? הם מגיבים. אם ערפאת הוא המייצג הנאמן של הסבל הפלשתיני, הוא גם המייצג הנאמן של התגובה על הסבל הזה. אז אפשר להבין, אז יאסר ערפאת כמייצג הסבל הפלשתיני הורה להרוג את הילדים במעלות; אז יאסר ערפאת, באמצעות יקירו, אבו אל-עבאס, דחף אל המים ב"אכילה לאורו" את עגלת הנכים של היהודי קלינגהופר בגלל יהדותו, אל המים הכחולים של הים התיכון. "המייצג הנאמן ביותר של הסבל הפלשתיני", יאסר ערפאת, מפי שר החוץ שלנו, שר החוץ שלי. הוא לא ייצג אותי, לא ייצג אותנו, לא ייצג איש מכם, כך אני מאמין, שר החוץ בדבוס, באומרו את הדברים האלה. זהו ההכשר בדיעבד למעשי הטורח.

אבל יש גם הכשר מראש לפתרון הסבל הפלשתיני. אם יאסר ערפאת הוא המייצג הנאמן ביותר של הסבל הפלשתיני, יש לו פתרון. והפתרון הוא בשיבה של אותו "עם פלשתיני", שממשלת השמאל

הישראלית הזאת כבר הכירה בו באמצעות ההכרה באש"ף, השיבה לתחומי מדינת ישראל, מחאלסה – בקריית-שמונה – ועד אום-רשרש – באילת.

זוהי התוכנית וכך היא משתלבת בתוכנית השלבים שעליה חזר והכריז יאסר ערפאת ב-13 בספטמבר, בעוד ראש הממשלה לוחץ את ידו על מדשאת הבית-הלבן, ואחר כך במבוכה מסוימת ממלמל ואומר: "ועכשיו תורן" – בפנותו אל שר החוץ.

על כן, אני חושב כי אין ספק שאפשר לומר, שבפסגת השלג של דבוס הגיע השמאל הישראלי, באמצעות שר החוץ שמעון פרס, לשפל יהודי וציוני שכמוהו לא היה, שפל מסוכן שאת תוצאותיו עוד נראה כולנו. אפילו לכם, חברי בשמאל הישראלי, לא יכול להיות הסכם עם ההגדרה הזאת של "המייצג הנאמן ביותר של הסבל הפלשתיני", עם "המייצג של הפזורה הפלשתינית", עם "המייצג של תוכנית אש"ף לפתרון הסכסוך".

ולכן, באמירות האלה, החנפניות, המשפילות, אתם דוחים לשנים רבות את הסיכוי שהיה אולי לילדינו, מאז מדריד, לשנות מיסודם את היחסים בין יהודים ובין ערבים שבין הירדן לבין הים, ולהביא ליחסים יותר טובים, יותר סבירים, עד בוא שלום מיוחל בינינו לבינם.

אדוני היושב-ראש, לא רבים באולם ברגע זה הירושלמים חברי, אני רואה ארבעה או חמישה. אחדים מהם אולי יזכרו את הדמות הירושלמית שהלכה לעולמה לפני שנים אחדות, סורמלו, שנהג לומר לעתים בבדיחות הדעת, כשהיה מצביע על פלוני ואלמוני: אלה כבר מתים, אבל הם עוד לא יודעים זאת.

ואחרי כל הדיבורים האלה וכל ההשפלות האלה וכל דברי ההבל האלה, הממשלה הזאת החלה בספירה לאחור של קיומה הפוליטי ביום 9 בספטמבר 1993. היא עוד לא יודעת את זה. ותבוא במקומה ממשלה אחרת, ממשלה של הליכוד, ותעשה בתבונה ובאומץ ובסבלנות למען ביטחון ישראל ושלומה. תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת זאב בנימין בגין.

כאמור, שר החוץ ישיב על הצעתו של חבר הכנסת בגין בשבוע הבא.

הצעה לסדר-היום

ההידרדרות בקרב בני הנוער

היו"ר ע' עלי:

כעת אנחנו ממשיכים בסדר-היום, ועוברים להצעה לסדר-היום מס' 3261: ההידרדרות בקרב בני הנוער – של חבר הכנסת מנחם פרוש. ישיב על ההצעה סגן השר אלי בן-מנחם. חבר הכנסת מנחם פרוש, בבקשה.

קריאה:

איך ישיב שר החוץ על ההצעה של חבר הכנסת בנימין זאב בגין, הרי הוא לא שמע אותה?

היו"ר ע' עלי:

אני מניח שהוא יקרא את הפרוטוקול. אז הוא לא שמע את הנימה והפאתוס. הדברים נעשו בידיעתו ובהסכמתו של חבר הכנסת בגין. לפני שעלה לדוכן שאלתי אותו אם אכן הסכים, והוא השיב בחיוב.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ריכזתי מה שפורסם רק במשך החודש האחרון על מה שנעשה בשכבות הנוער. ואני חושב שגם בחלומות השחורים לא העלינו, שאומנם עד כדי כך יתדרדר חלק מהנוער. אבל כך נאמר: ישראל, כשהם עולים עולים עד לרקיע, וכשהם יורדים, חלילה, הם יורדים עד לתהום. כן, עד לתהום.

מה שהביא אותי לבקש להעלות על סדר-היום של הכנסת נושא זה היה במיוחד הידיעה על 27,000 תלמידים בכיתות ז'–י"ב המשתמשים בסמים. האם אנחנו מתעמקים לאן אנחנו מתדרדרים, לאן מתדרדר הנוער? 27,000 תלמידים כאן, בארץ-ישראל, במדינת ישראל מסוממים בסם? אנחנו יודעים את הסכנה של הסמים.

יש חשיבות להעלות מעל בימת הכנסת גם מה שקרה במשך החודש הזה. אני מתחיל מיום כ"ט בטבת, לפי התאריך העברי, 12 בינואר לפי התאריך הלועזי, עד היום. היום אנחנו עומדים בכ"ט בשבט. הקשיבו בבקשה.

כ"ט בטבת – שני נערים תלמידי תיכון מהרצלייה חשודים ברצח נהג המונית דרך רוט במהלך ניסיון של שוד בדם קר. התרברבו בפני חבריהם על המעשה והיו חברים בכנופיית "הפשע המאורגן". תכננו לבצע גם שוד מזוין בבנק הדואר. אחד החשודים אמר: את השרשרת שלקחתי מהנהג נתתי לידידה. את הכסף היינו צריכים כדי להחזיר חובות קטנים. לכן רצחו את הנהג.

ב' בשבט – חבורת צעירים ערפו ראש חתול בעזרת מכסחת דשא, לאחר שקברו את החתול והותירו את ראשו בחוץ. קונץ כזה.

ט' בשבט – אחד הנערים החשוד ברצח נהג המונית תכנן לחסל תלמיד בית-ספר. עד כדי כך.

י"א בשבט – דם ב"עמק האלכוהול", שני נערים נדקרו במהלך קטטה אלימה שפרצה בליל שבת בפאב באזור התעשייה בחיפה. הם מאושפזים במצב קשה. המשטרה עצרה 15 צעירים שמכרו סמים במסיבת אסיד. עוד 70 נערים עוכבו לחקירה כיוון שהחזיקו והשתמשו בסמים.

י"ח בשבט – תנוך אוזנו של ילד בן 13 נתלש במהלך קטטה עם בן כיתה.

ט"ז בשבט – בני נוער מתפרעים, הורסים ומאיימים, רבים עם סכינים ואולרים. תלמיד כיתה ח' התעוור זמנית מגז מדמיע, שרוסס במהלך קטטה בין שני תלמידים בבית-הספר "רנה קסן" בירושלים. אפו של תלמיד נשבר ואחר הוכה בכל חלקי גופו, כאשר שני תלמידים מבית-הספר "בית חינוך" הותקפו על-ידי עשרות תלמידים הלומדים במכללה למינהל. מאות שקלים נגנבו מנערים שארגנו מסיבה בתנועת נוער.

י"ד בשבט – פרוטקשן בבית-הספר ברחובות – כולם ידעו ופחדו לדבר. דובר העירייה מבשר לנו: הבריונות בקרב התלמידים אינה תופעה חדשה. שני תלמידי תיכון שדדו קשישה. תלמידים בעטו בנהג מונית.

כעת אני מגיע לידיעה, שהתחלתי בה, מי"ב בשבט, על 27,000 תלמידים שמשתמשים בסמים בכיתות ז' עד י"ב.

רבתי, לאן הגענו? והרשימה עוד ארוכה.

כ"ב בשבט – בן 16 שלף סכין קומנדו בטיול ודקר את חברו בחזה. הנדקר נפצע קשה.

כ"ג בשבט – כנופיית נערים מחיפה מאיימת, מכה וסוחטת ילדים בהדר-הכרמל. נער דקר את חברו: "ראיתי את הנער שולף סכין קומנדו וחברו נפל שותת דם". נערים גנבו אקדח מחנות נשק בקריות.

כ"ו בשבט – שני נערים בני 13 ו-14 נדקרו ונפצעו במהלך קטטות בבתי-הספר שבהם הם לומדים. אלפי ילדים נהרו להופעת מתאבקים מארצות-הברית, שהכו אלו את אלו "מכות בשביל הכיף".

כ"ח בשבט – בן 13 דקר בסכין תלמידה בכיתתו לאחר שאיים על חייה במשך חודשים. הוא הושעה מהלימודים לשבוע והוחזר לכיתה. המועצה המקומית שכרה שומר כדי שלא יפגע בה שוב. כנופיית נערים גנבה רכוש ב-180,000 שקלים.

רבתי, צרור העובדות האלה שציטטתי מהעיתונות – איום ונורא.

אני מצטער מאוד וגם מתפלא מאוד ששר החינוך והתרבות אינו כאן. הוא ראה מהי הכותרת של ההצעה שאני עומד להעלות כאן מעל בימת הכנסת. למה הוא לא כאן? למה הוא לא יענה? למה הוא לא יתייחס לזה? אני לא חושב שהוא רואה בזה ביקורת אישית שלי. רק באמצע השנה הוא נתמנה לשר החינוך, והמעשים האלה הם תוצאה של חינוך קלוקל וממושך שנמשך, לצערי, לצערנו.

רבתי, דעו את המצב כמו שהוא. חינוך ללא תורה, חינוך ללא מסורת, חינוך ללא יראת שמים – מוריד אותם עד התהום. כאשר הם יורדים – כך נאמר – הם יורדים עד לתהום.

התפלאתי מאוד, אני מוכרח להגיד לכם, כאשר לפנינו כרוניקה כזאת מזעזעת, מבשר לנו שר החינוך והתרבות, שהוא מוסיף לשם משרדו את המלה "הספורט", כאילו בזה הוא רצה להושיע את ישראל ולעזור לבני הנוער שיחזרו למוטב – על-ידי הספורט. וכי הוא לא יודע בעצמו שהספורט הזה הוא רק ריש לכל מרעין בישין; למה ומדוע הוא מתעלם?

אני פונה לשר החינוך והתרבות, ראה מה בין בני לבין חמי, אם אפשר לומר את הביטוי הזה. תראה את ההבדל הגדול – 27,000 תלמידים מסוממים לעומת 28,000 תלמידים מכל שכבות החרדים כאן בארץ וגם במדינות בחוץ-לארץ, אשר ייבחנו מחר על-ידי קרן התרבות של "דגל ירושלים" על מצוות התלויות בארץ בנושא דיני שביעית, שנלמדו על-ידי 28,000 תלמידים. אני רוצה לשאול את השר: מה הוא עושה כדי לחזק אותם? מה הוא עושה כדי לחזק את הפעילות הרוחנית הזאת, שיכולה להציל את הנוער שלנו? כאשר הוא רואה את התרופה למהלך עבודת משרדו בהוספת המלה "הספורט", למה ומדוע הוא לא מבין ולא מוכן להתעמק ולראות את המצב כמו שהוא – למה מביא הספורט ולמה, ברוך השם, אנחנו מודים להשם על חן חסדו אתנו בחינוך שלנו, שאנחנו יכולים להוכיח, ברוך השם, לגבי רבבות אלפי ילדי ישראל שהצלנו אותם. מה שאנחנו משקיעים בחינוך אנחנו חוסכים מבתי-הסוהר. איפה הילדים של החינוך החילוני ואיפה הילדים של החינוך שלנו?

אני פונה אליך, אדוני שר החינוך. אמרתי בדברי, אני לא אומר את דברי כביקורת, אני רק מבקש אותך, בהעריכי אותך, בגישתך האובייקטיבית לנושאים רבים שאנחנו מדברים בינינו, אני מבקש ממך: תן דעתך איך בולמים את ההידרדרות הנוראה הזאת ואיך אתה מחזק את הפעילות התורנית שלנו. הביטה נא וראה, ב-40% הגדילו השנה את התרבות הכללית – ספורט ואחרים, ואילו את התרבות שלנו רק ב-10%. מה, למה ומדוע הקיפוח הזה? האם אתה לא יכול, מתוך הכרוניקה הכאובה הזאת, ללמוד לקח שיש צורך לתקן את המעוות? למה לא תתקן?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת פרוש. סגן השר אלי בן-מנחם, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

סגן שר חינוך חדש.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, כאן דיברו על סמים ודיברו על דברים אחרים. אני חושב שזה גם טבעי שסגן השר בן-מנחם ישיב. מה גם שזכותה של הממשלה לשלוח – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

זה מראה את היחס של הממשלה לחינוך.

היו"ר ע' עלי:

אין לזה כל קשר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת בא-גד, אני אתקן – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

סגן השר בן-מנחם נאבק במשך שנים בנושאים האלה. אני חושב שהוא זה שצריך להשיב. הוא השיג תקציבים בוועדת הכספים. אין טעם לפגוע בו.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא פגעתי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

סגן השר נאבק מאבקים קשים בוועדת הכספים והשיג תקציבים שחברים אחרים לא השיגו בנושא הסמים ובנושאים אחרים שחבר הכנסת פרוש דיבר עליהם.

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, הוויכוח הזה מיותר. זכותה של הממשלה לשלוח את מי שהיא חפצה בכך. מה גם שבמקרה הזה היא בחרה נכון. בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מודה ליושב-ראש. חברי הכנסת, אני רוצה לתקן טעות. חבר הכנסת פרוש, אני שר החינוך היה צריך לענות לך, אבל כאשר אתה מתייחס לנושא הסמים, באופן טבעי עונה הממונה מטעם הממשלה כאחראי למאבק בסמים. לכן אני עונה. אבל אני אתייחס לכלל הדברים שאמרת, ובעיקר לנושא הסמים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת פרוש, בהצעתך לסדר-היום אמרת, ש-27,000 תלמידים משתמשים בסמים, ואתה נדהם וכן רבים אחרים. לדעתי, קרתה פה שגיאה. מה שכן היה צריך לעשות, אדוני היושב-ראש, הוא להראות נתונים.

כיצד זה הופץ לתקשורת, חבר הכנסת פרוש? הופץ לתקשורת סקר שערך מכון פור"י, שלקח סקר של שנת 1989 מול 1992, כאשר אתה היית אז, אם אינני טועה, סגן שר העבודה והרווחה. אני צודק, חבר הכנסת פרוש?

מנחם פרוש (יהדות התורה):

לא.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

ב-1990.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

גם ב-1990, אבל ב-1989 בוודאי.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

ב-1989 לא. ב-1990.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

טוב. אני לא נכנס לזה, כי נושא הסמים זה לא נושא של הממשלה. אני מדבר רק על נתונים. בסקר האחרון שפורסם – ופה היתה שגיאה, לדעתי, של הרשות למלחמה בסמים, כדי לתפוס כותרות בעיתונים – בכותרת נאמר: 27,000 בני נוער משתמשים בסמים. כולם נדהמו. אבל האמת היא, שמשנת 1989, חבר הכנסת פרוש, תלמידים בגיל 12-18, הסקר שנערך ב-1992-1993 מצביע על ירידה של כ-25% בשימוש בסמים בקרב בני נוער. ואני אגיד לך איך הגענו ל-25%. בשנת 1990-1989 השתמשו 6.4% מבני הנוער בסמים. בשנת 1992 ירד מספרם ל-4.9%. כלומר, אם אתה לוקח 6.4%-4.9%, זו ירידה פנימית של 1.5%. 1.5% מתוך 6% זה 25%, וזו ירידה דרסטית.

לא רק בקרב הנוער יש ירידה, חבר הכנסת פרוש, הירידה היא גם בקרב חיילים. סקר חיילים גילאי 18-21 מראה שהירידה היא מ-5.7% ל-4.6%. כלומר, גם פה אתה רואה ירידה משמעותית של קרוב ל-25%, בהיקף צריכת הסמים בקרב חיילים. בקרב בוגרים בני 18-40 יש ירידה מ-6.6% ל-5.2%, שוב ירידה של כ-20%. בקרב הבוגרים יותר, אותו דבר. פה הסקר מראה על שנת 1982, לא 1989. ב-1982 מול 1992 הירידה היא גם כן כ-20% ירידה פנימית. כלומר, הסקר מראה נתונים חיוביים והפוכים ממה שהתפרסם.

כעסתי מאוד על הרשות למלחמה בסמים וטענתי: רבותי, סוף סוף הסקרים מראים שיש בלימה וירידה. מדוע אתם מפיצים שיש 27,000 משתמשים? אנשים לא יודעים. אנשים חשבו שיש אולי 5,000, והמספר עלה ל-27,000. הם לא עושים חשבון שיש ירידה גדולה מאוד בשימוש בסמים – ואני גא על כך, וזה לא הממשלה. בנושא הסמים יש קואליציה מקיר לקיר. גם בקדנציה הקודמת, כאשר חבר הכנסת עובדיה עלי היה יושב-ראש הוועדה למלחמה בנגע הסמים – עשינו, השתדלנו, נאבקנו והגענו למצב של עצירת מעגל ההידרדרות לסמים, להקטנת מעגל המשתמשים.

האם זה מספיק? לא. צריך להמשיך ולעשות יום ולילה כדי להשקיע משאבים אדירים ולהמשיך להקטין את המספר הזה.

הייתי רוצה, ברשותך, לומר מה עשתה הממשלה הנוכחית בראשות יצחק רבין במשך שנתיים. משנת 1992 לשנת 1994 – כמעט כל תקציבי המשרדים הנוגעים למאבק בסמים הוכפלו. תקציב משרד החינוך, העקיף אני מתכוון, לא של הרשות, גדל ב-100%. תקציב משרד המשטרה גדל ב-100%, כי המשטרה לא רק אוכפת אלא גם מחנכת, מדריכה בבתי-ספר ובכל מיני מקומות. תקציב משרד הבריאות עלה מ-7 מיליוני ש"ח ל-15 מיליון ש"ח. כלומר, גם פה הגדלה של 100%. יש תקציבים עקיפים רבים.

התקציב הישיר של הרשות למלחמה בסמים גדל מ-2 מיליוני ש"ח והגיע כמעט עד 5 מיליוני ש"ח, למניעה ולהסברה בחינוך, מעבר לתקציבים העקיפים שעליהם דיברתי קודם. כלומר, הממשלה בראשות רבין רואה במאבק בסמים אחד מהדגלים החברתיים הראשונים. התקציבים, שגדלו בצורה משמעותית – ולא סתם אמר חבר הכנסת ויינשטיין מה שאמר – אחד התקציבים שגדלו משמעותית בשנתיים האחרונות הוא תקציב הרשות למלחמה בנגע הסמים. התקציב הכללי ב-1992 היה 9.4 מיליונים. ב-1994 אנחנו מגיעים לכ-30 מיליון ש"ח, תקציב ישיר של הרשות למלחמה בסמים.

התקציב הכללי של כל משרדי הממשלה, חבר הכנסת פרוש, גדל מ-72 מיליון ש"ח לכ-150 מיליון ש"ח, והוא עוסק במאבק בסמים, בהדרכה, במניעה דרך בתי-ספר, דרך עמותות כאלה ואחרות.

יש גופים נוספים שעוסקים בזה, כמו עמותת "אל-סם", "אל-הילאל", "חסל סם" ועמותות נוספות, שבעקיפין עוסקות רק בנושא מניעה והסברה.

הגדלנו את התקציב ל"נוער אומר לא לסמים", נוער מתנדב, וחבר הכנסת עלי יודע במה מדובר. התחלנו בזה עוד בקדנציה הקודמת. זה נוער נהדר, שעושה עבודה התנדבותית מדרגה ראשונה בנושא נגע הסמים בקרב תלמידי בתי-ספר. כלומר, אנחנו הולכים ומשקיעים בכל הכיוונים, מגדילים משאבים.

אני טוען, כמי שבא משכונת מצוקה, שילד שמידרדר היום לסמים הופך נטל על קופת מדינת ישראל, נטל על משפחתו באופן ישיר, אדם שאחר כך אני צריך להחזיק אותו במוסדות ובבתי-סוהר, וזה עולה הון עתק. כדי למנוע את כל ההשקעות האלה בעתיד עדיף להשקיע היום יותר במניעה, יותר בהסברה, יותר בבתי-ספר.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

תרשה לי לשאול אותך שאלה. אנחנו מעריכים מאוד מה שאתה עושה. אבל מדברייך אתה יכול גם כן להבין שהבעיה חמורה מאוד.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אתה צודק.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אם עד היום יש עוד 27,000 בני נוער שמשתמשים בסמים, אנחנו בבעיה רצינית. אתה עושה פעולה שהיא בבחינת "מכבה אש".

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לא, חבר הכנסת פרוש. תיכף אתייחס לנתונים נוספים של בתי-ספר. חבר הכנסת פרוש, אתה צודק. אמרתי שגם אם זה 27,000 וגם אם זה ירד, זה לא מספיק.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אני מעריך את מה שאתה עושה.

היו"ר ע' עלי:

הוויכוח כאן הוא בין שתי השקפות עולם שונות. חבר הכנסת פרוש בכלל מוביל את הנושא לתחום אחר לגמרי.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני יודע, אבל אני עונה לו גם על זה, כי הכול קשור זה בזה. כשדיברת על הנערים שרצחו, במקרה הנערים האלה לא השתמשו בסמים. אבל הכותרת שלך להצעה לסדר-היום היתה נגע הסמים.

ועדת השרים למלחמה בנגע הסמים התכנסה לפני כחודשיים בראשות ראש הממשלה, לאחר זמן רב.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

תרשה לי. ראש הממשלה החליט בישיבת הוועדה, שעד 1995 יכסה משרד החינוך שיעורי חובה להסברה בנושא הסמים ב-2,000 בתי-ספר תיכוניים ויסודיים, וזאת נוסף על הצגות, סרטים, הדרכה כזו או אחרת שאנחנו עושים בבתי-ספר.

נוער בסיכון גבוה, חבר הכנסת פרוש – גם כאן, הרשות למלחמה בסמים, עם המשרדים הנוגעים בדבר, משקיעים מעל ומעבר כדי להביא את הנוער הזה למצב שיוכל להתגייס לצבא, לשרת את מדינת ישראל ולהפוך נכס למדינת ישראל, להכניס לה כספים; לא כזה שחי על חשבון קופת המדינה, באמצעות מוסדות סוציאליים ואחרים.

אני רוצה להדגיש ולסיים: נעשים דברים, מעל ומעבר למה שמתפרסם בציבור, אדוני היושב-ראש. הנגע קשה, נמשיך לעשות, נמשיך להגדיל תקציבים. יש קשר ישיר בין הנוער בפאבים ובמקומות אחרים לבין הנוער שמידרדר לשימוש בסמים.

אני רוצה לציין את עבודתה של משטרת ישראל: כאשר לא תופסים את הנערים והבוגרים במסיבות אסיד, הכול שקט וטוב. אבל כאשר המשטרה עושה עבודה מצוינת, מגלה סוחרי סמים ומונעת מסיבות אסיד באמצעות מודיעין טוב – מתייחסים לכך כאילו היה זה דבר חדש. זה מוכיח שהמשטרה עושה עבודה מעבר למה שעשתה בשנים קודמות.

המשטרה עושה עבודה טובה, משרד החינוך עשה וימשיך לעשות בהוראת ראש הממשלה, כי הנושא אינו נושא של משרד החינוך אלא של עם ישראל על כל גווניו ומפלגותיו, והוא נושא חברתי כאוב.

אני רוצה לסיים ולומר: הבעיה היא בעיה. נמשיך לעשות ככל יכולתנו כדי לבלום את הנגע הזה, כדי שפחות אנשים ישתמשו בסמים, כדי שפחות בני נוער יידרדו. ברשותך, אעביר את הסטנוגרמה של דברייך, חבר הכנסת פרוש, וגם את הדברים שאמרתי, לשר החינוך, אשר צריך לדעת שהנושא הועלה. חלק גדול מדברייך מתייחסים יותר למשרד החינוך. עשינו ונמשיך לעשות ככל יכולתנו. אפשר להעביר את הנושא לוועדת החינוך או להסתפק בדברי. אקבל את מה שתציע, חבר הכנסת פרוש.

היו"ר ע' עלי:

האם חבר הכנסת פרוש מסתפק בתשובת סגן השר?

מנחם פרוש (יהדות התורה):

למה שלא יהיה דיון בוועדת החינוך?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני בעד; איך שאתה רוצה. אם אתה רוצה דיון בוועדת החינוך, אשמח להציע שהנושא יעבור לוועדת החינוך.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד ביקש להסיר. חבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, נוכח הדברים המזעזעים שהעלה חבר הכנסת הרב פרוש, אני שואל את סגן השר, האם יהיה מוכן להעביר למשרד החינוך בקשה להקים ועדה אשר תבדוק ותשווה בין החינוך הדתי ובין החינוך הכללי. לאחר ההשוואה תביא הוועדה את הממצאים, אולי אפשר להשוות את אלה לאלה

ולחסיק מסקנות מכך שתופעות אלו אינן קיימות בחינוך אחד. אני מבקש להעביר את הבקשה למשרד החינוך.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

האם אני יכול להשיב לו מהמקום שבו אני עומד?

היו"ר ע' עלי:

לא צריך להשיב לו. אין פרוצדורה כזו.

האם חבר הכנסת פרוש מסכים להעביר את ההצעה לוועדת החינוך?

מנחם פרוש (יהדות התורה):

כן.

היו"ר ע' עלי:

אנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת פרוש – הידרדרות בקרב בני הנוער – לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת? 'צביע.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין
נמנעים – אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

10 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה אושרה והנושא יועבר לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת לדיון נוסף.

הצעה לסדר-היום

מעורבות חברות מסחריות בחינוך, בתרבות ובספורט

היו"ר ע' עלי:

אנו ממשיכים בהצעה לסדר-היום מס' 3329: מעורבות חברות מסחריות בחינוך, בתרבות ובספורט. חבר הכנסת יעקב שפי, בבקשה. אין תשובת שר על ההצעה שלך.

יעקב שפי (העבודה):

אני יודע.

היו"ר ע' עלי:

וזאת בהסכמתך.

יעקב שפי (העבודה):

היות שזה עסק מורכב, אז בסדר.

יוסף בא-גד (מולדת):

יש תשובת שר. שר החינוך הגיע.

היו"ר ע' עלי:

אתה יכול לבקש דיון במליאה, אלא אם אחד מחברי הכנסת יציע להעביר לוועדה. מבחינת הפרוצדורה, חבר הכנסת שפי, אתה יכול לבקש דיון במליאה.

חבר הכנסת בא-גד, האם אתה מדבר בשם הממשלה? האם אתה קובע שהשר משיב? הנושא כאן הוא בין-משרדי. ראית את שר החינוך והתרבות ואתה מחליט. האם אתה מחליף את ראש הממשלה או את מזכיר הממשלה? אין כאן תשובה של השר, היות שהנושא הוא בין-משרדי.

אתה יכול לדרוש דיון במליאה. אם אחד מחברי הכנסת יבקש דיון בוועדה, בבקשה. אתה לא יכול לבקש דיון בוועדה.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הייתי יכול לפתוח את נאומי בציטוט ארוך מכותרות העיתונים בנושא אלימות ופשע של נוער ומבוגרים כאחד. הכותרות מוכרות לכולנו, הן הכותרות בעמודים הראשונים המדברות על רצח, והן הכותרות מעמודי האמצע המדברות על גנבות, שימוש בסמים, אלימות ומעשי עבריינות אחרים. ההתייחסות שלי היא בעיקר למעשי עבריינות בקרב נוער ואוכלוסייה צעירה. עברייני צעיר אשר הופך את הפשע לדרך חיים, יתקשה לחזור למוטב ובדרך כלל ימשיך לעסוק בפשע גם בשנות בגרותו.

לכן אני חושב שיש לייחס משמעות רבה ומחשבה לדרך שבה ניתן למנוע מבני נוער וילדים לחצות את הקווים לגבולות הפשע והעבריינות. לדעתי, ילדים ונוער מידרדרים לתרבות רעה מכמה סיבות, ביניהן עוני ומצוקה כלכלית חמורה ברמה כזו, שמחייבת את הילד לצאת לפשע על מנת להתקיים, ומקרים כאלה לשמחתנו נדירים בארץ, או חוסר עניין, שעמום ובטלה. מובן שלכל סיבה יש משתנים ומרכיבים שונים ומגוונים.

אני רוצה להתמקד בבטלה, בחוסר העניין ובשעמום הנובעים מחוסר היצע של פעילות בשעות הפנאי. ילדנו את ילדינו לתוך המחצית השנייה של המאה ה-20. בעוד פחות מעשור שנים נחיה בשנות האלפיים. וההתייחסות שלנו להיצע התרבותי לשעות הפנאי צריכה להיות גם בהתאם לתקופה ולמקום. אין כל צל של ספק, כי יכולתה של הממשלה להציע פעילות תרבותית אטרקטיבית היא יכולת מוגבלת, בעיקר בשל שיקולים תקציביים או שיקולים אידיאולוגיים הגורסים שיש להציב מחסום להתערבות הממשלה בחיי אזרחיה. את המחסור התרבותי שנוצר בעקבות זאת אמורים למלא מוסדות וולונטריים ללא כוונת רווח. לפי ראות עיני, יש תפקיד חיוני וראשון במעלה למלכ"רים ביצירת היצע תרבותי מגוון, מעניין ואטרקטיבי, שיהיה בכוחו למלא את זמנם הפנוי של הילדים והנוער בתוכן תרבותי, חינוכי ומהנה. אולם, על מנת לספק היצע שכזה, יש צורך בכספים ובמשאבים רבים, שתמיד נמצאים בחסר.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בכל מדינות העולם, בעיקר במדינות העולם המערבי, וכעת גם בגוש המזרחי לשעבר, מתלבטים בשאלה זו. יש מדינות שבהן הממשלה מזרימה יותר משאבים לתרבות ולספורט, ויש מדינות שבהן הממשלה מזרימה פחות משאבים. יש מדינות שבהן המגזרים הפרטי, התעשייתי והמסחרי מזרימים יותר משאבים לתחומים אלה, ויש מדינות שבהן מוזרמים פחות משאבים מן המגזרים הנ"ל.

לכאורה, לחברה פרטית יש אינטרס אחד ויחיד, והוא להגדיל את רווחיה, כך שהשתתפות כספית במעורבות תרבותית, חינוכית או ספורטיבית מנוגדת לעיקרון שעליו היא מושתתת, כלומר רווחיות. אך למעשה אין זה נכון: מחקרים וניסיונות שיווקיים הוכיחו, כי יש תועלת, אפילו תועלת כלכלית, בהתגייסות ובתמיכה של חברות פרטיות בכל הקשור לפעילויות תרבותיות, אבל זו לא הסיבה שאני חושב כי בגינה על החברות הפרטיות לתרום לרווחת הציבור והחברה בישראל.

אני חושב, שהמוסריות צריכה להוביל אותן להחלטה כזו, בעיקר בישראל. אני מאמין ומקווה, כי הקשרים בין הגופים בחברה הישראלית חזקים יותר מכלל חברה מערבית אחרת. אני מאמין, שרגשי ההזדהות והשייכות הקולקטיבית חזקים בישראל מכלל מקום אחר בעולם. ניתן אולי להסביר זאת בהיסטוריה של העם היהודי, של הציונות ושל מדינת ישראל. מטרת כולנו היתה והינה בניית חברה בריאה ומשגשגת במדינתנו.

בסוף המאה ה-20, לאור ההיסטוריה וההתפתחות בתיאוריה המדינית, עם בלימת התרחבות מדינת הרווחה, אני מזהה בחברות הפרטיות גוף שיש בכוחו להשפיע השפעה נחרצת על עתיד החברה בישראל ועל עיצוב דמותה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בחרתי להתחיל את נאומי בבעיות העבריינות, הפשע והאלימות בקרב חלקים מסוימים בחברה הישראלית. לדעתי, בכוחן של החברות הפרטיות לצמצם את היקפיה של תופעה זו, על-ידי השתתפות פעילה בהקצאת משאבים שינוצלו ליצירת היצע תרבותי, חינוכי וספורטיבי שיבטל את השעמום, הבטלה וחוסר המעש הלא-רצויים, המובילים לעתים לפשע.

במקומות רבים במדינה אגודות ספורט אינן מסוגלות להציע מסגרות לילדים ולנוער בשל מחסור במזומנים, וכתוצאה מכך אחדים מהספורטאים הפוטנציאליים מוצאים עניין בפעילויות אחרות, ובמקום ספורט ותרבות מגיעים לפשע, מאחר שלא היתה להם פעילות אטרקטיבית אחרת.

בכמה ערים ומושבים בארץ מתקיימים סדנה למשחקים או חוג תיאטרון, בכמה ערים ומושבים בארץ יש חוג צילום, סיירות, טניס וכו', ואם מתקיים חוג כזה, האם כל אחד יכול להרשות לעצמו, מבחינה כלכלית, להשתייך אליו?

במקומות רבים בארץ הרשויות המקומיות או המלכ"רים המקומיים לא יכולים לספק לילדים ולנוער היצע תרבותי בגלל מחסור במשאבים. את המחסור הזה, למען חוסנה ובריאותה של החברה, יכולים לספק חברות פרטיות ובתי מסחר ותעשייה רווחיים. מוסר, רגישות, הזדהות, עבודה ואהבה צריכים להוביל אותם למעורבות פעילה ותורמת בתחום התרבות, החינוך והספורט. אין לי כל צל של ספק, כי פעילות מסוג כזה תצמיח ותניב פירות משובחים, תהדק ותחזק את הקשרים החברתיים והקהילתיים בינינו לבין עצמנו ובינינו לבין אותן חברות פרטיות, נוסף על צמצום והגבלת הפשע והעבריינות בחברה, שמהם כולנו סובלים.

לכן, אני פונה לכל אותן חברות פרטיות, בתי-עסק ובתי-מסחר, להירתם למאמץ הציוני, החברתי והלאומי, של בניית חברה בריאה, חזקה ומשובחת במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, חבר הכנסת יעקב שפי.

אם כן, אין תשובת שר ואנחנו עוברים כעת להצבעה.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, פשוט ההצעה הזאת לא הובאה לתשומת לבי על-ידי מזכיר הממשלה. אני רק רוצה לומר, שאני תומך בעמדה שהובעה על-ידי חבר הכנסת שפי ואני רוצה להציע להעביר את ההצעה לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, יש לנו שתי הצעות: הצעת השר להעביר לוועדה והצעת המציע לדיון במליאה.

יעקב שפי (העבודה):

אני מקבל את הצעת השר.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, אנחנו מצביעים על ההצעה הזאת. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שמונה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יעבור לוועדת החינוך והתרבות.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אנחנו כעת עוברים לשאלות של שר החינוך והתרבות.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הואיל ואיש מהשואלים אינו נמצא, חבל לקרוא לשר.

היו"ר י' עזרן:

אני קיבלתי פה איזו הוראה, ונשתדל ללכת לפי הנוהל.

בבקשה, אדוני שר החינוך והתרבות.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אני כפוף להוראות היושב-ראש.

עובדיה עלי (הליכוד):

כל התשובות לפרוטוקול.

היו"ר י' עזרן:

אכן, אין שואלים.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר החינוך והתרבות, אתה ידוע כספורטאי טוב – – –

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

מאז נכנסתי לממשלה, אני לא ספורטאי.

היו"ר י' עזרן:

כל התשובות תעבורנה לפרוטוקול. אני רק מצטער שזה נותן הרבה הרבה מאוד עבודה לקצרניות. אני חושב שהשואלים חייבים להתחשב. השר נמצא, הקצרניות כותבות, ואני חושב שמן הראוי שיבואו השואלים לנצל את זכותם הפרלמנטרית ועוד זכות לשאלה נוספת.

זאת שאילתא על השאליות, התמיהה על התמיהות והתהייה על התהיות.

דוד מגן (הליכוד):

אני יודע שהקצרניות מעדיפות את השיטה הזאת – לקבל את הכול ישר לפרוטוקול.

היו"ר י' עזרן:

לא. תתפלא לשמוע, חבר הכנסת מגן, ידידי חבר הכנסת החרוץ והמתמיד: פנו אלי. לפעמים, ממש עד 22:30, עד 23:00, הן יושבות – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

סדר-היום שלנו עמוס וכדאי לקצר.

היו"ר י' עזרן:

קיצרתי, אדוני.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני צריך לנהל את המליאה הזאת עד הסוף, ואני מבקש לקצר ולסיים בזמן.

היו"ר י' עזרן:

כל הכבוד. אין יותר קיצור מלא לומר כלום, זה הקיצור הגדול ביותר. נכון? לא לומר שום דבר זה עוד יותר בקיצור.

נשירה ממערכת החינוך

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

דוח מפורט על תופעת הנשירה ממערכת החינוך שפורסם היום מגלה, כי 52,257 תלמידים בגילים 17-6 נשרו מבתי-הספר בשנת התשנ"ב ו-3% מהילדים בגילים 15-6 אינם לומדים למרות חוק חינוך חובה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד החינוך מספר התלמידים שנשרו ממערכת החינוך בהתשנ"ג?

2. מה עושה מערכת החינוך כדי למנוע תופעה זו?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראה נא תשובתי המורחבת בנושא זה מיום 26 בינואר 1994 על הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אביגדור קהלני.

פגיעה אלימה בתלמיד בבית-ספר

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

ביום 21 בספטמבר 1993, במהלך שיעור בכיתה בבית-הספר "טרומפלדור" בנהרייה ובנוכחות המורה, הותקף התלמיד ז'אק סויסה על-ידי שני תלמידים אחרים, אשר החדירו עיפרון חד לאיבר מינו.

כתוצאה מהפגיעה הנ"ל הובא התלמיד לחדר מיון בבית-החולים נהרייה, שם אובחנה TRAUMA OF PENIS, המלווה נפיחות ואודם בראש הפין. בנוסף סובל הילד מאז המקרה מרגרסיה קשה פוסט-טראומטית. הוא נתון במצב נפשי חמור, מנותק לחלוטין מסביבתו, חיוור וירוד במשקלו, מזיל ריר מפיו ואינו שולט בצרכיו.

נודע לי, כי משרד החינוך מתנער מהאחריות למקרה חרף הפניות אליו.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מתי יפתור משרדך בעיה זו וכיצד?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בבדיקת הוועדה שמונתה על-ידי מנהל המחוז הוברר, שהפגיעה באיבר המין היתה במקרה, תוך כדי קטטה בין תלמידים. בעקבות המקרה קיימו מחנכת בית-הספר ויועצת בית-הספר קשר רצוף עם המשפחה וקיבלו דיווח על מצבו של הילד. כמו-כן התכנס הצוות הטיפולי, המנהל והקב"ס – קצין ביקור סדיר – לשם החלטה על דרכי תמיכה במשפחה, והוחלט שהיועץ יגיע לביקור שיטתי אצל הילד, וכך היה.

2. כאמור, מונתה ועדה לבדיקת האירוע. לא היתה כל התנערות של משרד החינוך. ממסקנות הוועדה עולה, כי הטיפול היה כראוי והוא נמשך עד היום.

אני מוכן להעביר לחברת הכנסת סלמוביץ את מסקנות הוועדה והמלצותיה.

תקיפת מורה על-ידי הורים

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

ב-23 בנובמבר 1993 הוכה מורה לחינוך גופני על-ידי אמו ודודו של תלמיד בית-הספר "הראשונים" בבתי-ים. התקרית דווחה למשטרה ונדונה בישיבת המועצה הפדגוגית. בעת האירוע לא התקיימה פעולת האבטחה כסדרה. באותו שבוע הוכה גם מנכ"ל משרד החינוך משלים במקום.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא עצרו המאבטחים את התוקפים וכן את התלמיד, שברח מהמקום?

2. מה הם הנהלים לפנייה למשטרה במקרה כזה?

3. כיצד יפעל המשרד לנוכח אלימות נגד מורים?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הקב"ט – קצין הביטחון – והממונה על הבטיחות במחוז תל-אביב דיווח, כי המאבטחים פעלו כנדרש. אין למאבטחים סמכויות שוטר, ופעולתם מול אזרחים מוגבלת.

2. בתי-הספר פונים למשטרה על-פי הנהלים המופיעים בחוזר מנכ"ל מיוחד ד' התשמ"ב, בנושא אלימות.

3. פירוט הטיפול במניעת אלימות, ובכלל זה אלימות נגד מורים, מופיע בחוזר המנכ"ל הנ"ל.

בבתי-הספר שבהם מופעלת תוכנית-קרב נערכות פעילויות משותפות לתלמידים, להורים ולמורים, מתוך מגמה לקרב את ההורים לבית-הספר וליצור בקרבם עמדות חיוביות כלפי בית-הספר ועובדיו. כמו-כן, במסגרת ימי עיון למפקחים, נערכות סדנאות בנושא אלימות. התכנים של ימי עיון אלה עוברים בשיטת המניפה אל המנהלים, ומהם לעובדי ההוראה.

אלימות נערים בתיכון ברחובות

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

באמצע חודש ינואר פורסמה כתבה במקומונים של השפלה ("ערים" ו"במקום") על-אודות מעשי אלימות של נערים בבית-הספר התיכון "דה-שליט" ברחובות. האלימות כוללת שימוש בסכינים והטלת מורא ופחד על שאר הנערים בבית-הספר.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועה למשרד החינוך והתרבות התופעה בכלל ובבית-הספר הנ"ל בפרט?

2. האם יש למשרד דרכים לבדוק את קיומן של תופעות אלו בבתי-הספר בארץ?

3. מה עושה משרדך כדי לטפל בבעיות אלימות שכאלה?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד החינוך והתרבות מודע לתופעה זו ורואה אותה בחומרה.

2. המשרד ניזון מנתונים שהוא מקבל ממשטרת ישראל ומשירות המבחן לנוער וכן מדיווחים שמגיעים מבתי-הספר. הנתונים מראים שתופעה זו היא חריגה.

3. המשרד ובתי-הספר מתמודדים עם הבעיה בעזרת 2,200 יועצים חינוכיים ו-1,100 פסיכולוגים חינוכיים של בתי-הספר.

קיימות בשטח תוכניות טובות למניעת אלימות ולטיפול כישורי חיים, שפותחו בשירות הפסיכולוגי הייעוצי – שפ"י – על-ידי אנשי מקצוע, והן מופעלות במערכת החינוך.

במקרים חמורים נדרשים מנהלי בתי-הספר לפנות ולהיעזר במשטרת ישראל, ואכן כך הם עושים, להרחקת תלמידים אלימים.

אני מציע לחבר הכנסת רפי אלול לעיין גם בתשובתי המורחבת בנדון, מיום 26 בינואר 1994, על הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אביגדור קהלני.

מעשי אלימות ומשחקים מסוכנים בבתי-ספר

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

בירושלים נחשפה כנופיית ילדים שסחטה כספים וחפצים מתלמידי בית-הספר "אורט". בשבוע שעבר נחנק תלמיד ב"משחק" הידוע כ"רולטת חניקה". עוד פורסם כי תלמידי בית-ספר ממלכתי ארגנו מופע תועבה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועות למשרדך תופעות אלו, ובכמה מדובר?

2. כיצד מתמודד משרדך עם תופעות אלו?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לגבי הנערים שסחטו כספים – מדובר בחבורה שהגיעה לחטיבת הביניים המדוברת, מחוץ לבית-הספר – חלקם לומדים בבתי-ספר תיכוניים, חלקם אינם לומדים כלל ואחרים מוכרים למשטרה. חבורה זו ניסתה לסחוט כסף ושווה כסף באיומי אלימות מתלמידי החטיבה.

מנהלת בית-הספר ניסתה בתחילה להשפיע על חבורה זו בדרכי נועם. משלא עלה בידה הדבר הזעיקה את המשטרה, יחד עם הורי הנפגעים. כמו-כן, היא פנתה לבתי-הספר שבהם לומדים חלק מהתוקפים. המשטרה התערבה בצורה יעילה והתופעה פסקה.

ראוי לציין, כי בית-הספר מקיים בתוכו תוכניות מניעה לאלימות וטיפול יחסי אנוש עם התייחסות מיוחדת לנושא ההלשנה.

לעניין "רולטת החנק" – למיטב ידיעתנו, המקרה לא אירע בתחום בית-הספר ולא בשעות הלימודים. אין ספק שהמשחק הזה ודומיו אינם חדשים, והם נובעים מכך שמתבגרים מנסים את כוחם במשחקי סיכון. מטבע הדברים, אנו רואים זאת בחומרה רבה, מחשש לחיי המשתתפים.

לעניין מופעי התועבה – מדובר במופע של חשפנית בשעות הערב, בניגוד לרצון הנהלת בית-הספר. תגובת בית-הספר היתה חמורה, התלמידים נענשו בהתאם, לרבות השעיה בתוך בית-הספר, לעבודות בתחזוקת מבנים שונים. כמו-כן נערכה פעולה חינוכית והסברתית בכל השכבה, בליווי הפסיכולוגית מטעם השירות הפסיכולוגי. התלמידים שהשתתפו באירוע כתבו להנהלה מכתבים, שבהם הביעו חרטה על מעשיהם.

2. כאמור, שניים מהאירועים אירעו מחוץ לשעות הלימודים ואף מחוץ לשטח בית-הספר. המשרד רואה אותם בחומרה רבה ומפעיל, באמצעות השירות הפסיכולוגי הייעוצי, תוכניות העוסקות בכישורי חיים ומטפלות בתחומי החיים השונים וכן תוכניות למניעת אלימות. עם זאת, אין בידם למנוע לחלוטין את כל האירועים החריגים, בייחוד כשאינם מתרחשים בתחומי בית-הספר.

כאשר אירועי אלימות או "דמי חסות" מתרחשים בתחום בית-הספר ובשעות הלימודים, בית-הספר הוא האחראי לשלום תלמידיו והנהלת בית-הספר נדרשת לפנות למשטרה לפעול באמצעים משמעתיים, ואכן כך נעשה.

מעבר לכך, מפעיל המשרד מערכת של 2,200 יועצים חינוכיים ו-1,100 פסיכולוגים, שתפקידם, בין השאר, לטפל במקרים כגון אלה.

נשירת תלמידים מבתי-ספר

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ז בשבט התשנ"ד (8 בפברואר 1994):

בעקבות הכתבה בעיתון "הארץ", שנטען בה כי 90,000 תלמידים מועדים לנשור מבתי-הספר, ברצוני לשאול:

1. האם משרד החינוך יודע על התופעה?

2. מה הם המסקנות והלקחים?

3. מה יעשה המשרד כדי לפתור את הבעיה?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראה נא את תשובתי המורחבת, מיום 26 בינואר 1994, על הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אביגדור קהלני בנושא זה.

הצעה לסדר-היום

הרפורמה במערכת החינוך במגזר הדרוזי

היו"ר י' עזרני:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 3257, של חבר הכנסת אסעד אסעד: הרפורמה במערכת החינוך במגזר הדרוזי. בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, ב-2 בינואר 1991 מינה שר החינוך לשעבר, חבר הכנסת זבולון המר, ועדת מומחים בראשותו של פרופסור גבי בן-דור, רקטור אוניברסיטת חיפה לשעבר, ובה חברים ד"ר יוסף יונאי, ד"ר יעקב הדני, ד"ר דורון מור ומר יוסף בן-רחמים. הוועדה, לכל הדעות מומחית בנושא החינוך, בחנה, על-פי הנחיית שר החינוך, את מערכת החינוך במגזר הדרוזי ואת ההישגים מאז 1977, כאשר הוקמה היחידה לטיפול במגזר זה אחרי הפרדת מערכת החינוך של המגזר הדרוזי מהמגזר הערבי.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, הוועדה התכנסה לראשונה ב-7 במרס 1991 בהשתתפות השר דאז, המנהל הכללי ועובדים בכירים במשרד החינוך והתרבות וקבעה את סדרי עבודתה ואת לוח הזמנים שנועדו לאפשר את הגשת המסקנות המרכזיות עוד בשנת הלימודים 1991.

הוועדה, אדוני השר, פנתה לראשי הציבור הדרוזי, לראשי הרשויות, למנהלים, למפקחים, למורים, גם לראשי משרד החינוך, נפגשה עם חלק מאותם אנשים, קיבלה גם דוחות בכתב, ואחרי אין-סוף מפגשים כאלה ופניות – ויושב-ראש הוועדה פרופסור בן-דור מגדיר אותן כמאות פניות בכתב שהופנו אליו – היא הגישה את המסקנות למשרד החינוך והתרבות, לשר החינוך דאז. זה היה, נדמה לי, במרס 1991.

הוועדה בחנה את הנתונים שהובאו בפניה ואת המשתמע מהם לצורך קידומה ופיתוחה של מערכת החינוך במגזר הדרוזי. המלצות הוועדה היו בכמה תחומים, ואני אדגיש אותן, אדוני השר: א. רמת הישגי הלימודים במגזר הדרוזי – לצערי, נכון גם להיום – היא הנמוכה ביותר, לא רק בהשוואה למגזר היהודי, גם בהשוואה למגזר הערבי. כמובן, יש סיבות לכך, ואי-אפשר לתקן את כל הסיבות

האלה בשנה אחת, אבל העובדה כעובדה: רמת ההישגים במגזר הדרוזי נמוכה בהשוואה למגזרים האחרים.

הוועדה בדקה את נושא הכשרת המורים, המנהלים, וגם יצאה עם המלצות, ואחר כך אזכיר אותן. היא בדקה את נושא ההשכלה הגבוהה – ומצב ההשכלה הגבוהה, לצערי, אדוני השר, אדוני היושב-ראש, בקרב העדה הדרוזית הוא מהגרועים ביותר. כדי לסבר את האוזן: בכפר-יאסיף, שסך כל תושביו 5,000, יש יותר אקדמאים מאשר בכל העדה הדרוזית, המונה 80,000 תושבים. כמובן, זה מצער, זה מפתיע, זה אפילו מביש לומר את זה, ושיאמר את זה חבר הכנסת כאן מעל הבמה הזאת, אבל זו המציאות הקשה.

כמובן, בחלק גדול של האחריות נושאת העדה הדרוזית, שלא לקחה את נושא ההשכלה בכלל כיעד לאומי מבחינתה ולא עסקה בזה. אנשים, אחרי שסיימו שירות צבאי, הלכו למקומות אחרים, חיפשו חיים קלים, אולי מאז 1967. רבים מבני העדה הדרוזית, שיכלו ללמוד לימודים אקדמיים ויכלו ללכת למקצועות שונים, פנו לשירותי הביטחון – המשטרה, שירות בתי-הסוהר ומשמר הגבול. אולי שם מצאו תעסוקה, מצאו עבודה, הם מקבלים משכורת, אבל אחרי השירות הצבאי בדרך כלל מתחתנים, בונים בית, נכנסים לחובות ושוכחים מהלימודים. התוצאה היא, שרמת ההשכלה בקרב הדרוזים היא נמוכה ביותר.

היום יש אולי פנייה רבה יותר לכיוון ההשכלה הגבוהה, אבל יש קשיים אחרים, ואני מבקש לגעת בהם, ואני מקווה שיהיה מענה מצד משרד החינוך.

הוועדה המליצה המלצות בנושא פיתוח התשתיות במגזר הדרוזי. גם בכך נגעה החלטת הממשלה משנת 1987, לגבי שוויון של המגזר הדרוזי לעיירות הפיתוח.

באותה עת, אדוני השר, מצאו שחסרים במגזר הדרוזי קרוב ל-200 חדרי לימוד. בהתאם לתוכנית החומש שנקבעה על-ידי כל משרדי הממשלה, לרבות משרד החינוך, נקבע שבתוך חמש שנים לפחות ייסגר הפער הזה בנושא הבנייה. נכון להיום, מתוך אותם 200 חדרי לימוד, נבנו רק 135. זה כולל כמובן את 18 החדרים, שהיו צריכים להדביק את הריבוי הטבעי בכל שנה. כלומר, אם אנחנו בודקים את התוצאה הסופית, אפשר לומר שנשארו באותו מקום.

נושא התשתיות במגזר הדרוזי אומנם השתנה, אבל לא במידה מספקת כדי שיוכל לקלוט את כל התלמידים בחדרים ראויים ללימודים.

אדוני השר, אתה בוודאי יודע שהבעיה היא לא רק נושא התשתית, חדרי הלימוד, הלוח והגיר. קיימת בעיית הצפיפות בתוך בתי-הספר, וגם נושא המחשוב, המעבדות והטכנולוגיה – אפשר לומר כי אלה אינם קיימים כלל.

הוועדה המליצה לקרב את המגזר הדרוזי לכיוון שקראנו לו "כחול לבן", לכיוון החינוך היהודי, ולא דווקא לכיוון החינוך שממנו הוציאו אותנו בשנת 1967. אבל היום המגזר הדרוזי צריך להתמודד ולהגיע להישגים לא רק כמו במגזר היהודי, הוא אפילו אינו יכול להגיע להישגים הקיימים במגזר הערבי. לצערי, מצבנו לא הולך ונעשה טוב יותר.

אדוני השר, אני אומנם יודע שמשרד החינוך הגיש עכשיו תוכנית חומש לגבי פיתוח התשתיות ואימוץ מסקנות הוועדה, אבל כאן נדרשת הקצאת מאמץ מיוחד והקצאת תקציבים מיוחדים מעבר למה שמקצים היום, כדי להגיע לא למת החינוך הכחול-לבן, אלא אפילו למת החינוך אצל שכנינו.

כפי שאמרתי, בנושא ההשכלה הגבוהה היום, אם יש בכל העדה הדרוזית קרוב ל-485 אקדמאים, זה המספר שישנו בכפר קטן אחד, בכפר-יאסיף. זה מצער, אבל זו המציאות.

ובכן, אדוני השר, הדגש בהשכלה הגבוהה הוא חשוב. כדי שצעירים דרוזים משוחררי צה"ל יוכלו לפנות ללימודים, הם צריכים להתגבר על בעיות רבות. קודם כול – על מימון הלימודים. בעבר, כשהיתה ועדה לחינוך הדרוזי, הקצו מענקים ונתנו מלגות. היום הצעיר הדרוזי, הסטודנט הדרוזי, נופל בין הכיסאות. הוא לא מקבל מהמגזר הערבי, הוא גם לא מקבל מהמגזר היהודי. הוא לא כאן ולא כאן.

אולי המלצות הוועדה לבטל את המחלקה לחינוך הדרוזי היו חיוביות, אבל למעשה הן גם בעוכרינו. אני ביקרתי באוניברסיטת תל-אביב לפני שבוע, נפגשתי שם עם הסטודנטים וראיתי כי יש להם בעיה קשה של מימון, עד כדי כך שהם רוצים לעזוב את לימודיהם, כי אין מי שיעזור להם במימון. אם משרד החינוך יקים קרן ספציפית למגזר הדרוזי – – –

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

יש קרן.

אסעד אסעד (הליכוד):

אבל מה שהקרן הזאת נותנת היום, הרי זה רק לחלק מהתלמידים, והיא מכסה את ההוצאות רק חלקית. אתה יודע שהדרוזים גרים ברובם בצפון, וחוץ מאוניברסיטת חיפה, שדי קרובה אליהם, הרי הם צריכים להרחיק ולנסוע לתל-אביב או לירושלים, הם צריכים גם לממן מגורים וגם לשלם שכר לימוד, כמו גם לממן את כלכלתם. משפחה דרוזית ממוצעת, שהיא בדרך כלל בת שש, שבע, שמונה נפשות, לא יכולה לשלוח את בניה ללמוד. חייבת לקום קרן שתטפל בנושא זה.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני רוצה לגעת בבעיה נוספת, והיא הנשירה מבתי-הספר. היום, מתוך 100 תלמידים שמגיעים לבית-הספר התיכון, מסיימים רק 42. יש כאן בעיה חינוכית שקשורה גם בנו, אבל צריך לעשות מאמץ מיוחד כדי שהתלמידים האלה יגיעו לפחות לרמה של בוגרי תיכון.

דוד מגן (הליכוד):

וגם 42 אלה, לא לכולם יש תעודות בגרות.

אסעד אסעד (הליכוד):

נכון. בסך הכול, מסיימי בית-ספר תיכון עם תעודת בגרות יש רק 13% – – –

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

רק מהשנתון.

אסעד אסעד (הליכוד):

מהשנתון. אבל יש עוד בעיה – 13% לעומת 38% במגזר היהודי ו-27% במגזר הערבי. יותר מכך, האם תעודת הבגרות של אותם 13% שסיימו יש לה ערך באוניברסיטה? הבעיה היא שאתה בא עם תעודת בגרות, כאשר חלק מהציונים הם 10, אבל לאחר שאתה נרשם לאוניברסיטה מתברר שאינך עובר את הבחינה הפסיכומטרית והממוצע שלך הוא בין 450 ל-500 נקודות. כלומר, מישוהו בבתי-הספר דאג לכך שבסטטיסטיקה יירשם כי אחוז גבוה מתלמידי בית-הספר מסיימים את לימודיהם ומקבלים תעודות בגרות. אבל התעודה איננה תואמת את המציאות.

אני צריך לסיים, אדוני היושב-ראש?

היו"ר י' עזרן:

תסיים את המשפט, פשוט יומנו מתארך ומי יודע עד מתי.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני השר, אחד הדברים שצריך להביא בחשבון, ואולי גם לבצע מיידית כדי להעלות את הרמה, הוא הנושא של רוטציה בין מנהלי בתי-הספר. גם הוועדה המליצה על כך. אתה יודע שרוב מנהלי בתי-הספר היום במגזר הדרוזי מונו בעבר, ואיך מונו – כולנו יודעים; פרוטקציה. כל מי שיש לו משפחה, כל מי שמקורב לראש מועצה, לחברי כנסת, למסייעים מסוימים, כל אלה מונו. הם מונו לא על-פי כישורים אלא על-פי קשרים, ולכן גם אי-אפשר לפטר אותם.

אני לא בא בטענות לגבי כולם, אלא רק לגבי חלק מהם. אבל גם אלה הטובים ואלה הפחות טובים, אני חושב שצריך לעשות רוטציה ביניהם, ולדעתי היא תעזור.

אשר להכשרת מורים, גם בנושא זה צריך לעשות מאמץ מיוחד, לא במתכונת הנעשית היום. מה שנעשה היום אינו תואם את המציאות, אינו תואם את הדרישות של המשרד ולא את המלצות הוועדה.

אדוני השר, אני מסתפק בכך. אני מבקש שחלק מהמלצות הוועדה ייושמו, כמובן גם בנושא הבינוי שהזכרתי אותו בהתחלה. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד אסעד. בבקשה, אדוני שר החינוך, יתייחס לדברי המציע.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת אסעד אסעד העלה נושא חשוב וכאוב. אין כל ספק שההישגים הלימודיים של התלמידים בני העדה הדרוזית לא מניחים את הדעת. אני לא רוצה להמעיט מחומרת הבעיה.

אני גם רוצה לומר, שחלק מהבעיות שהוא הצביע עליהן הן בעיות של ממש. מינויים שנעשו, לא מניחים את הדעת. יש לנו בעיה רצינית מאוד במערכת, שגם כאשר אנחנו מוכיחים שמורה, מנהל או מפקח אינם מתאימים עוד לתפקידם וגם כאשר אנחנו מוצפים בגל של תלונות, אנחנו לא יכולים לעשות דבר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מדוע? הרי התקנות הן של המשרד לגבי כל מערכת החינוך.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

לא, התקנות הן לא של המשרד, התקנות הן במסגרת דיני העבודה בישראל וההסכמים הקיבוציים בישראל וסמכויות בית-הדין לעבודה. זה סיפור שאני מוכן לפרוס את היריעה שלו כאשר נגיע לכך.

אגב, זה נכון רק לגבי מיעוט. רוב המורים, המנהלים והמפקחים ממלאים את תפקידם, אבל חבר הכנסת אסעד אסעד הצביע על מקרים שבהם אנשים לא ממלאים את תפקידם; ועוד נקודות שהעלה חבר הכנסת אסעד הן נקודות נכונות.

עם זאת, אני רוצה לומר שלא רק שאנחנו מודעים לעניין של חשיבות החינוך במגזר הדרוזי – במקרה יצא כך שהיום קיימתי שתי פגישות בנושא הזה – אלא שהמשרד מתקדם לביצוע תוכנית החומש

בקצב מאוד מאוד משכנע. אין לנו היום בעיה של אי-ביצוע תוכניות, ואני גם מרחיק לכת ואומר: גם בעיית המשאבים במגזר הדרוזי אינה בעיה מרכזית.

אני רוצה לציין, שקודם כול הלכנו בעקבות ההמלצה, ביזרנו את המגזר הדרוזי. אנחנו עירבנו במידה שלא היה לה תקדים בישראל בין שני המגזרים. ברמות הניהול של המחוזות לחלוטין אין הבחנה; בהחלטות על הקצאת משאבים אין בכלל החלטות נפרדות. מינינו במכרז, בפעם הראשונה, מפקח דרוזי למקצוע חינוך גופני, הממונה על כל מחוז הצפון, המגזר היהודי והמגזר הערבי והדרוזי כאחד, ומבחינה זאת הביזור, בצד המינהלי שלו, מוכיח את עצמו.

פיתוח ובינוי – בתוכנית החומש נכללה בנייתן של 141 כיתות. ב-1992 נבנו 41 כיתות. ב-1993, חבר הכנסת אסעד אסעד, נבנו 74 כיתות. ב-1994 ייבנו 44 כיתות נוספות, לרבות בית-ספר יסודי חדש, מהחדשנים ביותר שיש לנו בארץ, בדליית-אל-כרמל. בסך הכול – 160 כיתות. הקצב הזה אפשר לנו לסיים את תוכנית החומש לא בחמש שנים, אלא בשנתיים וחצי.

האגף לתוכניות לימודים מפתח תוכניות לימודים ייחודיות, בעיקר באמצעות אוניברסיטת חיפה, והחלטנו לזרז כתיבת תוכניות לימודים על-ידי הזרמת תקציב מיוחד לנושא זה.

אנחנו מודעים לנושא הנשירה, ומינינו קציני ביקור סדיר נוספים.

הפעלנו שירות פסיכולוגי ייעוצי, אם כי, אני מודה, חסר לנו כוח אדם מקצועי, והמלגות שאנחנו מעמידים לעניין זה אינן מנוצלות, כי אין לנו מועמדים, ואני פונה לצעירים הדרוזים המשוחררים מצה"ל, הכשרוניים והמסורים, שילכו גם להוראה וגם לתחום של שירות פסיכולוגי וייעוצי.

החינוך המיוחד נותן היום מענה מלא לאוכלוסיות הקשות. נפתחו גם מסגרות שילוב מגוונות במגזר הדרוזי. בחינוך הקדם-יסודי פועלים השנה 159 גני-ילדים. ביישובים הדרוזיים שהוגדרו כ"ישובי פיתוח" מונהג שכר לימוד מסובסד לגני טרום-חובה.

פותחה תוכנית לימודים ייחודית העוסקת בחג, במסורת ובתרבות הדרוזית.

מרכזים פדגוגיים – ב-1994 פועלים שני מרכזים פדגוגיים, ומתוכננת הקמתם של שלושה מרכזים חדשים, אחד בכל שנה, החל משנת הלימודים התשנ"ה.

הכשרת מורים – בשנת התשנ"ד לומדים לקראת הוראה כ-250 תלמידים, ואין לי כל ספק שהבוגרים המוכשרים האלה יעלו את רמת ההוראה.

חינוך מדעי וטכנולוגי – המגזר הדרוזי משולב בכל התוכניות המיועדות לקידום החינוך המדעי והטכנולוגי, לרבות – אין צורך לומר – מחשוב בתי-הספר והגנים.

שעות הוראה – הקצאת השעות נעשית על-פי הקריטריונים המקובלים בכל המערכת. כל בתי-הספר של המגזר הדרוזי קיבלו תוספת שעות ליום חינוך ארוך.

החלטנו לפעול מיידית להכפלת מספר מקבלי תעודת הבגרות. זאת הנקודה. למטרה זו אנחנו נפעיל כיתות עידוד וחזקת מיוחדות, גם במסגרת מעבר לבגרות, תוכנית מב"ר, גם במסגרת הזדמנות שנייה וגם במסגרת שנה י"ג, כך שנדחה את גיוסם של הצעירים הדרוזים, והם יוכלו להתגייס לצה"ל יותר מאוחר ולבוא לצבא עם תעודת בגרות. אנחנו משוכנעים שהתוכנית הזאת תישא פרי כבר בשנים הקרובות.

היישובים בית-ג'ן, דליית-אל-כרמל ועוספיה כלולים בפרויקט המיוחד של "שלושים היישובים".

דוח מפורט יש לנו כאן – אני רק רוצה להראות אותו לחבר הכנסת אסעד, הוא יקרא אותו – דוח ביצוע תוכנית החומש למערכת החינוך במגזר הדרוזי, התשנ"ג. דוח נוסף יהיה בסוף שנה זו, ואני משוכנע שתראה שאנחנו מתקדמים בדרך להישגים רבים מאוד ולביצוע התוכנית.

נכון, הבעיות שהזכרת קיימות, ואני רוצה לומר מלה אחת בעניין זה. בלי התגייסות של המגזר הדרוזי עצמו, הקהילה, ראשי הרשויות המקומיות, ציבור משוחררי צה"ל, שהיינו רוצים שיפנה יותר ויותר למקצועות ההוראה והחינוך; בלי תודעה יותר חזקה בקרב העדה עצמה בנושא החינוך – כל מה שנעשה לא יספיק. אנחנו חייבים ללכת ביחד ואנחנו רוצים להגיע, בתוך זמן קצר מאוד, מ-13% זכאים לבגרות ל-26%. גם זה לא מספיק, אבל אם נעשה את זה – ואני מבטיח לעשות כל מאמץ כדי להגיע ליעד הזה – תהיה לנו קפיצת מדרגה משמעותית ביותר. לצורך זה אנחנו זקוקים גם לעזרתה של הקהילה, גם לעזרתם של בני העדה.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

יש הצעה אחרת, של חבר הכנסת סאלח טריף. בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, שמעתי את דברי אדוני, ואני מאוד מברך ומודה על הצעדים שאתה נוקט במשרדך לשיפור המצב. אני רוצה לומר לך במלים פשוטות – אם הזמן העומד לרשותי יאפשר לי – שרמת החינוך נמוכה, ואפילו נמוכה מאוד, ואם לא תבוצע מהפכה אמיתית, אם לא יבוצע חיתוך כואב במערכת הזאת – ואנחנו נהיה לך לכתף, ראשי הרשויות וכל ראשי הציבור הדרוזי – הרמה הזאת הקיימת היום היא פשוט גזר-דין מוות לעתיד העדה ובניה.

לכן, אדוני, אני לא יודע אם בדקו את הספרים ואת התכנים שלהם, ספרים מיושנים של שנות ה-50, של שנות ה-60; אם היתה איזו ועדה פדגוגית נייטרלית, שראתה אם זה מתאים. המצב שהצביע עליו

חברי, מבחינת המנהלים והמורים – צריך לעשות רענון במערכת. שמעתי את תשובתך על בעיות עם הסתדרות המורים, אבל מוכרחים ליצור הידברות, מוכרחים להקים ועדה שתפעל כדי לשנות. אנחנו לא יכולים להרים ידיים בעניין הזה, שהוא כל כך אקוטי וכל כך חשוב לעתידנו. המצב היום הוא, שסטודנטים מעטים מצליחים להיקלט במוסדות להשכלה גבוהה. מסיימי כיתות י"ב אינם יודעים עברית טובה, ואנגלית אינם יודעים בכלל, ועוד כהנה וכהנה דברים.

אני רוצה לברך על המהפכה שאתם עושים בנושא הבינוי, אבל זה אינו מספיק, משום העדר ספריות, מעבדות ודברים חשובים למערכת החינוך, שבלעדיהם לא ניתן לקיים מערכת התואמת את שנות האלפיים. אי-אפשר להכין את הקהילה לחברה הישראלית.

אני קורא לך ומבקש ממך להיכנס בעובי הקורה, ואנחנו נהיה יחד אתך במערכה הזאת.

היו"ר י' עזרן:

אף שלא היתה פה הצעה אחרת, היו פה הצעות מאוד קונסטרוקטיביות, ולכן אני מתחשב ומקבל את זה בהבנה.

אדוני המציע מסכים להצעתו של השר? כן. אם כן, נצביע. מי בעד ההצעה?

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, 11 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהנושא יעבור לוועדת החינוך והתרבות. תודה למציע.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

אנו עוברים לשאלות לשר המשטרה. בבקשה, אדוני השר.

תלונה על הכאת נערה בידי שוטרים

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר המשטרה ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

מפרסומים בעיתון נודע לי, כי ארבעה שוטרי יחידת הסיור המיוחדת של משטרת מחוז ירושלים חשודים בהכאת נערה כבת 15 עד אובדן הכרה, במהלך הפגנות הימין.

מתלונת הנערה עולה, כי השוטרים מנעו ממנה טיפול רפואי, ובסופו של דבר היא אושפזה.

ברצוני לשאול:

1. היש אמת בפרסומים הנ"ל?

2. אם כן – האם הכאת בני נוער בהפגנות ומניעת טיפול רפואי הן מהנהלים שעל-פיהם צריכים השוטרים לנהוג?

3. כיצד חושב משרד המשטרה להיערך בנושא מקרי אלימות מצד המשטרה כלפי נוער מפגין?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית. התלונה נחקרה במחלקה לחקירות שוטרים שבמשרד המשפטים, אשר החליטה ביום 5 בדצמבר 1993 על סגירת התיק מחוסר אשמה. בדבר פרטים נוספים על החקירה, עליך לפנות למשרד המשפטים.

2. התשובה שלילית.

3. המשטרה מטפלת בהפגנות על-פי הסמכויות שהוענקו לה בחוק, תוך איפוק וסובלנות מרביים. תלונות על שימוש בכוח שלא כדין על-ידי שוטרים נחקרות על-ידי המחלקה לחקירות שוטרים שבמשרד המשפטים.

תוצאות מבחני ידע בענייני תנועה במשטרת ישראל

חבר הכנסת א' גור שאל את שר המשטרה ביום ל' בכסליו התשנ"ד (14 בדצמבר 1993):

מידיעה שהתפרסמה ב"הארץ" ביום 2 בדצמבר 1993 עולה, כי תוצאות המבחנים הפנימיים לבדיקת ידע בענייני תנועה שונים מצביעות על כך ששוטרי התנועה במשטרת ישראל, ובראשם שוטרי משטרת התנועה הארצית, לוקים בידע המקצועי, המעשי והעיוני שלהם.

ברצוני לשאול:

1. האם הממצאים שלעיל נכונים?

2. מה היה היקפם של המבחנים המיוחדים, כמה שוטרים ניגשו לבחינות, כמה נכשלו, ומה היו הממצאים העיקריים של המבחנים הנ"ל?

3. מה הם הצעדים שמשרדך נוקט על מנת לשפר את רמתם ואת תפקודם המקצועי של שוטרי התנועה?

שר המשטרה מ' שחל:

1. הפרסומים אינם מדויקים. מטרת בוחן הידע היתה לקבוע את הרמה הכללית, וכן לאתר ליקויי ידע בנושאים מקצועיים מסוימים. הבוחן נערך לפני קיום ההשתלמויות.

2. הבוחן נעשה ל-309 שוטרים. הבוחן כלל 25 שאלות בשיטה האמריקנית, בתחומי תנועה שונים. הרמה הכללית היתה בינונית, ואותרו נושאים שבהם יש ליקויי ידע מקצועיים. השאלון היה אנונימי, בציון שם היחידה שאליה משתייך השוטר, ונתוני הציונים עובדו לממוצעים יחידתיים.

3. מבוצעת הדרכה מקיפה ומתמשכת, החל מקורסי השוטרים, וכן הדרכה תוך-תפקידית, ימי עיון והשתלמויות, תוך מתן דגש לנושאים שהתגלו בהם ליקויים בידע המקצועי.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים גור.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, משטרת התנועה הארצית הוכיחה את עצמה ואת יעילותה בכבישי הארץ. בכבישים העירוניים שבהם היא פועלת, היתה במהלך 1993 ירידה של כ-20% במספר תאונות הדרכים ובמספר ההרוגים.

היות שלמעלה מ-80% מההרוגים בתאונות דרכים נהרגים בתוך הערים בישראל, האם לא נשקלת עתה האפשרות להרחיב את פעולתה של משטרת התנועה הארצית ולהכניס אותה גם לערים, כדי להתמודד עם הקטל הזה בישראל?

שר המשטרה מ' שחל:

השאלה מאוד טובה. אני רוצה רק לתקן נתון אחד. כ-50% מתאונות הדרכים הקטלניות הן בתוך הערים. מתוך סך כל הנהרגים בתאונות הדרכים, כ-45% הם הולכי רגל.

אכן כיוונו לדעתך, חבר הכנסת אפרים גור, והחל מהשנה – וכבר עבדנו על זה בשנת 1993 – בשלוש הערים הגדולות יש משטרת תנועה, 100 שוטרים בכל אחת מהערים ירושלים, תל-אביב, חיפה, כניסיון.

הפעולה הזאת נעשית במשותף עם משרד התחבורה. אנחנו נעקוב אחרי הביצוע, כדי להרחיב את הפעולה הזאת גם לערים אחרות.

המשטרה הזאת כפופה למחוזות בתוך הערים. התגובות הראשוניות מהמקומות שבהם הופעלה המשטרה הזאת הן מאוד חיוביות. אפילו אזרחים שניתנו להם יותר דוחות תנועה משבחים את העובדה שיש נוכחות גדולה יותר של שוטרים, שמטרתם – אגב – היא לא לתפוס עבריינים כמו לכוון תנועה, להבטיח שיישמר הציות לתקנות התעבורה בדרכים.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר.

נקבע בנשיאות, שחבר כנסת ששאל שאילתא ונעדר מהאולם כשהשר בא להשיב עליה – לא לבייש אותו ברבים ולא לקרוא בשמו. מה אני יכול לעשות נגד התקנה הזאת?

שר המשטרה מ' שחל:

אם מותר לי להציע, כבוד היושב-ראש, אולי צריך לקרוא לפחות את מספר השאילתא, ולא בשמו של השואל, כי זה מבלבל אותנו לגמרי.

היו"ר י' עזרן:

אני מוכן לקבל את ההצעה.

שר המשטרה מ' שחל:

אז מה אני עושה עם התשובות? אני מבין שאני מעביר לפרוטוקול.

היו"ר י' עזרן:

בוודאי. כל התשובות יעברו כמובן לפרוטוקול.

מיכאל איתן (הליכוד):

לפי היחס של רוב ומיעוט של הנוכחים והלא-נוכחים באולם, על מנת שלא לבייש חברי כנסת אתה צריך שלא להזכיר את הנוכחים – לא הנעדרים.

היו"ר י' עזרן:

אני לא הזכרתי אף אחד. התעלמתי לגמרי.

הטיפול בתלונות נשים על אלימות

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר המשטרה ביום כ"א בטבת התשנ"ד (4 בינואר 1994):

דוח מבקר המשטרה האחרון קובע, כי יש ליקויים רבים בטיפול בתלונות נשים על אלימות וכי תיקים על תקיפת נשים נסגרו "מחוסר עניין לציבור"

ברצוני לשאול:

1. מדוע טרם תוקנו ליקויים שנמצאו כבר ב-1977?

2. מדוע קיים הפער בין הצגת הנושא על-ידי המשטרה בדיונים של הוועדה למעמד האשה לבין הביצוע בשטח?

3. בכמה מקרים ובאילו מקרים הענישה המשטרה שוטרים שלא טיפלו באופן תקין בתלונות על אלימות של בן-זוג?

4. מה ייעשה כדי להביא לתפנית מיידית בנדון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מאז 1977 השתנתה מדיניותה של משטרת ישראל בטיפול בתופעת האלימות בין בני זוג מן הקצה אל הקצה, וזאת תוך שיפור הטיפול וייעולו כל העת, והדבר אף מצוין בדוח האחרון של מבקר המשטרה.

המשטרה נטשה את מדיניות הפישור והשאפה להשכנת שלום-בית ועברה לטיפול במבצעי העבירה תוך הימנעות מנקיטת עמדה. הוצאו הנחיות מפורשות לשוטרים, ובהן הוחמרו שיקולי המעצר, הוחמרו השיקולים לפתיחת תיקים פליליים ולהגשת כתבי אישום.

השוטרים הונחו לספק לבני הזוג מידע על-אודות רשויות הטיפול השונות.

המשטרה החלה לארגן הדרכות והכשרות לכלל השוטרים, תוך שימת דגש בהכשרה ספציפית לשוטרים שיוקצו לטפל בנושא ישירות.

יחס המשטרה לנער העצור בחשד לרצח ערבי

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר המשטרה ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

העיתון "יום ליום" מדווח (רצ"ב צילום הידיעה), כי המשטרה סירבה להתיר לבני משפחתו של נער משילה, החשוד ברצח ערבי, לבקרו בתא המעצר, והתנתה ביקורים בכך שיודה ברצח. כמו-כן נכתב, שהמשטרה מנעה מהנער להתגלח, כדי שמראה פניו ידמה לדמות שראתה עדה.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – האם יוסקו מסקנות?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. התשובה שלילית.

לא היתה כל התניה כנטען בשאילתא. התקיימו ביקורים מספר של קרובי משפחת העצור. במהלך החקירה בטרם הוגש כתב אישום נמנעו ביקורים מספר בשל צרכי החקירה.

עורכי-דינו ביקרוהו ללא כל הגבלה.

נכון הדבר שהחשוד נתבקש שלא להתגלח עד למועד ביצוע מסדר הזיהוי, וזאת בהסכמתו ובהסכמת עורך-דינו. אולם, הוא עיכב הסכמתו לביצוע מסדר הזיהוי במשך כשבועיים, ולבסוף הופיע למסדר הזיהוי כשהוא מגולח.

התנכלות לחברי כנסת

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר המשטרה ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

חבר הכנסת דראושה התלונן במשטרה בעקבות פגיעה ברכבו בעת שעצר ברמזור באזור רמת-אשכול בירושלים. אין זו הפעם הראשונה שבה נתקלים חברי כנסת בפעולות אלימות נגדם.

ברצוני לשאול:

1. האם נחקר מקרה זה?

2. מה העלתה החקירה?

3. האם פועל משרדך בעקבות גילויי האלימות נגד אישי ציבור וכיצד?

4. אילו מקרים של פגיעה באישי ציבור נחקרו בשנה האחרונה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. חבר הכנסת מסר בחקירתו, כי הוא יכול לזהות את שני החשודים, אך אינו מעוניין לזהותם, ואף לא להגיע לבית-המשפט. לאור זאת לא ניתן לקדם את החקירה בשלב זה.

3. המשטרה מטפלת בכל אירוע שיש בו חשד לעבירה פלילית. מן השאלתא לא ברור באילו מקרים מדובר.

4. המשטרה אינה מסווגת תלונות של אישי ציבור בנפרד מתלונות יתר האזרחים והתושבים. אם יינתנו פרטים מדויקים לגבי תלונות, ניתן יהיה לבדוק מה נעשה בכל אחת מהן.

היו"ר י' עזרן:

תודה לשר המשטרה. שר האנרגיה והתשתית ישיב עכשיו על שאלות של חברי הכנסת.

חלוקת בונוס לעובדי חברת החשמל

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

בעקבות הידיעה כי חברת החשמל חילקה בונוס לעובדים בסך 20 מיליון ש"ח, וזאת ביחד עם העלאת מחירי החשמל, ברצוני לשאול:

אם לחברת החשמל, שאינה חברה פרטית, יש 20 מיליון שקלים, האם היא שוקלת לחלק אותם לציבור הצרכנים באמצעות הפחתת תעריפים?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

א. תעריפי החשמל לא נקבעים על-ידי חברת החשמל, אלא על-ידי משרד האנרגיה ומשרד האוצר, על סמך נוסחה מוסכמת.

ב. חברת החשמל מתייעלת זה שנים מספר, וכתוצאה מכך יש ירידה ריאלית של מחירי החשמל, לרבות ירידה של 2% בשנה במחיר החשמל בהתאם לנוסחאות תעריף.

ג. הבונוס לעובדים הינו חלק מהסכמי שכר. תשלום הבונוס בא על חשבון רווח הבעלים ולא על חשבון תעריפי החשמל.

היו"ר י' עזרן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת בוחבוט.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני השר, אני חייב עוד הפעם לומר את אשר אמרתי אתמול. לצערי הרב, יש בכל משרד ממשלתי פקיד שתפקידו לכתוב בצורה סכמטית את הדברים שהשר או סגנו צריכים להשיב על שאלות, והתשובות הן סכמטיות.

אני שאלתי, כאשר יש 20 מיליון שקל הכנסות, או בונוס לעובדים, מדוע לא יפחיתו בתעריפי החשמל את 20 מיליון השקל האלה? אולי תיתנו בונוס 20 מיליון שקל ותורידו את התעריפים, לזה התכוונתי. פעם אחת תורידו, ולא תמיד רק תוסיפו.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אשיב לך לא על-ידי הפקיד. אגב, פקידים – מותר. חבר הכנסת בוחבוט, בענייני אנרגיה אני באמת לא צריך מישור שיכתוב לי את התשובות.

יוסי כץ (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת בוחבוט הוציא קצת אנרגיה כדי לשאול את שר האנרגיה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

פה יש לי ויכוח אתך. חברת החשמל היא חברה כלכלית, שצריכה להשקיע מיליארדים. בשמונה השנים הבאות היא אמורה להשקיע 10 מיליארד דולר בהקמת תחנות כוח להספקת חשמל, ולפי התחזיות שלנו, זה יספק בקושי את הצריכה.

התעריף שנקבע מבטא את העלות הריאלית. לא יעלה על הדעת שנספק חשמל בפחות מהעלות הריאלית שלו. לא כל מה שנעשה הוא שאלה של פילנתרופיה. כל משק בעולם, אם הוא לא יפעל על בסיס של כללים כלכליים, שלפיהם אדם משלם לפחות את עלות המוצר שהוא צורך, אנחנו נגיע, לצערי הרב, למה שהגיעו מדינות במזרח-אירופה, שהתמוטטו בגלל זה מבחינה כלכלית.

אחרי שנקבע התעריף, שבו יש מרכיב התייעלות, והמרכיב מביא בחשבון שלא מעלים את כל העלות אלא כ-2%, נותר רווח לא של 20 מיליון שקל. 20 מיליון שקל – זה הבונוס. מדוע בכלל לבוא בטענות אל העובדים? אתה יכול לבוא בטענה אל שר האוצר. אני מעביר לו את הכסף, 200 מיליון שקל רווח. ואני גאה על כך.

אגב, כשעזבתי את המשרד, חברת החשמל שילמה רק מס הכנסה בגובה של 150 מיליון שקל בשנת 1989. אחרי שעזבתי שחקו את התעריפים, וחברת החשמל התחילה להפסיד, והיתה בעיה של תחזוקה, בין היתר התחזוקה בירושלים כאשר היה החורף המושלג. היום החברה היא רווחית, חברה יעילה. אנחנו מוזילים את מחיר החשמל. אני מוכן להתערב אתך, שמחיר החשמל בישראל זול מבכל מדינות מערב-אירופה, שיש להן, תודה לאל, מקורות אנרגיה לא פחות משלנו.

יוסי כץ (העבודה):

המסקנה – – –

היו"ר י' עזרן:

רבותי, רבותי. אנא מכם. היתה שאלה נוספת, קיבלנו הרצאה מקיפה. עכשיו מספיק.

מכרז בין-לאומי לאספקת כבלי נחושת לחברת החשמל

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

חברת החשמל הוציאה מכרז בין-לאומי לאספקת כבלי נחושת בהיקף של כ-100 מיליון דולר.

ברצוני לשאול:

1. מאילו מדינות השתתפו יצרנים במכרז?

2. מי מהמדינות הנ"ל אפשרה לישראל בעבר להשתתף במכרז בין-לאומי בתחום האנרגיה?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

1. המכרז האמור חולק לשבעה מכרזי משנה, ואליהם ניגשו מספר רב של מציעים. מאחר שהמכרז עדיין נמצא בעיצומו, בשלב הבדיקה הטכנית, ועדיין לא הגיע לדין בוועדת המכרזים, האינפורמציה על זהות המציעים וארצות האספקה אינה זמינה. אשמח, כמובן, לספק אינפורמציה זו כאשר תהיה זמינה, לאחר שהדברים יהיו גלויים.

2. קיימת שאלה, והיא נדונה גם בממשלה, על הסכמים מסחריים בין ישראל ובין מדינות אחרות. הנושא הזה, שנמצא באחריות שר התעשייה והמסחר, קיבל בימים האחרונים ביטוי על-ידי ראש הממשלה, באמירה שישראל תקבע את ההתייחסות שלה לייבוא מוצרים, אם אין הגבלות במדינות האלה ביחס לגורמים ישראליים לייצא לאותה מדינה. אני חושב שעניין ההדדיות כאן הוא בהחלט צודק.

היו"ר י' עזרני:

תודה. שאלה נוספת, בבקשה.

גדעון שגיא (העבודה):

כבוד השר, אני מודע לדבריו של ראש הממשלה, אבל אני סבור שהם נאמרו בביקורת על מה שנעשה בחברת החשמל. האם אדוני השר מודע לעובדה שבישראל קיימים כמה מפעלי כבלים, באילת, בבית-שאן, בנצרת-עילית, בחיפה, והמפעלים האלה עלולים להיסגר, חלילה, אם העבודה תימסר לאחד מאותם יצרנים מחוץ-לארץ? מדובר פה בלמעלה מ-1,000 עובדים, ומשמעות הדבר היא שהם ילכו הביתה.

כמה זה יעלה למשק הלאומי, לעומת כמה תחסוך חברת החשמל – את החשבון הזה אתה ודאי יודע. אני מבקש לשאול, האם הממשלה מודעת לכך שלאחר שהתמוטטו המפעלים הישראליים, במכרז הבא יציעו היצרנים אותם כבלים במחירים יותר גבוהים?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

קודם כול אני חייב לקבוע דבר שצריך להיות ידוע לחברי הכנסת. אין לשר הממונה, במקרה זה שר האנרגיה והתשתית, סמכות להתערב במכרזים, ואני חושב שטוב הדבר. אני חושב שיהיה רע מאוד אם תהיה לשר סמכות להתערב במכרז של חברה. המכרז חייב להיות על-פי כללי מכרזים ונתון לביקורת בג"ץ, ולכן אין לי יכולת להתערב בנושא זה.

קיימת בעיה של תוצרת הארץ – – –

גדעון שגיא (העבודה):

– – – בניגוד להחלטת הממשלה כל/37, וצריך לכפות עליה לנהוג בהתאם לכללים שנקבעו על-ידי הממשלה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר הכנסת שגיא, כדי לכפות צריכה להיות סמכות. אני יודע איך עושים זאת במשטרה. במשרד האנרגיה והתשתית אין לשר ולממשלה כולה סמכות לכפות על חברה, על-פי חוק החברות הממשלתיות, לפעול לפי כדאיות כלכלית. יתר על כן, היושב-ראש אומר "הרצאה" – פסק-הדין האחרון בעניין בנק צפון-אמריקה מחייב את הדירקטור להיות אחראי לטובת החברה, בלי התחשבות בשום מצב אחר. זה, אגב, לחם חוקנו, אנחנו מתמודדים עם הבעיה יום-יום, כאשר יש דילמה, לסייע למפעלים בארץ ולמצוא פתרון לבעיית הכלכליות של החברה. לכן ציינתי שראש הממשלה התייחס לעניין אחר, אגב, בקשר למכרז המספנות, שבג"ץ קבע שחברת החשמל צודקת.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר. יש לאדוני עוד עבודה רבה, לכן – – –

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני יודע.

היו"ר י' עזרני:

אני מקווה שלא העלבתי את אדוני כאשר אמרתי: עניין של הרצאה, מכיוון שיש לו כשרון אדיר להסברה ולכן אנחנו נסתפק בתשובות הקצרות.

התקנת ממסרי פחת במתקנים ביתיים

חבר הכנסת א' גולדפרב שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

ידוע לי, כי התקנת מפסק לזרם דלף (מפסק פחת) בכל מתקן ביתי עשויה להקטין במידת האפשר את סכנת ההחשמלות.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא יוציא משרדך תקנה המחייבת התקנת ממסר פחת, לפחות בכל מתקן ביתי?
2. מדוע לא יוציא משרדך תקנה שתחייב בדיקה בטיחותית של מערכת החשמל במתקנים ישנים?

תשובת שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כיום נמצאת בהכנה תקנה, המחייבת התקנת מפסק פחת בעל זרם פעולה של 0.030 מיליאמפר בלוחות של דירות מגורים חדשות. התקנה נמצאת בשלב של הכנה משפטית, והיא תפורסם בקרוב.

2. יש מתקנים חשמליים ישנים, שנבדקים מעת לעת. אם הכוונה היא לבדיקת מערכות חשמל בדירות ישנות, אין לנו היכולת המשפטית והעניינית לביצוע מטלה זו.

לדעתנו, זהו נושא שעליו צריכים להיות מופקדים חשמלאים מורשים.

העברת גז טבעי לארץ

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

בעיתון "גלובס" מתאריך 8 בדצמבר 1993 פורסם, כי במסגרת היערכות מדינת ישראל לאספקת גז טבעי לארץ פנה משרד האנרגיה והתשתית לשש חברות זרות לבדיקת היתכנות העברת גז לארץ.

ברצוני לשאול:

1. האם זה נכון?

2. האם פונה משרדך לחברות ישראליות שיש להן ידע ויכולת לערוך את הבדיקות הנ"ל?

3. האם יחייבו את החברות הבין-לאומיות המשתתפות במכרז לעבוד בשיתוף פעולה עם חברות מקומיות העוסקות בתחומים הללו?

תשובת שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד האנרגיה פנה לשבע חברות לצורך קבלת הצעות לעריכת סקר היתכנות בנושא אספקת גז טבעי לישראל.

2. נושא הגז הטבעי הינו נושא הדורש התמחות רבה וייחודית, הקיימת רק במספר חברות קטן בעולם כולו. לצערי, אין חברות ישראליות אשר להן ההתמחות בנושא זה.

3. משרד האנרגיה והתשתית יראה בעין יפה שיתוף פעולה של החברה אשר נבחרה על-פי הדין עם חברות ישראליות. בגלל היקף העבודה ואופיה, שיתוף פעולה כזה הוא כמעט ודאי.

הצעות לסדר-היום

שימוש בכלבי משטרה בשטחים

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא – הצעות לסדר-היום מס' 3347, 3354, 3373 ו-3376, של כמה חברי הכנסת: שימוש בכלבי משטרה בשטחים. הצעה ראשונה של חבר הכנסת – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

הי"ר י' עזרן:

מה אדוני אומר?

טלב אלסאנע (מד"ע):

הי"ר י' עזרן:

רק רגע. אל תיצרו קונוטציות לא טובות, אני מבקש. יש גבול מסוים, עם כל הכבוד.

הצעה לסדר היום מס' 3347, של חבר הכנסת האשם מחאמיד. לעולם לא נגיע ולא הגענו, חס וחלילה, חס ושלום, למה – – –

קריאה:

נגיע.

הי"ר י' עזרן:

לא נגיע, לעולם. אין שום סיכוי.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, הודעת מפכ"ל המשטרה, רב-ניצב רפי פלד, על תחילת השימוש בכלבים, וכפי שצוטט: ברמה גבוהה מאוד, על-פי ראש אג"ם במשטרה, ניצב אריה עמית, שימוש בכלבים למטרות מבצעיות, גם נכתב, נגד פעילי האינתיפאדה, איננו יכול לשחרר אף אדם

אחד בישראל, ובכלל זה, כמובן, חברי הכנסת, מזכרונות העבר שמעורר השימוש בכלבים נגד בני-אדם ומהקונטציות של שימוש בכלבים.

פה המקום אולי להזכיר, שחבר הכנסת פורז הגיש הצעת חוק צער בעלי-חיים, והשאלה היא, מה הוא צער בני-אדם? ועדת החינוך והתרבות עסוקה כבר כמה ישיבות בנושא של צער בעלי-חיים, ומפליא הדבר שארגוני בעלי-חיים בארץ זועקים. על מה? על התאכזרות כלפי הפלשתינים, אבל גם כלפי כלבים. זה מפי יושב-ראש הארגון הזה. בני-אדם וכלבים במשוואה אחת, או כלבים ופלשתינים מעוררים אותה סלידה מהמעשה – לפי אותם אנשים ליברלים הומניים.

מה שהרובים, לדעתי, לא הצליחו לעשות, והרג לא הצליח לעשות, ודאי שהכלבים לא יצליחו לעשות – לדכא את רצונו של העם הפלשתיני או להכניעו.

ובעידן שבו מדברים על שלום, ושלום אמיתי וכן, מה צורך ראתה מערכת המשטרה והביטחון לייבא כלבים, שותפים לדיכוי? האם כך מקדמים את נושא השלום? האם כך מביעים כבוד כלפי הפלשתינים?

האם יהיה שימוש בכלבים גם נגד המתנחלים המתפרעים, או שמא אומנו כלבים אלה רק נגד פלשתינים, או שמא אומנו על-פי ריח, גזע וצבע?

הם יופעלו, כפי שנכתב בעיתונות, תחילה בירושלים המזרחית, בצורה ניסיונית; ערביי ירושלים המזרחית יהוו שדה-ניסויים, ואם הניסוי יצליח, זה ייושם כלפי כלל הפלשתינים.

מספרים לנו, כי הכלב אמור לשבת על הג'יפ בזמן סיור, עם מפעילו, איש המג"ב, וברגע שהכוח נתקל במידי אבנים או בחפץ כלשהו, מצביע המפעיל על המיידה ומורה לכלב לתפוס אותו. נתאר לעצמנו, רבותי, ילדים, תארו לעצמכם ילד כזה עם כלב המסתער עליו בגלל אבן שזרק. היש אכזריות דוגמת זאת?

הסיפור, על-פי הכתבים של "מעריב", יוסי לוי וארז רותם, לא הסתיים, לא נגמר. אם החשוד נמלט, הכלב רודף אחריו ואינו מרפה, חס וחלילה, עד אשר הוא משיגו, מזנק עליו, ואני מדמיין לעצמי, אם אני עוצם עיניים, איך זה שכלב מזנק על ילד או על אשה ומפילם ארצה. כך על-פי העיתונות.

פה, אולי, מקומו של חבר הכנסת יצחק לוי. מה אומר חברי, חבר הכנסת יצחק לוי, שהוא עדיין ראש השדולה למען הילד? או מה דעתה של המועצה לשלום הילד בנושא הזה? זינוק אחרי ילד או אשה והפלתם ארצה?

סיפור הכלב נמשך, אדוני השר, על-פי העיתונות. הכלב גוהר מעל החשוד, משמיע קולות נרגזים, ולא מאפשר לקורבנו לקום. אם הוא, החשוד או החשודה, מצליחים באיזו צורה לברוח, הוא, הכלב, דולק אחריו או אחריה עד לתוך הבית.

אם כל מה שנאמר בעיתונות נכון, אם כל ההצהרות האלה נכונות, העניין הזה לא יכול להתבצע מכמה וכמה סיבות. כבוד האדם באשר הוא – לכך תהיה, לדעתי, בדעת הקהל או בתוך עם ישראל, התנגדות מוסרית-פוליטית וציבורית. גם מבצעית הדבר לא יצליח, כפי שאמרתי, כי אין סיכוי שהכלבים יצליחו במקום שבני-אדם לא הצליחו.

לכן, אדוני השר, אני מייעץ לך כאדם, כשר בממשלה, כאיש האחראי לביצוע מעשה כזה, אם הוא ייעשה, שהוא אנטי-הומני – לבטלו לאלתר. אני מקווה שתודיע שהוא לא קיים כלל, ואשמח אם זה לא יהיה קיים.

אתה, אדוני השר, שיועד בדיוק ומכיר את הרגשות והכבוד של הערבים בכלל, גם הפלשתינים; אתה, אדוני השר, מכיר את הקונוטציות של עצם המעשה הזה בקרב היהודים, שגם להם יש כבוד ויש זיכרונות וטראומות, וגם בהם, אני בטוח, צריך להתחשב – לכן הם, אנחנו כולנו, אסור לנו לתת יד לטירוף הזה.

אדוני, מה שנשאר לי לומר זה פשוט לעצור את הרעיון הזה, פשוט לקבור אותו, כי יש גבול לכל דבר. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה. מציע ההצעה לסדר-היום מס' 3354, חבר הכנסת מיכאל איתן. בבקשה. אני מאוד מבקש, במסגרת שבע דקות. תודה רבה, רבותי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשטרה, הסוגיה שבה אנו דנים היא סוגיה שמעוררת שאלות מספר, שהן אף מרחיקות לכת מעצם הידיעה גופה. ברשותך, אדוני השר, אני אציג בפניך אותן שאלות שמתעוררות.

נתחיל בסוגיה הראשונה. אני נסעתי במכונית ושמעתי ברדיו את נציג המשטרה מספר איך מצאו כלבים מיוחדים שיודעים לאבחן, אני לא יודע באיזו שיטה, אבל היום יש כל מיני דברים, הם יודעים לאבחן בתוך קהל מפגין מיוחד, והם יודעים לרוץ אחריו. מסביר איש המשטרה במלותיו הוא: הם זריזים מאוד והם מתעלמים מכל מה שקורה בשטח, הם רק רואים אותו מפגין והם קופצים עליו, הודפים אותו, מפילים אותו ומחכים עד שיבוא מישהו וייקח אותו. כך הוא מתאר במלים שלו. והוא מספר עוד, קצין המשטרה, ששימוע עליהם רסן. אז הם לא נושכים; הם לא ינשכו. ועוד הוא מסביר, שזה מיועד במיוחד למזרח-ירושלים. מה זה במיוחד למזרח-ירושלים, אני לא יודע, אבל הוא קבע: במיוחד למזרח-ירושלים. כמה דקות לאחר מכן אני שומע באותו שידור רדיו, ואני צובט את עצמי, את שר המשטרה מסביר, שבכלל מדובר בכלבים המאומנים לחרח ולמצוא חומרי חבלה.

על מה מדברים? אני רוצה לשאול שאלה פשוטה. האם המשטרה מדברת בקול אחד ושר המשטרה מדבר בקול שני? מה קורה פה?

שאלה שנייה, אם הכלבים האלה כל כך יעילים וכל כך טובים, מדוע רק במזרח-ירושלים? זה המקום היחיד בכל ארץ-ישראל שיש בו מפגינים? אולי לא הובנתי כהלכה, לכן אחזור על השאלה השנייה: מדוע רק עכשיו? מדוע לא בעזה? מדוע לא ביריחו תחילה ואחר-כך במזרח-ירושלים, כמו בתוכנית שלכם? כן, עזה ויריחו תחילה ואחר כך מזרח-ירושלים. למה דווקא מזרח-ירושלים?

היו"ר י' עזרן:

הוא צודק במיוחד, כי יריחו זה לחרחר.

מיכאל איתן (הליכוד):

היושב-ראש עוזר לי. יריחו זה מלרחרח, אז אפילו יש ניסיון טוב שם.

נגיד לרגע אחד, בסדר, מזרח-ירושלים, כי המשטרה מופקדת על תחומי מדינת ישראל וצה"ל עדיין לא מכיר בשיטות האלה. אז אני שואל שאלה פשוטה: אם זה טוב למזרח-ירושלים, זה לא טוב בתל-אביב? הרי אנחנו אומרים שמזרח-ירושלים היא חלק ממדינת ישראל. אה, במזרח-ירושלים גרים ערבים. טוב, אם זה רק נגד ערבים, אז אולי תשימו אותם גם בטייבה, באום-אל-פחם ובנצרת?

כל השאלות האלה מעידות שהמשטרה, שקיבלה את ההחלטה הזאת, עשתה מעשה שטותי, לא ברור, והייתי מוכן לשחזר ולהבין איך התנהלה הישיבה שם, כדי להבין איך מקבלים בחוסר רגישות החלטה כזאת, החלטה שלא תחזיק מעמד, שעלתה כסף. אני רוצה לדעת, במקום הזה שמקבלים את ההחלטות, מי הצוות? מי הבקרה על תהליך קבלת ההחלטות האלה? ואיך מתנהלת ישיבה? איך יצאו שם אנשים ולא הבינו שאנחנו ננאם את הנאומים האלה, שדעת הקהל בישראל לא תקבל את זה, שאין תשובות על כל הדברים, ואחרי כל זה לא מסרו לשר הממונה בדיוק מה ההחלטה, מה היא אומרת? ומופיעים ומסבירים אותה בשני קולות. זה הדבר המדאיג ביותר בכל העניין, כי ברור שמהחלטה זו לא יצא כלום, לא יהיו שום כלבים מול שום מפגינים, וכולם ייקחו את זה בחזרה.

צריך רק להפיק את הלקחים המתאימים, כי אם מקבלים החלטות מוטעות בדברים שניתן למנוע אותם, מה יקרה כשיקבלו החלטות מוטעות בדברים שיהיו בלתי הפיכים? לכן חשוב הדיון, חשוב שתעלה לכאן ותסביר לנו איך התקבלה החלטה, באיזה פורום, ותיתן מענה על כל השאלות על מנת למנוע נזקים בעתיד, לא רק נזקים שקשורים בתדמית המשטרה ובהתקבלותה בציבור מבחינת טוהר המידות, אלא גם בטעויות העלולות להיות מבחינה מבצעית, טעויות מבצעיות, כי בזה עסקינן.

לסיום, אני רוצה לומר, ודאי יהיו כאן אנשים שיגידו: מיכאל איתן, אתה שדורש צעדים תקיפים נגד טרוריסטים, נגד פעולות טרור וכו', דווקא אתה מתנגד? אני אומר ותמיד אמרתי: המטרה לא מקדשת את כל האמצעים. יש אמצעים שהם מקובלים, יכולים להיות גם יותר תקיפים, אבל אתם לא נוהגים בהם.

החומרה בעניין הזה היא, שמי שמתחיל ומצדיק את אמירתו, לדעתי מראש, מתוך איזו אפולוגטיקה – הבאנו אותם במיוחד נגד אוכלוסייה שנמצאת במזרח-ירושלים, סופו של דבר שיפעיל אותם גם בכיכר מלכי-ישראל בתל-אביב.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת איתן, לא שמעת על כלב מתביית ולא רק מבית?

הצעה לסדר-היום מס' 3373, של חבר הכנסת גדעון שגיא, בבקשה.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני כבוד השר, עמיתי חברי הכנסת, בימים אלה החליט פיקוד המשטרה להכניס כלבים לשימוש נגד מפירי הסדר בשטחים. זהו ניסיון שני להכניס כלבים לשירות בשטחים. הניסיון הראשון נעשה ב-1990. ניסיון זה נכשל עקב הסערה הציבורית שקמה אז.

ללא ספק, הדילמה קשה, ולכן מוטלת עלינו, חברי הכנסת, האחריות להקדיש את מלוא המחשבה ושיקול הדעת לפני שנוציא לפועל את השימוש בכלבים.

המצדדים בשימוש בכלבים מסתמכים על כך שהשימוש הזה נהוג במדינות רבות בעולם, וביניהן ארצות-הברית ומדינות אירופה הנאורות.

בכתבה שהתפרסמה ביום ב' השבוע ב"מעריב", בקטע שמצדיק את השימוש בכלבים נאמר: במדינות שונות מוצבים כלבים במגרשי הכדורגל. הכלבים מסתובבים בעת המשחק סמוך לגדרות וגורמים לאוהדים החמומים להיראות כמו קבוצת נערות עידוד.

עם כל הכבוד הראוי, אני סבור שקיים הבדל בין כלבים מרתיעים הנמצאים בתוך שטח מגודר, לבין כלבים המסתובבים ברחובות, משוחררים מרסן וללא הגדר שחוצצת ביניהם לבין הקהל.

אל לנו לשכוח, שבמזרח-ירושלים, בשטחי יהודה ושומרון ובעזה חיים אנשים, אנשים היוצאים לקניות, ילדים שמשחקים ברחובות ובני נוער בדרכם לבית-הספר.

אין לי התנגדות להפעלת כלבים בנמלי התעופה. בניו-יורק אומנו הכלבים לאתר מבריחי מזון טרי. כאשר הם מגלים את המזון הטרי, הם מתיישבים על המזוודה ובכך מסמנים את המבריח. אם הם מריחים דבר מה על גופו של החשוד, הם לכל היותר נובחים. גם בארץ מאמנים כלבים שיוכנסו לשימוש בנמל התעופה בן-גוריון, כלבים שייעודם גילוי סמים. וכאן, ברשותכם, אני מבקש לעשות הבחנה בין כלב מסמן לבין כלב תוקף. כלב אשר משמש גלאי בזכות חושיו המפותחים איננו כלב רודף, תוקף, נושך וכיוצא בזה.

אין ספק, חברי הכנסת, שרבים התפקידים החיוביים שבהם יכולים הכלבים לסייע לבני אדם, בדומה לכלבי הצלה וגישוש. אך עלינו לסרטט את הגבול בין עזרה לבין פגיעה בבני אדם.

הדילמה אולי קשה. הכלב יכול לחסוך פגיעה בחיילינו. קשה אולי יותר לפגוע בכלב מאשר בחייל. לכלב קל אולי לחמוק מפגיעת אבן, ומובן שאובדן כלב איננו אסון שאפשר להשוותו לאבדה בנפש. אבל, יש פעולות שרק אדם יכול לשקול, והן יכולות להיות נתונות רק לשיקול דעתו של האדם.

אני אינני מוצא, במיוחד היום, בעיתוי הזה, טעם ברעיון הזה. אנחנו נמצאים היום במשא-ומתן לשלום, בתהליך של נרמול היחסים ובניסיון להרגיע את הרוחות. אינני חושב שזהו החידוש שדרוש לנו היום.

גם אם נראה הדבר הזה כניסיון, זהו ניסיון שעלול לעלות ביוקר. כאשר אני קורא שיש כוונה להפעיל את הכלבים בעוד כחודש במזרח-ירושלים, אני נחרד מעצם החשש, שכלב יתנפל על חפים מפשע, ערבים, יהודים או תיירים, או לא חשוב מי.

הרשו לי להזכיר לכם, שבשנת 1991, כאשר הופעלו כלבים במזרח-ירושלים, התנפל אחד הכלבים על שוטר שעסק במרדף אחרי מידי אבנים. השימוש בכלבים אז הופסק.

אך מעל לכול, אני מצפה מזרועות הביטחון של מדינת ישראל לגלות רגישות מיוחדת לעניין השימוש בכלבים. שום דוגמה בשום מקום בעולם איננה יכולה לטשטש את הזיכרון ההיסטורי הקולקטיבי שלנו, הכרוך בשימוש שעשו גרמנים בכלבים בזמן מלחמת העולם השנייה. הזיכרון הזה מעורר בקרב רבים מאתנו שאט נפש, ולא צריך להיות ישראלי יפה נפש כדי להשאיר לכלבים את התפקידים החשובים שהם יכולים לעשות, תפקידי סיוע, עזרה והצלה. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת גדעון שגיא. בבקשה, אדוני השר.

האשם מחאמיד (חד"ש):

יש עוד דובר.

היו"ר י' עזרן:

אילו הוא היה כאן, הייתי קורא בשמו.

האשם מחאמיד (חד"ש):

יש עוד – – –

היו"ר י' עזרן:

הוא מומחה? חבר הכנסת דיין מומחה לכלבי משטרה?

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אומר מייד בתשובתי, שהדאגה המוצדקת של חברי הכנסת בהחלט אין לה מקום. אבל, דבר אחד אני כן מסיק, שאולי עדיף שלא ילכו למסיבות עיתונאים ולא ידברו על דברים שאינם תורמים שום תרומה של ממש לעניין מסוים.

גדעון שגיא (העבודה):

זה נכון בכל מקרה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני יודע, אני יודע. אגב, אני מנסה אבל פעם בשנה מותר למשטרה ללכת ולדבר על תוכנית עבודה.

אני לא שמעתי את השידור ברדיו. נודע לי על כך לאחר מכן. אני רוצה לומר כאן מה הם התחומים שבהם משתמשים בכלבים במשטרת ישראל, איך משתמשים בכלבים במשטרות אחרות ומה הן המגבלות.

סוגי הכלבים המופעלים במשטרה הם – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

זה מופיע בלקט עיתונים.

שר המשטרה מ' שחל:

אני בוודאי שמעתי, שעה אחרי זה. אני אומר שבעת ששודר לא היה לי המזל – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לא הובנת.

שר המשטרה מ' שחל:

בעת שהידיעה שודרה לראשונה הייתי בישיבה ולא שמעתי זאת. העניין נודע לי מאוחר יותר.

סוגי הכלבים שמופעלים במשטרה הם כלבי סמים, שבהם אנחנו כן רוצים להרחיב שימוש. התפקיד שלהם הוא לאתר, באמצעות חוש הריח, סמים המוחבאים בכלי רכב, במזוודות, בשדות תעופה, בנמלי ים ובמעברי כניסה יבשתיים לארץ.

גם בתחום הזה היתה לי דילמה והיתה לי בעיה, מה תהיה ההתייחסות בשדה התעופה כאשר נוסעים ואנשים יראו שם כלבים. הכלבים במקרה זה לא חייבים להיות כלבים גדולים. דווקא כלבים קטנים הם בעלי חוש ריח וכושר עבודה יותר מפותח.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הכלבים הקטנים – – –

שר המשטרה מ' שחל:

מדובר על כלבים קטנים מאוד.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, הוא מתכוון להעסקת קטינים. אדוני תפסיק, אל תעשה קונוטציה.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי, הנושא בהחלט רציני.

היו"ר י' עזרן:

הוא חושב שמדובר פה על תעסוקה של קטינים.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי, אני רוצה לומר לחברי הכנסת, אני שומע אתכם בהצעות, וללא ספק אני רואה מחובתי מבחינה ציבורית להקשיב לרחשי לב. אבל, בלי כל קשר עם זה, גם בלי זה או עם זה, יש דאגה, דאגה שלי אישית, דאגה של כולנו, בקשר להפצת סמים בישראל. התופעה מדאיגה מאוד. היא מתרחבת, ומתרחבת בעיקר בשימוש בסמים קשים.

אברהם פורז (מרצ):

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת פורז, תן לי. חבר הכנסת פורז, שלום לך. תן לי להסביר באילו תחומים משתמשים בכלבים במשטרה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני השר, אתה יודע שאני מייצג את הכלבים פה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מייצג את סגן השר אלי בן-מנחם, כפי שלכל נושא — — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת פורז, אנחנו מכירים את הרגישות של אדוני. אולי יציע לארגן את הכלבייה ה-20.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו מתפארים, ובצדק, בתפיסות של המשטרה, תפיסות של סמים. אנחנו עושים עבודה יוצאת מן הכלל, בכלל זה בשעה זו שאני מדבר עכשיו; מדובר על תפיסה גדולה של סמים, אחרי מרדף שהיה מדרום הארץ עד לאזור הצפון. מתוך כל תפיסות הסמים על-ידי המשטרה, האופטימיים שבנו חושבים שזה בסך-הכול 5% מכלל הכמות. אינני מדבר על כך שבשנת 1990 –

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זה שייך לעניין שלנו, אני לא מבין. זה בכלל לא שייך לעניין שלנו.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מיכאל איתן. תקשיב לי. אני משיב לך בנוגע לכל סוגי הכלבים, באילו אירועים ולאיזה מטרות משתמשת המשטרה. אני אגיע לנקודה שאתה רוצה לדבר עליה. למה חוסר הסבלנות? עוד מעט אני אקח אתי כלב שישמור עלי. תנו לי להשיב כמו שאני מבין.

מיכאל איתן (הליכוד):

איזה כלב תיקח, קטן או גדול?

שר המשטרה מ' שחל:

לי יש שני כלבים, אחד גדול ואחד קטן.

אני אומר לחברי הכנסת, אני מניח שבזמן הקרוב יהיו בשדות התעופה כלבים שיבואו לבדוק במטען, במזוודות, אם יש הברחת סמים. אנחנו מעריכים, שחלק גדול מההברחות בא דרך הים ודרך נמלי התעופה, על כל המשתמע מכך.

המשטרה משתמשת גם בכלבי גישוש, שעוקבים אחרי מסלול בריחה או איתור של חשודים או של נעדרים. היא משתמשת בכלבי גופות, לאיתור גופות של בני אדם בעת קריסה של מבנה או אסון אחר; בכלבי חנ"ם, שתפקידם להריח ולאתר חומרי נפץ, ובכלבי חבלה להעברה של חפצים חשודים כמטעני חבלה, כדי למנוע סיכון חיי אדם.

הוויכוח הוא בקשר לכלבי סיור. לפני שאני אגיע אליהם אומר, שיש שימוש בכלבי אבטחה ושמירה, שמשתלבים במערכי האבטחה והשמירה סביב מחנות ומבנים. ואני רוצה לומר לחברי הכנסת, אלה שלא יודעים, אני מציע לכם לטייל כאן, מחוץ לכנסת, בגן, ותראו שהכנסת נשמרת על-ידי כלבים, שיש להם חבל מתיחה של למעלה מ-15 מטר, ומי שמתקרב לכלב כזה מותקף, מפני שמדובר כאן בכלבי

תקיפה מאומנים למטרה הזאת – אני אומר את זה לחבר הכנסת מיכאל איתן ולאחרים שלא יודעים – זה קרוב ל-30 שנה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הכלבים האלה קשורים. מה העניין הזה שייך לעניין זה? מה זה שייך? אנחנו מדברים על בעיה ספציפית, על כלבי תקיפה, שלפי דברי קצין משטרה, הם מיועדים לפיזור הפגנות.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, זה לא מקובל עלי.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

שר המשטרה מ' שחל:

עם כל הכבוד לחבר הכנסת מיכאל איתן, הוא העלה הצעה לסדר-היום. שב נא בשקט ותקשיב לתשובה, לי. אתה לא תגיד לי איך אני אדבר, אחרת אני אגיד לך איך אתה תדבר. באמת, איזה מין נוהג זה? אני בא כדי לתת הסבר מלא ושלם. תקשיב לי עד הסוף, ואם אתה לא ידעת, תדע. הדברים אינם חדשים.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה אתה משווה? כלבי הכנסת קשורים. קצת כבוד לאינטליגנציה שלנו.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת איתן, תן לנו לסיים את הנושא הכלבי הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

קצת כבוד לאינטליגנציה שלנו.

היו"ר י' עזרן:

אני חושב שפה אתה טועה, עם כל הכבוד.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מודה ליושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

לא, לא.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מודה בכל קונוטוציה ובכל הבנה של דבריו. אני מודה לו.

היו"ר י' עזרן:

אני מבין. הרי פשוט, מכלל הן אתה שומע לאו. אם אומר לך השר, שהשימוש הוא רק זה, פירוש – שלא יהיו כלבי תקיפה.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, הוא לא אמר את זה.

היו"ר י' עזרן:

הוא מפרט לך במה משתמשים.

שר המשטרה מ' שחל:

יש המלצה נוספת לפיתוח מיוחד עבור חקלאים – כלב שמירה אישי, שיהיה יחד עם אנשים בודדים שעובדים בשדה, כדי לשמור עליהם. הנושא הזה נמצא עכשיו בבדיקה. ואני רוצה לומר, שבכמה ארצות הדבר הזה מקובל.

הגענו לנקודה, שהיא השאלה שעלתה מבחינה ציבורית – כלבי תקיפה. לעניין הזה אני אומר באופן חד-משמעי: לא היה ולא יהיה; באופן חד-משמעי. ואותי לא מעניין מה אמר קצין זה או קצין אחר, מי שזה לא יהיה. זה יחייב לקבל אישור, ובעניין הזה לא היה ולא יהיה אישור לכלבי תקיפה, לא להפגנות, לא למזרח-ירושלים. מעולם לא העליתי על דעתי שמדובר, או שמישהו יגיד דבר כזה, שמדובר על ערבים – לא ערבים ולא יהודים.

מדובר על מטרה אחת ויחידה, שהובאה לפני, על כלבי סיור. ההצעה היתה, שיהיו כלבי סיור, שהם ישתתפו בסיורים ממונעים בתוך רכב כדי לראות, לבדוק את היכולת שלהם יחד עם מפעיל, שהוא צמוד אליהם. הם לא משוחררים, חבר הכנסת מיכאל איתן. לכן הופתעתי, ואמרתי דבר אחד, כשהביאו לי את התמליל של מסיבת העיתונאים: לא מדובר על שחרור. מה שהיה מדובר – בתוך רכב, לסיור בלבד.

רון נחמן (הליכוד):

מה הם יעשו ברכב?

מיכאל איתן (הליכוד):

הם ינבחו. מה הם יעשו ברכב? בשביל מה צריך אתם?

שר המשטרה מ' שחל:

אתה לא היית כאן כאשר אמרתי שחלק מהם הוא לגישוש, יכולת לבדוק מסלול בריחה של עברייני. לא מדובר, בשום פנים ואופן, לא על ערבים ולא על יהודים, אלא על עבריינים בכלל. וגם סוגיה זו, אחרי שהתעוררה ההודעה הזאת, ביקשתי להביא אותה לפני לבדיקה, כדי לבדוק אותה לפרטי פרטיה. בעניין הזה, שמישהו יבוא ויגיד: כלבים להפגנה, לתקיפה, בגלל הקונטציה של שימוש בכלבים – אני חייב לומר, שבמשטרה מעולם, וזאת התשובה החד-משמעית, מעולם לא היתה מחשבה כזאת.

אני אומר דבר נוסף: ב-1988 וב-1990 היתה ועדה במשטרה, עם שר המשטרה הקודם, שבדקה את כל המערך הזה, והיא אכן הנהיגה שימוש בכלבים, גם בצה"ל וגם במשטרת ישראל. ואחרי הניסיון שהיה, נמנענו מלעשות זאת. בבדיקה המחודשת, כאשר נבדק העניין מחדש, אחרי שבדקו גם מה שקורה בעולם ומה קורה אצלנו, באופן חד-משמעי דיברתי על סוגי המטרות והתפקידים לגבי הכלבים למטרות האלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוזמנו כלבים מהולנד או לא הוזמנו?

שר המשטרה מ' שחל:

הוזמנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוזמנו?

שר המשטרה מ' שחל:

הוזמנו, אמרתי. הוזמנו לעניין סמים, לגישוש.

מיכאל איתן (הליכוד):

כמה כלבים?

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא יודע את המספר. נדמה לי שרק לטיפול בשדות התעופה – למעלה מ-30 כלבים, כי הם יצטרכו לעבוד במשמרות. כלבי סיור, אם אינני טועה, אני מדגיש זאת – מדובר על 10-15 כלבים.

רון נחמן (הליכוד):

אפשר להציע לך הצעה, אדוני השר?

שר המשטרה מ' שחל:

תציע.

רון נחמן (הליכוד):

אני הייתי מציע, שכלבים שהם לצורך גילוי סמים, וכלבי גישוש שצריכים ללכת אחרי עקבות, זה סיפור אחד; כלבים לסיורים, לפרובלמטיקה, לבעיות, זה סיפור אחר.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת רון נחמן, תקשיב לי עד הסוף. אני לא יודע למה אתם לא נותנים לגמור את הדיבור. חבר הכנסת מיכאל איתן לא היה סבלני לשמוע לאילו מטרות נועדו הכלבים. עכשיו אתה בא אלי ואומר לי: מותר להשתמש בהם למטרות האלה.

אני אמרתי מה הדילמות. הנקודה היחידה היא – כלבים שיועדו לסיור. אני שמעתי את הדברים. אני יודע מה היתה המגבלה שהטלתי. אחרי שקיבלתי את התמליל של מסיבת העיתונאים, בשבוע הבא אקיים דיון כדי לבדוק, כאשר אני אומר בצורה חד-משמעית: בשום מקרה לא יעלה על הדעת, שמטרות אלו שנאמרו וצוטטו על-ידי חבר הכנסת מיכאל איתן ואחרים – לא יתקבלו על דעתי, ואני לא מתכוון לתת להן אישור.

מיכאל איתן (הליכוד):

ראית את התמליל. הדברים נאמרו על-ידי קצין משטרה, לא על-ידי. אתה ראית את התמליל.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מיכאל איתן, יש לך משהו בשמיעה. אני אמרתי: צוטטו על-ידך. אמרתי: ראיתי את התמליל. משהו לא בסדר, או שאתה מקשיב רק לעצמך. תקשיב לי. אמרתי שבעקבות זה אני מקיים דיון כדי לבדוק את זה. לא רק זה, אלא תהיה הנחיה בכתב כהוראה מפורשת למשטרה, כאשר אני אומר מראש: מעולם לא היתה כוונה להשתמש בכלבי תקיפה ליעד מסוים, או לאזרחים מסוימים. ואני מדגיש את זה. קיבלתי את ההודעה, גם ממפכ"ל המשטרה, גם בדיווח שהיה לפני זה.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, שההצעה תועבר לוועדת הפנים של הכנסת, והכנסת תתייחס אליה בכל המסגרת ובכל הפירוט שעליו מדובר. אני משוכנע ואני בטוח, שאילו היו חברי הכנסת שואלים את השאלה, ומבררים את העניין, יכול להיות שהדברים שנאמרו – ואני מניח שהם נאמרו על סמך מה שנאמר ברדיו – על-ידי חבר הכנסת האשם מחאמיד וחבר הכנסת מיכאל איתן, שמייד הגיע למסקנה שמדובר בכלבים נגד הפגנות. מעולם לא היה, לא היה אישור לזה. ובשל הוותק שלך בהפגנות – ובגלל זה היתה התגובה שלך – לא היה מקום לומר את זה. לא היה ולא יעלה על הדעת, שבמדינת ישראל יהיו כלבים לתקיפה נגד אנשים. לכך לא היתה כוונה במשטרה.

מיכאל איתן (הליכוד):

קצין המשטרה אמר את זה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, אנחנו שמחים מאוד שהשר מבטל את דברי הקצין.

רבותי, היתה תשובה. המלה האחרונה היתה מאוד ברורה.

בהזדמנות זו שאנחנו עוסקים בנושא כלבים, אולי כדאי להעיר את תשומת לבם של כל הישראלים המבקרים בבנגקוק ובקואלה-לומפור בשוק הכלבים, לשם דגוסטציה, שזה לא כל כך מקובל עלינו, כי אנחנו – – –

רון נחמן (הליכוד):

תגיד לשר.

היו"ר י' עזרן:

בוודאי, הרי אני אומר את זה לתשומת לבו. אנחנו אוהבים כלבים, ולא כדי שיתקפו ולא כדי שנתקוף אותם ונאכל אותם. תודה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שם אין כלבים. שם אוכלים את הכלבים.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, לא מוצאים אף פעם כלב שמתפגר, מפני שיש בית-מטבחיים.

חבר הכנסת יצחק לוי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד; בבקשה, במסגרת של דקה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, מבקש ממני חבר הכנסת האשם מחאמיד שאומר, שהעניין הוא רק טקטי. אני אומר שהעניין יהיה טקטי אם חבר הכנסת האשם מחאמיד ייענה לבקשתי. הוא הזכיר את שמי והזכיר את המועצה הלאומית לשלום הילד, ואמר: איך אנחנו נשתוק כשישסו כלבים בילדים? אם חבר הכנסת מחאמיד יגיד שהוא גם מתנגד שילדים יצאו להפגנות, או שילדים יזרקו אבנים, או שישתמשו בילדים לצורך כל מיני מאבקים – הרי אני אומר שזה טקטי. אבל אני מעולם לא שמעתי מחבר הכנסת האשם מחאמיד מלה אחת על כך שארגוני טרור משתמשים בילדים לצורך מלחמה. אתה תסתייג מזה ותקרא פה מעל דוכן הכנסת לכל הערבים בכל מקום ומקום, שלא להשתמש בילדים לצורך מלחמות, ואז אני אסיר את ההתנגדות שלי ואזדהה עם ההצעה שלך. תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש – – –

היו"ר י' עזרן:

אדוני, מה זה, פינג-פונג?

האשם מחאמיד (חד"ש):

הוא תקף אותי. אתה לא הקשבת.

היו"ר י' עזרן:

אני מצטער מאוד, הוא לא תקף אותך. לא היתה פה שום תקיפה. מה הוא אמר לך? אני לא יכול לתת לך רשות הדיבור, עם כל הכבוד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני בעד רצח?

היו"ר י' עזרן:

חס ושלום. חבר הכנסת האשם מחאמיד, הוא אמר לך להפריד בין שני דברים. חלילה, זה לא נוגע אליך בכלל.

האשם מחאמיד (חד"ש):

— — — הוא מצדיק

היו"ר י' עזרן:

הוא לא מצדיק. פרשנות – זה רק בבג"ץ, אדוני, לא פה. תעזוב.

חבר הכנסת טלב אלסאנע – והוא כנראה כבר ידבר בשמך, ולכן הרשיתי לעצמי – מבקש להסיר את הצעת — — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

חבר הכנסת יצחק לוי, אני שואל את עצמי, מדוע אתה חושב שהכלבים יצליחו איפה שנכשל הכיבוש?

אני שואל שאלה נוספת: אילו היו הכלבים נשאלים האם הם מוכנים לבצע את המשימות האלה – אני בטוח שהם היו מסרבים להידרדר לתהום שאליו הגיע הכיבוש.

אני שואל, האם זו באמת המחשבה והחוכמה היהודית שעליה דובר רבות, שהיכן שנכשל הכדור הפלסטי והפטנט של המסתערבים, אתם חושבים שהכלבים יצליחו?

יצחק לוי (מפד"ל):

— — —

היו"ר י' עזרן:

רבותי, תחזירו את הכלבים לכלובים, אל תשחררו את הרסן פה. מספיק.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הוא מפריע לי לדבר. תגן על זכותי לדבר.

היו"ר י' עזרן:

לך יש מיקרופון.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הנושא הזה מצביע על דבר אחד, אדוני היושב-ראש, שהכיבוש – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יצחק לוי, אתה מפריע לי.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני חייב לענות לו.

היו"ר י' עזרן:

אתה לא חייב. יצא אדוני, בחוץ. אני מצטער, אי-אפשר כך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

עצם העלאת הנושא במסגרת המשטרה מראה שהכיבוש הישראלי מסתכלב. לכן הוא מגיע למצב הזה של מלחמה נגד הפלשתינים באמצעות כלבים. זה מצב אבסורדי. טוב ששר המשטרה מסביר זאת, אבל עדיף שזה לא היה מועלה – לא על-ידי קציני המשטרה ובכלל אפילו לא בתת-מודע של המשטרה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני. נשתדל להגיש את המלה החדשה הזאת לאקדמיה העברית.

חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה, מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גדעון שגיא, ואחר כך נעבור להצבעה. מספיק להיום.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי להסיר את ההצעה של חבר הכנסת שגיא, משום שבדבריו הוא אמר כי בשנת 1990 כבר היה ניסיון דומה. אמרתי לו גם בשיחה פרטית, הייתי חבר ממשלה ב-1990, לא היה אף פעם ניסיון נואל שכזה.

יכול להיות רק, שבתקופת כהונתה של הממשלה דהיום, שבה איש מכנה את רעהו בתואר פודל, אותה ממשלה נותנת השראה למשטרה לחשוב על רעיונות נואלים שכאלה.

אבל צריך לזכור, כאשר עלה רעיון כזה בתקשורת על-ידי אדם פרטי ששמו רפי איתן, שהיה בעבר יועץ ראש הממשלה לענייני טרור, כולנו זוכרים מה התקשורת עשתה אז ואיך עטה עליו והסתה אותו ואת הרעיון הזה. והיום משום מה היא מחרישה ושותקת. תודה.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

פני הדור כפני הכלב.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, זה הרבה יותר חשוב, המשפט הזה שאמרת יש לו משמעות עמוקה, אבל זה לא הזמן.

חבר הכנסת המציע, חבר הכנסת מיכאל איתן, מסכים להעביר לוועדה?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, מסכים?

האשם מחאמיד (חד"ש):

בהחלט.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת גדעון שגיא מסכים להעביר לוועדה?

גדעון שגיא (העבודה):

כן.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אם כן, אנחנו מצביעים על הנושא. בבקשה.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

12 בעד, אחד נגד, אחד נמנע. אני קובע שהנושא יידון בוועדת הפנים. תודה רבה.

הצעה לסדר-היום ניהול חקירה משטרתית נגד עשרות ראשי רשויות מקומיות

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעה לסדר-היום מס' 3332, של חבר הכנסת דוד מגן – ניהול חקירה משטרתית נגד עשרות ראשי רשויות מקומיות. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אדוני שר המשטרה, לו היתה מסגרת הזמן בהצעה אחרת ארוכה מדקה, הייתי מציע לך באותה נשימה, בעודנו דנים בנושא הקודם, לנסות להגביל את המשטרה בקצב ובהיקף של מסיבות העיתונאים. ואפשר אולי בפורום יותר מצומצם להסביר לך, שבשנה האחרונה היו כמה מסיבות עיתונאים של משטרת ישראל מיותרות. מדוע אני מזכיר זאת? משום שבשבוע שעבר יצאה משטרת ישראל בקול תרועה רמה ובישרה לעם ישראל, כי היא חוקרת מעשי שחיתות של לא פחות מאשר 32 ראשי עיריות ומועצות מקומיות. אנחנו מדברים על 20% מראשי השלטון המקומי בישראל, שמתנהלות נגדם חקירות.

באותו יום, ביום רביעי שעבר, הרשיתי לעצמי, במסגרת דיון בסוגיה דומה, לשאול את שר המשפטים, מה הוא חושב על תלונות שווא שמופנות כלפי ראשי ציבור ומה הוא חושב על עינויי הדין. בין היתר הוא אמר, ואני מצטט שלושה קטעים מתשובתו כאן, במקום הזה, בדיוק לפני שבוע. אמר שר המשפטים: אני תמיד מוכן לשקול, ומשרדי מוכן לשקול את האפשרות של פיצוי אדם אם מלכתחילה לא היה יסוד להעמיד אותו לדין. ועוד הוא אמר: אם פרקליט הגיש באופן שרירותי וזדוני כתב אישום – יינקטו הליכים. ועוד הוא אמר: עינויי דין הם בעיה כואבת.

אני מבקש לצמצם את הדיון רק לגישה אחת. אני לא דואג לשמם הטוב של חברי הממשלה, אני לא דואג לשמם הטוב של חברי הכנסת, לאלה יש חסינות, הם ידעו ויודעים כיצד להתמודד מול ניסיונות להכפיש את שמם לשווא. אבל ראשי רשויות מקומיות – שרק לפני כמה חודשים רובנו השתתפנו בבחירתם כמנהיגות השלטון המקומי – דמם הפקר?

איני רוצה לנקוב ברשימה ארוכה של דוגמאות. בחרתי לנקוב באוזניך, בכמה דקות, אדוני השר, בארבעה שמות. ראש מועצת מנחמייה לשעבר, בני שליטא – אתה זוכר את החקירה הרועמת והרועשת, ואתה יודע שהוא יצא זכאי, ואתה צריך לדעת שסביר להניח שבגלל החקירה הזו הוא הפסיק את הקריירה הציבורית שלו. אתה זוכר את רפי הוכמן, ראש עיריית אילת, שנשפט ויצא זכאי, ויש להניח, לא שאלתי אותו, שהוא לא התמודד לראשות העירייה בפעם האחרונה בגלל מה שעבר עליו. אתה אולי מכיר את יחיאל זוהר, ראש המועצה המקומית נתיבות דהיום – התנהלה כנגדו חקירה רועשת, פיזרו את המועצה, קיימו בחירות והוא נבחר מחדש. וברוך השם הכול בסדר. אתה בוודאי מכיר גם את טדי קולק, אחרי מפעל חיים, אדם שעמד בראש עיריית ירושלים, הוזמן למשטרה בליווי תקשורת אדיר, ובסופו של דבר הסתבר שההר הוליד עכבר.

מי יפצה אותם? מי יפצה את אלו שאנחנו יודעים בעליל שהם נחקרים חקירת שווא? ושוב אני אומר: בליווי משמרות כבדים של התקשורת.

כאשר פניתי לנשיאות הכנסת ואליך, כתבתי בדברי ההסבר, שהכנסת צריכה לדון בדחיפות בממדי התופעה, במגמה לנקות את מערכת השלטון המקומי מהרבב שדבק בה. מספר הנחקרים הוא בלתי סביר, וניהול מתמשך של חקירות כנ"ל משבש את יכולת התפקוד ב-32 ערים, שאני יודע עליהן. התערבות הכנסת בנושא היא חיונית, ואני מקווה שהיא תביא לזירוז הליכי החקירה, למיצויה המהיר, למניעת עינויי הדין, להאשמת החשודים, והחשוב ביותר – לניקוי החפים.

חברי הכנסת, הנכס החשוב ביותר של האדם הוא שמו הטוב. ראש העיר נבחר לתפקידו לא בגלל עושרו, לא בגלל השכלתו ולא בגלל נתונים אחרים. הוא נבחר בגלל שמו הטוב, וזאת הסיבה לכך שהשם הטוב הופך מייד למטרה העיקרית של ניסיון הפגיעה וההכפשה מצד יריבים פוליטיים ואחרים.

כידוע, היום ניתן להגיש תלונה בין שהיא מבוססת ובין שלא. החקירה כלפי ראש הרשות נפתחת בדרך כלל בקול תרועה רמה ובליווי רועש של התקשורת. בחלק מהמקרים הפרסום, כפי ששר המשטרה יודע, הוא חלק מאמצעי החקירה והשבירה של אותה אישיות. אפשר היה להשלים עם התופעה ועם ההיקף החדש והמדאיג שלה, אילו בסוף התהליך אפשר היה – במקרים שהנחקר או הנאשם יוכיחו את חפותם – לתקן את הנזקים שנגרמו לאותה אישיות כאדם; אילו אפשר היה להסיר את הרבב שדבק בה, אילו אפשר היה לפצות אותו אדם על הסבל ועוגמת הנפש, ואילו אפשר היה לנקוט הליכים פליליים המתבקשים כנגד מי שהתלונן שלא בתום לב וכנגד מי שיזם תלונת שווא בזדון.

אנחנו חייבים להפסיק את השיטה הקיימת, הפופולרית בקרב העם, כלפי ראשי העיריות שלנו. מה אנחנו עושים בנובמבר? – "לבחור ולרגום". בחרנו אותם ב-2 בנובמבר 1993, וב-3 בנובמבר התחלנו להכפיש את שמם, כשאיש לא מתייבץ להגנתם האלמנטרית.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, אני חושב שכמוך, אני לא רוצה לומר: יותר ממך, אני בעד מיצוי כל חקירה, ובכל מקום שראש רשות או חבר מועצת רשות מקומית חטא, אפילו החטא הקל ביותר, צריך להעניש אותו בכל חומרת הדין. ואם צריך לשים אותו מאחורי סורג ובריה – לשים אותו שם. אבל צריך לבלום את האופנה החדשה שמתפשטת, שכל מי שרוצה, כל זב חוטם ומצורע ניגש לתחנת המשטרה, משקיע שתי דקות, חותם על תלונה, ומייד באה מסיבת עיתונאים, והמשטרה בליווי תקשורתי מבצעת "עליהם" על ראש הרשות המקומית, והוא בסופו של דבר יוצא זכאי ונקי אבל הנזק הוא בלתי הפיך – אנחנו לא יכולים לעבור על כך לסדר-היום.

אתה מכיר את מכשיר הט"א בתחנת המשטרה – טביעת אצבעות. על המשקל של מה שאנחנו אומרים לחיילים: אסור שתהיה אצבע קלה על ההדק, אני אומר למשטרה: אסור שתהיה לה אצבע קלה על ט"א, על המכשיר הזה של טביעת אצבעות. לא יכול להיות שכל שמועה, כל ידיעה שאין לה בסיס אפילו בתקשורת, מובילה את ראש העירייה להגיש טביעת אצבעות, להיחקר, להתעללות בו, לפגיעה בו, להכפשת שמו בציבור.

אדוני היושב-ראש, אני מעריך את שר המשטרה, וליוויי אותו בפעילותו לפחות אתמול. אנשיך ואני התרוצצנו אתמול בלשכת היועץ המשפטי לממשלה, כדי לדעת מה היועץ המשפטי לממשלה חושב.

בהזדמנות זו אני רוצה להודות לעוזרו גלעד נויטל ולמזכיר הוועדה לענייני ביקורת המדינה, ברוך פרידנר, אשר הביאו לי מידע, שאני חושב שהוא עדיין לא מצוי בידך, ואני רוצה פשוט להזהיר ולהדריך לכיוון הזה.

לפני כ-11 שנה – ואני אומר זאת לכנסת, משום שאנחנו מקבלים בדיוני ועדות הכנסת הבטחות על גבי הבטחות. לנו ככנסת, אדוני היושב-ראש, אין מנגנון לפקח על ביצוע החלטות הכנסת או התחייבויות כלפי הכנסת. וכך קרה שלפני 11 שנה יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חבר הכנסת אז כ"ץ-עוז, ואני כחבר כנסת חדש, העלינו את הנושא לדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה. וכך אמר כ"ץ-עוז – אני מצטט קטע קצר – בישיבה עם מבקר המדינה דאז יצחק טוניק, זיכרונו לברכה, ויידל לחיים ארוכים פרופסור יצחק זמיר, אז היועץ המשפטי לממשלה והיום שופט בית-המשפט העליון. אומר היושב-ראש אז: "יש מקום לשקול פנייה למבקר המדינה על-פי סעיף 21 בעניין קצב העבודה והטיפול בטענות ותביעות נגד נבחר ציבור ברמות השונות. לזרז את הטיפול בתביעה נגד נבחר ציבור לעומת תביעה רגילה. ועלינו להשתבח בכך שבמדינת ישראל כל אזרח יכול לתבוע כל נבחר ציבור ולהעלות כל טענה. אבל בעוד שטענות או תביעות נגד אזרחים רגילים לא בהכרח פוגעות בהמשך דרכם, הרי לגבי נבחר ציבור הנושא הוא מכריע לגבי המשך דרכם הציבורית. הבעיה עולה לא בהקשר להכרעה בתביעה עצמה אלא התהליך הוא פרק הזמן עד לסיום הדיון". וזה הנושא העיקרי.

ומה מבטיח לוועדה לענייני ביקורת המדינה היועץ המשפטי אז, הבטחה שלצערי הרב לא היה סיפק בידו לקיים אותה, אבל גם יורשיו טרם קיימו אותה? ב-3 במרס 1983 הוא אומר, בין היתר: "אני סבור שהשאלה שהועלתה כאן לדיון היא בפני עצמה שאלה חשובה וראויה לדיון". ועוד הוא ממשיך ואומר: כדי שהוועדה לא תדון בעניין – אני מפרש – הוא אומר: "לפני זמן מה, ביוזמתי הועלתה השאלה הזאת במשרד המשפטים. אני רוצה לטפל בנושא זה בדרך קביעת נהלים והנחיות במשרד המשפטים, לפרקליטות. אני חושב שהסדר מקביל יכול להיות גם במשטרה, אבל זה טיפול שגוזל זמן. זה לא עניין ליומיום, ואני חושש שגם לא לשבועיים. זה יכול להימשך חודשים מספר, משום שאין מדובר בנהלים שאני יכול לקבוע בעצמי. הדברים צריכים לעבור בדיקה, דיון ואישור בכל פרקליטויות המחוזות, כדי שהנהלים יהיו אומנם ישימים. כאשר הדברים יתגבשו, בוודאי לא יישארו סוד, כמו כל הנהלים וההנחיות שאני כותב, שנמסרים לפרסום ברבים, בראש וראשונה לוועדה. אני מבקש לתת לי שהות מה, ממילא התחלתי לעשות, כדי לקדם את הדיון ולגבש הצעות שעשויות לסייע לפתרון הבעיות, ככל שהמציאות תאפשר זאת".

התנאים האובייקטיביים גרמו לכך שהוא הפסיק את כהונתו זמן קצר לאחר מכן, ועד היום אנשיך, שחיפשו בלשכת היועץ המשפטי לממשלה, ואני שחיפשתי, קיבלנו תשובה שאין שום הנחיות לגבי נוהלי חקירת ראשי רשויות מקומיות.

אני מבקש, ואני אומר זאת באותה נשימה, כפי שאני דורש ממך לנקוט את כל הצעדים כדי לבער כל נגע לגבי ראש עיר שסרח, ולעשות זאת בכל החומרה, אני מבקש ממך ומהכנסת לנקוט את כל הצעדים לנקות לחלוטין ובזמן סביר כל ראש עיר שחפותו מוכחת בעליל.

אני מבקש, כמובן, שהכנסת תיתן דעתה לעניין.

היו"ר י' עזרני:

תודה. אדוני השר יתייחס להצעה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביחידה הארצית לחקירות הונאה מתנהלות כיום חקירות נגד 20 ראשי רשויות מקומיות, חלקם כאלה שכיהנו כראשי רשויות לפני הבחירות האחרונות וחלקם כאלה שנבחרו שנית בבחירות שהיו בנובמבר. החקירות נמצאות בשלבי חקירה שונים, וחלקן אף עומד בפני סיום.

אני רוצה להדגיש בצורה חד-משמעית, כי משטרת ישראל לא מסרה ואיננה מוסרת כל הודעה רשמית, כמפורט בדברי ההסבר של ההצעה; היא איננה עוסקת בפרסום וחל עליה ומוטל עליה איסור מוחלט למסור הודעה כלשהי בחקירות בכלל, בלי יוצא מן הכלל, כלפי נחקרים כלשהם.

יש לציין, שכל חקירה נגד איש ציבור, וראש רשות מקומית בכלל זה, נפתחת רק לאחר תהליך בדיקה מקדמי של התלונה והחומר על-ידי ראש אגף החקירות במטה הארצי של משטרת ישראל. אסביר את הנקודה הזו, כי היא חשובה: אם יש תלונה, לפני שמגיעים לשלב חקירה קיים שלב בדיקה. שלב הבדיקה בא לבדוק האם התלונה היא תלונת סרק, תלונה טורדנית, שאין לה בסיס שיאשש את החשדות שהועלו נגד הנחקר. בשלב שבו מגיעים להחלטה שיש אכן חומר המצדיק חקירה, זה עדיין לא אומר שאחרי החקירה יתברר שהאיש חייב בדיון, שיש חומר מרשיע נגדו או שצריך להגיש כתב אישום נגדו, ולעתים גם לאחר הגשת כתב האישום, יכול להיות שבית-המשפט ימצא כי הוא איננו חייב בדיון.

בשלב זה, לאחר הבדיקה, הרמה הגבוהה ביותר, כלומר ראש אגף החקירות הארצי של משטרת ישראל צריך לתת אישור אישי לפתוח בהליכי חקירה. אני חושב שהנוהג הזה תקין, אם אנו רוצים להשיג את היעד שעליו דיבר חבר הכנסת מגן, ואני חושב שכל הכנסת חייבת להתאחד סביבו.

חס וחלילה, שלא ייווצר מצב שמי שהוא נבחר ציבור יהיה חסין בפני חקירה, אם יש חשדות מבוססים נגדו. לכן אסור לנו להתערב בחקירת המשטרה, כאשר היא מבוצעת על-פי נהלים מסודרים. הדגשתי, כי בשלב הבדיקה, איש איננו מעוניין להרוס חייו של אדם בגלל תלונה זדונית שאין לה בסיס. לאחר שלב הבדיקה, בשלב איסוף החומר, כאשר באים החוקרים ואומרים לראש אגף החקירות, שיש להם ראיות ויש בסיס לחקור, הוא צריך לאשר את החקירה עצמה.

אשר לזמן החקירה, כחבר כנסת הצעתי פתרונות שונים ב-1980. הצעתי ששופט חוקר ילווה את החקירה. היום אני מודע לבעיה, ואני רוצה לומר גם על סמך הממצאים של המשטרה – –

דוד מגן (הליכוד):

את זאת היית צריך לגלות לי אתמול. אילו ידעתי זאת אתמול, הייתי מצטט זאת היום.

שר המשטרה מ' שחל:

היתה הצעה שהיום איני מזדהה אתה, כי היא בעייתית, של הקמת מוסד אדמיניסטרטיבי, לא מקצועי לגמרי, שילווה את החקירה. קיימת בעיה נוספת, מעבר לחקירת המשטרה, והיא בשלב ההעמדה לדין. יש תיקים שאינם של ראשי רשויות, אשר נמצאים בחקירה כמה שנים טובות. האיש ששמו הוכתם נמצא במצב שעבר חקירה, המשטרה המליצה להעמידו לדין, אך התיק לא הגיע כלל לדין. האיש טוען לחפות, אך הוא לא מגיע למיצוי זכותו זו.

בעניין זמן החקירה, אני רוצה לומר: מהממצאים שיש בידינו, והמשטרה חוזרת ואומרת, שהיא מסוגלת לעמוד בקצב הזה, המשטרה מסיימת את רוב חקירותיה נגד ראשי רשויות מקומיות בטווח זמן של חצי שנה עד שנה. אין זה כולל את תהליך בדיקת התיק בפרקליטות והגשת כתב האישום. אני מדבר על השלב מפתחת החקירה עד לסיומה. המשטרה משוכנעת שהיא יכולה – אולי חוץ מאשר במקרים יוצאים דופן – לסיים את החקירה בתוך שישה חודשים עד שנה.

רצוי לציין, כי בתקופה שבטרם בחירות מתקיימת התייעצות בין היועץ המשפטי לממשלה, פרקליטות המדינה ומשטרת ישראל, ושם נקבעת מדיניות החקירה והתביעה כנגד המועמדים בתקופת הבחירות. כך היה גם לפני הבחירות לרשויות המקומיות, שהתקיימו בנובמבר 1993. המדיניות שנקבעה היתה, שבמקרים של חשדות חמורים תימשך החקירה, אולם בנושאים שאינם חמורים, ובנושאים שלכאורה יש בהם קנטור בלבד, יעוכב הטיפול בהם עד לאחר הבחירות.

משטרת ישראל מנהלת את חקירותיה על-פי החוק, בענייניות ובמקצועיות.

אני רוצה לומר לגבי הפיצוי נגד תלונות: באחד הדיונים בחוק העונשין, הוכנס תיקון שהיה לי חלק בניסוחו, שאדם שהוגשה נגדו תלונה בזדון – אני לא מדבר על נבחר ציבור, אלא על כל אדם, וכך צריך להיות – והתברר שהתלונה היתה תלונת שווא, יהיה רשאי לבקש פיצוי נגד שני גופים: נגד המדינה; אבל גם נגד המתלונן. לצערי, הסעיף הזה, אף שהוא קיים בחוק, לא היה בשימוש. אני חושב שגובה הפיצוי לא גדול. בחוק העונשין נקבע כמה. מחוסר מודעות או מסיבה אחרת כלשהי – –

דוד מגן (הליכוד):

אחרי המערכה הזו האנשים האלה מותשים ואין להם כוח להמשיך במערכה.

שר המשטרה מ' שחל:

יכול להיות. בעניין זה אני מסכים לדעתו של שר המשפטים, שאם נגרם לאדם נזק עקב הגשת אישום שווא או חקירת שווא, בהחלט צריך וניתן לחשוב על פיצוי של האדם. עם זאת, רבותי, בשום פנים ואופן, אל לנו, אסור לנו – חובה עלינו להבטיח שהשירות הציבורי יהיה נקי מכל מגע או קשר לאי-שמירה על טוהר מידות, לאי-שמירה על החוק. חובה עלינו להקפיד על כך שיהיה האדם אשר יהיה – גבוה בתפקיד, נבחר ציבור – דינו יהיה כדין כל אזרח מכל בחינה שהיא.

אינני סבור שראוי כי הכנסת תתערב בניהול החקירות של המשטרה. לכן אני מציע לחבר הכנסת דוד מגן להסתפק בתשובתי זו ולא להביא את העניין לדיון. לדעתי, אותן הערות ואותם תיקונים יזכו להקשבה רבה מצדי, מצד שר המשפטים ומצד היועץ המשפטי לממשלה, ללא יוצא מן הכלל. אני חושב שהכנסת אינה צריכה להצטלם ככנסת המתערבת בחקירות של אנשים, כי זה דבר שלא יעלה על הדעת.

לכן אני פונה אל חבר הכנסת דוד מגן, שיסתפק בדברי.

דוד מגן (הליכוד):

אי-אפשר להסתפק. הצבעתי על הבטחה ממשית של היועץ המשפטי לממשלה, שבמשך 11 שנים לא נתקיימה. הוא הבטיח זאת לכנסת.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דוד מגן, אתה עצמך אמרת שזו היתה הממשלה של 1983. הממשלה ההיא באמת הבטיחה ולא קיימה. תן הזדמנות לממשלה הזו, ואני מבטיחך נאמנה, שאם תהיה הצעה עניינית, גם שר המשפטים וגם אני נתייחס אליה בכל כובד הראש. אני לא חושב שיהיה זה יאה וטוב, שהכנסת תתייחס לחקירת ראשי רשויות. ההתערבות הזו, גם מבחינת הקונוטציה שלה בחוץ, איננה מועילה. אני מציע להסתפק בתשובתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

מה התשובה, חבר הכנסת מגן?

דוד מגן (הליכוד):

איני מקבל.

שר המשטרה מ' שחל:

אני חושב שהכנסת לא צריכה לדון בעניין של חקירות, עם כל הכבוד. אם לא, אציע להוריד את ההצעה מסדר-היום.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה חושש מוועדת הפנים?

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא חושש מוועדת הפנים. אני אומר לך: אין זה לכבודה של הכנסת, והיא לא צריכה לעסוק בענייני חקירות, עם שמות או בלי שמות. הודעתי כאן באופן ברור וחד-משמעי היכן הדברים נמצאים ומה ההתייחסות שישנה. אם תהיה לחבר הכנסת דוד מגן הצעה בנושא הפיזיו ובנושא תלונות שווא, אמרתי שכל הצעה כזו תזכה להתייחסות מאוד עניינית, במלוא כובד הראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מגן, על-פי התקנון אינך יכול לדבר. אני מאפשר לך, במשפט אחד או שניים, לתת תשובה אם אתה מסכים או לא.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רואה את הגיוסים, ואני רוצה לשכנע את שר המשטרה שזה לא עניין פוליטי. גם אתה יודע, שהמשטרה אינה חפה משגיאות, ושגם היא נתונה לביקורת של הכנסת. חשבתי לתומי, שהוויכוח יהיה – האם המשך הדיון יהיה בוועדה לענייני ביקורת המדינה או בוועדת הפנים ואיכות הסביבה או בוועדת החוקה. אני מוכן לכל ועדה שאתה תאמר. לא יכול להיות שהיועץ המשפטי לממשלה, לפני 11 שנה, יאמר שהוא מכין הנחיות, ועד היום אין הנחיות. אני מאוד מבקש ממך שלא להפוך את זה לוויכוח בין-סיעתי.

לחלופין, אם אתה רוצה פורמלית שאני אסתפק בדברייך, ואתה מוכן לקיים דיון, לא במסגרת הכנסת, עם אותם מומחים שאני מבקש להביא בפניך לעניין הזה, אני מוכן להסתפק.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מוכן, ברצון, להיפגש עם כל מומחה ולהיפגש אתך. אם יהיה צורך להיפגש עם היועץ המשפטי לממשלה, גם את זאת אני אעשה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין, לאור הדברים של השר, שחבר הכנסת מגן הסכים להסתפק בדברי השר. יפה.

הצעה לסדר-היום

השתוללות אסיר משוחרר בבאר-יעקב

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת יוסף עזרן להצעה לסדר-היום מס' 3404: השתוללות אסיר משוחרר בבאר-יעקב. בבקשה.

יוסף עזרן (ש"ס):

כבוד היושב-ראש, אדוני השר, כאשר אירע מצב של כמעט-תאונה אווירית, שנמנעה בשמים בחסדי שמים, מקובל מאוד לערוך תחקיר ממצה, מקיף, להסיק מסקנות, להפיק לקחים, ולא פוטרים את הנושא כלאחר יד מאחר שיצאנו בשלום – הרי כמעט תאונה.

מקרה חמור לא פחות – ואינני יודע מה המסקנות שהוסקו, מה הלקחים שהופקו – קרה בבאר-יעקב, מקרה שרק בנס יצאנו ממנו בשלום. באר-יעקב, בפאתי ראשון-לציון, עיר פסטורלית, אווירה מאוד נוחה, עיר שטובלת בירק, הזדעזעה על ת"ק אמה על ת"ק אמה כאשר אסיר מבני המיעוטים, שנחשב בטעות למחבל, דהר בצורה מסוכנת ברחובות קריה, הפך כלי רכב, דרס אנשים, ורק בחסדי שמים נמנע אסון כבד מאוד.

לידיעתכם, אדוני היושב-ראש, אף שבאר-יעקב היא עיר לא גדולה במיוחד, היא נתברכה בהרבה מוסדות חינוך, בעיקר מוסדות פנימייתיים. זמן הדהירה המטרופת של אותו נהג שאיבד את העשתונות – ונחשב, כפי שאמרתי, בטעות למחבל – הוא הזמן שכל תלמידי הפנימיות היו בחוץ ותלמידי בית-הספר עזבו או חזרו לפנימייה. בתאונה האחרונה הוא התנגש ממש בפתח מוסד חשוב מאוד, ובנסי נסים נמנע אסון כבד.

כמובן – והתשובה יכולה להיות די צודקת – אי-אפשר לסגור הרמטית כל מטרופ שדוהר. אבל, רבותי, הרי היום קיימים מחסומי משטרה, בדיקות פתע, והאיש הזה סחב, גנב את הרכב, את ה"סובארו לגאסי", בפתח-תקווה, ועבר דרך שהיא כל כולה במרכז העצבים של מדינת ישראל, צפופת אוכלוסין. חס ושלום, לו היה זה באמת מחבל עם כוונות דדוניות של מתאבד שיעי, מין קאמיקז מודרני כזה, הרי זה היה יכול להיות אסון, טרגדיה כבדה מאוד. אין לי שום ספק שהאמצעים שנוקטת המשטרה לאחרונה – ואני רואה את מחסומי הפתע והביקורת – הם יעילים, אבל כנראה לא דיים, וחייבים להגביר אותם, מכיוון שבנס גדול נמנע אסון כבד מאוד, שהיה, חס ושלום, גובה מחיר כבד מנשוא. מכיוון שהנוהל הוא תמיד לבדוק כמעט-תאונה, כאן היתה כמעט-חבלה ביום שוק, והשם ירחם – בלי שום קונוטציה לאסון שקרה בבוסניה ביום שוק – זה היה יכול להיות, חס וחלילה, שאני לא אפתח פה לשטן, דבר חמור מאוד.

רבותי, כשאנחנו עוסקים בנושא הביטחון והבטיחות, אני לא יכול שלא להגיב על ההתקפות חסרות הרסן נגד הרמטכ"ל אהוד ברק, ואני פונה לכל יפי הנפש: כאשר הם משכנעים אותנו בנחיצות ובחשיבות השלום – ואני לא מזלזל בזה – מה הם אומרים לנו? יהיה שלום וביטחון; אין ביטחון בלי שלום ואין שלום בלי ביטחון. אני מסכים, אדוני השר, אלה שני צדי המטבע. אלא אני, שאינני מבין גדול בביטחון ואינני פרופסור ולא מומחה לביטחון, כל הזמן שכנעו אותי ואמרו לי: אבל אתה יודע שיש אנשי מקצוע, ובראש הפירמידה האחראית הזאת – ואני חושב שהיא מאוד אחראית – עומד הרמטכ"ל. והנה היום, פתאום, לא רק שאסור לו להתערב, אלא מאשימים אותו שהוא מפריע לשלום, תוקע מקלות בגלגלי השלום. הרי זו חוצפה שאין כדוגמתה, עזות מצח, לבוא ולהציע לאהוד ברק להצטרף ולהירשם בסניף הקרוב לביתו כדי להיכנס לפוליטיקה. כך סותמים פיות של מי שדואג לביטחון ישראל בצורה מקצועית, ביבוסת מקצועית ובאחריות אמת? במה אתם תבואו לשכנע אותנו, רבותי רודפי השלום, במה, אם האיש שאתם אומרים עליו כל הזמן שהוא אחראי – ואחראי לא רק מבחינת אחריות צה"לית, אלא אחראי גם מבחינת כל ההשלכות והתוצאות של שלום ישראל וביטחון ישראל – אתם אומרים עליו עכשיו שהוא כבר לא ראוי, הוא כבר פסול?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עזרן, אני רוצה להפנות תשומת לב כבודו, שאומנם נהוג שחברי הכנסת במסגרת הזמן סוטים מהנושא, אבל חובתו של יושב-ראש הישיבה להפנות את תשומת הלב לכך.

אני מבין שכבודו רוצה לקשר בין זה לבין – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

בהחלט, זה נושא של ביטחון ובטיחות.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

איך זה מתקשר?

יוסף עזרן (ש"ס):

אני אגיד לכם איך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה, כתלמיד חכם, בוודאי תמצא את הדרך לקשר. אבל הייתי מבקש לקשר, על מנת שלא יהיה כאילו אני אפשרתי לסטות לגמרי מהנושא.

יוסף עזרן (ש"ס):

בהחלט, אדוני היושב-ראש, אני מודה לך.

העניין הוא פשוט מאוד. הרי כאן היה נושא בטיחותי ממדרגה ראשונה. וכאשר זה נוגע לביטחון עם ישראל, אין גבול ואין עניין של חציית קווים. כל דבר שנוגע לביטחון האומה קשור קשר הדוק ושזור חוליה בתוך חוליה; מכיוון שהתערערות של מערכת ביטחונית אחת גורמת לקריסה של מערכת אחרת. זו אקסיומה קיימת, ולצערי הרב היא מבוססת על עובדות ואי-אפשר להתעלם ממנה.

לכן, אדוני השר, אני מבקש – אני באמת מצטער על שהטרדתי אותו בנושא אחר, אבל אני משוכנע שהמשטרה תנקוט את כל האמצעים כדי שמקרים כאלה של כמעט תאונה, כמעט חבלה אסונית, שנמנעה ברגע האחרון, לא יקרו שוב, ואתם תסיקו את המסקנות ותפיקו את הלקחים.

עם זאת, מצאתי לנכון לומר, שההתקפות האלה, הבלתי-מרוסנות והבלתי-צודקות, על האיש הממונה על ביטחון האומה, בכל אופן כך התפקיד שלו, אני חושב שאי-אפשר לערער את המעמד שלו ולקפח אותו מלחווה דעה.

כך היה כל הזמן. הרמטכ"ל בשנת 1948, יגאל ידין, היה שותף לשיחות רודוס, כידוע, וגם אהרן יריב היה שותף להסכם – – –

אברהם פורז (מרצ):

הרמטכ"ל אז היה יעקב דורי ולא יגאל ידין.

יוסף עזרן (ש"ס):

לא משנה, אז הוא היה הסגן שאחר כך היה רמטכ"ל.

אברהם פורז (מרצ):

יותר טוב שלא תדבר על התרומה הפוליטית שלו.

יוסף עזרן (ש"ס):

תודה רבה. לא משנה התרומה הפוליטית, אבל כאשר מדובר על תרומה לביטחון ישראל, תעמוד בבקשה דום בדרך ארץ. אני חושב שתרומתו לביטחון ישראל היתה מאוד חשובה, ואין לך מה לערער על זה.

אני מבקש שהמליאה תדון בנושא הזה, הנוגע לביטחון ישראל ונוגע לעתיד של כולנו ושל בנינו. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת כבוד הרב עזרן. אדוני, כבוד שר המשטרה, הבמה לרשותך.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני בוודאי פטור מלהתייחס לחלק הנוגע לצה"ל ולרמטכ"ל בדבריו של חבר הכנסת יוסף עזרן.

אני יכול לומר, שאני מסכים אתו בתיאור המקרה שהוא העלה בהצעתו לסדר-היום.

חבר הכנסת מצא, אני עומד לבקש להעביר הצעה לוועדת הפנים, נא תשומת לבך.

יהושע מצא (הליכוד):

אני פשוט שאלתי, האם בדברייך תהיה גם כן כוונה לגיוס חברי סיעת העבודה, כי קודם הפתעת אותנו, 30 איש פרצו פנימה. אז יש כוונה כזאת או אין, אדוני?

שר המשטרה מ' שחל:

אין, אין.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה יכול להיות רגוע.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת יוסף עזרן אף פעם לא מציע הצעה שמחייבת גיוסי פתע. הוא אדם שקול, הגיש הצעה ואני אתייחס אליה.

דוד מנע (הליכוד):

זה נורא שאתה אומר אדם שקול, כי זה כאילו בניגוד – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

רבתי, הומור זה דבר טוב, אבל – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חברי הכנסת, בתאריך 7 בפברואר 1994, סמוך לשעה 14:30, בבאר-יעקב, הבחינו אזרחים ברכב "סובארו" שנסע במהירות גבוהה, ביצע עקיפות מסוכנות וסיכן עוברי אורח וכלי רכב שנעו בכביש. במהלך הנסיעה פגע הנהג בהולכת רגל וברח מן המקום. בהמשך הוא פגע בשני כלי רכב. בהגיעו ליד בניין הישיבה במקום איבד הנהג את השליטה על הרכב, התנגש ברכב אחר ונבלם. כמה אזרחים שהיו במקום האירוע השתלטו על החשוד, ושוטרים שהגיעו למקום עצרו אותו.

מדובר באדם שעבר כמה עבירות בעבר. מאסרו האחרון היה למשך ארבע שנים וחצי, והוא התחיל לרצותו מ-25 במאי 1989. הוא שוחרר ברשיון אסיר במרס 1992, והרשיון היה בתוקף עד ל-24 בנובמבר 1993.

הוא נלקח לתחנת משטרת רמלה ונפתחו נגדו תיק חקירה פלילי ותיק תאונת דרכים.

אני בהחלט חושב, שהיה נס שלא היו נפגעים בנפש בהתחשב בצורת הנהיגה, במקום האירוע ובעובדה שהיו אנשים רבים במקום.

החקירה בעיצומה; בשלב זה החשוד אינו משתף פעולה עם חוקריו.

אדוני היושב-ראש, אני אינני יכול לומר יותר ממה שאמרתי, כי הנושא נמצא בעיצומה של חקירה. ודאי שאנחנו נתייחס אליו על כל היבטיו.

אם חבר הכנסת יוסף עזרן רוצה להעביר את הנושא לוועדת הפנים של הכנסת, אני לא אתנגד.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני מסכים להצעת השר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כן, חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת בלבד, להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת. נא להצביע.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רואה שחבר הכנסת מצא יהיה שבע רצון. מעבירים אליך פרנסה, מה אתה רוצה?

ובכן, תשעה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת יוסף עזרן: השתוללות אסיר משוחרר בבאר-יעקב, תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הסעיף הבא בסדר-היום: מדיניות שיכון העולים של הממשלה, מאת חבר הכנסת אפרים גור. איפה הוא? אני רואה שאיננו. אם כן, נמשיך הלאה.

הצעה לסדר-היום

הטבות לעיוורים

היו"ר ד' שילנסקי:

אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, מס' 3333: הטבות לעיוורים – מאת חבר הכנסת דוד מנע. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לאחרונה אנו עדים לתהליך מדאיג של הידרדרות מואצת ושחיקה במצבם הכלכלי של העיוורים במדינת ישראל.

הבעיה מחריפה יותר בקרב המבוגרים שבהם.

באגודה למען העיוור, שהיא אגודה וולונטרית מבורכת, מטופלות משפחות רבות של קשישים עיוורים, המתקיימים אך ורק מקצבאות הביטוח הלאומי, כאשר הקצבאות האלה הן בבחינת לעג לרש ביחס לצורכיהם המיוחדים ולבעיותיהם הסבוכות של העיוורים במדינת ישראל.

קשישים רבים סובלים ממחלות כרוניות ונדרשים כיום להוציא סכומים נכבדים על תרופות, וכן לעמוד בהוצאות המחיה השוטפות, כגון מים, חשמל, גז וכיוצא באלה.

רובם, אם לא כולם, חיים מתחת לקו העוני. האגודות הוולונטריות השונות אף נאלצות לשלוח למשפחות העיוורים חבילות מצרכי יסוד בסיסיים מדי תקופה, כדי שלא יסבלו חרפת רעב במשמעותה המלאה.

רוצה לומר, שמדידת קו העוני אומנם משקפת פערים בשכר ואיננה בהכרח רעב ללחם. אלא שכאן קו העוני לגבי העיוורים במדינת ישראל, ובמיוחד לגבי הקשישים שבהם, קו העוני משמעו רעב לפת לחם.

החוקים הקיימים מתעלמים מבעיותיהם הייחודיות של הקשישים העיוורים ולא מאפשרים להם קבלת דמי ניידות, וזה דבר שאינו עולה על הדעת. בעיות הניידות של העיוורים הקשישים קשות הרבה יותר מאלה של אנשים צעירים. יתר על כן, כאשר מגיע עיוור לגיל זיקנה, הביטוח הלאומי מפסיק לו, לצערי, את קצבת הנכות, ובמקומה משלם לו קצבת זיקנה, הנמוכה מקצבת הנכות בכ-200 שקלים. זה מצב בלתי נסבל, והוא חייב להיפסק.

אני מציע בדחיפות את ההצעות הבאות: 1. עיוורים זקוקים באופן מיידי לדמי ניידות מלאה בכל גיל, ואין להעלות על הדעת אפליה לרעה של הקשישים, הסובלים יותר; 2. לנוכח החמרת בעיותיהם ומחלותיהם של הקשישים האלה לעת זיקנה, יש להעניק להם, יותר מלכל אוכלוסייה אחרת, קצבת שירותים מיוחדת. מכאן, שאין לשלול גם את קצבת הנכות, הנפסקת בהגיעם לגיל זיקנה.

המצב היום הוא, שקצבת שירותים מיוחדים יכול לדרוש רק מי שגילו למטה מ-65 לגבר ולמטה מ-60 לאשה. גם אז התביעה כרוכה בקשיים עצומים.

יש למנוע כל קושי ביורוקרטי בטיפול בבקשות לקצבאות לשירותים מיוחדים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קשיש עיוור ובודד נאלץ כיום לחיות מקצבה של 790 שקלים. האם ניתן לחיות על סכום זה?

ודאי תעלה שרת העבודה והרווחה ותציין, כי מתקיים משא-ומתן על גובה הקצבה שעיוורים יהיו זכאים לה בעתיד וכי התגבשה החלטה לקצבה כזאת. האם שרת העבודה תביא זאת לאישור משרד האוצר, ובעיית דמי הליווי לשירותים מיוחדים לעיוורים תיפתר כמו תוכנית-הדמה לטיפול בעוני, שטרם גובשה עד היום – זאת בניגוד להבטחות המבטחות של שרת ההבטחות, ההופכת את משרדה למשרד האנחות?

אנשי המוסד לביטוח לאומי, כאנשי מקצוע המבינים יותר מכול את הצרכים, אני קורא לכם ולכולנו: בואו ונהיה להם לפה ונפעל במלוא כוחנו לתיקון המעוות ולפתרון אנושי לעיוורים במדינת ישראל, שאחדים מהם מגיעים אל פת הלחם, וקו העוני בשבילם הוא קו עוני של רעב. אנחנו חייבים למגר את חרפת הרעב של ציבור העיוורים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. לפני שאני נותן את רשות הדיבור לשרת העבודה והרווחה, אני רוצה להסביר, כי כאשר הצהרתי על רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד מנע, ראיתי שבדלת נכנס צמד: חבר הכנסת אפרים גור וסגן השר אלי בן-מנחם. הם טוענים שהם עמדו בפתח וחיכו, וכי מהר מדי הכרזתי ועברתי אל חבר הכנסת דוד מנע. מאחר שאני נמנה עם בית-הלל, אני לא פוסק לחובתם, ואחרי הסעיף הזה אאפשר להם להביא את ההצעה שלהם.

גברתי השרה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חשה קרבה מיוחדת לציבור העיוורים. מאז כניסתי לתפקיד, ומתוך מודעות לבעיות המיוחדות של אוכלוסייה זו, נפגשתי ביוזמתי עם נציגיהם פעמים מספר במטרה למצוא דרכים להגדיל את הסיוע שמוסדות המדינה נותנים לציבור זה, והושגו הבנות עם נציגי העיוורים.

אוכלוסיית העיוורים בישראל מונה היום 10,150 בעלי תעודות עיוור. 900 מתוכם הם ילדים עד גיל 18, 4,400 מהם קשישים – נשים מעל גיל 60 וגברים מעל גיל 65. 1,700 עיוורים עובדים, מתוכם 870 במפעלים מוגנים.

הגמלה הייחודית המשולמת כיום לציבור העיוורים הינה דמי הליווי המשולמים על-ידי משרד העבודה והרווחה ל-3,192 עיוורים. דמי הליווי הם בגובה של 273 שקלים לחודש לעיוור עובד ללא הגבלת גיל, ובגובה של 136 שקלים לחודש לעיוור בגיל העבודה שאינו עובד. דמי הליווי באים לסייע לעיוור בניידות ומהווים מעין תחליף לקצבת הנידנות הניתנת לנכה רואה. דמי הליווי מוענקים לעיוורים שדרגת ראייתם נמוכה ביותר.

נוסף על כך זכאים העיוורים לקצבת נכות על-פי הכללים הנהוגים לגבי נכים במוסד לביטוח לאומי. שיעור הקצבה ליחיד הוא 863 שקלים, וכאשר בן-זוגו של העיוור תלוי בו – שיעור הקצבה 1,295 שקלים.

מעבר לקצבת הנכות משלם המוסד לביטוח לאומי קצבה לשירותים מיוחדים לכ-800 עיוורים הסובלים מקשיים חמורים בתפקודם היומיומי. שיעור הקצבה נע בין 432 שקלים ל-1,295 שקלים לחודש, בהתאם לרמת תפקודו של העיוור.

בימים אלה גיבשתי עם המוסד לביטוח לאומי ועם השירות לעיוור במשרד העבודה והרווחה הצעה להגדיל בצורה ניכרת את שיעור דמי הליווי המשולמים לעיוורים, וכן להרחיב את חוג הזכאים לקבלת סיוע – דבר שיקל את אפשרות נידותם ושילובם בחברה. על-פי ההצעה המתגבשת, דמי הליווי ישולמו לכלל ציבור העיוורים המקבלים גמלה לילד הנכה ולעיוורים המקבלים קצבה לשירותים מיוחדים. לכן יגדל מספר מקבלי דמי הליווי מ-3,192 ל-8,450 עיוורים. ההצעה כרוכה בתוספת תקציבית, ואני מקווה להגיע עם האוצר לסיכום חיובי.

רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אין לי כל ספק שאנו מחויבים לסייע לציבור העיוורים ככל שניתן, ולהקל, ולו במעט, את המצוקה הנוראה שממנה סובלים מי שאינם רואים. עם זאת, אני מוצאת לנכון לציין, ששיקומו של עיוור אינו תלוי רק ברמת הסיוע הכספי הניתן לו. אני מבקשת בהזדמנות זו לציין את השירותים השיקומיים הניתנים לעיוורים על מנת להביאם לתפקוד עצמאי עד כמה שניתן.

אדוני היושב-ראש, כ-1,600 עיוורים וכבדי ראייה נהנים מהקניית טכניקות מיוחדות לשיפור התפקוד היומיומי, לרבות נידות, התמצאות וניהול חיי יום-יום. השירות מתבצע במרכז השיקום ובמקום פעילותו של העיוור, מקום עבודתו, ביתו וסביבת הבית.

בתחום שיקום תפקודי הראייה ניתן שירות ל-1,900 בעלי שרידי ראייה. במסגרת זו מותאמים אבזרי הגדלה שונים, משקפיים טלסקופיים, מערכת טלוויזיה במעגל סגור ועזרים טכניים אחרים.

משרדנו מפתח תוכניות מיוחדות להכשרה מקצועית של עיוורים וכבדי ראייה במקצועות מגוונים. בשנה האחרונה פתחנו קורס חדש לטלמרקטינג במרכז השיקום מגדל-אור. כמו-כן מסייע המשרד לסטודנטים בלימודים אוניברסיטאיים וברפואה משלימה.

ב-1994 יושם דגש מיוחד באיתור עיסוקים ובפיתוח מסלולי הכשרה להשמה בשוק הטבעי באמצעות תוכניות ייחודיות. יתירה מכך, אני פועלת לקידום חקיקת חוק תעסוקת עיוורים לעידוד העסקתם של

העיוורים במערכות העבודה הפתוחות. היום אנחנו יודעים על 900 עיוורים וכבדי ראייה שאינם יכולים להשתלב במערכת העבודה הפתוחה – ומאוד רוצים בכך – והם משולבים ב-31 מסגרות לתעסוקה מוגנת.

בעקבות פגישה שקיימתי עם נציגות העיוורים, הנחיתי את אגף השיקום במשרד להכין תוכנית לרה-ארגון בתחום התעסוקה המוגנת. תוכנית זו כוללת הצטיידות ומיכון של המפעלים, בניית מפעלים חדשים באזורים שבהם אין מפעלים, לרבות המגזר הערבי, וקידום תעריפי האחזקה.

הסיוע החומרי המוענק לעיוורים על-ידי משרדנו כולל מתן החזר מסים לרכישת אבזרי בית וציוד אישי, סבסוד עזרים מיוחדים לעיוור ואחזקת כלבי נחייה.

בשנה האחרונה הקמנו בסיוע עיריית תל-אביב מרכז רב-שירותים לעיוור, המרכז תחת קורת גג אחת את מירב השירותים לעיוורים ומונע טלטלות מן העיוור, תוך גיבוש צוות מיומן לטיפול באוכלוסיית העיוורים. שני מרכזים נוספים באותה מתכונת יפתחו ב-1994: האחד – בירושלים, השני – בחיפה. אנחנו מחלקים כ-170 ילדים עיוורים, אשר להם קשיי השתלבות בבתי-ספר, והם נמצאים במעונות פנימייתיים.

אדוני היושב-ראש, ההפגנה שנערכה במשרד העבודה והרווחה אורגנה על-ידי אגודת העיוורים "הגשמה", שלא היתה מודעת לסיכומים שהושגו ביני לבין נציגי המרכז לעיוור; אגודת "הגשמה" אינה מכירה בייצוג הבלעדי של המרכז לעיוור, שלפי דעתה אינו מייצג את כלל ארגון העיוורים.

לאחר שעודכנו על-ידי מנהל אגף השיקום מר שלמה פרקש ומנהל השירות לעיוור מר יוסף קורסיה, ממשרד העבודה והרווחה, הם הודיעו, כי אילו היו שותפים למשא-ומתן שהתקיים עם המרכז לעיוור, היו יודעים על המהלכים שננקטו על-ידי ולא היו יוצאים להפגנה.

אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, השירותים לעיוורים ולכבדי הראייה בארצנו מצטיינים ברמה מקצועית גבוהה ובאיכות שאינה נופלת מאיכותם של שירותים דומים במדינות רבות בעולם. אין לי כל ספק, שאנו מחויבים לסייע ככל שניתן לציבור העיוורים, ולהקל, ולו במעט, את המצוקה הנוראה של מי שאינו רואה.

התקדמנו, אדוני היושב-ראש, בנושא העיוורים בשנה האחרונה. ואני מאמינה שנמשיך ונפעל בשנים הבאות לרווחתם ולרווחת משפחותיהם.

אני מציעה, אדוני היושב-ראש, להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרת העבודה והרווחה. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד מנע.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי, ואני מבקש שהשרה תבהיר לי משהו. היתה פנייה נרגשת, שקיבלו כמה חברי כנסת לפני כשבועיים, ובשבוע הבא אני אמור להיפגש עם הגברת אורה מיכאלסון והאדון מיכאל פרץ.

את דיברת כרגע על הארגון היציג היחיד של העיוורים. אני מכיר את האגודה למען העיוור. את דיברת עכשיו על המרכז לעיוור, והזכרת גם את הארגון שנקרא "הגשמה". כדי שאנחנו, חברי הכנסת שרוצים יחד עם היוזם, חבר הכנסת דוד מנע, לעודד את העניין, לטפח את העיוורים ולהקל במידה מסוימת את מצוקתם, לא נטעה – היינו מבקשים הבהרה, מי הם האישים שעומדים בראשות הגוף הוולונטרי שאכן מייצג את העיוורים כפי שאת אמרת, כדי שאנחנו לא נייצג ארגונים שונים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני יכולה להשיב? הוא ביקש אינפורמציה.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת דוד מגן, אני חייבת לומר לך, שלמרות העובדה שבמשך שמונה שנים הייתי יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה של הכנסת ועסקתי רבות בענייניהם של העיוורים, עד עצם היום הזה לא הצלחתי להכיר את כל ארגוני העיוורים בארץ.

אם תשאל לדעתי – זו אחת הבעיות הקשות ביותר, כאשר אנחנו לא יודעים עם מי לנהל משא-ומתן. הקבוצה שאתה ניהלנו משא-ומתן, בהשתתפות אנשי המוסד לביטוח לאומי, היתה קבוצה שאני מכירה כרחבה וייצוגית יותר.

אני מוכנה להעמיד לרשותך את כל השמות שאני מכירה. אני רק אודה לך אם אתה תעמיד לרשותי את כל השמות הידועים לך, וביחד – אני בטוחה – נוכל לסייע יותר לאוכלוסיית העיוורים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרת העבודה והרווחה.

חבר הכנסת דוד מנע, אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדה?

דוד מנע (הליכוד):

במליאה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני לא מתנגדת לדיון במליאה.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים כעת להצבעה. מי בעד ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת מנע: הטבות לעיוורים, בסדר-היום של הכנסת – בבקשה להצביע. מי נגד?

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

שבעה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הנושא יידון במליאת הכנסת.

הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון – ועד עובדים), התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת י' שמאי)

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו ממשיכים בסדר-היום: הצעת חוק תתשפ"א, הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון – ועד עובדים), התשנ"ד-1993. חבר הכנסת יעקב שמאי, בבקשה.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, היושב-ראש הקודם של הישיבה הודיע שיאפשר לי עכשיו להעלות את הצעתי.

היו"ר ע' עלי:

כבר קראתי לחבר הכנסת שמאי, ולא אוריד אותו מהדוכן. אתה, חבר הכנסת גור, תדבר אחריו. לפי סדר-היום המונח לפני, הנושא של חבר הכנסת שמאי מופיע מייד אחרי הנושא שבו סיימנו את הדיון. גם שרת העבודה והרווחה יושבת כאן.

אני רואה עכשיו פתק האומר שדילגו על הנושא שלך, חבר הכנסת גור, ושידונו בו אחרי ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת דוד מנע. אבל מאחר שכבר קראתי בשמו של חבר הכנסת שמאי, אתה תביא את הנושא שלך לאחר מכן. כך גם נוכל לשחרר קודם את שרת העבודה והרווחה.

בבקשה, חבר הכנסת שמאי.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מגיש היום הצעת תיקון לחוק בית-הדין לעבודה במטרה פשוטה וברורה: לתת לוועדי עובדים מעמד בבית-הדין לעבודה; דבר פשוט, דבר ברור, דבר מוסכם, והיה זה מצב אבסורדי שזה לא היה קיים עד היום.

מה המשמעות של התיקון הזה? כיום, בכל מקרה של סכסוך עבודה בין עובדים לבין מעסיקים, ההסתדרות היא זו שמופיעה בפני בית-הדין וצריכה לייצג את העובדים. אבל היו מקרים, ולא אחת קרו תקלות, כאשר נציג ההסתדרות לא עמד לימין העובדים בבית-הדין. לא אחת הוא בא לבית-הדין לעבודה ואמר: אני אפילו לא יודע במה מדובר. וקרה גם דבר חמור מזה, שעורך-הדין של ההסתדרות, שאמור היה לייצג את העובדים, ייצג בעצם גם את המעסיקים.

בשל מצבים כאלה ודומים להם שקרו בעבר ובשל שיחות שקיימתי עם עשרות רבות ראשי ועדים שדיברו אתי על כך והצביעו בפני על העיוות, הגעתי למסקנה, שאין דרך טובה יותר מאשר לתקן את החוק בצורה שתבהיר ותאפשר לנציג ישיר של העובדים להציג את הטענות של העובדים בפני בית-הדין לעבודה.

זו בעצם כל מהות החוק, כל החוק. מה שנדרש בו לתת לעובדים זה שהוועד, הנציגים הנבחרים של העובדים, יוכל להופיע בבית-הדין לעבודה ולהיות צד, ואז בית-הדין לא יאמר לנציגי הוועד: אתכם אנחנו לא שואלים.

אתן לכם דוגמה לסכסוך כזה. היה סכסוך עבודה, ונציג ההסתדרות מגיע ואומר שהוא לא מייצג דווקא את מעמד העובדים. עומד נציג הוועד ופונה לבית-הדין ואומר לשופט: אני מבקש להסביר כאן בשם העובדים מה בדיוק קרה במפעל. אמר לו השופט: אין לך זכות עמידה בבית-המשפט.

אני חושב, שכאשר אומרים דברים כאלה, צריך לחשוב מנקודת המבט של העובדים על המשמעות של ההסתדרות הכללית – מה זאת הסתדרות כללית, מי היא ההסתדרות הכללית ומנין היא שואבת את כוחה. כיוון שההסתדרות הכללית שואבת את כוחה מלמטה, מציבור העובדים, באמצעות הוועדים, ומשם מגיעים לאיגודים המקצועיים ולהסתדרות עצמה, ששואבת את הכוח מחוק בתי-הדין לעבודה – מזה אפשר ללמוד ולהבין, שהדרישה הלגיטימית והקטנטנה הזו מוצדקת, באשר היא צריכה לתת גם לוועד העובדים אפשרות להביע את עמדתו בפני בתי-הדין לעבודה, כדי שיוכלו להציג את טענת העובדים.

מקרים כאלה ואחרים לא חסרים, כי היו מקרים רבים כאלה. בתי-דין לעבודה מודעים לעניין הזה.

ועכשיו אני רוצה לומר גם לחברי הכנסת במערך, שאני יודע שההסתדרות פועלת עליכם כמכבש – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

עבודה. אין מערך.

יעקב שמאי (הליכוד):

סליחה, חברי הכנסת מהעבודה. אני יודע שההסתדרות פועלת עליכם כמכבש, כאילו אפשר לפגוע במעמדה ובכוחה. מנסים אולי להגיד גם, שזה יגרום לכך שוועדי העובדים ינהלו את מערכת יחסי העבודה. אבל לא, לא היא, לא היא, לא בכלל.

אני פונה דווקא אל ההסתדרות, ואני אומר שההסתדרות היתה צריכה להיות מעוניינת לתת את המעמד הזה לוועד העובדים. ואסביר מדוע. במדינת ישראל יש למעלה ממיליון וחצי עובדים שכירים.

גברתי שרת העבודה והרווחה, אני טועה במספר? הנה, אני לא טועה במספר – כמיליון וחצי עובדים שכירים.

יש ועדים גדולים, ועדים חזקים, ואני אומר: הלוואי עלינו שכל הוועדים יהיו ועדים גדולים וחזקים, ועדים שמייצגים מקבוצה של 1,000 עובדים עד הקבוצה הכי גדולה במשק. פעם יכולתי לומר בגאווה, שהתעשייה האווירית מייצגת 22,000 עובדים, היום אפשר לומר פחות מ-15,000 עובדים. כל קבוצות העובדים הגדולות, חברת החשמל, התעשייה האווירית, התעשייה הצבאית, רפא"ל וכן הלאה, "בזק", רשות הדואר, כל אלה ביחד לא מעסיקים כמקשה אחת למעלה מ-300,000 עובדים. כל מה שאנחנו רגילים לשמוע, הוועדים הגדולים, הוועדים החזקים, זה כוחם בדיוק, הכוח הייצוגי שלהם.

לעומת זאת, עובדים שנמצאים במפעלים, מ-10 עובדים עד 1,000 עובדים, זה למעלה ממיליון ו-200,000 עובדים, שהם, בעצם, לא מקבלים את הייצוג הנכון, ואני אתן דוגמה. למשל, אם ועד עובדים שיש לו 10,000 עובדים יבקש להפריש מקופת הוועד שקל אחד עבור כל עובד לחודש, זה אומר שיש להם 10,000 שקלים לחודש לייצג את העובד, לתת לו ייצוג משפטי, סיוע משפטי. זה אומר שלוועד כזה יש בשנה למעלה מ-120,000 שקל. שימו לב, רק שקל אחד לחודש. מה יעשה ועד שיש לו רק 100 עובדים, 200 עובדים? אם הוא יבקש שקל אחד לחודש, יהיו לו 200 שקל. 2,000 שקלים, 2,500 שקלים בשנה – הוא לא יכול להסתייע ביעוץ משפטי חיצוני, שהוועד יכול להסתייע בו כאשר הוא ועד גדול. לכן, בדרך כלל, העובדים של הקבוצות הקטנות הם עובדים שזקוקים לקבל לעצמם את המעמד להופיע בפני בית-דין לעבודה, כנגד מי? כנגד המעסיקים. כנגד מי? לא כנגד ההסתדרות. עם ההסתדרות. נגד מי? נגד המעסיקים.

מטבע הדברים, כאשר מציגים זאת בצורה כזאת ואכן רואים את האמת בשטח ויודעים כמה ועדים נשחקו בבירוקרטיה עד שהגיעו, עד שנסעו, עד שמצאו את הזמן לנסוע, עד שרצו להיוועץ ביועץ משפטי, אם היה לו זמן או לא היה לו זמן – אלה הם דברים שנעשו, ובעצם לא קיבלו טיפול, ואני אומר זאת על קבוצות לא קטנות, שלמעלה ממיליון ו-200,000 עובדים לא יכולים לקבל את הייצוג הזה. עובדים בחברת החשמל – אין בעיה. עובדים בתעשייה האווירית – אין להם בעיה. עובדים ב"מקורות" – אין להם בעיה. קבוצות עובדים גדולות – יש להן גם הכוח הכלכלי להעמיד ייעוץ משפטי מקצועי חיצוני שיכול לתת להן ולתדרך אותן לאורך כל הדרך.

מכאן אני פונה לכנסת ומבקש ממנה לקבל את הצעת התיקון הזאת לחוק, כדי לתת לעובדים, שמייצגים באמת את הקבוצות האמיתיות, שהן בעצם כוחה, כל כוחה של ההסתדרות הכללית, לקבל את זה.

אני אתן לכם דוגמה, ואני אומר את זה על עצמי. הנה, ב-10 במאי אנחנו עומדים בפני בחירות להסתדרות. אני מתמודד מטעם סיעת הליכוד במערכה הזאת ב-10 במאי. אני מאמין שאני אקבל את המנדט מחברי ההסתדרות ואני אהיה זה שינהל את המערכות בהסתדרות, ואני אהיה מזכ"ל ההסתדרות. ולמרות זאת אני אומר, למרות זאת אני מנסה להחליש את כוחה של ההסתדרות? אני מחזק את כוחה של ההסתדרות, כי ברגע שאני נותן לעובדים, לוועדים, את הכוח ואת המעמד לייצג את העובדים שלהם במקומות העבודה, כך ההסתדרות גם מתחזקת, כך יש נציגות נאמנה, נבחרת וישירה של עובדים, שיכולה לייצג בנאמנות ובמסירות את קבוצת העובדים.

ולכן, ולו רק בגלל מה שאמרתי, כולנו, חברי הכנסת, צריכים להבין כי אין מה לעשות, צריך לעשות את התיקון הקטן הזה ולהעביר את הסמכות הקטנה הזאת לידי הוועדים, ולאפשר להם לייצג את העובדים גם בבית-דין לעבודה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יעקב שמאי. שרת העבודה והרווחה משיבה על הצעת החוק.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להשיב על הצעת החוק בקריאה טרומית, הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון – ועד עובדים), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת יעקב שמאי.

הצעת החוק שלפניכם, אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, נועדה לתקן את חוק בית-הדין לעבודה, התשכ"ט–1969, בשני נושאים עיקריים. הנושא הראשון קשור בסמכות בית-הדין לעבודה לדון בסכסוכים קיבוציים. לפי המצב החוקי הקיים, מוסמך בית-הדין לעבודה לדון רק בסכסוך קיבוצי שבין מעביד לבין ארגון עובדים המוסמך להיות צד להסכם קיבוצי. הגדרה זו אינה כוללת ועד עובדים, מאחר שוועד העובדים כשלעצמו אינו רשאי לחתום על הסכם קיבוצי. בהצעת החוק שלפנינו מוצע לאפשר לוועד עובדים להיות צד בהליכים הקשורים לסכסוך קיבוצי בבית-הדין לעבודה.

נושא שני שאליו מתייחסת הצעת החוק הוא מתן אפשרות לוועד עובדים לייצג עובד בתביעה בפני בית-הדין לעבודה אפילו ללא צורך בקבלת הרשאה מהעובד. לפי החוק הקיים, חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת רן כהן – – –

רן כהן (מרצ):

— — —

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לפי החוק הקיים, רשאי עובד להיות מיוצג על-ידי נציג האיגוד המקצועי שהעובד חבר בו, ועל-פי הרשאה מיוחדת של העובד היכולה להינתן בכתב או בעל-פה. חבר הכנסת שמאי מציע, כאמור, שוועד העובדים יוכל לייצג את העובד בבית-הדין לעבודה ללא הרשאה מהעובד, זכות שאינה קיימת אפילו לאיגוד מקצועי – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

ללא הרשאה ממי?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

ללא הרשאה מהעובד.

יעקב שמאי (הליכוד):

לוועד אין הרשאה מהעובד?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לצורך אותו עניין שאתה מציע לעשות, כך אומרת הצעת החוק שלך, חבר הכנסת שמאי.

היו"ר ע' עלי:

בוועדה הוא יסכים לשנות.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לדעתי – תיכף אני אגיד משהו גם על הוועדה וגם על הסיכויים – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

ההרשאה שלו – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

ודאי, אז גם להסתדרות. תיכף נגיד משהו גם על הבחירות.

לדעתי, שני התיקונים הם בלתי רצויים ועלולים לסבך את מערכת יחסי העבודה.

אשר להצעה להסמיך ועדי העובדים להגיש תביעות בסכסוכים קיבוציים, קיימת סכנה שתוצג בפני בית-הדין עמדה הנוגדת את מדיניות האיגוד המקצועי וכתוצאה מכך עלול להיווצר אי-שקט במקומות העבודה.

יש לזכור, כי העניינים העיקריים שעליהם נסוב סכסוך קיבוצי הם שאלת קיומו, תחולתו, פירושו או הפרתו של הסכם קיבוצי, ומן הראוי שהצד לדיון המשפטי בעניינים אלה יהיה ארגון העובדים המוסמך לחתום על ההסכם הקיבוצי.

יחסי עבודה תקינים מוסדרים בהסכמה בין ארגוני עובדים יציגים לבין ארגוני המעסיקים, ואין לאפשר לוועדי עובדים לכפות על הארגונים היציגים התדיינות משפטית אלא על-פי סדרי העדיפויות של האיגוד המקצועי.

גם ההצעה, אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לאפשר ייצוג עובדים בבית-הדין לעבודה ללא הרשאת העובד הנוגע בדבר אינה נראית לי. כפי שציינתי קודם, גם האיגוד המקצועי זקוק להרשאת העובד כדי לייצג אותו, ולא יעלה על הדעת לאפשר לגורם כלשהו לגרום לאדם שאינו רוצה בכך למצוא את עצמו כצד במשפט.

קיימת גם סברה האומרת, שסעיף זה עשוי לסתור את חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.

אדוני היושב-ראש, ועדת השרים לענייני חקיקה, שדנה בהצעת חוק זו, החליטה אף היא להתנגד להצעת החוק, ולפיכך אני מציעה להסירה מסדר-יומה של הכנסת, ולפני כן, ברשותך, הצעה. איפה חבר הכנסת שמאי?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שמאי, מדברים אליך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת שמאי, מאחר שאמרת כאן משהו על הבחירות להסתדרות, אני רוצה לומר משפט אחד. אני, למשל, בטוחה שאתה לא תיבחר להיות מזכ"ל ההסתדרות.

יעקב שמאי (הליכוד):

זכותך לחשוב כך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

רגע, רק חצי משפט אמרתי. והיה אם תיבחר – אתה תהיה הראשון, שאם החוק הזה יתקבל, אתה תבטל אותו. ברגע זה אני חותמת ואומרת לך – הראשון.

אדוני היושב-ראש, זו הצעתי. תודה רבה.

רן כהן (מרצ):

שאלה, ברשותך.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה.

רן כהן (מרצ):

הנושא הזה עלה בוועדת העבודה והרווחה. הבעיה היא בעיה טהורה לחלוטין, משום שכאן באים לידי ניגוד האינטרסים של ההסתדרות כמעסיק וכמי ששולט על הוועדים, אל מול הזכות האלמנטרית של ועדי עובדים לעתור נגד מעבידים כאשר הם מפירים הסכם. מדוע לא נעביר את החוק הזה בקריאה טרומית, הדברים יבואו לוועדת העבודה והרווחה ונדון באספקטים השונים?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. השרה השיבה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת רן כהן, אני דנתי דיון מעמיק עם היועצים המשפטיים של משרד העבודה והרווחה, ורק אתם, ולאחר מכן, הבוקר – בוועדת השרים לענייני חקיקה. הצעת חוק זו מקשה את ההליך ולא מקילה אותו. אני רק חוזרת ואומרת, זו היתה דעתי לאחר הבדיקה וזו ההצעה שהבאתי למליאה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון – ועד עובדים), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת יעקב שמאי? יצביע. מי שהוא נגד יצביע נגד.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 9

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון ועד עובדים),
התשנ"ד-1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 12, נגד – 9. ובכן, הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון – ועד עובדים), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת יעקב שמאי, אושרה והיא תעבור לוועדת העבודה והרווחה לקריאה ראשונה.

חבר הכנסת שמאי, יישר כוח.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

למען העובדים אנחנו נאבקים. זה המאבק האמיתי.

הצעה לסדר-היום

מדיניות שיכון העולים של הממשלה

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו, הצעה לסדר-היום מס' 3353 בנושא: מדיניות האכלוס לעולים של הממשלה. חבר הכנסת אפרים גור, בבקשה.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה. רבותי חברי הכנסת, עומד כאן חבר הכנסת אפרים גור, מבקש לדבר, ואתם מפריעים. חבר הכנסת שפי, נא לשבת.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הרביתי בחודשים האחרונים להעלות מעל במה זו מצוקות ובעיות של העולים החדשים מכל היבטי הקליטה.

ברצוני להעלות היום על סדר-יומנו את נושא שיכון העולים, שהפך לכאוב ולמרכזי ביותר בחיי מרבית העולים, אפילו כאוב יותר מנושא התעסוקה.

אם בדברי בנושא העלייה והקליטה האשמתי את הממשלה בכישלון מוחלט ובהונאת העולים, בנושא הדיור בכלל ודיור לעולים במיוחד אני מאשים אותה באטימות מוחלטת.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש לפזר את האספה הקטנה הזאת בצד. זה מפריע. אני מאוד מבקש להפסיק את הדיבורים בפינה. זה מפריע לנואם.

אפרים גור (הליכוד):

רק ממשלה אטומה יכלה עם כינונה להפסיק את הבנייה הציבורית בישראל. רק ממשלה כזאת יכלה להפסיק את מדיניות מתן התמריצים לקבלנים והתחייבויות הרכישה, אותם תמריצים והתחייבויות שהביאו בשנים 1990-1991 לתנופת בנייה ופיתוח חסרת תקדים, שניכרה בכל רחבי הארץ.

אינני מבין, אדוני סגן השר, מדוע הפסקתם את הבנייה הציבורית בישראל בשעה שהייתם צריכים להגדיל אותה כדי לתת פתרונות דיור לכל זכאי משרד השיכון, הוותיקים והעולים כאחד.

כדי להמחיש את אשר הממשלה הזאת עשתה, אביא נתוני התחלות בנייה פרטית וציבורית כאחת שהיו בישראל בארבע השנים האחרונות, בין 1989 ל-1993. ב-1989 היו בישראל כ-19,850 התחלות בנייה, מזה ביוזמה פרטית – 16,360, וביוזמה ציבורית – 3,490. המשקל של היוזמה הציבורית, אדוני היושב-ראש, בהתחלות הבנייה היה 18%. ב-1990 הוכפל מספר התחלות הבנייה בישראל והגיע ל-42,380. מזה ביוזמה פרטית – 22,830, וביוזמה ציבורית – 19,550; המשקל של היוזמה הציבורית כבר עלה ליותר מכפליים – 46%. ב-1991 היה מספר התחלות הבנייה 83,700, כאשר יוזמה פרטית – 22,040, ויוזמה ציבורית – 61,660. אדוני סגן השר, משקל היוזמה הציבורית עלה פי ארבעה ויותר והגיע בשנת 1991 ל-74%. ב-1992, מספר התחלות הבנייה – 43,420, כאשר רוב התחלות הבנייה היו במחצית הראשונה של 1992, בעת שכינה ממשלת הליכוד. מתוך זה – 22,120 יוזמה פרטית, 21,300 יוזמה ציבורית; עדיין משקל היוזמה הציבורית – 49%.

מה אנחנו לומדים מנתונים אלה, חברי, סגן השר אלי בן-מנחם? אנחנו לומדים, שבעוד ב-1989 היה משקל הבנייה הציבורית 18% מסך כל התחלות הבנייה, הרי כבר בשנת 1990 משקל זה הוכפל והגיע ל-46%, ואילו בשנה שלאחר מכן, ב-1991, הבנייה הציבורית הגיעה ל-47%, פי ארבעה ויותר ממה שהיה לפני תחילת גלי העלייה הגדולים ב-1989.

הממשלה שלכם הגיעה, וכבר במחצית הראשונה של 1993 ירד משקל הבנייה הציבורית ל-15%, פחות ממה שהיה לפני התחלת העלייה הגדולה, כאשר מספר העולים לישראל היה כ-10,000 לשנה, בשונה מ-80,000 עולים שהגיעו ב-1992 ו-80,000 עולים שהגיעו במהלך שנת 1993.

החלטתכם האומללה, אדוני סגן השר, להפסיק את הבנייה הציבורית, הביאה להקטנת מצאי הדירות בישראל ולהקפצת מחירן באורח דרסטי, וזאת בשעה שבמחצית השנייה של 1991 התחילה מגמת הירידה במחירים ובשנת 1992 אף היתה ירידה ריאלית בשיעור של 5.5%.

ההחלטה שלכם פגעה קשות גם בעניין של משך זמן הבנייה. בין השנים 1987 ו-1989 השתרע משך זמן הבנייה על פני 30-32 חודשים. משרד השיכון, בתקופתו של השר אריאל שרון, הוריד את משך זמן הבנייה ב-1991 ל-11.4 חודשים בלבד, וב-1992 – ל-12.5 חודשים. מ-30-32 חודשים בשנת 1989 ל-11-12 חודשים בשנת 1991/92.

עם בוא הממשלה הזאת ועם הפסקת מתן תמריצי הבנייה והתחייבויות הרכישה מצד משרד הבינוי והשיכון, עלה שוב משך זמן הבנייה ל-20 חודשים, ואם מדיניות הממשלה תימשך בכיוון שבו היא כרגע, זמן הבנייה יארך עוד יותר.

מדיניות זו, אדוני היושב-ראש, הביאה, כאמור, לעליית מחירי הדירות בישראל. אם נוסיף על זאת את עליית שער הדולר ביחס לשקל בחודשים האחרונים, את העובדה שהמשכנתאות לא עודכנו וערך הקנייה שלהן ירד פלאים, הרי הממשלה הזאת טעתה בדרך, פגעה קשות בעתיד הדירור הציבורי בישראל והותירה על-ידי כך את עשרות אלפי משפחות הזכאים ללא תקווה של ממש לקבלת קורת גג בטווח הנראה לעין.

אדוני סגן השר, בין השנים 1989 ו-1993 עלו לישראל כ-550,000 עולים, מתוכם כ-463,000 עולים ממדינות חבר העמים. רק ממדינות חבר העמים עלו כ-219,400 יחידות משפחה, בהן כ-40,000 עולים יחידים ו-42,000 קשישים יחידים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת גור, אתה כל הזמן מבטא: חבר הימים. זה חבר העמים ולא חבר הימים.

אפרים גור (הליכוד):

חבר העמים, שיהיה כך. או.קיי, חבר המדינות העצמאיות. יותר מדויק. רק מחבר המדינות העצמאיות עלו כ-219,400 יחידות משפחה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, בהתחשב בזה שחבר הכנסת גור הוא עולה חדש יחסית, העברית שלו מצוינת.

היו"ר ע' עלי:

העברית שלו טובה מאוד. אין ספק.

אפרים גור (הליכוד):

תודה רבה לך. סוף סוף זכיתי לאיזו מחמאה מחבר הכנסת פורז. תודה רבה.

רק ממדינות חבר המדינות העצמאיות עלו כ-219,400 יחידות משפחה, מהן כ-40,000 עולים יחידים וכ-42,000 קשישים בודדים.

עד כה מימשו את המשכנתאות לרכישת הדירה כ-70,000 יחידות משפחה, מהן 28%, כ-20,000, בצירופי משכנתאות, כאשר שתי משפחות, שלא היתה להן כל דרך אחרת, החליטו לגור בצפיפות בדירה אחת.

משמעות מספרים אלה היא, שכ-150,000 יחידות משפחה של עולים מחבר המדינות העצמאיות, בהן שעלו לישראל לפני שלוש-ארבע שנים, עדיין מתגוררות בשכר דירה פרטי, בקרוונים, בבתי-מלון ובמעונות, וכורעות תחת נטל הוצאות שכר דירה.

האם סגן השר והשר שלו יודעים שלמעלה מ-80% מהכנסות מרבית העולים מוצאים על שכר דירה בלבד?

סגן השר בן-מנחם, בשנה הראשונה לעלייתם מתקיימים העולים מסל הקליטה שהממשלה מעניקה להם. גובה סל הקליטה הוא 15,600 ש"ח למשפחה בת שלוש נפשות. שכר הדירה בלבד לשנה הוא יותר מכל סכום סל הקליטה. כך שלעולים לא נשאר כלום לצורך כלכלה, מלבוש, הוצאות חינוך ילדים, תחבורה ציבורית, הוצאות בריאות, חשמל, גז, טלפון, מים, מסי ועד בית ועוד.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, מה עם הזמן?

אפרים גור (הליכוד):

אני עדיין בשבע דקות.

דוד צוקר (מרצ):

שבע דקות?

היו"ר ע' עלי:

עוד שלוש דקות.

אפרים גור (הליכוד):

בשנה השנייה הממשלה משתתפת בהוצאות שכר דירה בגובה 360 ש"ח, ובשנה השלישית – ב-250 ש"ח. ההשתתפות הממשלתית בשכר הדירה של העולים מגיעה ל-20%–25% מעלות שכר הדירה. רוב העולים, אדוני סגן השר, אם הם עובדים, משתכרים משכורות שהן נמוכות לעתים אפילו משכר המינימום. עשרות אלפים מהם מקבלים קצבת אבטלה, הבטחת הכנסה או קצבת זיקנה.

תסביר לי אתה, אדוני סגן השר, אם לא יפריעו לך חברי הכנסת, כיצד אתה רוצה, כיצד אנחנו רוצים שמהכנסה של 1,200, 1,300 ואפילו 1,500 שקל הם יצליחו לשלם 1,000 או 1,200 ש"ח רק עבור שכר דירה? כיצד אתה חושב, סגן השר בן-מנחם, יכולות אלפי משפחות העולים להתגורר במשך שנים באתרי הקרוונים ובחדרים בודדים בבתי-מלון?

אתה ודאי תגיד לי, שהממשלה שאני הייתי חבר בה היא שהקימה את אתרי הקרוונים, ובעצם נתחמק מההתמודדות העניינית בשאלה הזאת שאני שואל. אני רוצה לומר לך, הממשלה הקודמת

הקימה את אתרי הקרוונים ככורח המציאות, משום שבשנתיים של כהונתה הגיעו כ-400,000 עולים ולא היה שום מקום בישראל כדי לשכן אותם. ודבר נוסף, היא הבטיחה להם, שבתוך שנה, מקסימום שנתיים, היא תפנה אותם מאתרי הקרוונים ומבתי-המלון.

בד בבד, הממשלה שאני הייתי חבר בה התחילה בתנופת בנייה חסרת תקדים, לשם מה? כדי לשכן את העולים מאתרי הקרוונים בדירות האלה. ומה אתם עשיתם? לא שיכנתם את העולים בדירות, שהממשלה שאני הייתי חבר בה בנתה אותן, והפסקתם את הבנייה הציבורית, כי למשרד השיכון יש כ-40,000 דירות בנויות, מוכנות, זמינות, ואתם אינכם מאכלסים אותן. זאת המציאות.

אדוני היושב-ראש, תחת זאת החליטה הממשלה לאכלס כ-8,000 דירות ציבוריות, שבכל זאת מצויות בידה ביישובים שונים בישראל, במי? במשפחות הכי חלשות והכי נזקקות מקרב העולים החדשים. והיא החליטה לשכן אותם ביישובים שמקבלים מענקים ממשרד הפנים, ביישובים קשי יום, בעיריות שאינן מסוגלות ומתקשות לספק שירותים מוניציפליים לתושבים הוותיקים. אני שואל אותך, מה ההיגיון לקחת את האוכלוסייה הכי חלשה מקרב העולים, חולים, נכים, חד-הוריות, פנסיונרים וקשישים, לקחת אותם בין היתר מירושלים, אחרי שחלקם מצאו כאן מקומות עבודה, ולהעביר אותם לנתיבות, לקריית-מלאכי, לשדרות, לירוחם, לדימונה, אפילו לבאר-שבע, ששם, לצערי ואולי גם לצערך, אין להם כל עתיד, כי מאינטגרציה של שתי אוכלוסיות חלשות שום טובה לא תצמח לא לאלה הוותיקים שמתגוררים שם ולא לאלה העולים קשי היום והנזקקים שלא מסוגלים למצוא שם כל עתיד.

אדוני היושב-ראש, מפאת קוצר הזמן – – –

דוד צוקר (מרצ):

קוצר הזמן?

אפרים גור (הליכוד):

שלי.

לצערי, אין לי אפשרות להציע כל מיני הצעות שאני רוצה להציע לממשלה, הצעות שהיא חייבת מייד לגשת לביצוען. לכן אבקש מכבוד השר להציע להעביר נושא חשוב וכאוב זה לכלל העולים במדינת ישראל לוועדה שהוא יבחר בה, כדי שנמשיך בדיון בוועדה ונקדם את הנושא.

היו"ר ע' עלי:

אתה לא יכול להציע להעביר לוועדה.

אפרים גור (הליכוד):

לבקש מסגן השר אני יכול.

היו"ר ע' עלי:

סלח לי, עם כל הכבוד.

אפרים גור (הליכוד):

בסדר.

היו"ר ע' עלי:

תרשה לי רגע. מבחינת התקנון אתה יכול להציע לקיים דיון במליאה.

אפרים גור (הליכוד):

אני מבקש מסגן השר.

היו"ר ע' עלי:

אתה לא יכול. אתה יכול לבקש שהכנסת תדון בסוגיה.

אפרים גור (הליכוד):

בסדר. אדוני סגן השר, אני מבקש להציע, שהממשלה חייבת להמשיך בתנופת הבנייה, חייבת לתת התחייבויות רכישה ותמריצים לקבלנים שירצו לבנות דירות רבות. אתם חייבים לעדכן את המשכנתאות, כי בלעדי העדכון השחיקה שלהן רבה מאוד, והעולים לא יצליחו לרכוש את הדירות. אתם חייבים להגדיל את הסיוע בשכר דירה, כי הסיוע שניתן היום אינו מספיק והרבה כורעים תחת הנטל הזה.

דוד צוקר (מרצ):

אתה נודניק, ד'.

אפרים גור (הליכוד):

היות שחבר הכנסת צוקר חושב – – –

דוד צוקר (מרצ):

– – –

אפרים גור (הליכוד):

אתה לא אומר אותו דבר כשחברי כנסת אחרים עומדים כאן ומאריכים בדיבור.

הצעות אחרות, אדוני וחברי סגן השר בן-מנחם, ברשותך, אני אעלה בזמן הדיון בוועדה, אם תיאות לבקש להעביר את הנושא לשם. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. סגן השר אלי בן-מנחם, בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת אפרים גור, כאשר שמעתי אותך, חשבתי שאולי זה כפיל של חבר הכנסת אפרים גור מהקדנציה הקודמת, כי משהו נראה לי פה מאוד משונה. אתה היית חבר בכנסת הקודמת, היית שותף לממשלה שהובילה, שבנתה על-פי הנתונים שאתה כבר מוסר אותם פעמים מספר מעל במת הכנסת; ויש לך קלטת קבועה על אחוזי בנייה ציבורית, אחוזי בנייה פרטית. על-פי הנתונים שאתה מסרת כאן ועל-פי מספר הדירות שאריק שרון – ואתה הזכרת את שמו – בנה – – –

אפרים גור (הליכוד):

הנתונים של משרד הבינוי והשיכון, לא שלי.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני תיכף אגיד לך מה עשיתם לא בסדר. בניתם הרבה מאוד בנייה ציבורית. כל הכבוד וההערכה. אתה דיברת על שנת 1991, שבה מחירי הדירות ירדו. אם כך הדבר, אדוני, חבר הכנסת אפרים גור, מדוע קמו תנועות מחאה שלא היו כמותן במדינת ישראל באותן תקופות שמחירי הדירות ירדו? איפה הן קמו? הן קמו בשכונות מצוקה במדינת ישראל, בשנת 1990, בשנת 1991, עשרות ואלפי משפחות ירדו ל"בודקה", לפחונים, למאהלים, בתקופה שאתה הופך אותה לתקופה הכי יפה.

אפרים גור (הליכוד):

לא אמרתי.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אל תפריע לי, חבר הכנסת אפרים גור. הקשבתי לכל מלה שלך. תתרגל גם להקשיב.

אפרים גור (הליכוד):

אני מקשיב. רק אל תשכח מי פתר להם את הבעיה. אריק שרון פתר להם את הבעיה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מציע, אולי תבנה לך ממשלת צללים עם השר שרון, ומייד אגיע ואגיד מה השר שרון עשה, למה אנחנו בבעיה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כי אתם לא מוכשרים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אתם לא מוכשרים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אתם לא מוכשרים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

תעשי לי טובה, אני מבקש לא להפריע, תפסיקי עם הדמגוגיה שלך. תתרגלו גם לשמוע מלים קשות. עכשיו אני אתייחס לתקופה שהוא דיבר עליה. מסרת נתונים פנטסטיים, מצוינים. אבל מה עשיתם? בניתם בנייה ציבורית. איפה? לא היכן שצריך היה לבנות. אתם בניתם הרבה מאוד מעבר ל"קו הירוק".

אפרים גור (הליכוד):

כמה?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

למה את המספרים האלה לא מסרת? אל תגיד לי כמה, היית צריך למסור גם את המספרים האלה.

בניתם אלפי יחידות דיור בבנייה ציבורית מעבר ל"קו הירוק". בניתם אלפי יחידות דיור – איפה? בבאר-שבע, בירוחם, במצפה, בכל המקומות האלה. ואני אגיד לך למה. כי אתם, הממשלה הקודמת, רציתם להראות שאתם לא בונים רק בשטחים אלא גם בונים בערי הפיתוח. ועשיתם טעות גסה.

אפרים גור (הליכוד):

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני אגיד. אם אתה רוצה שאתייחס אליך בכבוד, תתייחס בנימוס. אני הקשבתי 20 דקות להרבה מאוד דברים שלא מקובלים עלי. הקשבתי לך בנימוס. אל תפריע לי בכל משפט, אני מבקש ממך.

אני לא מדבר מהנייר, אני תיכף אגיע אליו. אני מדבר עכשיו מהבטן, כי אני חייתי באותה תקופה בתוך המאהלים, אני העברתי אתם חגים ושבתות בתוך הבוץ והשלוליות.

אפרים גור (הליכוד):

גם אני.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

גם אתה. וזו אחת הסיבות לכך שירדתם מהשלטון. ואתה יודע את זה, כי בניתם – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא בגלל זה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

גם בגלל זה, כי בניתם במקומות לא חיוניים. מה לעשות שהיום, בשנת 1994, יש שכונות יפהפיות, וילות, בתים נחמדים, שכונות צללים שאיש לא גר בהן, כי בניתם במקומות שלא צריך לבנות בהם. נכון שבניתם. אתם יכולתם לבנות גם 300,000 יחידות דיור; איפה? אחרי אילת, או באיזה מקום.

הייתם צריכים לבנות – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

איפה, בתל-אביב?

אפרים גור (הליכוד):

זה כל כך לא נכון.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לא נכון? תיסע לאופקים, תראה כמה בתים ריקים יש שם. אריק שרון בנה אותם. תיסע לירוחם, תיסע – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

איפה צריך היה לבנות, בתל-אביב?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

תפסיקי עם הצעקנות שלך. אני לא מוכן להקשיב כל הזמן לצעקות שלך, חברת הכנסת נעמי בלומנטל. תפסיקי עם ההפרעות שלך. אדוני היושב-ראש, אני מבקש שתשמור על הסדר.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש לא להפריע. זה מפריע לסגן השר.

אפרים גור (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

תסלח לי, חבר הכנסת גור, זה מפריע לו.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני לא רוצה הפרעות, כי הקשבתי לכם. אתה תרצה, תשאל אותי אחר כך. תהיה מנומס, וגם זו שיושבת על-ידך, שתהיה מנומסת.

אתה יודע, חבר הכנסת אפרים גור, שעשיתם הרבה מאוד שגיאות. הקמתם אתרי קרוונים. יש אלפי קרוונים ריקים במדינת ישראל; שכונות צללים של קרוונים. העברתם כל מיני הסכמים עם כל מיני מקורבים שהביאו אלפי קרוונים. הקרוונים עומדים מוזנחים, וכל קרוון עלה כמעט, אני לא אומר כמו מחיר דירה, כמו חצי מחיר דירה, אותם קרוונים מקרטונים. לך תבדוק כמה כאלה עומדים ריקים. אותו אריק שרון הביא אותם למדינת ישראל. בזמן הזה, שבו הקמתם את אתרי הקרוונים, ואתה אמרת בדברך שזה לקח לכם 11 חודש, נכון? לקח לכם יותר מ-11 חודש להביא קרוונים – הייתם כבר בונים בתים. למה הקמתם אתרי קרוונים, מעשה אידיוטי כזה?

אפרים גור (הליכוד):

זה היה באותו זמן.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לא, לא, זה לא היה באותו זמן. אני יודע כמה זמן לקח להקים אתר קרוונים, חודשים על גבי חודשים, תשתיות, מים, חשמל. כל אתר חיכה שנה עד שיקימו אותו. בשנה הזאת, לפי מה שאמרת, אפשר היה לפתור את כל בעיות העולים.

אפרים גור (הליכוד):

כל הנתונים שאני מסרתי – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אפרים גור, זה מפריע לסגן השר. אני מבקש ממך להפסיק.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני חוזר ומדגיש: א. בניתם במקומות לא נכונים. לכן בניתם הרבה ואיש לא גר שם היום.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני לא מבינה – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

את יכולה לא להבין, כי בדרך כלל את לא מבינה. אני לא מחייב אותך להבין, חברת הכנסת בלומנטל. אל תצעקי. אני לא מוכן להפרעות שלך, לא מוכן לשמוע אותך.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מה אתה רוצה, שכולם יגורו בתל-אביב?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

את מיתממת, כולכם מיתממים, כאילו אתמול באתם למדינת ישראל. עשיתם שגיאה על גבי שגיאה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

עשיתם, אז תירגעי ותשמעי את האמת, זו האמת.

אמרתי: אתרי האוהלים קמו בתקופה הכי קשה, באותה תקופה, "תקופת הזהב" של אריק שרון, שאתה טוען שהמחירים ירדו והכול היה בסדר. הקמתם אתרי קרוונים שאינם ראויים למגורים. בושה וחרפה. לי כואב הלב כאשר אני רואה איך אנשים חיים בתוך קרוונים עם רצפות רעועות, ושילמתם סכומי עתק בעד אותם קרוונים, מחירי דירות שלמות.

אפרים גור (הליכוד):

למה אתה לא מוציא אותם מהקרוונים? תוציא אותם.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

ודאי שנוציא אותם.

שכונות שלמות בערי פיתוח עומדות ריקות. ואתה מדבר על בנייה ציבורית. אתה רק לא אומר לכל עם ישראל איפה בניתם. ואתה מדבר על עולים. דיברת 20 דקות על עולים. יש במדינת ישראל אלפי זוגות צעירים עם ילדים קטנים, שחיים עם ההורים שלהם.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

תדאג להם.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אנחנו דואגים להם, יותר ממך, חברת הכנסת בלומנטל. אל תדאגי.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

משפחות שחיות בעוני.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

את הורדת אותם לעוני הזה, לא אני.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ואתם לא דואגים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

דואגים. לצעוק את יודעת. עשיתם שגיאות, אל תאשימו אותנו בכל השגיאות שלכם. אני אגיד לך מה אנחנו כן עושים, ואנחנו עושים, כי אם לא נעשה, העם יחליף אותנו כמו שהחליפו אתכם.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

נכון. אבל לא נותנים לו הזדמנות.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לא נותנים הזדמנות? מה רצית, כל יום בחירות?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

למה אתם לא נותנים לו הזדמנות?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

מה זה הזדמנות? יהיו בחירות, ואני מבטיח לך שתקבלו פחות מנדטים מאשר יש לכם היום.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

נחיה ונראה. תסתכלי בתוך העם, את חיה מעל העם.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, זה לא ייתכן. אתם כל הזמן משסעים את דבריו. אני מבקש להפסיק את קריאות הביניים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אתה גם תקפת את הנושא של שכר הדירה. נכון, לא אנחנו המצאנו את זה. אנחנו מעדכנים את שכר הדירה ובאפריל נעדכן אותו שוב. אבל, לצערי, חבר הכנסת אפרים גור – אני אומר דברים חמורים – לצערי, גם השימוש בנושא שכר דירה הוא שימוש לא הכי הוגן, כי אני יודע שלפעמים על דירה אחת רשומות חמש משפחות, והם גרים יחד, אחד מפה וזוג משם, והם מקבלים מחמישה מקומות על דירה אחת. אני אומר דברים חמורים.

אפרים גור (הליכוד):

אמרת דבר חמור מאוד.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אמרתי לך שאני הולך להגיד דבר חמור מאוד ולא דבר נוח.

אתה טוען שיש דירות זמינות, חבר הכנסת אפרים גור. יש עוד הרבה מאוד בעיות, שאולי לא כדאי להעלות אותן מעל במת הכנסת. אז עזוב, לא הכול היה מושלם וורוד כמו שאתה מספר. יש עוד הרבה דברים מעבר לזה. אבל לפחות אנחנו משתדלים לתקן את כל התחלואים. אי-אפשר לתקן את כל התחלואים ביום אחד.

ועכשיו אני מבקש, ברשותך, לעבור לנייר מסודר, ואני אקרא לך מתוך הנייר מה אנחנו עושים, מה עשינו ומה אנחנו מתכוונים לעשות. אני רק כעסתי בגלל כל הנתונים האלה שאתה בא ומספר, הכול היה כל-כך טוב, אז מה קרה? למה אנשים היו זרוקים ברחובות אז, בתקופה שלך?

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, משרד הבינוי והשיכון רואה בפינוי הדיור הזמני, תוך הבטחת בית חלופי ואתו גם עתיד טוב יותר לאותם דיירים, יעד לאומי ממדרגה ראשונה. אוכלוסיית הדיור הזמני בקרב העולים, לא כוללת את המגזר הכפרי של מושבים וקיבוצים, כוללת 15,433 בתי-אב, מהם 10,960 עולים מאתיופיה, לא מחבר העמים; 46,405 נפש, מהם 34,511 עולי אתיופיה. כלומר, באותם אתרי קרוונים שאתה דיברת עליהם ואני מדבר עליהם, 70%–75% הם עולי אתיופיה.

מינהלת "עתיד ובית", שהוקמה בסיוע האוצר, פועלת מאז יולי 1993 באינטנסיביות למתן סיוע לרכישת דירה לתושבי 14 אתרים שניתנה להם עדיפות. אנחנו נוקטים היום שיטה שנכנסים ל-14-15 אתרים, מנסים למצוא פתרונות, להזיז אנשים – ותיכף אגיע לנתונים – וכשמסיימים שם ממשיכים לאתרים אחרים.

המינהלת מתמקדת בוותיקים ובעולים מברית-המועצות, בעוד העולים מאתיופיה מטופלים על-ידי המשרד לקליטת העלייה.

עד סוף אוקטובר 1993 רכשו דירות יותר מ-1,000 בתי-אב מתוך כ-4,250 שבטיפול המינהלת "עתיד ובית", באותם אתרי קרוונים שדיברתי עליהם קודם. עוד כ-1,100 אותרו כזכאים לדירות בשיכון ציבורי.

יש הרואים במספרים אלה הישג ראוי לציון, אך משרד השיכון סבור שהקצב אטי ויש להחישו. הקצב לא מהיר מספיק, אנחנו מודים – לא כמו אחרים – שצריך לזרז ולהחיש את הקצב.

רובן המכריע של הדירות שנרכשו על-ידי דיירי אתרי הדיור הזמני הן מתוך הדירות ששווקו על-ידי "שיכון ופיתוח", חברה-בת שלנו, אשר נכללו במבצעי המכירות, כשהרוכשים נהנו ממחירי דירות מוזלים ומהלוואות מקום.

אנו כבר "מגרדים" את רצפת המלאי. נותרו למכירה פחות מ-3,600 דירות, ומתוכן כ-1,000 בצפון והיתר בדרום – כאשר אין כלל דירות בין כרמיאל בצפון לבין קריית-גת בדרום.

במטרה להגדיל את היצע הדירות, הוחל בעבודת מטה משותפת של משרד הבינוי והשיכון ומשרד האוצר, כאשר אתה יודע שבכל הנושאים האלה אנחנו צריכים לעשות זאת בשותפות מלאה עם משרד האוצר – – –

רון נחמן (הליכוד):

מה עם הדירות הריקות שמוכנות עכשיו לעולים?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

למה הם לא עוברים לשם?

רון נחמן (הליכוד):

כי המשרד שלך לא נתן להם להיכנס.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אתה עוד הפעם מושך זאת לכיוון אותן דירות ריקות שבניתם בבנייה ציבורית.

חבר הכנסת אפרים גור, העקרונות שמנחים את עבודת המטה הם: א. תוכנית לאיתור 100,000 יחידות דיור לבנייה רוויה, כאשר מטרת התוכנית לאפשר הפעלת 50,000 יחידות דיור בכל שנה בשנים 1994 ו-1995. מדובר על 100,000 יחידות דיור בבנייה רוויה. נוסף על קרקעות באזורי הביקוש יאותרו קרקעות באזורי הנגב והגליל שבהם יש ביקוש לדירות. במקומות שיש ביקוש לא נעשה אותן שגיאות שנעשו. אנחנו מתכוונים לבנות היכן שצריך לבנות, היכן שיש אנשים, היכן שמוכנים לגור, לא היכן שאיש לא מוכן לגור, כמו שהיה – שבנו הרבה, אבל שכונות צללים עומדות ריקות, וצריך לשים שם שמירה פרטית כדי שלא יגנבו את הקערות מתוך הבתים, כי הבתים יפהפיים, אבל איש לא הולך לגור שם. אבל בניתם שם, נכון?

ב. קידום לסיום הליכי החקיקה של חוק התכנון והבנייה.

ג. הבאה לכלל ביצוע של תוכנית מפורטת להרחבת מימון הבנייה הניתן על-ידי הבנקים באמצעות ביטוח הסיכון הראשון על-ידי הממשלה. צריך לתת גם ביטוח לאותם קבלנים.

הנתונים על ביצוע ומימוש משכנתאות מוכוונות לשנת 1993 ביחס לשנים עברו מצביעים על גידול משמעותי בקרב משפחות העולים לפי הפירוט דלהלן, ואם אני לא טועה, זה גם פורסם לפני שבוע בעיתונים.

בשנת 1992 – 53,763 משפחות מימשו זכאותן לדיור. ב-1992, זו היתה בדיוק התקופה, לפני המעבר – – –

אפרים גור (הליכוד):

חצי חצי.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

הכול שלך. כל השנה שלכם – של השלטון הקודם. תיכף אגיד לך גם למה אני אומר זאת.

אני חוזר: ב-1992 – 53,763 משפחות מימשו זכאותן לדיור, מתוכן 21,000 עולים. ואילו ב-1993, מתוך 64,502 משפחות שמימשו זכאותן לדיור – 35,000 עולים. כלומר, עלייה דרסטית בעולים זכאים שרכשו דירות.

אפרים גור (הליכוד):

הוותק עלה, והם התחילו לעבוד.

דוד מגן (הליכוד):

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

נתונים אלה מצביעים על גידול של 14,000 מימושים בשנה.

נתון הראוי לציון מיוחד מתייחס – – –

דוד מגן (הליכוד):

השאלה היא, האם אתה מסכים שהנתונים האלה ייבדקו בוועדה של הכנסת?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

בסוף אענה על שאלות. לא נעים לי, כי כולם ממהרים פה. תרשה לי, חבר הכנסת מגן, אני מכבד אותך, אני מוכן אחר כך לענות לך, כשאני אסיים.

אדוני היושב-ראש, שמור על זכות הדיבור שלי, אני רוצה להתקרב לסיום וכולם בלחץ.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דוד מגן, פשוט הפריעו לו מאוד, ולכן אני מאפשר לו עוד שתי דקות.

יעקב שפי (העבודה):

רוצים ללכת הביתה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני יודע, מה לעשות?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שפי, פשוט שיסעו את דבריו והפריעו לו בקריאות ביניים רבות. יש לו עוד שתי דקות, ובזה הוא יסיים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

המשכנתאות יוגדלו בשנת 1994.

אפרים גור (הליכוד):

בכמה יגדלו המשכנתאות?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני לא אגיד לך בדיוק בכמה זה יתחיל, מתכוונים להגדיל זאת משמעותית ב-1 באפריל 1994; לא רחוק, בעוד חודשיים בערך. חייבים לעדכן את זה, כי אנחנו יודעים שזה לא מכסה וזה לא מספיק.

נתון הראוי לציון מיוחד מתייחס למימושים בקרב המשפחות החד-הוריות – המשפחות שעליהן דיברת – ב-1993, חבר הכנסת אפרים גור: מכלל 2,497 משפחות – 1,948 משפחות חד-הוריות היו מקרב העולים החדשים, כלומר הרוב המוחלט. בשנת 1994 אנו צופים גידול משמעותי נוסף, לאור הגדלת הסיוע ל-139,000 שקל במרכז הארץ למשפחות חד-הוריות, ול-148,500 שקל בירושלים, כי הבנייה יקרה יותר. כלומר, אנחנו מתכוונים לפתור עוד הרבה מאוד בעיות בשנת 1994.

מכלל 35,000 משפחות העולים שמימשו את זכאותן ב-1993 – 12,000 משפחות עלו ב-1990, 12,000 עלו ב-1991, 7,500 עלו ב-1992 ו-3,500 עלו ב-1993.

מרבית הרוכשים – כ-91% – היו עולים מחבר העמים.

במטרה להגדיל את פתרונות הדיור בקרב משפחות העולים בכלל ותושבי אתרי הקרוונים בפרט, הקצה המשרד בהתאם להחלטת הממשלה כ-8,000 יחידות דיור חדשות, שאתה דיברת עליהן קודם, שיינתנו בתנאי שכירות מסובסדת למשפחות קשישים, נכים וחד-הוריות, שגם להם צריך למצוא פתרון, והן האוכלוסיות הקשות ביותר. אני משוכנע שחבר הכנסת שילנסקי יסכים אתי במאה אחוז, כי הוא גם רגיש.

בתוכנית העבודה לשנת 1994 הוחל בבנייה ובתכנון של אלפי יחידות דיור של הוסטלים במקומות מבוקשים – – –

אפרים גור (הליכוד):

כמה הוסטלים?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אמרתי: אלפי הוסטלים, חלקם בשלבי בנייה, הלוואי שכמה שיותר אלפים.

אפרים גור (הליכוד):

בתוכנית העבודה של משרד השיכון יש 1,000 הוסטלים בלבד. איך אפשר לומר "אלפי"?

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת גור, סגן השר צריך לסיים את דבריו. הבהרת את דבריך.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת גור, תאמין לי, אתה הכי מתאים להיות שר השיכון הבא. עזוב, די, אתה הרי יודע טוב יותר מאתנו מה קורה אצלנו. עזוב את המספרים, לא מעניין אותי, אתה גם קודם זרקת לי כל מיני מספרים, שהם מעניינים אותי כקליפת השום. כל המספרים שנתת על אבטלה ועל בנייה – מצד שני העוני גדל, הדלות גדלה, אין דירות, אנשים חיים באוהלים. תפסיק עם זה. על מה אתה מדבר? את מי אתה משגע פה, אני רוצה להבין.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני מסתובב בארץ ורואה תמונה אחרת. מסטיסטיקה אי-אפשר לקבל קורת גג. אדם בלי קורת גג – שום סטיסטיקה – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אתה אומר לי? אני מסכים אתך במאה אחוז. הוא מביא לי רק סטיסטיקות. אני רוצה להגיע לסיום.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש לסיים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

בתוכנית העבודה לשנת 1994 – – –

אפרים גור (הליכוד):

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אמרתי שאנחנו נקים הוסטלים. אתה אמרת: למה אלפים, זה רק אלף. אלף ואחד זה כבר עובר את האלף. אבל אנחנו מתכוונים לאלפים.

היו"ר ע' עלי:

אני חושב שהבהרת את דבריך.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מגיע לסיום, אדוני היושב-ראש. תן לי עוד שתי דקות.

דוד מגן (הליכוד):

תשאיר משהו לוועדה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני אעביר לוועדה, אין בעיה, אבל תן לי לסיים, אני חייב להעביר את הנתונים.

משרד הבינוי והשיכון מתכנן להפעיל ב-1994 תוכנית ייחודית לבנייה של כ-20,000 יחידות דיור במסגרת "בנה דירתך". מטרת התוכנית היא להגדיל את מלאי הדירות מחד גיסא ולהוריד את המחיר מאידך גיסא, ולהוריד משמעותית – אנחנו מתכוונים להוזיל את מחירי הקרקעות ל-11% מהערך האמיתי, כדי לעזור גם לוותיקים, זוגות צעירים שחיים באתרי הקרוונים.

רון נחמן (הליכוד):

כשזה יהיה תספר לנו.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

זה כבר עובד, אדוני חבר הכנסת רון נחמן, תבדוק בשטח. כבר יש איתור קרקעות, כבר יש הסכמים. זה יהיה הרבה יותר מהר ממה שאתה חושב.

הי"ר ע' עלי:

אני מבקש להפסיק ולאפשר לסגן השר לסיים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

בקריטריונים שנקבעו בתוכנית לדיירי אתרי הדיור הזמני, שעליהם דיברתי קודם, אנחנו נותנים עדיפות עליונה לחיסול אתרי הקרוונים, במסגרת התוכנית של "בנה דירתך". כאן שוב מדובר לא רק בעולים חדשים, אלא בעולים חדשים וותיקים ובזוגות צעירים שלנו, אלה שגרים באוהלים, שזרוקים בתוך קרוונים עם הילדים שלהם. גם הם בני אדם, ומגיעות להם אותן זכויות.

משרד הבינוי והשיכון הגיש למשרד האוצר תוכנית לקידום הפינוי של אתרי הדיור הזמני, זו התוכנית שאני מדבר עליה. חלקים גדולים כבר אושרו.

תוכנית נוספת לפתרון הבעיה, אשר הוגשה לשר האוצר, מתייחסת לפתרונות ייחודיים לעולי אתיופיה, כי הם שכבה חלשה מאוד, ואתם יודעים שקשה מאוד אתם, ואנחנו מתכוונים לעזור להם במקסימום האפשרי, עזרה של מדינה, הן על-ידי רכישת דירות נ"ר – נכסי רכישה – והן על-ידי הגדלת הסיוע לרכישת דירות על-ידי עולי אתיופיה.

ביחס למשפחות שידן אינה משגת רכישת דירה, המשרד מסייע בהשתתפות בשכר דירה, כאשר גם במקרה זה המשרד פנה לאוצר בבקשה להגדיל את ההשתתפות בשכר דירה. כבר אמרתי, שאני מעריך שבאפריקא יהיו עדכונים גם במשכנתאות וגם בדברים נוספים.

בסיכומי של דבר, נתוני המימוש, שיפורים בתוכניות הסיוע והפעלת תוכניות ייחודיות ייתנו מענה על הבעיה המועלית בהצעתך, חבר הכנסת אפרים גור.

אוסף ואומר, שעשרות אלפי עולים שרכשו דירות עד היום ועשרות האלפים שמקבלים השתתפות בשכר דירה מצביעים על מדיניות סיוע ואכלוס נכונה, מדיניות שנקבעה על-ידי שר הבינוי והשיכון, ששם לו למטרה לתת פתרון דיור זול ונאות לכל משפחה בישראל.

אני חייב לומר עוד משפט לסיכום. ביום שישי בערב ראיתי בטלוויזיה דבר חמור. נכון שמפנים שכבות חלשות לאזורי פיתוח, ואני מדבר על מה שקרה עם האתיופים בקריית-מלאכי. אני הגבתי, אבל את התגובה שלי לא הכניסו לשידור.

אפרים גור (הליכוד):

בקריית-מלאכי ובכמה מקומות נוספים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

מה שקרה שם הוא דבר מביש. אני אומר לך, חבר הכנסת מגן, כי אתה היית ראש עיר. לא ייתכן להגיע למצב כזה, שמוציאים ילדים אתיופים קטנים מבתי-הספר. אני יודע שלערי הפיתוח יש בעיות קשות, אבל לא הילד הקטן העולה החדש צריך להיות קורבן של המערכת. ראש עיר טוב, אותו ראש עיר שהוא בן שני ושלישי של בני המעברות של שנות ה-50 צריך לשמש דוגמה. יש לו בעיות, שיסגור את כל היישוב על כל יושביו, ולא לקחת ילד ולהעניש אותו. זו בושה וחרפה. הוא צריך לפנות לכל המוסדות, שינהל את המאבק עם החזקים, שלא יעשה את המאבק על גב החלשים. אני מגנה את זה. אני מקווה שמהר מאוד יחזירו את הילדים הקטנטנים לבתי-הספר, כדי שהם לא יסתובבו ברחובות.

חבר הכנסת אפרים גור, אני מציע להעביר את הנושא לוועדה; לכל ועדה שתציעו.

אפרים גור (הליכוד):

ועדת הכספים.

דוד מגן (הליכוד):

ועדת הכספים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני בעד. עוד יותר טוב. להעביר לוועדת הכספים, ואם יש עוד בעיות שעדיין לא דנו בהן, ויש עוד הרבה לתקן, ננסה ביחד לראות איך אפשר לעשות יותר למען אותן שכבות חלשות, גם מקרב העולים וגם מקרב הוותיקים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן השר אלי בן-מנחם.

חבר הכנסת אפרים גור, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדת הכספים?

אפרים גור (הליכוד):

כן, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הצעה לסדר-היום מס' 3353: מדיניות שיכון העולים של הממשלה, של חבר הכנסת אפרים גור, לוועדת הכספים של הכנסת? מי נגד?

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

14 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הנושא אושר ויועבר לוועדת הכספים של הכנסת להמשך הדיון.

הצעת חוק סייג לחנינה, התשנ"ד–1993

(הצעת חבר הכנסת ז' המר)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. הצעת חוק תתשכ"ד – הצעת חוק סייג לחנינה, התשנ"ד–1993. חבר הכנסת זבולון המר, בבקשה.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אחנו עדיין לא יודעים מה תהיינה ההבנות שיושגו בדבוס או בקהיר לגבי צעדים מעוררי אמון שאנחנו נתבעים למלא כתנאי להסכמת אש"ף להסדר אתנו.

סוריה לא נתבעת לצעדים כאלה. היא רשאית להפעיל את ה"חיזבאללה", שירצחו את חיילינו ברצועת הביטחון. אש"ף לא נדרש למלא את התחייבותו בדבר מחיקת הסעיפים באמנה הקוראים למחיקת מדינת ישראל. הוא גם לא נדרש למלא את התחייבותו בהפעלת מרותו על "ניצי הפתח", הממשיכים בטרור נגדנו. איש מהם לא נתבע, כתנאי, לשחרר את רון ארד, את זכריה באומל, את יהודה כץ, את צבי פלדמן, את רחמים אלשיך ואת יוסף פינק. אנחנו כן נדרשים, ונענים. הרי אנחנו הבלתי-אמינים בכל הסיפור הזה וצריכים לשקם את אמינותנו.

בהקשר זה, אחד הצעדים שננקטים הוא שחרור המחבלים העצורים אצלנו, אלה שעשו הכול בשליחותו של ערפאת – להרוג יהודים, נשים, ילדים חפים מפשע, וערפאת לא רוצה להשאיר את הרוצחים שלו מאחור.

חברי הכנסת, שחרור אלפי האסירים הוא בעייתי כשלעצמו, שהרי טרם הוכחו פירות ההסכם, טרם פסק הטרור. יש כאן גם שאלות מוסריות של חוטא שלא חזר למוטב והוא יוצא נשכר; ויש כאן שאלות ביטחוניות של פיקוח נפש, של עידוד רוצחים לפעול מפני שהם יודעים שהם ישוחררו במוקדם או במאוחר; ויש כאן חוסר רגישות ועוול נורא כלפי משפחות נפגעי הטרור שצופים ברוצחי יקיריהם צוהלים בצאתם לחופשי.

ויש גם רפיון צבאי. החיילים הלוחמים יאמרו בלבם: מדוע נצא להילחם בהם, לסכן את חיינו, אם במהרה ישחררו אותם בהמוניהם. אנחנו הרי יודעים בבירור שהטרור לא ייפסק זמן רב גם לאחר חתימת הסכם הנסיגה.

אדוני היושב-ראש, די לראות את הלעג והשמחה לאיד של הרוצחים המשתחררים ואת החגיגות ואת קבלות הפנים שעורכים לכבודם, ואת אלה מהם הממשיכים בטרור לאחר ששוחררו – ולעומתם את הכאב העצור והמתפרץ, את היגון והזעם של נפגעי הטרור ומשפחותיהם. די בכל אלה כדי לזעזע את אלו שנשמה בקרבם ולשבור את לבו של מי שלבו איננו לב אבן.

אבל המזוויע מכול הוא, שאלה אשר דם נקיים על ידיהם, שבמו ידיהם רצחו יהודים, אנשים, נשים וילדים, ונשפטו ונידונו, הם יהיו בין המשוחררים. וזה לא יסולח.

במלוא הענווה והכבוד אני אומר, שתשובת הממשלה, שמתנגדת להצעת החוק השוללת אפשרות חנינה לרוצחים אלה, היא מחרידה בגלל האטימות והציניות שבה. הממשלה טוענת שאין צורך בחוק מפני שלא ישחררו רוצחים, ובו בזמן היא אומרת שאין צורך בחוק מפני שאין הממשלה כובלת את עצמה בנדון. עצם התשובה הפרדוקסלית הזאת מעידה על צורך בחוק.

החוק יאמר באופן חד-משמעי לאש"ף, שאנחנו נחרצים, שיש גבול לווייתור, שיהיו אשר יהיו הצעדים מעוררי האמון, רוצחים בפועל לא ייכללו ביניהם, מפני שאסור שמאות רוצחים שדם על ידיהם ישוחררו כאילו לא עשו דבר, כאילו כלום לא קרה למשפחות הנפגעות.

החוק הזה הוא גם מבחן לכך – האם יש גבול להתבטלות שלנו. החוק הזה הוא קו פרשת הדם שלנו, וההתייחסות שלנו אליו מוכיחה ותעיד איזה סוג עם ואיזה מין מדינה אנחנו.

אני קורא לכנסת במסר אנושי, מוסרי, יהודי, ציוני, לאומי, שלא לתת למושכי החוטים לשנות עד כדי כך את הערכים שחונכנו עליהם.

חברי הכנסת, עוד אין הסדר קבע, עוד לא נבחן בפועל הסדר הביניים, עוד לא נפסק הטרור לרגע, עוד לא הוחזרו שבויינו, שכמעט איננו יודעים דבר על גורלם, וכבר נשחרר אלפי עצירים – זו טעות גדולה.

העובדה שהממשלה לא מוכנה לחשק את עצמה ולהתחייב לכנסת שרוצחים היא לא תשחרר – זאת שערורייה וזוועה. ואם הכנסת לא תחייב את הממשלה בעניין ותעמוד מנגד, תהיה גם היא עומדת על הדם, ודמנו בראשנו אם לא נאמר לעם בציון ולפלשתינים, שיש גבול לעסקות שלנו ויש קץ להרכנת הראש ורוצחים לא נשחרר.

זו מגמת החוק, ואני מקווה שגם אם הממשלה תעמוד בהתנגדותה ולא תסכים לנקוט צעדים מעוררי אמון כלפי בנות ובנים, נשים ובעלים, אבות ואמהות של הנרצחים היהודים, הרי הכנסת תגול את החרפה הזו, תחוק את החוק המוסרי הזה ותוכיח שגם לנו יש ערכים וקו אדום – קו הדם שלנו. הצעת החוק היא נגד שופכי דם חינם בשני המובנים: אלה הרוצחים חפים מפשע ואלה שלא ייענשו.

אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת זבולון המר. שר המשפטים, בבקשה.

אני מודה לחבר הכנסת המר שחסך לנו חמש דקות יקרות בשעה כל כך מאוחרת. אולי גם אחרים ילמדו ממנו, לכן אני מצוין זאת קבל עם ועדה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מוסד החנינה שבחוק-יסוד: נשיא המדינה מקנה לנשיא המדינה את הסמכות המיוחדת לחון עבריינים, להפחית עונשים, וזאת בהתחשב בנסיבות האישיות של אותם עבריינים, בזמן שהוא מתבקש להפעיל את הסמכות. בתום הליכים משפטיים רגילים, מקנה כל מדינה לראש המדינה סמכות לחזור ולעיין במידות העונש שנגזרו או שגזרו בתי-המשפט, בהתחשב בנסיבות המשתנות עם שינויי העתים.

מבקש חבר הכנסת זבולון המר הנכבד, שבחוק נשלול סמכות מנשיא המדינה, לחון או להפחית עונשים בנסיבות מסוימות. אם הוא מבקש לנצל את ההזדמנות כדי לנאום כאן נאום פוליטי נגד הסדרים או נגד קו של ממשלה, נאום אופוזיציוני, הרי שהוא זכאי לעשות זאת, בין עכשיו ובין במועד אחר. אבל הוא מבקש לסיים את נאומו בכך שנתקן חוק-יסוד ונשלול סמכויות מכבוד נשיא המדינה.

ועכשיו, אם יאפשרו לזבולון המר הנכבד לשמוע, אשאל אותו: היו דברים מעולם, וחס וחלילה יכולים לקרות דברים. תאר לך שאויב, צר ומתנכל יתפוס מבנינו או בנותינו, בני ערובה או שבויים, ויאמר: אני מוציא אותם להורג, אלא אם כן אתה משחרר שניים-שלושה או עשרה אסירים משלנו, ונניח שאנו רוצים לשקול בצר לנו את האפשרות, או להרוויח זמן ולהגיד שאנו שוקלים את האפשרות הזו. אבל אתה רוצה לחסום כל אפשרות שנשיא המדינה יוכל להפחית במקרים מסוימים עונשים. אם במקרה אותם בני-אדם הם באותה רשימה שמגישים לנו כתנאי לכך שלא יוצאו בנינו ובנותינו להורג כשבויים או כבני ערובה, נעמוד נכלמים ונגיד: מה לעשות, אבל לאיש אין סמכות לעשות זאת. בתי-המשפט גזרו ופסקו כי בנסיבות כאלה, כאשר יש הסכם פוליטי, כאשר יש דין ודברים אפילו עם אויב – אסור. למה?

זבולון המר (מפד"ל):

כדי שלא להחזיר בלי שני הדברים האלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת זבולון המר, שים נא לבך: אלפים מן הפלשתינים עצורים או יושבים בבתי-סוהר, ועם כל ההתקדמות ועם כל הקשיים במשא-ומתן, שוחררו מספר מסוים של עצורים או אסירים, על-פי רוב אלה שהיו בסמוך לסיום תקופת מאסרם. אנשים שדם על ידיהם לא שוחררו. זה היה קריטריון ברור וקבוע, שנקבע על-ידי ראש הממשלה ושר הביטחון, והוא כובד היטב. לא הגיעה השעה לסנדל ולחשק את ראשי המדינה. האם נשיא המדינה אינו ער למתרחש? האם אין הוא מתעניין לדעת מה חושבים מגזרים שונים של הציבור? האם אי-אפשר לפנות אליו ולהגיד לו: אדוני נשיא המדינה, בעניינים אלה היזהר לך? או ראש הממשלה, או שר המשפטים, או אלה המייצגים את ישראל במשא-ומתן. בסך הכול העניינים מתנהלים באחריות, גם אם יש ויכוח על הדרך.

לכן, עם כל הכבוד, אני חושב שאין מקום בנסיבות אלה לתקן את חוק-יסוד: נשיא המדינה, לשלול את סמכותו של נשיא המדינה במקרים מסוימים, או למנוע ממנו להפעיל או לממש את סמכותו, ויש להשאיר לו את חופש שיקול הדעת בהתאם לנסיבות.

אני מציע לדחות, או יותר נכון להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי, אנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק סייג לחנינה, התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת זבולון המר – נא להצביע.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 10

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק סייג לחנינה, התשנ"ד-1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

12 בעד, 10 נגד, אין נמנעים. הצעת החוק אושרה והיא עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק המקרקעין (תיקון – עסקאות נוגדות), התשנ"ד-1993

(הצעת חברת הכנסת נ' בלומנטל)

היו"ר ע' עלי:

אנו ממשיכים בסדר-היום: הצעת חוק תתש"א, הצעת חוק המקרקעין (תיקון – עסקאות נוגדות), התשנ"ד-1993. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש כאן תיקון להצעת חוק המקרקעין, לסעיף 9. הצעת התיקון הזו באה לעודד אדם שעושה עסקת מקרקעין, על מנת שלא ייפול לתרמית, דבר שעלול מאוד לקרות, ושהמקרקעין שהוא רוכש לא יימכרו בפעם השנייה. התיקון בא לעודד רישום הערת אזהרה. כבר היום ברוב המקרים רושמים הערת אזהרה, אך עדיין אם השני מגיע ורושם קודם לכן, זכותו של השני עדיפה. זה בא לתקן משהו שהוא לא בדיוק עיוות, על מנת לעודד את הקונה הזהיר, זאת אומרת לעמוד על כך שתירשם הערת אזהרה.

אם במקרה שני הקונים מרומים על-ידי מישהו, ושניהם לא רשמו הערת אזהרה, זכותו של הראשון עדיפה.

זה כל התיקון. הוא תיקון לא גדול, ובוועדת הפנים נעמוד על רישום התיקון באופן המדויק והטוב ביותר. ההצעה הזו היא תוצאה של קריאה מן השטח. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל. שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעה ברוח זו שהועלתה כאן, הועלתה בפני ועדת הקודיפיקציה בראשותו של כבוד השופט אהרן ברק ונדחתה על-ידה. היא הועלתה בפני הוועדה להבטחת זכויות רוכשי דירות, והיא נדחתה על-ידה. אלו הן סוגיות סבוכות בדיני המקרקעין. התיקון המוצע מעניק להערת האזהרה זכות קניינית, בעוד חוק המקרקעין רואה בהערת האזהרה רק זכות אובליגטורית.

חוק המקרקעין, אשר חוקק ב-1969, ביטל את הזכויות שביושר וקבע בהוראה מפורשת בסעיף 7 לחוק כדלהלן: א. עסקה במקרקעין טעונה רישום. העסקה נגמרת ברישום, ורואים את השעה שבה אישר הרשם את העסקה לרישום, כשעת הרישום; ב. עסקה שלא נגמרה ברישום, רואים אותה כהתחייבות לעשות עסקה.

אני מתקשה להבין מה פירוש: החל ברישום הערת אזהרה, אשר המציעה מבקשת להעניק לה זכות עדיפות. אנחנו יודעים אם יש רישום או אין רישום, ומי שלא הולך ולא רושם, הרי שאינו מגן על זכויותיו. אם שני בא ומגן על זכויותיו, זכותו עדיפה. כל בר-בי-רב יודע שכך הדברים במקרקעין, ולא צריך לזעזע את שוק המקרקעין. לכן אני סבור שיש להגן על העיקרון שהרישום ייתן ביטוי נכון לזהות בעלי הזכויות במקרקעין ובכך יבטיח את ההסתמכות על הרישום.

העובדה שבצד הזה של הכנסת יש שני צדיקים מחברי הכנסת שמכבדים אותנו ואילו בצד השני יש הרבה, אינה משכנעת אותי להסכים להצעת החוק כאשר אני מסכים לה. לכן אנחנו נשאל את חברי הכנסת: אייכם? מדוע אתם לא כאן? מדוע אתם מאפשרים להעביר דברים שרוב חברי הכנסת, לפחות מבחינת ההשתייכות, היה מוכן לדחות?

מיכאל איתן (הליכוד):

הם הצביעו ברגליים, הם הצביעו ברגליים אי-אמון בממשלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא, לא, כל אחד בפינתו.

מיכאל איתן (הליכוד):

הם הצביעו אי-אמון בעמדת הממשלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כל אחד בפינתו עסוק בענייני המדינה ובענייני שליחותו, אבל משום-מה השליחות לא מתבטאת כאן. לכן, הכבוד יהיה לרוב, כי בדמוקרטיה הרוב צודק, אבל אני חושב שהצעה זו אין לה מקום, ואני מציע להסיר אותה מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק המקרקעין (תיקון – עסקאות נוגדות), התשנ"ד–1993, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל? מי נגד?

מיכאל איתן (הליכוד):

לפי התקנון אנחנו יכולים לראות בהצבעה זו הצבעת אמון או אי-אמון בממשלה, לא?

היו"ר ע' עלי:

מי שהוא נגד, כמובן מצביע נגד.

חגי מירום (העבודה):

אתה יכול, אבל אז זה יעבור ליום שני.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק המקרקעין (תיקון עסקאות נוגדות),

התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 15, נגד – 2. ובכן, הצעת החוק אושרה והיא תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

דב שילנסקי (הליכוד):

פה ביקשו – ועדת הפנים, אז היא תועבר לוועדת הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

היא תועבר לוועדת הכנסת.

פיני בדש (צומת):

לוועדת הפנים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ועדת הפנים.

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, חבל על הוויכוח. התקנון נותן מענה למקרה כפי זה שמונח לפנינו: אתה מעביר את זה לוועדת הכנסת, וועדת הכנסת תחליט באיזו ועדה תידון הצעת החוק.

הצעת חוק המפלגות (תיקון – פיקוח על איסור כפל חברות), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום: הצעת חוק תתל"ד – הצעת חוק המפלגות (תיקון – פיקוח על איסור כפל חברות), התשנ"ג-1993. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, מטרת הצעת החוק פשוטה. בחוק המפלגות יש סעיף מפורש שאוסר כפל חברות וקובע שאדם לא יכול להיות חבר בשתי מפלגות. לצערי, אין היום דרך לבוא ולאכוף את האיסור הזה, לבוא ולבדוק את האיסור הזה, למעט מקרים פרטיים של הלשנה פה והלשנה שם. אני מציע לתקן את החוק ולבנות את המכניזם, את המנגנון, שיאפשר את אכיפת האיסור.

אני אומר מראש: מדובר בהצעה היולית, שיכול להיות שתצטרך להשתנות קצת פה ושם. ההצעה היא מאוד פשוטה, והיא אומרת, שכל מפלגה תמסור, חודש לאחר תום שנת התקציב, את רשימת החברים שלה על גבי דיסקט של מחשב לרשם המפלגות, ורשם המפלגות יעשה הצלבה בין הרשימות השונות. מי שיימצא רשום כחבר בשתי המפלגות, יוציאו אותו, פשוט משום שהדבר הזה אסור ולא חוקי.

אני רוצה רק לבוא ולומר עוד משפט אחד, ובזה אסיים: עמדת הממשלה היתה התנגדות, התנגדות כפולה – האחת מסיבות של תקציב, ולדעתי זה לא רציני, והנימוק השני שלה אמר, שלא ראוי שהמדינה יהיה בידיה המידע הזה. אני אומר: אם באמת יש בעיה עם רשם המפלגות – ולדעתי זה מדינה כמו שכל דבר הוא מדינה, אבל זה איזה גוף בפני עצמו – אולי נעביר את זה למבקר המדינה. אני פתוח לבדוק את הדברים, אבל חשוב שיהיה מכניזם, חשוב שתהיה דרך שבה יעשו את ההצלבה הזאת, על מנת למנוע מצב שבו אדם יהיה חבר בשתי מפלגות או יותר ואי-אפשר לעשות שום דבר בעניין הזה. אנחנו בעידן הפריימריס, וכאשר כפל של חברות מתבצע יום יום, שעה שעה, זה גם משפיע על התוצאות ועל עיוות התוצאות ועל הרצון האמיתי של הבוחר. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת זנדברג. שר המשפטים, בבקשה.

רבותי, אני מאוד מעריך ומוקיר את העובדה שחברי הכנסת לא מנצלים את הזמן העומד לרשותם.

פיני בדש (צומת):

הם מחזיקים אותנו פה – – –

היו"ר ע' עלי:

אתם משפיעים עליהם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אין חשש. אני אומר לאופוזיציה: אין חשש, חברי הקואליציה לא יופיעו בשעה הזאת, הם לא יהיו כאן יש מאין. אילו היתה הצבעת אי-אמון, אולי היו מטריחים את עצמם לבוא.

כבוד היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, סעיף 15 לחוק המפלגות, התשנ"ב–1992, קובע לאמור: "לא יירשם אדם כחבר ביותר ממפלגה אחת, אך יכול אדם להיות חבר במפלגה ובמערך הכולל אותה מפלגה; לעניין זה 'מערך' – מסגרת משותפת למפלגה או למפלגות או לחוגי ציבור". החוק לא קבע סנקציה להפרת הלאו שנקבע בסעיף זה.

כעת, כפי ששמעתם, מציע חברי חבר הכנסת זנדברג הנכבד, שינוהל בכל מפלגה פנקס החברים – ואת זה, אני מניח, כל מפלגה טורחת לנהל – אבל העוקץ שבהצעתו הוא, שפנקס החברים יועבר מדי שנה לרשם המפלגות על מנת שהרשם ינפה את הרישומים הכפולים.

ובכן, מעיד אני שרשם המפלגות שוכן במשרד המשפטים, ושר המשפטים ממונה על החוק ועליו, ובכל זאת, משום ההיגיינה הציבורית וצנעת הפרט לא הייתי רוצה שרשימות של חברי המפלגות ישכנו בתוך משרד ממשלתי, שהם יהיו נחלתה של ממשלה בישראל.

אברהם פורז (מרצ):

אבל, אדוני השר, במס הכנסה יודעים בדיוק מה ההון שלך, מפשיטים אותך עירום ועריה בהצהרת ההון, אז למה אי-אפשר – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

הליברליות של אדוני נוגעת ללבי. אם אדוני חושב שדין הצהרה למס הכנסה כדין חברות במפלגה וצריך לדווח לאח הגדול באיזו מפלגה אני חבר, אז הוא ודאי מייד יצביע בעד ההצעה הזאת ויתברך בה. מה אעשה ואני לא חושב כמו אדוני וחברי השרים לא חשבו כמו אדוני? לכאורה, ממשלה שמכהנת יכולה לומר: וכי מה רע, וכי למה לא נלך ונראה מי חבר באיזו מפלגה ונספק את סקרנותנו?

ולנו יש כרגע יתרון, כי אנחנו בממשלה והאופוזיציה אין לה גישה לאותם רישומים. או שמא תאמר, שלמען תהיה גישה שווה ולכולם תהיה הזדמנות שווה לעיין, אולי בכלל נפתח את ספרי המפלגות לעיין הציבור וכל אחד יזדהה בפומבי?

אברהם פורז (מרצ):

כמו ששר האוצר לא יכול לעיין בשומות של נישומים, כך שר המשפטים לא יוכל לעיין ברשימות המפלגות. זה יהיה רק רשם המפלגות, שהוא לא אישיות פוליטית, אחרת יצא שאנשים יהיו חברים בשתי מפלגות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני שמח מאוד לראות שלאדוני יש אמון מלא ברשם המפלגות ובשר המשפטים ובמשרד המשפטים, ואני לוקח את זה לתשומת לבי כמחמאה גדולה, ובכל זאת השאלה נשאלת – האם תושבי המדינה חברי המפלגה רוצים שכעניין שבחוק חברות שלהם במפלגה תדווח למשרד ממשלתי.

מה ששייך עוד לעניין מהבחינה שלי הוא, שאם אתם מבקשים להזין את רשם החברות במידע העשיר הזה, מי ומי חבר באיזו מפלגה, ודאי וודאי שנצטרך לרכוש מחשב רציני לרשם המפלגות – –

אברהם פורז (מרצ):

לכן פנינו לארצות-הברית לקבל מחשב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – – מחשוב בעל עוצמה, ונצטרך להשקיע את העלות התקציבית. כרגע, חבר הכנסת הנכבד, מה אעשה, לא הציע למשרד המשפטים ולרשם המפלגות את התקציב הנדרש לרכישה הרצינית הזאת, כדי להזין במחשב שלנו את כל הפרטים האלה.

אבל עיקרו של דבר, אני עדיין חושב שיש בעיה. אני עדיין חושב שחברות בגוף וולונטרי היא עניין לגוף הוולונטרי. זה לא גוף ממלכתי ולא צריך לדווח, ומהסיבה העקרונית הזאת הייתי מציע שלא לקבל את ההצעה כפי שהיא, עם כל הכבוד שרוצים לתת למשרד שלנו ולרשם שלנו לקבל את כל הכבודה הזאת.

אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום, אבל אני מניח שזה יהיה לפי חישובים של קואליציה ואופוזיציה, והאופוזיציה גוברת על הקואליציה, ובכל זאת אני לא משנה את דעתי ואני מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשפטים.

אנחנו מצביעים.

אברהם פורז (מרצ):

לוועדת החוקה.

פיני בדש (צומת):

לוועדת הפנים.

היו"ר ע' עלי:

מי בעד הצעת חוק המפלגות (תיקון – פיקוח על איסור כפל חברות), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג? מי נגד?

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק המפלגות (תיקון פיקוח על איסור כפל חברות),

התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

הצעת החוק אושרה והיא תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעה לסדר-היום

מרד ארנונה בעקבות ביטול ההנחות

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בהצעה לסדר-היום מס' 3266: מרד ארנונה בעקבות ביטול ההנחות – של חבר הכנסת יוסף ונונו. בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, בחודש ינואר חולקו חשבונות המסים והארנונה לכל המשפחות ברחבי הארץ, והפעם על-פי התקנות החדשות של הנחות בארנונה שקבע שר הפנים. התדהמה, ההלם וההפתעה היו גדולים כאשר נתגלה כי תשלומי הארנונה גדלו ותפחו במאות ובאלפי שקלים לעומת השנה הקודמת.

אנחנו עדים היום לתחילתו של מרד ארנונה ברחבי הארץ, שהולך ומתרחב. כבר היום אנחנו שומעים על התארגנויות של ועדי שכונות בתל-אביב ובערי הפיתוח – היום בצהריים הודיעו לי על הצטרפות ראשי ועדים משכונות בבאר-שבע – המארגנים מחאות כדי שלא לשלם ארנונה.

ועדה מקצועית, בראשותו של דוד קפאח, ישבה על מדוכת הסדר ההנחות בארנונה כדי להביא לאחידות בכל הארץ ולבטל את הרבגוניות הקיימת בצווי המסים בכל רשות ורשות בנפרד. אולי המטרה טובה וברוכה, אך התוצאה שלה הביאה ליצירת עוול ועיוות גדולים על-ידי כך שהתעלמו וביטלו מערכות של הנחות שקיימות שנים רבות והפכו את כל האוכלוסייה מהצפון, מהמרכז, מהדרום, מהשכונות ומיישובי הפיתוח לאוכלוסייה אחת בארץ, אבל שכחו שרמת השכר שונה בכל מקום ומקום.

כבר בשנה הקודמת קמה זעקה, ושר הפנים נענה לה והקפיא את התקנות. השנה אין שר פנים במשרה מלאה, אך הוחלט להפעיל את התקנות במלוא העוצמה והתוקף.

היום, עם קבלת החשבונות של המסים, המשפחות מרגישות בפועל את כובד המשא שנפל עליהן. משפחות ברוכות ילדים עם ארבעה, חמישה, שישה ועשרה ילדים מצאו את עצמן עם תוספת ארנונה של כ-1,000 שקלים, זאת בימים שבהם מחפשים דרכים להוריד את קו העוני ולהפחית את מספר העניים; זאת, נוסף על כל התשלומים של האגרות לבתי-הספר, שמגיעים לסכומים של אלפי שקלים.

האם טחו עינינו מראות? לפני כחודש התקיים בכנסת כנס של משפחות ברוכות ילדים, ושם דיברו המשפחות בכאב, בזעם ובדמעות.

הפחתת ההנחות לקשישים, לגמלאים, לנכים, לאלמנות ולמשפחות חד-הוריות הוסיפה להם נטל נוסף של כ-500 שקלים, במיוחד באזורי פיתוח ובשכונות, שם המשכורות זעומות ומגיעות לכ-2,000 שקלים לחודש. איך הם יוכלו להתמודד עם הגזירות החדשות?

האם לכך התכוונה הממשלה הנוכחית בשינוי סדרי העדיפויות? נותנים מיליארדי שקלים לכל מיני מטרות חשובות, אך האם מצבן של המשפחות ברוכות הילדים איננו מטרה חשובה? גם בוטלו ההנחות לעובדי חינוך, לאנשי כוחות הביטחון, שמשכו אותם להתגורר באזורי פיתוח כדי לחזק את בסיס האוכלוסייה, ובמקום זה קלטו אלפי משפחות של עולים עם בעיות סוציאליות ומצוקה, שמחלישים את היישובים.

האם לכך התכוון שר הפנים במינוי של ועדת-קפאח לקביעת הסדרי הנחות בארנונה? האם לכך התכוון בהטלת גזירות שאין הציבור יכול לעמוד בהן?

הליברליזציה חוגגת ומרד הארנונה הולך ומתפשט. אנחנו נהיה עדים היום לתעסוקה גדולה יותר בבת-המשפט כאשר יהיו תביעות, הוצאות לפועל וצווי מאסר. האם אנחנו רוצים להפוך את המדינה למדינת פקודות והוצאות לפועל למרבית האוכלוסייה? האם זו הבשורה שרצינו לבשר לאוכלוסייה ולרשויות המקומיות?

אני קורא לראש הממשלה, הממונה על משרד הפנים, לשנות את התקנות באופן מיידי ולתקן את העוול שנעשה למשפחות ברוכות הילדים, את העוול שנעשה לגמלאים ולקשישים, את העוול שנעשה לנכים, לאלמנות ולמשפחות החד-הוריות. אני קורא לתקן את העוול ואת המעוות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת ונונו. שר המשפטים מתבקש להשיב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברשותכם, אשיב בשם שר הפנים.

סעיף 12(ב) לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי תקציב), התשנ"ג-1992, הסמיך את שר הפנים "לקבוע בתקנות תנאים וכללים למתן הנחות אחרות בתשלומי הארנונה הכללית ואת שיעורי ההנחה המרביים". כמו-כן נקבע בסעיף 12(ג) לחוק ההסדרים, כי "מועצה לא תפחית תשלומי ארנונה כללית אלא אם נתקיימו במחזיק הנכס התנאים שנקבעו בתקנות, ובהתאם לכללים ולשיעורים שנקבעו".

במקביל בוטל בחוק ההסדרים סעיף 280 לפקודת העיריות וכן הסעיף המקביל לו בצו המועצות המקומיות. סעיף 280 שבוטל קבע בזמנו: (א) המועצה רשאית להפחית ארנונה או לוותר עליה, בהתחשב במצבו החומרי של החייב בה, או בגלל סיבה אחרת שתאושר על-ידי השר; (ב) מבלי לגרוע מהאמור בסעיף קטן (א), רשאית המועצה: 1. להפחית עד 25% מהארנונה למחזיק שהגיע לגיל 65 והמקבל מהביטוח הלאומי קצבת זיקנה; 2. לפטור מהארנונה בגין 100 מ"ר מחזיק שהגיע לגיל 65 והמקבל מהביטוח הלאומי קצבת זיקנה בצירוף הטבה סוציאלית בתנאי שאין לו דירת מגורים נוספת.

בהסתמך על הוראות חוק ההסדרים, כמפורט לעיל, התקין שר הפנים תקנות להסדרים במשק המדינה (הנחה מארנונה), התשנ"ג-1993. בתקנות הופחת שיעור ההנחה למקבלי קצבת זיקנה ונקבע שיעור מרבי של 20%, לעומת 25% שהוענקו לפי סעיף 280(ב) שבוטל. כמו-כן נקבע שיעור הנחה מרבי של 80% למקבלי קצבת זיקנה בצירוף הטבה סוציאלית ונקבעה הנחה לנשים בהגיען לגיל 60. תקנות אלו, כאמור, הותקנו על-ידי שר הפנים. בעקבות פניות של רשויות מקומיות שלא הצליחו להפעילן במועד, נדחה ביצוע התקנות בשנה שלמה.

מהאמור לעיל עולה, כי עם פרסום חוק ההסדרים הוסמך שר הפנים לקבוע את הכללים האמורים, לעומת מצב משפטי שהיה קיים עד לפרסום חוק ההסדרים, שנתן לרשויות המקומיות שיקול דעת במתן הנחות בשל "מצבו החומרי של החייב". המצב הקודם נראה בלתי נסבל מבחינה זו שכל רשות יכלה לעשות דין לעצמה ועשתה זאת, כמובן, על חשבון קופת הציבור.

מאחר שהנושא בהחלט ראוי לדיון, אני מציע להעביר אותו לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הנושא. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, קשה לראות שלבים ראשונים של ביצוע רפורמה כואבת כל כך, שמגבילה את הרשויות המקומיות, כשאין שר פנים במשרה מלאה וראש הממשלה הוא האיש שממלא את התפקיד. בחלוף חודש וחצי מיום החלת הרפורמה הלכה למעשה אנחנו שומעים כי הרשויות המקומיות לא עומדות בלחץ, ועל כורחן הן נאלצות להמשיך את מסורת הענקת ההנחות.

אני מציע גם לחבר הכנסת ונונו לעבור ממסלול ההצעה לסדר-היום למסלול של הצעת חוק. שר המשפטים הוא גם יושב-ראש ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק. לנוכח הניסיון שהצטבר בתקופת 40 הימים האחרונים, אני חושב שאין דרך לתקן את מצב העניינים אלא הדרך של חקיקה, כך שהתקנות של שר הפנים תהיינה מפורטות יותר ותאפשרנה לרשויות המקומיות לתמרן כל אחת בתחומה לפי המצב הסוציו-אקונומי הקיים בה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן.

האם חבר הכנסת ונונו מסכים שהצעתו תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה?

יוסף ונונו (העבודה):

מסכים.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת ההצעה לסדר-היום מס' 3266 של חבר הכנסת ונונו לוועדת הפנים ואיכות הסביבה – בבקשה להצביע. מי נגד?

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

שבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה אושרה ותועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לדין.

אנחנו עוברים לנושא: שטחי השיפוט בוועדות תכנון ובנייה ביישובים ערביים; הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת האשם מחאמיד. הוא איננו. הנושא נדחה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי קבורה), התשנ"ד–1993

(הצעת חבר הכנסת ר' נחמן)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק תתתמ"ה, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי קבורה), התשנ"ד–1993. חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, אני יכול להשיב על הצעת חוק זו ועל זו שתבוא אחריה במשותף.

היו"ר ע' עלי:

בסדר גמור.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת רון נחמן, כיוון שהממשלה מסכימה, אתה יכול לנמק מהמקום, וזה לא ייחשב – – –

רון נחמן (הליכוד):

אין דבר, שייחשב.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי קבורה), התשנ"ד–1993, אשר אני מציע היום לכנסת בקריאה טרומית, היא לתיקון סעיף 29 לחוק הביטוח הלאומי, ולפיה, אחרי סעיף קטן (א) ייאמר: "(א1) אדם המבקש בחייו לרכוש חלקת קבר ישלם את הסכום הקבוע על-פי כללים ומבחנים שייקבעו בתקנות".

דברי ההסבר שהוספתי להצעת החוק אומרים בקצרה, מאחר שהשר כבר אמר מה עמדתו, את הדברים הבאים: היום שוק הקברים פרוץ, ואדם הרוצה לקנות חלקת קבר ליד בן זוגו שנפטר, נעשק ומשלם סכומים גדולים. מטרת השינוי המוצע היא להשוות את מחירי הקברים הנרכשים על-ידי אנשים בעודם בחיים לאלו של מי שכבר נפטרו ומקבלים תשלום זה מהביטוח הלאומי.

אדוני השר, ההצעה שאני מציע היא, שניתן יהיה בתשלומים קבועים על-פי תקנות, לרכוש חלקת קבר לשני בני זוג. הצעה זו תעשה חסד עם הרבה משפחות במדינת ישראל, ואני חושב שיהיה בה כדי לתקן עוול שנעשה להרבה משפחות.

הנושא עלה בהצעה לסדר-היום לפני כמה חודשים, וגם לפני כמה שנים, ושמחתי לקבל את עמדת השר, שיש צורך לתקן את התיקון בנוסח זה או אחר, ואני מקווה שהחקיקה תפתור במהרה את הבעיה של המשפחות השכולות, שבזמן הקשה ביותר שלהן, כאשר הן אבלות ורוצות לרכוש חלקת קבר ליד יקיריהן, הן תוכלנה לעשות זאת.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להוסיף עוד נקודה. הטיעון שנשמע, שכאילו יהיה בכך משום תפיסת חלקות לעתיד, על-ידי החברות שעוסקות בקבורה, אינו מקובל עלי. הטיעון הזה אינו רציני לדעתי, משום שאנשים שרוצים לרכוש את חלקות הקבר אינם אנשים צעירים בדרך כלל, אלא אנשים מבוגרים, אנשים שאחרי שנים רבות של נישואים רוצים להיות ביחד גם במנוחת העולמים. לכן אני מבקש לאשר את ההצעה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רון נחמן.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – מחירי חלקת קבר), התשנ"ד–1993

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעת חוק תתתק"ג, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – מחירי חלקת קבר), התשנ"ד–1993. בבקשה, חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני בטוח שמזכיר הכנסת, מר יעקבסון, שם לב שזו הנמקה מהמקום. קיבלתי את הצעתו של השר, ונא לזכות אותי במכסות.

ביום 1 בדצמבר 1993 אישרה הכנסת את הצעתי לדון בנושא הפקעת מחירים של חברות קדישא, והנושא אומנם נמצא היום על סדר-היום של ועדת העבודה והרווחה. חשבתי בהמשך, כי אין מנוס מלתקן את החוק, את חוק הביטוח הלאומי. אני רוצה ששר המשפטים ידע שהאלטרנטיבה היא תיקון חוק שירותי הדת היהודיים. מה שייראה לך כאכסניה יותר נוחה, אדוני השר, אני מוכן לקבל.

אני חייב לומר, שבין העלאת הנושא, לרבות המקרים המזעזעים של הפקעת המחירים, לבין הדיון היום, נפגשתי עם חבר מועצת עיריית תל-אביב, מר שמואל גפן, שהוא גם יושב-ראש חברות-קדישא באזור. הוא הסביר לי את הפרובלמטיקה, ואומר אותה על רגל אחת.

אם המוסד לביטוח לאומי ישלם לחברה-קדישא את העלויות בפועל של אחזקה ופיתוח של בתי-העלמין, הציבור הרחב לא יהיה הקורבן של החברה-קדישא בעת שהוא נזקק לקניית חלקת קבר מיוחדת. ההצעה הזאת, שתבוא כתיקון או לחוק הביטוח הלאומי או לחוק שירותי הדת היהודיים, תוכל לתת פתרון לנושא. אני מודה לשר המשפטים על כוונתו לתמוך בעניין.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן. שר המשפטים ישיב על שתי ההצעות יחד.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אכן ראויות שתי הצעות חוק אלו לעבור לוועדה לבחינה ולעיון ולהוצאת המסקנות הנדרשות.

על-פי שתי ההצעות הללו מוצע, כי המוסד לביטוח לאומי יפקח על מחירי חלקות קבר שאדם רוכש בחייו על-פי כללים ומבחנים שייקבעו בתקנות. לפי הצעתו של חבר הכנסת דוד מגן, יצטמצם הפיקוח של המוסד לביטוח לאומי לעניין מחירי חלקות הקבר שאדם רוכש לעצמו, לבן זוגו, להוריו או לילדיו. הצעתו של חבר הכנסת רון נחמן יותר מקיפה. על-פיה יפקח המוסד לביטוח לאומי על מחירים של כל חלקות הקבר הנרכשות על-ידי אדם.

דווקא בגלל הקושי בהגדרת סוגי חלקות הקבר אשר מן הראוי לפקח על מחיריהן עמדת ועדת השרים לענייני החקיקה היא לתמוך בהעברת הנושא כולו לוועדה מוועדות הכנסת. נראה לנו שלא דווקא ועדת העבודה והרווחה – –

דוד מגן (הליכוד):

ועדת הפנים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – אשר עוסקת בענייני הביטוח הלאומי. בעינינו, הוועדה הראויה – כפי שאומר חבר הכנסת דוד מגן – היא ועדת הפנים, שבמהלך דיוניה תוכל לשמוע את כל הנוגעים בדבר, לרבות משרדי הממשלה והארגונים הפועלים בשטח, ולהגיע למסקנות באשר לנסיבות שבהן ראוי שיהא פיקוח על מחירי החלקות.

טעם נוסף המצדיק את העברת נושא הצעות חוק אלו לוועדה מוועדות הכנסת הוא התנגדות המוסד לביטוח לאומי להתערבות שלו למחירי החלקות. כיום, על-פי סעיף 29 לחוק הביטוח הלאומי והתקנות על-פיו, משלם המוסד דמי קבורה בסכומים הקבועים בתקנות לרשות מקומית, למוסד ציבורי אחר או

לכל אדם המורשה כדין לעסוק בקבורת מתים שטיפלו בקבורת המת. המוסד מוסמך אף הוא לפקח על דמי הקבורה שגובים הגופים הללו מכוח סעיף 29(ג) לחוק הביטוח הלאומי.

טוען המוסד, שבעוד הוא משלם בעד דמי קבורה ומפקח עליהם, אין לו הכלים לבחון ולפקח על מחירי חלקות קבר, מה גם שהוא אינו המשרד הממונה על בתי-קברות. שאלה זו, על איזה גוף מטעם הממשלה להטיל את האחריות באשר לפיקוח על מחירי חלקות הקבר, מן הראוי שגם היא תתברר בדיוני אותה ועדה.

מהטעמים הללו אני מציע להעביר את שתי הצעות החוק לוועדה. לי נראה שהוועדה המתאימה היא ועדת הפנים של הכנסת, שתחליט גם כתיקון לאיזה חוק יופיע התיקון המוצע. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשפטים.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק תתתמ"ה, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי קבורה), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת רון נחמן.

דוד מגן (הליכוד):

אפשר להצביע יחד עם ההצעה שלי.

היו"ר ע' עלי:

לא מקובל שמצביעים על הצעות חוק ביחד. נצביע תחילה על האחת, אחר כך על השנייה. ממילא יש הסכמה לגבי שתיהן, וזה יעבור פה-אחד.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון דמי קבורה), התשנ"ד–1993,

לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

שבעה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הצעת החוק האמורה אושרה ותועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

אנחנו ממשיכים בהצבעות. מי בעד הצעת חוק תתתקי"ג, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – מחירי חלקת קבר), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת דוד מגן – נא להצביע.

דוד מגן (הליכוד):

היה כדאי להעמיד להצבעה – – –

היו"ר ע' עלי:

גדל באחד.

דוד מגן (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

זהו, זה גדל באחד, נדמה לי.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מחירי חלקת קבר),
התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

כצפוי, שמונה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים, גם הצעת חוק זאת אושרה פה-אחד, והיא תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית)

(תיקון – השגה בשל אי-החזקה בנכס), התשנ"ד–1993

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' עלי:

הצעת חוק הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית) (תיקון – השגה בשל אי-החזקה בנכס), התשנ"ד–1993, הצעת חוק תתתס"ה, מאת חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לאחר שלמדתי נושא זה בעיריית נתניה, ואני רוצה להעלות על נס את יוזמתו של סגן מנהל אגף ההכנסות בעיריית נתניה, שלימדני כי בין העילות שבגינן ניתן להגיש השגה על חיוב בתשלום ארנונה כללית לפי סעיף 3 לחוק הרשויות המקומיות, ערר על קביעת ארנונה כללית, התשל"ו–1976, לא מצויה טענה שאדם שחויב איננו כלל מחזיק בנכס, אם משום שמכר אותו לאחר ואם משום שמעולם הוא לא היה המחזיק.

אני מציע, נוכח הניסיון הזה, לתקן את החוק ולהוסיף לעילות ההשגה את הטענה הבסיסית שהסברתי אותה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. שר המשפטים מתבקש להשיב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אנחנו מסכימים להצעת החוק. ניתן לעבור להצבעה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. מי בעד הצעת חוק תתתס"ה, הצעת חוק הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית) (תיקון – השגה בשל אי-החזקה בנכס), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת דוד מגן – יצביע. מי שנגד – יצביע נגד.

הצבעה מס' 26

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית) (תיקון השגה בשל אי-החזקה בנכס), התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

אני חושב שגם כאן – פה-אחד. שבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים, הנושא אושר והוא יועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנה לקריאה ראשונה, חבר הכנסת דוד מגן. תודה רבה.

הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – הצמדת מקומות חנייה לדירות), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אברהם פורז ידבר על הצעת חוק תשי"א, הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – הצמדת מקומות חנייה לדירות), התשנ"ג-1993, וזה גם יהיה הנושא האחרון שלנו להיום.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, יש בעיה קשה בנושא של החנייה אצלנו. חוק התכנון והבנייה, התקנות שהותקנו על-פיו, קובעים תקני חנייה. בדרך כלל, התקן הוא של מקום חנייה אחד לדירה. ואולם הבעיה היא זאת: בשום מקום אין הוראה האומרת שמקומות החנייה צריכים להיות צמודים לדירות. התוצאה היא, שלעתים די קרובות, ואני מוכן, אדוני השר, אם תרצה, לעשות אתך סיור או להביא לך תמונות, להראות לך שבהרבה מאוד מקומות, בעיקר כשהחנייה היא תת-קרקעית, הלך הקבלן והתחכם, הצמיד את כל מקומות החנייה לדירה אחת, לפעמים אפילו לא לדירה, לפעמים הוא רשם בקומת הקרקע איזה חדר קטן ומחסן, הצמיד את כל מקומות החנייה לאותו מחסן, ואחר-כך מכר את כל מקומות החנייה לגורם מסוים, ועבר איזה זמן, מקומות החנייה האלה, כולם, באופן בלתי-חוקי הפכו מחסן או חנות מכירה. מתחמים את זה, שמים שער, והכול טוב ויפה. זאת עובדה שיש בעיה ואיש לא יוכל לחלוק עליה.

אני יודע שוועדת השרים לענייני חקיקה בממשלה התלבטה. משרד הפנים אמר, שמאחר שאלה הם דיני קניין, זה צריך להיות במשרד המשפטים. משרד המשפטים אמר, שזה צריך להיות, בעצם, בתכנון ובנייה, ושר הבינוי והשיכון, מטעמים מוזרים מאוד, אמר שזה ייקר את מחירי הדירות. אני לא יכול להבין מדוע, שהרי החובה להתקין מקומות חנייה תמיד קיימת, ואין פה שום ייקור, אבל באיזה מקום צריך למצוא איזה מכניזם שבו לא יאפשרו לאנשים לרמות את החוק, לעשות רווחים גדולים, ובסופו של דבר הדיירים או כל מי שנזקק לחנייה – היא איננה. התוצאה היא לא רק שפה יש בעיה קניינית, אלא שמקומות חנייה, והמחוקק רצה שתהיה חנייה, בסוף אינם חנייה אלא בנייה בלתי-חוקית, והבעיה באכיפה בעניין הבנייה הבלתי-חוקית היא פרובלמטית מאוד מאוד אצלנו.

אני אינני מציע לשנות את דיני המקרקעין, אני מציע שתהיה סמכות לוועדה המקומית לתכנון ולבנייה להתנות בהיתר הבנייה, כמו שהיא מתנה תנאים אחרים, לגבי הנושא הזה של הצמדת מקומות החנייה, ואותו גורם שיקבל היתר בנייה ולא יקיים את התנאי של ההצמדה כפי שתקבע הוועדה המקומית, זאת תהיה עבירה לפי חוק התכנון והבנייה.

מאחר שזאת הדרך הנאותה לעשות את זה, אינני מציע שום תיקון לחוק המקרקעין. אני אינני מציע לשנות את דיני המקרקעין, אלא לאפשר לרשות התכנון לקבוע הוראות בעניין הזה. לדעתי זה תקין וסביר, ואני מציע על-כן לאשר את החוק. וכמובן, מאחר שמדובר בתיקון לחוק התכנון והבנייה, ההופך את העניין הזה לעבירה, להעביר את זה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, שהיא הוועדה העוסקת בענייני תכנון ובנייה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת פורז. שר המשפטים, בבקשה. היום ההספק של שר המשפטים הוא הספק רב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני הבינתי מהדברים האחרונים שחבר הכנסת פורז רוצה לתקן את חוק התכנון והבנייה, ודומני שהוא הגיש הצעת חוק לתיקון חוק המקרקעין – – –

אברהם פורז (מרצ):

לא.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זאת אותה הצעת חוק שהיתה קודם כתיקון לחוק המקרקעין?

אברהם פורז (מרצ):

לא. תמיד היא היתה – – – בין המשרדים היה ויכוח איפה המיקום הנכון שלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

טוב. אני רוצה להיות משוכנע שאני דן בהצעה המתאימה, מכל מקום, אתה מבקש להצמיד לכל דירה מקום חנייה?

אברהם פורז (מרצ):

אני מציע שהוועדה המקומית תוכל לקבוע הסדרים כאלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן, מקומות חנייה שנקבעו לפי חוק זה יוצמדו, כולם, לדירות בבניין, כך שלכל דירה יהיה צמוד לפחות מקום חנייה אחד.

אברהם פורז (מרצ):

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבין שבעבור מקום חנייה משלמים, ואתה לא מציע בחוק שהקבלנים יתרמו את מקומות החנייה לדיירים. אמר לי קשיש אחד, שהוא חסך בקושי ומסוגל לקנות דירה, אבל מה לעשות, אין לו רכב פרטי והוא לא זקוק למקום החנייה, והוא לא יודע למה חבר הכנסת פורז רוצה לחייב אותו לשלם גם בעבור מקום חנייה. שמעתי מאיזה זוג צעיר אחד, שהם שמחים שהם הצליחו סוף סוף לחסוך, ועם משכנתה גדולה להיכנס לדירה, אבל חבר הכנסת פורז רוצה שהם גם יקנו מכונית, וזה קשה להם. אבל הוא רוצה, משום שהוא רוצה להצמיד להם, לדירה, גם מקום חנייה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני השר, אם החוק קובע שמקום החנייה צמוד לדירה, באותו רגע אין לו ערך כלכלי כי הקבלן לא יכול לעשות עם זה כלום. או שהוא נותן את זה לדייר או – – – חסר ערך כלכלי אם הוא לא יכול לסחור בזה. יש ערך כלכלי בדבר שאתה יכול להעביר לאחר. דבר שאתה לא יכול לסחור בו, אין לו ערך כלכלי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אם אתה רוצה לפתור בעיות חנייה, זה דבר אחד, ואם אתה רוצה לחייב כל אחד, שאם יש לו שטח הוא דווקא יקדיש אותו למגרש חנייה ולא יקדיש אותו למחסן או לצורך אחר שהוא ראוי לו – זה דבר אחר. ברגע שאתה מחייב שהשטח יהיה דווקא לחנייה, ואם אין לו רכב הוא לא יכול להפוך את זה למחסן, אז הוא צריך לרוץ עם הביורוקרטיה ולבקש היתרים.

לנו נראה, כי ההצעה שלך באה להכביד ולא באה להקל. מכל מקום, ההחלטה של ועדת השרים היתה להתנגד להצעת החוק הזאת עם כל גלגוליה מתיקון חוק המקרקעין לתיקון חוק התכנון והבנייה וחוזר חלילה.

אנחנו מציעים שלא ללכת בדרך הזאת. תודה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. נא לשבת. מי בעד הצעת חוק תשי"א, הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – הצמדת מקומות חנייה לדירות), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת אברהם פורז – יצביע.

הצבעה מס' 27

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 5

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון הצמדת מקומות חנייה לדירות),

התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת פורז, כעת מצביעים, ובשעת ההצבעה אין מדברים. אני מפנה את תשומת לבך לכך שהצעת החוק שלך עוברת בלאו הכי.

בעד – 5, נגד – 2. ובכן, הצעת החוק אושרה והיא תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנה לקריאה ראשונה.

רבותי חברי הכנסת, הישיבה הבאה תתקיים, אם ירצה השם, ביום שני, ג' באדר התשנ"ד, 14 בפברואר 1994, בשעה 16:00.

ישיבת הכנסת נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:40.